

ผลกระทบจากสงครามยาเสพติด : ศึกษากรณีครอบครัวผู้ตกเป็นเหยื่อในเหตุการณ์ระหว่าง
1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน 2546

นายคเชนทร์ เรือนทอง

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-1836-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE IMPACTS OF WAR ON DRUGS : A CASE STUDY OF VICTIMS' FAMILIES
DURING 1 FEBRUARY - 30 APRIL 2003

Mr. Kachane Ruentong

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

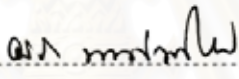
Academic Year 2005

ISBN 974-14-1836-1

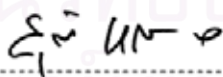
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลกระทบจากสงครามยาเสพติด : ศึกษากรณีครอบครัวผู้ตกเป็นเหยื่อ
ในเหตุการณ์ระหว่าง 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน 2546
โดย นายคเชนทร์ เรือนทอง
สาขาวิชา สังคมวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ สุรัชชัย หวันแก้ว

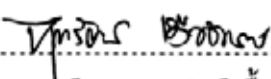

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณะบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปริษา คุณินทร์พันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ สุรัชชัย หวันแก้ว)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย)

คเชนทร์ เรือนทอง : ผลกระทบจากสงครามยาเสพติด : ศึกษากรณีครอบครัวผู้ตกเป็น
เหยื่อในเหตุการณ์ระหว่าง 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน 2546. (THE IMPACTS OF WAR
ON DRUGS : A CASE STUDY OF VICTIMS' FAMILIES DURING 1 FEBRUARY - 30
APRIL 2003) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.สุรัชย์ หวันแก้ว, 184หน้า . ISBN 974-14-1836-1

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ ประการที่หนึ่ง ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวจากการ
สูญเสียบุคคลในครอบครัวอันเนื่องมาจากถูกฆ่าตัดตอนในสงครามยาเสพติด ประการที่สอง
วิเคราะห์ผลกระทบต่อทุนเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย
และประการที่สาม วิเคราะห์ผลสืบเนื่องต่อสังคมในเรื่องทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงการทำ
สงครามยาเสพติด

การใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive
Sampling) ครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่สมาชิกในครอบครัวถูกฆ่าตัดตอน
จากสงครามยาเสพติด จำนวน 10 ครอบครัว เป็นกรณีศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า (1) ผู้ตายเป็นหัวหน้าครอบครัวซึ่งมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ
และเป็นตัวแทนของครอบครัวมีบทบาทในกิจกรรมของชุมชน จึงเกิดผลกระทบต่อครอบครัวของผู้
ที่ถูกฆ่าตัดตอน ทางด้านกายภาพและวัตถุ โดยการขาดแคลนปัจจัย 4 และลูกๆ สูญเสียโอกาส
ทางการศึกษารวมทั้งเกิดผลกระทบทางสังคมโดยที่ความสัมพันธ์กับชุมชนเปลี่ยนแปลงไป (2)
สงครามยาเสพติดส่งผลกระทบต่อทุนเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของ
สังคมไทย ทำให้ความสัมพันธ์กับสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป หวาดกลัวหวาดระแวง หมดความ
เชื่อมั่นต่อนโยบายรัฐ ลดคุณค่าของตนเองและหมดความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ นอกจากนั้นยังได้
ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในฐานะที่เป็นทุนทางสังคม เนื่องจากปัญหาด้านวิธีการแก้ไข
ปัญหาอาชญากรรม เช่น การจัดทำบัญชีดำ การฆ่าตัดตอน การวิสามัญฆาตกรรม และจากการใช้
วาทกรรมความรุนแรง และ (3) ทุนทางสังคมเกิดขึ้นท่ามกลางการแก้ปัญหาจากผลกระทบ ซึ่งพบ
จากการช่วยเหลือกัน การเห็นอกเห็นใจกัน การไม่ซ้ำเติมกัน และที่สำคัญพบว่ามีทุนทางสังคมที่
เป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสังคม โดยการกระตุ้นจากกระบวนการประชาสังคม
โดยมีการสื่อสารเป็นปัจจัยหนุน และเป็นเงื่อนไขสำคัญไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันของสังคม

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา...

สาขาวิชา... สังคมวิทยา.....

ปีการศึกษา.. 2548.....

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

#4581109724 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD : WAR ON DRUG/SILENT KILLING/ IMPACTS/SOCIAL CAPITAL/ VICTIMS' FAMILIES/CIVIV ENGAGEMENT/ETHNIC GROUP

KACHANE RUENTONG : THE IMPACTS OF WAR ON DRUGS : A CASE STUDY OF V ICTIMS' FAMILIES URING 1 FEBRUARY - 30 APRIL 2003

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SURICHAJ WUN'GUEO, 184 pp.

ISBN 974-14-1836-1

This study aims at, firstly, to study the impacts of "war on drugs" on the families of the death victims, secondly, to study the impacts on social capital of the Hmong minorities as a part of Thai society, and thirdly, to analyze the consequences related on social capital processes and the role of civil society.

The method employed is purposive sampling using 10 the affected Hmong families in Petchabun province as case study.

The findings are as follows: Firstly, since the dead are household-heads who also represented the families in community affairs, the impacts are great in terms of physical material or basic needs, children's educational opportunities, including the family-community relations are all affected. Secondly, the impacts on the social capital that has been bridging between the minority group and the larger society in terms of fear, loss of faith in institutions, loss of senses of worthiness as common citizens. Furthermore, the impact on judicial processes and institutions is critical due to the extra- judicial practices such as 'black lists', summary killings and official discourse of violence. Thirdly, in the midst of all these, there are civic engagement actions by civil society and some official organizations helping to create spaces and dynamics of social capital in terms of recovering trust, sympathies, and institutional improvement practices.

Department Sociology and Anthropology
Field of study Sociology
Academic year 2005

Student's signature.....
Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผมทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่ภรรยาท้องจนถึงลูกโต นับเป็นเวลาได้ประมาณ 2 ปีกว่าๆ ก็ยังรู้สึกว่ายังไม่แล้วเสร็จ อาจเนื่องจากว่าเมื่อยิ่งทำก็มีข้อสงสัยทำให้อยากรู้มากขึ้น ประกอบกับภาระส่วนตัวที่ต้องทำงานเลี้ยงดูครอบครัวและลูกก็ยิ่งเล็ก อาจให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่อยากทำได้ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ในขณะที่ผู้วิจัยเริ่มท้อแท้เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากองค์กรรัฐที่เกี่ยวข้อง ในการขอข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิจัย แต่เมื่อลงเก็บข้อมูลภาคสนามได้สัมผัสกับชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่เพชรบูรณ์ เรื่องราวการต่อสู้อย่างยากลำบากในภาวะที่ต้องสูญเสียของครอบครัวเหล่านั้นเป็นแบบอย่างและเป็นพลังทำให้ผู้วิจัยฮึดสู้ขึ้นอีกครั้ง

ต้องขอขอบคุณความเมตตาของท่านอาจารย์สุริชัย หวันแก้ว ซึ่งได้จุดประกายความคิด เปิดมิติมุมมองทางสังคมให้กับศิษย์ผู้เฝ้าเวลา รวมทั้งท่านอาจารย์ปรีชา คุณินทร์พันธุ์ ผู้คอยถามไถ่ให้กำลังใจเสมอในยามที่พบเจอ และท่านอาจารย์จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ผู้เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านเป็นกรรมการและให้คำแนะนำงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้

นอกเหนือจากนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ยังได้รับการร่วมมือจากหลายท่าน บางท่านให้ความเมตตาในฐานะผู้ใหญ่ บางท่านก็ช่วยเหลือในฐานะเพื่อน แต่ล้วนแล้วมีคุณูปการกับผู้วิจัยทั้งสิ้น อาทิเช่น คุณพอง ฤทธิ์เนติกุล จากเครือข่ายม้งผู้ช่วยเหลือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกรณีศึกษา และโดยเฉพาะน้องระวี ผู้ช่วยเป็นล่ามและช่วยเก็บข้อมูลภาคสนาม น้องอึ้ง ผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลในกรุงเทพมหานคร น้องพีท น้องอู๋ย ผู้นำรักทั้งสอง ซึ่งเป็นผู้คอยกระตุ้น คอยโทรหาถามถึงความคืบหน้าของงาน

ทุกท่านทั้งหมดนี้ ล้วนเกิดจากเจตจำนงที่ดีทั้งสิ้น อันเป็นสิ่งที่สวยงามที่สุดบนโลกใบนี้ และจะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันไปตราบนานเท่านาน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	13
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	13
3.1 แนวคิดด้านทุนทางสังคม (Social Capital).....	13
3.2 แนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights).....	15
3.3 แนวคิดเรื่องครอบครัว (The Family).....	17
3.4 แนวคิดประทับตรา (Labeling).....	19
3.5 แนวคิดเรื่องความสูญเสียและความเศร้าโศก (The Loss).....	19
3.6 แนวคิดเรื่องยาเสพติด (The Narcotics)	21
3.7 แนวคิดเรื่องแพะรับบาป (Scape - Goating).....	26
3.8 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
4. สรุปกรอบแนวคิดในการศึกษา.....	29
5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	30
6. ระเบียบวิธีวิจัย.....	31
6.1 ขอบเขตของการศึกษา.....	31
6.2 ข้อจำกัดทางด้านการวิจัยก่อนการวิจัย.....	31
6.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
6.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย.....	32
6.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34

บทที่	หน้า
2	สงครามยาเสพติด.....36
	1. เจตนารมณ์ในการแก้ปัญหาของรัฐบาล.....36
	2. การจัดตั้งกลไกปฏิบัติการ.....38
	3. ประกาศสงคราม.....39
	4. ลำดับเหตุการณ์ในสงครามยาเสพติดและข้อขัดแย้ง.....41
	5. เหตุการณ์สืบเนื่องจากสงครามยาเสพติด.....65
	6. บทสรุป : ผลสำเร็จและปัญหา.....68
3	กรณีศึกษาครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอน.....72
	1. กลุ่มชาติพันธุ์ม้งในจังหวัดเพชรบูรณ์.....74
	2. ข้อจำกัดระหว่างความสัมพันธ์กรณีศึกษา.....75
	3. เรื่องเล่าจากกรณีศึกษา : ครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอน.....76
	กรณีศึกษาที่ 1.....76
	กรณีศึกษาที่ 2.....81
	กรณีศึกษาที่ 3.....89
	กรณีศึกษาที่ 4.....93
	กรณีศึกษาที่ 5.....100
	กรณีศึกษาที่ 6.....105
	กรณีศึกษาที่ 7.....110
	กรณีศึกษาที่ 8.....114
	กรณีศึกษาที่ 9.....119
	กรณีศึกษาที่ 10.....125
	4. สรุปภาพรวมครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนและผลกระทบสืบเนื่อง.....130
4	บทวิเคราะห์สงครามยาเสพติด : ผลกระทบ พิจารณาในแง่ทุนทางสังคม.....133
	1. กลุ่มชาติพันธุ์ม้งในประเทศไทย : พิจารณาในแง่ทุนทางสังคม.....134
	1.1 ทุนทางสังคม.....134
	1.2 สถานภาพทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในประเทศไทย.....135
	2. ผลกระทบจากสงครามยาเสพติด.....136
	2.1 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวและกลุ่มชาติพันธุ์.....136

ผลกระทบทางด้านวัตถุ กายภาพ และการดำเนินชีวิต.....	137
ผลกระทบต่อทุนเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์.....	138
2.2 ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในฐานะทุนทางสังคม.....	143
การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด.....	143
การฆ่าตัดตอน.....	145
การวิสามัญฆาตกรรม.....	146
สงครามยาเสพติดกับวาทกรรมความรุนแรง.....	148
การละเมิดสิทธิมนุษยชน.....	149
3. การก่อรูปทุนทางสังคมท่ามกลางการแก้ไขปัญหาในสงครามยาเสพติด.....	151
3.1 กระบวนการรับรู้และช่วยเหลือ.....	152
3.2 ความสัมพันธ์ภายในและสะพานข้ามกลุ่ม (Bridging).....	153
3.3 กระบวนการประชาสังคม (Civic Engagement).....	159
3.4 การสื่อสาร การรับรู้ ปัจจัยเคลื่อนไหวทุนทางสังคม.....	160
3.5 การปรับตัวสังคม.....	161
สรุปท้ายบทที่ 4.....	162
5 อภิปรายสรุปและข้อเสนอแนะ.....	162
1. อภิปรายผลการศึกษา.....	164
1.1 สงครามยาเสพติดในฐานะที่เป็นวิธีแก้ไขปัญหาอาชญากรรม.....	164
1.2 สงครามยาเสพติดกับผลกระทบที่มองไม่เห็น.....	167
1.3 การฆ่าตัดตอนกับทุนทางสังคมในประเทศไทย.....	169
1.4 ทุนทางสังคม : พลวัตของกระบวนการ.....	170
1.5 สงครามยาเสพติด : โอกาสการเรียนรู้ของสังคม.....	172
2. ข้อจำกัดภายหลังการทำกรวิจัย.....	173
3. ข้อเสนอแนะทางการวิจัย.....	173
4. ข้อเสนอแนะทางนโยบาย.....	174
4.1 ข้อเสนอแนะทางนโยบายต่อผู้ที่ได้ผลกระทบและกลุ่มชาติพันธุ์..	174
4.2 ข้อเสนอแนะทางนโยบายต่อรัฐบาล รัฐสภา และกลไกรัฐอื่นๆ....	174
รายการอ้างอิง.....	175

บทที่

หน้า

ภาคผนวก.....	178
ก ตารางสรุปเหตุการณ์สำคัญในสงครามยาเสพติด.....	179
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	184

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 สรุปกรอบแนวคิดในการศึกษา.....	29
ภาพที่ 2 กระบวนการรับรู้และช่วยเหลือ.....	152
ภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มและการเป็นสะพานข้ามกลุ่มสังคม.....	153

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สรุปคดีฆาตกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามยาเสพติด.....	69
ตารางที่ 2 สรุปคดีวิสามัญฆาตกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามยาเสพติด.....	70
ตารางที่ 3 สรุปปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสงครามยาเสพติด.....	71
ตารางที่ 4 สถิติการฆ่าตัดตอนระหว่างวันที่ 1 - 26 กุมภาพันธ์ 2546.....	75
ตารางที่ 5 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 1.....	79
ตารางที่ 6 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 2.....	86
ตารางที่ 7 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 3.....	91
ตารางที่ 8 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 4.....	98
ตารางที่ 9 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 5.....	104
ตารางที่ 10 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 6.....	108
ตารางที่ 11 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 7.....	113
ตารางที่ 12 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 8.....	117
ตารางที่ 13 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 9.....	123
ตารางที่ 14 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 10.....	127
ตารางที่ 15 แสดงภาพรวมกรณีศึกษาผู้ถูกฆ่าตัดตอนและครอบครัวทั้ง 10 ครอบครัว.....	129

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1 คำประกาศชัยชนะต่อสงครามยาเสพติด

“วันนี้รู้สึกตื่นตันใจที่ได้เห็นที่ได้เห็นพลังความสามัคคีของพี่น้องประชาชนชาวไทย ที่มุ่งมั่นและแน่วแน่ที่จะร่วมกันประกาศชัยชนะในสงครามยาเสพติด....ในที่สุดเราสามารถควบคุมสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศได้เกือบเบ็ดเสร็จ สิ่งที่มีอยู่เพียงน้อยนิดไม่ได้รับกวนการดำรงชีวิตโดยปกติของพี่น้องประชาชน....เพราะมีคนชั่วหวังร้ายจากการค้ายาเสพติด และคนชั่วเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้ตายไปเรียบร้อยแล้ว....อย่าเกรงกลัวผู้ค้ายาเสพติดเพราะคนเหล่านี้ไม่มีอะไรน่ากลัว นอกจากความเลวที่มีกิเลสครอบงำโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม ผมไม่เกรงกลัวคนเหล่านี้....ขอขอบคุณด้วยหัวใจที่ต้องการตอบแทนบุญคุณแผ่นดินนี้ เพื่อนข้าราชการ โดยเฉพาะครอบครัวที่เสียชีวิตจากการทำสงครามยาเสพติด ยืนยันว่ารัฐบาลจะดูแลเพื่อให้วิญญาณของผู้เสียชีวิตจากการต่อสู้ยาเสพติดไปสู่สุคติ.... นอกจากนั้นขอขอบคุณทุกฝ่ายที่มีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมพลังแผ่นดินครั้งนี้ ทำให้เรามีวันนี้ซึ่งเป็นวันที่ใครก็คิดว่าจะไม่มีวันนี้ แต่วันนี้เกิดขึ้นแล้ว ” (ไทยโพสต์, 3 ธันวาคม 2546)

สิ้นเสียงคำประกาศชัยชนะต่อสงครามยาเสพติดในนโยบาย “พลังแผ่นดินจัดสันยาเสพติด” ของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ก็อื้ออึงขึ้นด้วยคำไชโยโห่ร้องที่กึกก้องขึ้นด้วยเสียงของเหล่าผู้มาชุมนุม ณ.ลานพระบรมรูปทรงม้าของวันที่ 3 ธันวาคม 2546 ทิวธงโบกสะบัดเสมือนหนึ่งว่าประกาศชัยชนะเหนือยาเสพติด มือสะบัดธง ปากกู่ร้องไชโย สมองส่งสำนักบอกว่า ตราบนี้ต่อไปลูกหลานจะเป็นสุข ไม่ติดยา จะไม่มีว้ายร้ายคั่งยาบ้าแล้วจับเด็กตัวน้อยๆ ไร้ทางสู้เป็นตัวประกันเอามัดจี้คออีกต่อไปแล้ว ผู้คนไม่ต้องหวาดระแวง และแผ่นดินจะสูงขึ้นจากการที่พวกที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดถูกกำจัดไปให้พ้นแผ่นดิน

1.2 มูลเหตุแห่งสงคราม

ย้อนหลังไปก่อนหน้านั้น การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา นั้น เป็นผลมาจากการมุ่งเน้นที่นำพาประเทศไปสู่ความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ รัฐแสวงหาความ ร่ำรวยอันก่อให้เกิดนโยบายต่างๆ ที่แสวงหาตัวเลขทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นจากการสำรวจแต่ละปี การเพิ่มขึ้นของตัวเลขอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นอำนาจอันรุนแรงใน การกำหนดวิถีชีวิตของคณะผู้บริหารประเทศ ความเป็น “เสือตัวที่ห้าแห่งเอเชีย” สร้างมายาคติ ให้กับคนเกือบทั้งประเทศหลงระเริงและละเลยที่จะมองเห็นผลกระทบต่างๆ จากการพัฒนาทาง เศรษฐกิจ ซึ่งโดยภาพรวมจะเห็นได้ว่าการขยายบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ถนนหนทาง การสื่อสาร ตลอดจนการบริการทางการศึกษา การสาธารณสุข อย่าง กว้างขวาง ครอบคลุมทั่วประเทศ ซึ่งทำให้คนไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้น แต่ใน ขณะเดียวกัน อีกมุมหนึ่งของการพัฒนาดังกล่าวก็บ่มเพาะปัญหาหลายประการที่เกิดจากการ พัฒนาที่ไม่สมดุลกันระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เช่น ทรัพยากรธรรมชาติหมดไป ความ ไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ ปัญหาคุณภาพของคนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และ สติปัญญา ตลอดจนปัญหาสังคมต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการ เปลี่ยนแปลงต่างๆ ทำให้ได้รับความยากลำบากในการดำรงชีวิต

จากปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ปัญหาหนึ่งที่ได้ทวีความรุนแรง ทวีความสลับซับซ้อน และเกี่ยวพันกับปัญหาและโครงสร้างอื่นๆ อีกจำนวนมาก คือปัญหายาเสพติด ซึ่งได้ส่งผลกระทบ กับสังคมไทยในปัจจุบันอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นด้านปัญหาสังคมต่างๆ การก่ออาชญากรรม การ ลักขโมย จี้ปล้น และลุกลามไปในทุกภาคส่วนของสังคม เช่นในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มเยาวชนทั้งใน และนอกสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง บั่นทอนความมั่นคงของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน จนอาจนำไปสู่ความล่มสลายของสถาบันต่างๆ ในสังคม หรือแม้แต่ กรณีการลักลอบนำยาบ้าเข้าประเทศไทยตามแนวชายแดนพม่าหรือชายแดนลาว ก็ส่งผลเป็น ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้านอยู่ในปัจจุบัน

จากข้อมูลของศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร พบว่า แหล่งที่มาของยาเสพติดประมาณร้อยละ 90 มาจากแหล่งผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีเส้นทาง ลำเลียงยาเสพติดเข้ามาบริเวณชายแดนมากมายหลายจุด และเกิดแหล่งพักยาเสพติดในพื้นที่ ชายแดนเพิ่มมากขึ้น ส่วนแหล่งผลิตยาเสพติดในประเทศส่วนใหญ่กระจายอยู่ตามแนวชายแดน ในส่วนขององค์กรการค้ายาเสพติดมีทั้งกองกำลังชนกลุ่มน้อยในประเทศเพื่อนบ้าน ช่างงาน

การค้ายาเสพติดข้ามชาติ กลุ่มค้ายาเสพติดรายใหญ่ และการค้ายาเสพติดรายย่อยในแต่ละพื้นที่ โดยกลุ่มคนที่ติดยาเสพติดได้ขยายตัวเป็นผู้ค้ารายใหม่และเพิ่มจำนวนมากขึ้น รวมทั้งได้พัฒนาตนเองในการต่อต้านการสืบสวนปราบปรามมากขึ้นด้วย (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2545)

ยาเสพติดได้แพร่ระบาดเข้าสู่ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เมื่อพ.ศ.2546 สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ประมาณว่ามีจำนวนผู้ติดยาเสพติดและผู้ใช้ยาเสพติดทั่วประเทศ 3 ล้านคน แยกเป็นผู้ใช้หรือผู้เสพแต่ยังไม่ติด 2.7 ล้านคน และผู้ติด 300,000 คน โดยการแพร่ระบาดในชุมชนได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากหมู่บ้าน/ชุมชน 20,835 แห่ง หรือร้อยละ 39.2 ของชุมชนทั่วประเทศในปี 2537 เพิ่มขึ้นเป็น 36,384 แห่ง หรือร้อยละ 55.1 ในปี 2542 สำหรับกลุ่มผู้ติดยาส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุต่ำกว่า 25 ปี จากข้อมูลการบำบัดรักษาผู้ติดยาของสถานพยาบาลทั่วประเทศและสถิติผู้กระทำความผิด พบว่ามีการแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15 – 24 ปี ร้อยละ 48.5 หรือเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด และมีแนวโน้มเป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 15 –19 ปี เพิ่มขึ้นมากอย่างน่าตกใจ จากผลการสำรวจการแพร่ระบาดของยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติพบว่าจากกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ทั้งหมดจำนวน 5.36 ล้านคน มีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดถึงร้อยละ 12.4 หรือประมาณ 663,300 คน โดยเป็นเด็กที่เรียนระดับ มัธยมต้น มัธยมปลาย และในระดับอาชีวศึกษาถึงร้อยละ 84 ของจำนวนดังกล่าว (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2545)

เฉกเช่นเดียวกับอำนาจของตัวเลขการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตัวเลขที่แสดงความรุนแรงของปัญหาเสพติดที่ถูกแสดงขึ้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็แสดงอำนาจของมัน โดยเฉพาะกับรัฐบาลในยุคนายทักษิณ ชินวัตร รัฐบาลในยุคความทะของการ “คิดใหม่ทำใหม่” ประกอบกับกระแสการเรียกร้องให้แก้ปัญหายาเสพติดจากประชาชนฐานล่างที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโดยตรง และอำนาจสื่อที่แสดงภาพของเด็กๆ ถูกจับและใช้มีดบาดคอ หรือภาพความรุนแรงต่างๆ ในสังคมที่เกิดจากอำนาจของยาเสพติดออกมาอย่างสม่ำเสมอ ตามสื่อสิ่งพิมพ์หรือโทรทัศน์ ดังนั้นนโยบาย ใช้ “พลังแผ่นดิน” เพื่อแก้ปัญหายาเสพติด นับเป็นนโยบายแรกๆ ของรัฐบาล ซึ่งแสดงถึงการให้ความสำคัญและเอาใจต่อปัญหายาเสพติด ถึงแม้ว่าในช่วงนั้นรัฐบาลถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากต่อนโยบายต่างๆ ที่รัฐบาลประกาศออกมาว่าเป็นนโยบายที่มีลักษณะของ “ประชานิยม” แต่ไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ว่าความรุนแรงของปัญหายาเสพติดต้องทำให้รัฐบาลต้องจัดการอย่างเร่งด่วนและเด็ดขาดกว่าที่เป็นอยู่เดิม

1.3 “สงครามยาเสพติด” เครื่องมือแก้ไขปัญหายาเสพติด

อาจกล่าวได้ว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อและหมักหมมมานาน โดยมองจากความรุนแรง และรูปแบบของยาเสพติดที่มีพัฒนาการมาโดยตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา และอาจกล่าวได้ว่ากลไกรัฐที่มีอยู่และเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดโดยตรง อย่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ผ่านมานั้นไม่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างเด็ดขาด โดยมองได้จากปรากฏการณ์ความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในสังคมไทย มีหน้าซ้ำในบางกรณียิ่งกลายเป็นผู้ก่อปัญหาอีกด้วยจากกรณีที่มีการจับกุมเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีปรากฏให้เห็นอยู่เนืองๆ ตามสื่อต่างๆ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่ารัฐบาลจะใช้วิธีการใดจึงจะสามารถจัดการกับปัญหายาเสพติดได้อย่างเด็ดขาด

ดังนั้นเมื่อต้นปี 2546 รัฐบาลตัดสินใจประกาศสงครามกับยาเสพติดขั้นแตกหัก โดยเน้นงานด้านการปราบปรามอย่างเด็ดขาดเป็นเวลา 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 และสิ้นสุดเมื่อ 30 เมษายน 2546 โดยมี “คำสั่ง” โดยเริ่มให้แต่ละอำเภอ จังหวัด จัดให้มีข้อมูลผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดทุกคนในพื้นที่ (ภายหลังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็น “บัญชีดำ”) รายชื่อชุมชนที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด รวมทั้งการสำรวจติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 31/2546, 2546: 8-10)

ผู้ค้าผู้เสพจะต้องออกมามอบตัวเพื่อเข้าสู่กระบวนการต่างๆ ที่รัฐจัดไว้ เช่น การทำสัตย์ปฏิญาณตนที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกต่อไป การเข้าสู่โรงเรียนนิรโทษกรรมเมืองเป็นต้น และนับตั้งแต่มีการจัดทำบัญชีดำก็สามารถรวบรวมรายชื่อ ผู้ผลิต ผู้ค้า รวมทั้งประเทศเกือบห้าหมื่นคน จังหวัดที่รวบรวมรายชื่อได้ต่ำสุดมีเพียง 84 คน และจังหวัดที่รวบรวมรายชื่อได้สูงสุดมีถึงเกือบสองพันคน โดยรัฐบาลได้กำหนดให้แต่ละจังหวัดปราบปรามโดยจับกุมมาให้ได้ร้อยละ 25 ของจำนวนรายชื่อทั้งหมด (มติชนรายวัน, 11 มีนาคม 2546: 7) และจากกระแสข่าวที่รายงานในช่วงนั้นบอกว่าบางจังหวัดผู้ว่าเกิดอาการเครียดจากการจัดทำบัญชีดำ เนื่องจากต้องรวบรวมรายชื่อให้ได้มากพอและถูกต้องกับความเป็นจริง

มีการวิพากษ์วิจารณ์วิธีการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลเป็นอย่างมากจากนักสิทธิมนุษยชน นักวิชาการ และพรรคฝ่ายค้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดทำบัญชีดำ

อย่างเช่น จะจัดทำบัญชีดำได้อย่างไร จะเอาข้อมูลมาจากไหน ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องเพียงใด ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจริงหรือไม่ จะทำอย่างไรให้ผู้ที่อยู่ในบัญชีดำออกมาอบตัวและเข้าสู่กระบวนการปกติที่จัดไว้ และมันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ คำถามต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่กลไกรัฐที่สนองนโยบายต้องรับภาระในการตอบ สำหรับผู้สนองนโยบายในระดับจังหวัดก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าที่ สุดแล้วภาระที่สำคัญจริงๆ ก็คือการทำอย่างไรให้ผู้ให้นโยบายพอใจ และมีตัวเลขที่รายงานได้ว่าสำเร็จตามคำสั่งแล้ว ไม่เช่นนั้นคงต้องได้รับโทษในฐานะที่ไม่สามารถสนองนโยบายเบื้องต้นได้แน่ เช่นนั้นแล้วคำถามที่ว่ามันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ คงไม่สำคัญมากนัก ถึงแม้ว่าการจัดทำบัญชีดำจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นนโยบายที่อาจก่อให้เกิด “ความผิดสองประเภท” กล่าวคือ ความผิดประเภทแรกเป็นการเอาคนบริสุทธิ์มารวมในกลุ่มผู้ผลิตผู้ค้ายาเสพติด ส่วนความผิดประเภทที่สองคือไม่รวมเอาผู้ผลิต ผู้ค้ายาเสพติดมาไว้ในบัญชีรายชื่อ ซึ่งจะส่งผลให้คนดีถูกจัดการและปล่อยคนชั่วให้ลอยนวลได้ (มติชนรายวัน, 11 มีนาคม 2546: 7)

1.4 ปรากฏการณ์ “ฆ่าตัดตอน”

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการทำสงครามยาเสพติดเพียง 15 วันเท่านั้น มีผู้เสียชีวิตจำนวนถึง 588 คน (มติชน, 28 กุมภาพันธ์ 2546) และขยายเพิ่มเป็นนับพันคนภายในเดือนกุมภาพันธ์ เดือนเดียว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเพิ่มยอดผู้เสียชีวิตอย่างมีนัยสำคัญก็ได้ และทำให้เกิดเป็นข้อสงสัยตามมาว่าผู้เสียชีวิตนี้เกิดจากใคร เกิดจากการ “ฆ่าตัดตอน” จากผู้ค้ายาเสพติดตนเองเพื่อไม่ให้ตำรวจสืบสาวข้อมูลถึงเครือข่ายผู้ค้ายาได้ หรือการตายนั้นเกิดจากการต้องการเอาชนะยาเสพติดของเจ้าหน้าที่รัฐ และที่สำคัญผู้ที่เสียชีวิตเหล่านี้ล้วนมีรายชื่ออยู่ในบัญชีดำทั้งสิ้น ทำให้ผู้ที่ถูกฆ่าตัดตอนทั้งหมดล้วนดูเหมือนว่าคนเหล่านี้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นผู้ผิดที่สมควรตาย เช่นนั้นแล้วบัญชีดำดูเหมือนเป็นเพียงเครื่องมือที่ถูกสร้างเพื่อรองรับความรุนแรงในสงครามยาเสพติดเท่านั้น

“ผมเขียนบทความนี้ด้วยความรู้สึกหดหู่เหลือเกิน ความที่เป็นคนไกลบ้านจึงบรรเทาความคิดถึงบ้านด้วยการโทรศัพท์คุยกับเพื่อนสนิทเป็นกิจวัตร ผมเพิ่งทราบข่าวจากเพื่อนว่า 2 วันที่มานี้เด็กหนุ่มติดยาบ้าที่หมู่บ้านของผมถูกฆ่าตายไปแล้ว 3 คน ชาวบ้านเชื่อกันว่าถูกตำรวจวิสามัญฆาตกรรม”

“ผมไม่สามารถหาหลักฐานมาพิสูจน์ได้หรอกครับว่าความเชื่อของชาวบ้านถูกหรือผิด เพราะคนเหล่านั้นอาจจะถูกพวกค้ายาเสพติดด้วยตัวเองฆ่าตัดตอนอย่างที่

รัฐบาลบอกก็เป็นได้ แต่ผมจะรู้สึกเฉยๆ หรือสะใจกับการถูกฆ่าของเด็กหมู่บ้าน เดียวได้อย่างไร”

“โดยเฉพาะรายล่าสุด เขาถูกฆ่าในวันที่มอบตัวกับตำรวจ ก่อนหน้านั้นทางการ กำหนดเส้นตายการมอบตัวของคนที่มียาชื่ออยู่ในบัญชีดำ ภายในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ เขาทำงานต่างจังหวัดทราบข่าวจึงมาไม่ทันตามกำหนด **แต่ด้วยความที่กลัวว่าลูกชายจะถูกฆ่า** แม่ของเขาจึงไปบอกตำรวจไว้ก่อนในวันสุดท้ายที่กำหนดให้มอบตัวว่าถ้า ลูกชายกลับมาบ้านจะให้รีบไปมอบตัวทันที”

“พันกำหนดเส้นตายไปเพียง 3 วัน พอลูกชายกลับมาแม่จึงรีบให้ไปมอบตัว บ่ายวันนั้นเธอกำลังจะเตรียมของกินเพื่อจะไปเยี่ยมลูกชายที่ห้องขังพ่วงนี้ **แต่ต้องเป็นลมทั้งยืนเมื่อมีคนมาบอกว่าตำรวจให้ไปรับศพลูกชาย** ลูกเธอถูกฆ่าตายแล้วในวันที่ เดินทางไปมอบตัว”

“ผมนึกถึงภาพของเด็กหนุ่มผมยาวรูปร่างผอมเกร็ง บุคลิกแข็งๆ ขับรถเครื่องเสียง ดังสร้างความรำคาญให้ชาวบ้าน แต่อีกด้านหนึ่งเขาก็ขวนขวายทำงานรับจ้างหาเงินเลี้ยงแม่และน้องๆ อีก 3 คน คนในหมู่บ้านรู้ว่าเขาเสพยาบ้าแต่ไม่รู้ว่าเขาจะขายด้วยหรือเปล่า ถ้าขายคงจะมีบ้างเล็กๆ น้อยๆ แต่นั่นคือเหตุผลที่เขาสมควรตายละหรือ” (มติชนรายวัน, 28 กุมภาพันธ์ 2546: 6)

ผู้วิจัยยกบทความนี้ขึ้นมาเพื่อสื่อให้เห็นว่าในกรณีความรุนแรงหนึ่งๆ นั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ผู้ตายได้ปักใจเชื่อว่าผู้ตายถูกวิสามัญฆาตกรรมโดยเจ้าหน้าที่รัฐ มีการรู้สึกสะทกสะทอน มีความหวาดกลัว มีความสูญเสีย และมีการตั้งคำถามถึงเหตุผลใดที่เขาสมควรตาย กรณีนี้เป็นเพียงตัวอย่าง ในหลายๆ กรณีที่เกิดขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากผลของนโยบายใช้ความรุนแรง ในการเอาชนะยาเสพติด

หรือกรณีของนางดาหวัน ชันทองหล่อ สุพรรณบุรี ที่เข้าร้องทุกข์กับที่ร้องเรียนเข้ามายัง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและมีการนำเสนอรายละเอียดแนบทำหนังสือร้องทุกข์ (มติชนรายวัน, 25 กุมภาพันธ์ 2546: 2) และผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบางกรณีเพื่อสื่อให้เห็นถึง “ผลของการตกเป็นเหยื่อในสงครามยาเสพติด” ว่ามีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อในการดำเนินชีวิตอย่างไร

“เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2546 นายชาติ ชันทองหล่อ สามีของผู้ร้องถูกยิงด้วยอาวุธปืนที่ตลาดดอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี ขณะนั่งคุยกับเพื่อน ตำรวจ สภ. ดอนเจดีย์แจ้งว่าเป็นการฆ่าตัดตอน เนื่องจากนายชาติและผู้ร้องมีรายชื่อพัวพันกับยาเสพติด ผู้ร้องแจ้งว่าตนไม่ทราบมาก่อนว่านายชาติและตนเองมีรายชื่อพัวพันกับยาเสพติดและก่อนที่นายชาติจะถูกยิงได้มีชาวบ้านพูดกันว่าให้ระวังตัวเนื่องจากตำรวจจะเก็บ แต่นายชาติไม่เชื่อเนื่องจากว่าไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หลังจากนั้นผู้ร้องได้เข้ารายงานตัวและแสดงรายการทรัพย์สินต่อนายอำเภอ และ ผกก.สภ.อ.ดอนเจดีย์ และเข้าพิธีตั้งน้ำสาบานตนต่อหน้าศาลนเรศวร ในการนี้ได้รับแจ้งจาก ผกก.สภ.อ.ดอนเจดีย์ว่าให้ระวังตัวไว้บ้าง ผู้ร้องขอกลัวว่าตนเองจะถูกฆาตกรรมเหมือนกับสามีโดยที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เนื่องจากได้ยินชาวบ้านพูดกันว่าทางราชการให้เวลา 15 วันแล้วจะฆ่า ปัจจุบันผู้ร้องประกอบอาชีพเพาะปลูกกุ่มก้ามกรามแต่ไม่กล้าเดินทางไปบ่อเพาะเลี้ยงลูกกุ่มซึ่งห่างจากบ้านประมาณ 1 – 2 กิโลเมตร เนื่องจากเกรงว่าจะถูกลอบยิง”

การที่มีการฆ่าตัดตอนจำนวนมากตามที่รายงานผ่านสื่อต่างๆ นับตั้งแต่ประกาศใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาเสพติด ซึ่งมีจำนวนมากถึงประมาณ 2 พันคนในช่วงเวลา 3 เดือนของการปราบปรามอย่างเข้มข้น ปราบปรามการนี้ได้สร้างความตื่นตระหนกอย่างมากแก่บรรดานักวิชาการและนักสิทธิมนุษยชน ตลอดจนนักการเมืองฝ่ายค้าน ผู้คนเหล่านี้ไม่เชื่อว่าการฆาตกรรมจำนวนมากเช่นนี้จะเกิดขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมาย (ในกรณีวิสามัญฆาตกรรม) และไม่เชื่อว่าเป็นการฆ่าตัดตอนด้วยตนเอง หากแท้จริงน่าจะเป็นการ “ยิงทิ้ง” ผู้ค้ายาเสพติด (หรือผู้เชื่อว่าค้ายา) โดยเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งรับสัญญาอนุญาตหรือนโยบายจากเบื้องบนอีกทอดหนึ่ง ดังมีความเชื่อของผู้ผลิต และผู้ค้ายาบ้าสมควรตายหรือเชื่อว่าการปราบปรามยาเสพติดต้องเหี้ยมโหดพบกับผู้ค้ายาที่เหี้ยมกับประชาชน แม้ฝ่ายรัฐบาลจะยืนยันว่าการฆ่าตัดตอน (เกือบทั้งหมด) เป็นการฆ่ากันเองของพวกเขา (เจริญ โฆษณานันท์, 2546: 2-3)

ฆ่าตัดตอนนั้นถูกตอกย้ำความเชื่อว่าเป็นการลงมือเจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้น จากกรณีที่ผู้ที่ถูกคดีอยู่ในแวดวงการแพทย์ชั้นสูงตราบบางท่านที่เป็นที่รู้จักในสังคมไทยออกมาเปิดเผยถึงประเด็นความเคลือบแคลงต่างๆ ในคดีฆ่าตัดตอนและออกมาเขียนบทความหรือให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อว่าจากการชันสูตรศพหลายศพ พบว่า...ศพเหล่านั้นดูเหมือนว่าจะตายจากการถูกจ่อยิงมากกว่าจะเกิดการต่อสู้กัน และยาบ้าที่พบในศพ ก็ดูจะเป็นการยัดใส่ในภายหลังมากกว่าที่คนเหล่านั้นจะพกติดตัวมา ส่วนพวกที่ถูกฆ่าตัดตอน ก็ไม่มีการสืบสวนที่ชัดเจนตาม

ขั้นตอน และติดตามจับตัวฆาตกรรมมาลงโทษ อย่างเอาจริงเอาจัง จนถึงตอนนี้ดูเหมือนว่า เรื่องเหล่านี้จะถูกลบปล่อยปละละเลยจนลืมเลือนกันไปแล้ว (พรทิพย์ โรจนสุนันท์, 2546)

ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นกับฝ่ายต่างๆที่จับตามองในเหตุการณ์นี้ทำให้มีความเคลื่อนไหวในเชิงตั้งคำถาม เขียนบทความผ่านสื่อ จัดเวทีเสวนา หรือออกแถลงการณ์ต่างๆ กันอย่างกว้างขวาง เพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาลผู้ควบคุมกลไกปฏิบัติการตามนโยบาย ยกตัวอย่างเช่น วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2546 คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ยื่น จดหมายเปิดผนึกกรณีการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล ถึงนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เจ้าหน้าที่ราชการทุกหน่วยงานและประชาชนทุกท่าน เรื่อง “ขอให้ยุติการปราบปรามยาเสพติดที่ใช้ความรุนแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชน” คณะอาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ออกคำประกาศ 4 มีนาคม 2546 เรื่อง ขอให้รัฐบาลดำเนินการแก้ปัญหา ยาเสพติดตามกระบวนการ ยุติธรรมโดยคำนึงถึงหลักการปกครองโดยกฎหมาย และการคุ้มครองชีวิตของผู้บริสุทธิ์ วันที่ 9 มีนาคม 2546 มูลนิธิสันติภาพและวัฒนธรรมร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัด 5 ผู้รู้หลากหลาย กระจุกรัฐเคลียร์ “ฆ่าตัดตอน” โดยจัดการเสวนา สันติภาพเรื่อง “ค่านิยม ความรุนแรง กับการปราบปรามยาเสพติด” วันที่ 14 มีนาคม 2546 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการจัดแถลงการณ์ร่วมโดยองค์กรร่วมจัดงานและผู้ร่วมงานสัมมนา ในงานสัมมนา “ชีวิต สิทธิมนุษยชน กับการปราบปรามยาเสพติด”

ข้อวิพากษ์วิจารณ์หรือแถลงการณ์ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ประเด็นของการละเมิดสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะในแง่มุมมองของการลงมือของเจ้าหน้าที่รัฐเอง หรือการปล่อยปละละเลยให้เกิดการฆ่ากันตายจำนวนมาก หรือการไม่พยายามค้นหาหลักฐานข้อเท็จจริงจากการก่ออาชญากรรมอย่างที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ยังขอให้รัฐทบทวนการนำนโยบายใช้ความรุนแรงมาใช้ในการจัดการปัญหา แต่ดูเหมือนว่าการเคลื่อนไหวที่ผ่านมานั้นไม่ได้รับการตอบรับเท่าที่ควร ความรุนแรงยังดำเนินต่อไปท่ามกลางเสียงสนับสนุนจากประชาชนที่ต้องการเห็นผลสำเร็จ และประเทศไทยในช่วงเวลาของการทำสงครามกับยาเสพติดนั้นเต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งความรุนแรง

1.5 ผลสำเร็จในการแก้ปัญหา ยาเสพติด

จากข้อมูลทางสถิติที่ได้รับจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้รายงานถึงผลจากการปฏิบัติตามนโยบายในช่วง 1 กุมภาพันธ์ 2546 ถึง 30 พฤศจิกายน 2546 ที่ผ่านมามี ได้จับกุมผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดทั่วประเทศได้ 87,417 ราย ผู้ต้องหา 92,436 คน แยกเป็น

ผู้ผลิตและนำเข้า 753 ราย ผู้ต้องหา 756 คน ผู้จำหน่ายรายสำคัญ 2,154 ราย ผู้ต้องหา 21,855 คน ผู้จำหน่ายรายย่อย 20,438 คน ผู้ต้องหา 22,890 คน ที่เหลือเป็นผู้ครอบครอง ยึดของกลางได้ทั้งหมด 38,326,736 เม็ด ยึดทรัพย์สินได้ 1,466,677,560 บาท ในส่วนของคดีวิสามัญฆาตกรรม คนร้ายชัดขวาง ต่อสู้ จำนวน 138 ราย เสียชีวิต 192 ราย และตำรวจเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ 35 นาย บาดเจ็บ 64 นาย (มติชนรายวัน, 4 ธันวาคม 2546: 11)

จากข้อมูลของกระทรวงมหาดไทยที่ผู้ผลิตผู้ค้ายาเสพติดผลการดำเนินการในช่วงประกาศสงครามได้ดำเนินการจับกุมปราบปรามทั้งสิ้น จำนวน 43,049 คน ทรนงค์ให้ผู้เสพ ผู้ติดยา บำบัดรักษาโดยสมัครใจทั้งสิ้น จำนวน 235,627 คน (มติชนรายวัน, 3 ธันวาคม 2546: 7) และนอกจากนั้นยังมีผู้ค้าผู้เสพยา รายงานตัวอีกจำนวนมาก ซึ่งดูเหมือนว่าจะบ่งบอกถึงความสำเร็จของนโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล และเพียงพอที่จะบอกว่าได้ชัยชนะเหนือสงครามแล้ว ในขณะที่ผลสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญก็เสนอผลการสำรวจว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อนโยบายรัฐบาลในการประกาศสงครามกับยาเสพติดถึงร้อยละ 97.3 ซึ่งหมายถึงมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ “พอใจมาก” และจะสนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังต่อไป (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2546: 5) ซึ่งนับได้ว่าภายหลังที่มีการ “ประกาศสงครามกับยาเสพติดขั้นแตกหัก” สังคมโดยรวมดูเหมือนพอใจกับผลการทำงานที่มีตัวเลขยืนยันอยู่มากในแง่ต่างๆ ทั้งการปราบปรามและการบำบัดฟื้นฟู

1.6 ผลกระทบจากสงครามยาเสพติด

ท่ามกลางความแซ่ซ้องของความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ต่อชัยชนะของสงคราม เราพบว่า ระหว่างที่สงครามยาเสพติดดำเนินอยู่นั้นมีผู้ร้องเรียนเข้าไปยังศูนย์รับเรื่องร้องเรียน สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจำนวน 269 ราย โดยจำแนกเป็น มีชื่อในบัญชีหรือถูกกล่าวหาหรือถูกเรียกตัวไปรายงานตัวเป็นผู้เกี่ยวข้องยาเสพติดทั้งที่ไม่มีพฤติกรรม จำนวน 136 ราย ถูกฆาตกรรมโดยญาติเชื่อว่าเกิดจากนโยบายปราบปรามยาเสพติด จำนวน 38 ราย ถูกตำรวจยึดยาบ้าแล้วดำเนินคดียาเสพติดหรือถูกดำเนินคดียาเสพติดโดยมิชอบทั้งที่ไม่กระทำผิด 41 ราย ถูกข่มขู่ให้รับสารภาพว่าค้ายาเสพติดแล้วดำเนินคดี 6 ราย ถูกตำรวจแนะนำให้หายาบ้าหรือยาเสพติดไว้ในครอบครอง หรือถูกข่มขู่ให้ยอมรับสารภาพแล้วยอมถูกดำเนินคดี ไม่เช่นนั้นจะได้รับอันตราย 17 ราย ถูกยึดทรัพย์สินด้วยคดียาเสพติด 9 ราย และอื่นๆ อีก 32 ราย (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2546: 7)

ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงรูปแบบของการตกเป็นเหยื่อของสงครามที่มีรัฐเป็นผู้กระทำ หรือกล่าวได้ว่ามีต้นเหตุมาจากนโยบายรัฐ และการเข้ามาข้องเกี่ยวกับสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็เป็นเพียงการต่อสู้ดิ้นรนอย่างหนึ่งเท่านั้น ตัวเลขจำนวนที่ดูเหมือนเล็กน้อยก็ไม่ได้บ่งบอกว่ามันเป็นเรื่องเล็กๆ ในสังคมหรือบ่งบอกว่ามันเป็นเรื่องเล็กน้อยในชีวิตคน ซึ่งยังไม่รวมการตกเป็นเหยื่อของสงครามในรูปแบบอื่นๆ การขึ้นบัญชีดำโดยมิชอบ การตรวจค้นโดยมิชอบ การข่มขู่จากเจ้าหน้าที่รัฐ แต่อะไรที่เป็นตัวกดดันให้พวกเขาเหล่านั้นยอมรับสภาพของเหยื่อและถูกจัดการ ชีวิตของพวกเขาจะเป็นอย่างไรต่อไป เราจะได้เรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์นี้ ที่ผ่านมา สังคมดูเหมือนว่าเห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงเข้าจัดการปัญหาโดยไม่ต้องคำนึงถึงคำว่าสิทธิมนุษยชน พวกเขาให้อภัยยินดีกับความตายและคิดว่ามันเหมาะสมโดยที่ละทิ้งคำถามสำคัญว่าเขาสมควรได้รับการจัดการเช่นนั้นหรือ แม้จะมีการถูกทำให้เป็นประเด็นทางสังคมโดยสถาบันทางวิชาการ องค์กรอิสระด้านสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงสื่อ หรือแม้กระทั่งประเด็นการฆ่าตัดตอนนี้ถูกกล่าวถึงโดยสถาบันพระมหากษัตริย์ จนรัฐบาลออกมาต้องแจกแจงอธิบายถึงเหตุการณ์ที่มีผู้ถูกฆ่าตายจำนวนมากในสงครามยาเสพติด แต่ก็เป็นเพียงในรูปแบบของการทำข้อมูลตัวเลขและเร่งรัดหน่วยงานที่รับผิดชอบให้เร่งติดตามคดีเท่านั้น

กระทรวงต่างประเทศสหรัฐฯ เผยแพร่รายงานด้านสิทธิมนุษยชนประจำปี ค.ศ. 2003 วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลไทยกรณีสงครามปราบปราม ยาเสพติดอันนำไปสู่คดีฆาตกรรม ผู้ต้องสงสัยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำนวนกว่า 2,000 ราย ในช่วงเดือน ก.พ.-เม.ย.ปี 2546 แม้ว่ารัฐบาลไทยได้ชี้แจงว่าคดีฆาตกรรมในช่วงเวลา 3 เดือนดังกล่าว จำนวน 2,598 คดี เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 1,383 คดี และคนร้ายถูกตำรวจยิงตายแค่ 42 คดี ส่วนที่เหลือรัฐบาลไม่สามารถติดตามสอบสวนได้กระจ่างชัด อ้างว่าผู้ต้องสงสัยถ้าไม่ฆ่าตัวตายก็ถูกฆ่าโดยสมาชิกแก๊งค์ยาเสพติดด้วยตนเอง ขณะที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยก็ออกแถลงได้รายงานดังกล่าวว่าอาจกระทบถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ (ไทยรัฐ, 4 มีนาคม 2547)

ไม่ว่าพวกเขาจะกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ แต่วันนี้พวกเขาถูกตัดสินและพิพากษาแล้ว เช่นนั้นแล้วสภาพของพวกเขาคงไม่ต่างไปจากเหยื่อของความสำเร็จทางนโยบาย นโยบายที่กล่าวได้ว่าคำนึงถึงหลักอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) อันเป็นจริยธรรมแนวหนึ่งซึ่งเชื่อใน “ผลลัพธ์” ของสิ่งทีนำมาซึ่ง “ความสุข” มากที่สุดแก่คนมากที่สุดก็คือแก่นของความยุติธรรม (จรัญ โฆษณานันท์, 2546: 5) โดยมองข้ามจริยธรรมแบบสิทธิมนุษยชนซึ่งให้ความสำคัญกับปัจเจกชน หรือเป็นเหยื่อของกลไกและกระบวนการจัดการที่รองรับนโยบายที่จัดการปัญหาโดยการหา “แพะรับบาป” (Scape - Goating) ซึ่งเป็นการประณามคนกลุ่มใดกลุ่ม

หนึ่งว่าเป็นสาเหตุของปัญหาสังคมต่างๆ ตีตรากล่าวโทษคนเหล่านั้นว่าเป็นต้นเหตุของปัญหา และทำให้ตกอยู่ในฐานะ “ที่รองรับอารมณ์ของสังคม” (สุรชัย หวันแก้ว, 2544: 171) กลายเป็นข้าศึกที่สมควรตายหรือสมควรถูกจัดการอย่างเด็ดขาด ผู้ที่รับผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือครอบครัวจะเป็นอย่างไรหากลูก หลาน พ่อ แม่ หรือใครสักคนในครอบครัวของเขาถูกฆ่าตัดตอนซึ่งเป็นการตายแบบถูกตัดสินแล้วว่ามีควมผิดและไม่มีคุณค่าที่ควรจะได้รับกรช่วยเหลือจากสังคม การดำเนินชีวิตต่อไปจะเป็นอย่างไรหากไม่มีหัวหน้าครอบครัว

1.7 “ทุนทางสังคม” สายสัมพันธ์ในสังคมที่นำไปสู่การเยียวยาและอยู่ร่วมกัน

ในขณะที่ประสบปัญหาความยากลำบาก อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ได้รับผลกระทบสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และอะไรทำให้สถาบันหรือองค์กรต่างๆ เช่น สถาบันทางวิชาการ องค์กรทางสังคม องค์กรอิสระ สื่อ ตั้งถามถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น อะไรทำให้พวกเขาต่างๆ เหล่านี้เข้ามามีบทบาทในการเยียวยาและต่อสู้อันให้พวกเขาเหล่านั้น ซึ่งการเข้ามาช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจ เป็นปากเป็นเสียง ทั้งจากคนในชุมชน และภายนอกนั้นน่าจะเกิดจาก “ความสัมพันธ์ทางสังคม” ในระดับต่างๆ กัน ส่งผลให้กระทบที่เกิดขึ้นนั้นบรรเทาเบาบางลง หรือกล่าวได้ว่าเป็น “ทุนทางสังคม” ในภาวะสงครามยาเสพติด

1.8 กลุ่มชาติพันธุ์มั่งกับผลกระทบจากสงครามยาเสพติด

ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลไปทั่วโดยสังคมไทย ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าสงครามยาเสพติดนั้นส่งผลกระทบอย่างไรกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในประเทศ ซึ่งมีลักษณะของความเป็นคนอื่นอยู่ทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรมต่างๆ ที่แตกต่างไปกับคนไทยส่วนใหญ่ รวมทั้งการที่มีข่าวสารอยู่เสมอว่าชนกลุ่มน้อยต่างๆ เข้าไปมีส่วนในกระบวนการค้ายาเสพติดเนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศที่เป็นป่าเขา เป็นชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นแหล่งผลิตยาเสพติด ดังนั้นกล่าวได้กลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อยเหล่านี้เป็นเป้าหมายหนึ่งในการจัดการปัญหายาเสพติดของรัฐบาล

กลุ่มชาติพันธุ์มั่งก็เช่นเดียวกัน มีความเป็นคนที่แตกต่างจากคนไทยอยู่ นอกจากนั้นยังปรากฏภาพลักษณ์ของการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ภาพลักษณ์ของมั่งในระยะที่ผ่านมา ได้ถูกสร้างให้เป็นตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทยตั้งแต่ยุค “แม้วแดง” เป็นต้นมานั้น ยังมิได้เลือนหายไปจากสังคมไทยเมื่อใดก็ตามที่กลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูงต้อง

กลายเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ไม่ว่าจะหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติหากผู้ทำสื่อเหล่านี้ไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไหน ก็มักจะตีขลุมว่าเป็นมั่งไปเสียหมด ที่พบเห็นบ่อยมากในปัจจุบันก็คือ การเสนอข่าวอย่างผิดพลาดทางหน้าหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ในกรณีการจับยาเสพติดประเภทยาบ้า (ประสิทธิ์ ธิปรีชา, 2546: 41)

ดังนั้นเมื่อเกิดสงครามยาเสพติดขึ้น จึงนำศึกษาว่าผลกระทบที่กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับนั้นเป็นอย่างไร มีความรุนแรงแค่ไหน ปัจจัยอะไรที่ทำให้ผลกระทบนั้นรุนแรงยิ่งขึ้น และนอกจากผลกระทบทางกายภาพแล้ว ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์มั่งซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยกับสังคมไทยส่วนใหญ่ซึ่งถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคมเดิมที่มีอยู่ และผลกระทบที่เขาได้รับนั้นได้รับการเยียวยาหรือไม่ อย่างไร ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาผลกระทบจากสงครามยาเสพติดที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์มั่งในทางสังคมวิทยาโดยใช้มุมมองด้านทุนทางสังคมในการศึกษาครั้งนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัวอันเนื่องมาจากถูกฆ่าตัดตอนในสงครามยาเสพติด
- 2.2 วิเคราะห์ผลกระทบต่อทุนเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งจากในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย
- 2.3 วิเคราะห์ผลสืบเนื่องต่อสังคมในเรื่องทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงการทำสงครามยาเสพติด

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 แนวคิดเรื่องทุนทางสังคม (Social Capital)
- 3.2 แนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights)
- 3.3 แนวคิดเรื่องครอบครัว (The Family)
- 3.4 แนวคิดประทับตรา (labeling) และการสร้างรอยมลทิน (stigma)
- 3.5 แนวคิดเรื่องความสูญเสียและความเศร้าโศก (The Loss)
- 3.6 แนวคิดเรื่องยาเสพติด (The Narcotics)
- 3.7 แนวคิดเรื่องแพะรับบาป (Scape - Goating)
- 3.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดเรื่องทุนทางสังคม (Social Capital)

ทุนทางสังคม (Social Capital) กล่าวได้ว่าเป็น “ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีคุณค่า” ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม แต่รู้จักในรูปแบบการกระทำที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การมีเจตจำนงที่ดี (good will) ความร่วมมือกัน (fellowship) ความเห็นอกเห็นใจ (sympathy) และการติดต่อสัมพันธ์กันในสังคม (social intercourse) ระหว่างบุคคลหรือครอบครัวทำให้เกิดหน่วยทางสังคมขึ้น (Hanifan, 1916)

ทุนทางสังคมเกิดขึ้นได้ทั้งภายในครอบครัว ภายในกลุ่ม ชุมชนเดียวกัน ชาติพันธุ์เดียวกัน หรือเรียกได้ว่าเป็นทุนทางสังคมภายในกลุ่ม (Bonding) และเกิดขึ้นได้กับภายนอกกลุ่มโดยมีสะพานเชื่อม (Bridging) ไปยังกลุ่มอื่น ซึ่งพัทนาม (Putnam, 2002) ได้อธิบาย Bonding (ยึดโยง)

และ Bridging (เชื่อมโยง) ว่าภายในกลุ่มหนึ่งๆ นั้นมีสิ่งยึดโยงระหว่างสมาชิกในกลุ่มซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดทุนทางสังคมในกลุ่มนั้นๆ ในกลุ่มเหล่านั้นจะมีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มให้เกิดขึ้น (Bridging) ก็คือลักษณะของการสร้างเครือข่ายนั่นเอง ซึ่งเราสามารถที่จะใช้ทุนทางสังคมในกลุ่มเครือข่ายนี้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ประชาสังคม

ทุนทางสังคม หมายถึงความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยและความไว้วางใจกัน ทุนทางสังคมนับว่ามีคุณค่าสูงในสภาวะที่เกิดมีช่องว่างทางสังคมที่เกิดขึ้นจากความแตกต่าง และความเหลื่อมล้ำต่ำสูง ความแตกต่างย่อมไม่กลายเป็นความแปลกแยกห่างเหินเพราะมีสะพานเชื่อม ในบางกรณีเป็นวัดหรือพระเป็นเจ้าเชื่อม ในบางกรณีเป็นองค์กรอาสาสมัครที่ทุกฝ่ายเกี่ยวข้องไว้วางใจเป็นตัวประสาน (สุรชัย หวันแก้ว และคณะ, 2549: 10)

Civic Engagement

พัทน์ม (Putnam, 2002) ได้เชื่อมโยงให้เห็นถึงความสำคัญของความตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่แต่ละคนพึงมีต่อสังคมของตนโดยมีจิตใจมุ่งมั่นที่จะเข้าไปช่วยกิจการสาธารณะต่างๆ ซึ่งเรียกลักษณะนี้ว่า Civic Engagement คำนี้เป็นคำที่วงวิชาการในประเทศไทยยังไม่ค่อยได้ใช้กันมากนัก แต่โดยมากจะพบในเอกสารของอเมริกา มาลิก และวากิล (Malik & Wagle, 2000: 3) ได้อธิบายคำนี้ว่าเป็นกลุ่มย่อยในคำว่าทุนทางสังคมอีกทีหนึ่ง ถ้าเราเข้าใจศัพท์ดังกล่าวว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชน/พลเมืองหรือตัวแทนที่เขาไว้วางใจให้ใช้อิทธิพล, มีส่วนร่วม และควบคุมเรื่องของพวกเขา เราก็จะพบกระบวนการนี้ในทุนทางสังคมโดยผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนและการที่เขาเต็มใจเข้าไปเกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี หรือกล่าวโดยทั่วไปว่า Civic Engagement นำไปสู่ทุนทางสังคมและความสำเร็จทางการพัฒนาผ่านช่องว่างการมีปากเสียงของประชาชน, ผ่านตัวผู้แทนประชาชน และการรับผิดชอบ (accountability)

พัทน์มเห็นว่าเมื่อ Civic Engagement ผั่งตรึงเข้าไปในผู้คน ก็จะไปเสริมให้เกิดการเอื้อประโยชน์ต่อกันและไว้วางใจ ซึ่งเป็นเสมือนกับตัวหล่อลื่นการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม นอกจากนี้ (Korten 1988 อ้างใน Malik & Wagle, 2004: 4) กล่าวว่ากรณี Civic Engagement ก็คือการแสดงสิทธิของพลเมืองทุกคนที่มีเสียงในเรื่องที่ตนเป็นกังวลและสามารถชี้แจงอย่างมีเหตุผล ซึ่งสิทธิดังกล่าวจะมีพลังอย่างมาก เมื่อมันผั่งตรึงอยู่ในเครือข่ายแห่งความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้น

ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ (2547: 39) กล่าวว่า Civic Engagement ค่อนข้างคล้ายคลึงกับเรื่องจิตสาธารณะหรือจิตสำนึกรวมหมู่ และเมื่อหันกลับมามองในแบบของประเทศไทย เราจะเข้าใจ Civic Engagement ได้นั้น สามารถกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องของการเน้นที่ใจ หากไม่มีใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำใด ก็ยากที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ดีได้

ในการศึกษาวิจัยนี้จะใช้มุมมองเรื่องทุนทางสังคมเป็นกรอบหลักในการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสงครามยาเสพติด โดยนำมาวิเคราะห์ให้เห็นว่าสงครามยาเสพติดนอกจากสร้างผลกระทบต่อให้กับครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนแล้วยังสร้างผลกระทบต่อทุนทางสังคมที่กลุ่มชาติพันธุ์มีอยู่เดิมด้วย นอกจากนี้ยังนำมาวิเคราะห์การก่อรูปของทุนทางสังคมในภาวะสงครามยาเสพติดโดยพิจารณา Civic Engagement ในแง่ที่เป็นตัวกระตุ้นพลวัตทุนทางสังคม

3.2 แนวคิดสิทธิมนุษยชน (Human Rights)

ความหมาย

คำว่า “ สิทธิมนุษยชน “ แปลความหมายตามคำ คือ สิทธิของมนุษย์ มีทั้งที่เป็นสิทธิตามกฎหมาย (Positive Law) และสิทธิทางธรรม (Moral Law) มีผลบังคับใช้ได้เสมอไปแบ่งเป็นสิทธิในชีวิต สิทธิในการยอมรับนับถือ สิทธิในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาตนเองได้ ตามแนวทางที่ชอบธรรม เกิดจากแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ เพราะเหตุที่ผู้ใช้อำนาจปกครองของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจ และไม่เป็นธรรม ประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงเรียกร้องสิทธิของตนตามธรรมชาติ ในฐานะของความเป็นมนุษย์ผู้มีเหตุผลโดยเรียกร้องให้ผู้ปกครองปฏิบัติและคุ้มครองรับรองสิทธิของเขาทั้งชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพ อนามัย รวมทั้งสิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นสิทธิที่เท่าเทียมกันและมีอาจโอนได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นหลักแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์ แห่งภราดรภาพ

ข้อ 3 (1) ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือ สังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

(2) อื่นจะไม่มี ความแตกต่างใด ๆ ตามมูลฐานแห่งสถานะทางการเมือง ทางการศึกษา หรือทางกระหว่างประเทศของประเทศหรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้จะเป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์มิได้ปกครองตนเอง หรือภายใต้การจำกัดอธิปไตยใด ๆ ทั้งสิ้น

ข้อ 3 คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน

ข้อ 4 บุคคลใด ๆ จะถูกยึดเป็นทาส หรือต้องภาระจำยอมไม่ได้ความเป็นทาส และการค้าทาสเป็นห้ามขาดทุกรูป

ข้อ 5 บุคคลใดๆ จะถูกทรมานหรือรับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้

ข้อ 6 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกคน

ข้อ 7 ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบำนาญอันเป็นผลจริงจังกจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูล ซึ่งคนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ข้อ 10 ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลอิสระและเที่ยงธรรมในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและการกระทำผิดอาชญาใดๆ ที่ตนถูกกล่าวหา

ข้อ 11 (1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาชญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี

(2) จะถือบุคคลใดๆ ว่ามีความผิดทางอาชญาเนื่องด้วยการกระทำหรือละเว้นใดๆ อันมิได้จัดเป็นความผิดทางอาชญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำการนั้นขึ้นไม่ได้ และจะลงโทษอันหนักกว่าที่ใช้อยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาชญาขึ้นไม่ได้

ข้อ 12 บุคคลใดๆ จะถูกแทรกสอดโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัว ในเคหสถานหรือในการสื่อสาร หรือจะถูกลบลู่ในเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกสอด หรือลบลู่ดังกล่าวนั้น

(<http://www.geocities.com/thaihumanright>)

ในการศึกษาครั้งนี้จะหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาประกอบกับรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เข้ามาร้องเรียนกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อทำความเข้าใจถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในสังคมไทยจากสงครามยาเสพติดว่าเกิดขึ้นในลักษณะใดบ้าง

3.3 แนวคิดเรื่องครอบครัว (The Family)

ความหมายของคำว่าครอบครัว

สถาบันครอบครัว คือ แบบแผนพฤติกรรมที่คนที่มีมาติดต่อกันเกี่ยวข้องกับครอบครัว และเครือญาติจะต้องปฏิบัติตาม นั่นคือ คนที่เป็นญาติกันโดยสายเลือด เช่น พ่อแม่พี่น้อง ญาติกันทางการแต่งงาน เช่น สามีภรรยา เขยสะใภ้กัน หรือการรับไว้เป็นญาติ เช่น บุตรบุญธรรม เป็นต้น คนเหล่านี้ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แบบแผนที่ตั้งคมเป็นผู้กำหนดขึ้น ที่เรียกว่า สถาบันครอบครัว ซึ่งครอบคลุมแนวทางในการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ คือการเลือกคู่ การหมั้น การแต่งงาน การเลี้ยงดูลูก การอบรมขัดเกลา การหย่าร้าง และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว และเครือญาติทั้งหมด

“ครอบครัว” หมายถึง ผู้ร่วมครัวเรือน คือสามี ภรรยา และบุตร เป็นต้น

ความสำคัญของครอบครัว

ถึงแม้ครอบครัวจะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคมก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่าไม่ได้มีความสำคัญน้อยตามขนาดของกลุ่มบุคคลแต่อย่างใด ตรงกันข้ามเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าครอบครัวมีความสำคัญมากในสังคมทั่วทุกประเทศโลก เพราะหากสมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพ กล่าวคือ เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์และสุจริต มีคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนช่วยรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของสังคมไว้ ย่อมสามารถเป็นกำลังสำคัญช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป แต่ถ้าสมาชิกในครอบครัวไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ผลกระทบที่ตามมาจะมีมากมาย เริ่มตั้งแต่ตัวสมาชิกเอง ครอบครัว และสังคมอื่น ๆ ดังรายละเอียดความสำคัญของครอบครัวต่อไปนี้

ความสำคัญของครอบครัว ในที่นี้เป็นการเลี้ยงดูของครอบครัว

หรือบิดามารดาที่มีต่อสมาชิก เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าว ย่อมทำให้มีปัญหาท้งต่อครอบครัวและสังคมภายนอกตามมาได้ ตัวอย่างเช่น บิดาหรือมารดาไม่สบาย จำเป็นต้องรักษาตัวในโรงพยาบาล ทำให้ไม่มีเวลาดูแลความสะอาดของบ้านเรือน เมื่อให้บุตรช่วยทำความสะอาดดังกล่าวแทนปรากฏว่าไม่มีใครรับผิดชอบหน้าที่นั้น

ความสำคัญของครอบครัวต่อสังคม

ในที่นี้เป็นการเลี้ยงดูของครอบครัวหรือบิดามารดาที่มีต่อสมาชิก เพื่อการเข้าสู่สังคมภายนอกอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง หรือการปกครอง และสถาบันนันทนาการ ตามลำดับ ซึ่งหากบิดามารดาหรือคนเลี้ยงดูไม่ได้อบรมสั่งสอน ปลูกฝัง หรือช่วยเหลือดูแลสมาชิกสำหรับการเข้าสู่สถาบันสังคมต่าง ๆ ดังกล่าว ย่อมทำให้มีปัญหาตามมาได้มากมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความสำคัญของครอบครัวต่อสถาบันการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบัน เป็นการเตรียมคนเพื่อเป็นพลเมืองที่ดีและมีประสิทธิภาพแก่ประเทศชาติ ฉะนั้นครอบครัวจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้สมาชิกได้รับการศึกษา ซึ่งหาครอบครัวละเลยต่อสมาชิกโดยไม่ให้มีการพัฒนาความคิด ความรู้ และความสามารถจากสถาบันการศึกษา สาขาต่าง ๆ แล้ว การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าย่อมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ความสำคัญของครอบครัวต่อสถาบันเศรษฐกิจ

เนื่องจากสถาบันเศรษฐกิจมีหน้าที่ทั้งการผลิต และการแบ่งปันวัตถุหรือบริการที่มนุษย์ต้องการบริโภค เพื่อความอุดมสมบูรณ์และมั่นคงของสมาชิกในสังคม ฉะนั้นครอบครัวจึงมีส่วนเกี่ยวข้องที่จะอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังให้สมาชิกได้รู้จักการผลิตและการแบ่งปันดังกล่าวอย่างเหมาะสม ยิ่งปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจ ครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญมากที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าว โดยสมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องมีการบริโภคที่พอดี มีกฎเกณฑ์ของเศรษฐกิจ ตลอดจนมีการวางแผนทางเศรษฐกิจล่วงหน้า เพื่อการอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ดังตัวอย่างเช่น บิดามารดาต้องอบรมสั่งสอนการใช้จ่ายเงินในชีวิตประจำวันให้เหมาะสม โดยรู้จักใช้จ่ายที่จำเป็นและเก็บออมเหลือไว้ส่วนหนึ่ง เพื่อกรณีฉุกเฉิน

สามารถมีเงินสำรองใช้ได้ทันที ไม่จำเป็นต้องยืมจากผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งหากสมาชิกรู้จักการใช้
 จ่ายเงินดังกล่าว ย่อมส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไม่เกิดปัญหาตามมา

ในการศึกษาครั้งนี้ แนวความคิดเรื่องครอบครัว โดยเฉพาะความสำคัญของครอบครัว
 เนื่องจากนำมาวิเคราะห์ถึงความสำคัญของสมาชิกในครอบครัวที่เสียชีวิตว่ามีผลกระทบต่อ
 ครอบครัวอย่างไร และการเป็นครอบครัวนั้นมีสายสัมพันธ์ที่เป็นทุนทางสังคมอย่างไรที่จะช่วยใน
 การดูแลช่วยเหลือกันในสภาวะที่เจอผลกระทบได้อย่างไร

3.4 แนวคิดประทับตรา (labeling) และการสร้างรอยมลทิน (stigma)

แนวความคิดการประทับตรา (labeling) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แนวคิดปฏิบัติการทางสังคม ที่
 ให้ความสนใจในผลของปฏิกริยาอย่างเป็นทางการของสังคม ซึ่งมีผลต่อบุคคลที่มีความแตกต่าง
 ไปจากบรรทัดฐานของสังคม การควบคุมทางสังคมที่เกิดขึ้นและปฏิกริยาบางอย่างจากกลุ่มคนใน
 สังคมที่มีผลต่อการทำให้บุคคลหนึ่งกลายเป็นคนนอกสังคม ตราประทับที่มีต่อบุคคลที่ละเมิดกฎ
 ของกลุ่มสังคม โดยเฉพาะตราประทับอย่างเป็นทางการได้สร้างรอยมลทิน (stigma) ให้แก่บุคคล
 โดยการนิยามให้เขาเป็นผู้ด้อยศีลธรรม ซึ่งควรถูกปฏิเสธและได้รับการลงโทษจากสังคมรวมถึงการ
 ได้รับการปฏิบัติในฐานะ “คนนอกคอก” ของสังคมซึ่งทำให้บุคคลนั้นๆ อาจมองตนเองในฐานะที่
 ตนเองถูกประทับตราจริงๆ โดยการยอมรับนิยามที่สังคมสร้างให้แก่พวกเขาในฐานะที่เป็นผู้
 เบี่ยงเบน (ศุธิมาน (นฤมล) วงศ์สุภาพ , 2535)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดด้านประทับตรา (labeling) และการสร้างรอยมลทิน
 (stigma) ในฐานะที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลกระทบที่ครอบครัวได้รับมีความรุนแรงยิ่งขึ้น

3.5 แนวคิดเรื่องความสูญเสียและความเศร้าโศก (The Loss)

ภาวะสูญเสีย มีผู้ให้ความสนใจศึกษาและให้ความหมายไว้ ดังนี้

โรบินสัน (Robinson, 1971) กล่าวว่า การสูญเสีย หมายถึง การสูญสิ้น หรือการขาดบาง
 สิ่งบางอย่างที่มีคุณค่าของบุคคล อาจเกิดขึ้นอย่างกะทันหัน หรือค่อยเป็นค่อยไป จากสิ่งที่
 คาดการณ์ไว้ หรือไม่ได้คาดการณ์ไว้ก็ตาม

พรานนูลิส (Pranulis,1972 cited in Dracup&Brue,1978) กล่าวว่า การสูญเสีย หมายถึงการต้องสูญเสียบุคคล ทรัพย์สิน หรือสิ่งที่มีค่าในชีวิต

นอกจากนี้ เทเลอร์ และคณะ (Taylor,et al.,1989) ได้กล่าวไว้ว่า การสูญเสีย หมายถึง การต้องสูญเสีย ถูกแยกจาก ถูกพรากไปจากบุคคลที่ตนรัก หรือสิ่งของที่มีค่าสูญหายไป

โคซิเออร์ และคณะ (Kozier,et al.,1989) กล่าวถึงแหล่งของการสูญเสียไว้ ดังนี้

- การสูญเสียลักษณะของบุคคล เป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของบุคคล เป็นการสูญเสียที่มองเห็นและสังเกตได้ เช่น การประสบอุบัติเหตุทำให้เกิดแผลเป็น สูญเสียอวัยวะ เกิดความพิการ การสูญเสียที่สังเกตไม่ได้ เช่น การสูญเสียอวัยวะ ภายใน และการสูญเสียทางอารมณ์
- การสูญเสียวัตถุภายนอก เช่น การสูญเสียทรัพย์สิน ไฟไหม้บ้าน หรือสูญเสียสัตว์เลี้ยง
- การแยกจากสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย ทำให้บุคคลรู้สึกสูญเสียความปลอดภัย เช่น การย้ายที่อยู่ หรือเด็กที่เริ่มเข้าโรงเรียนครั้งแรก ต้องแยกจากครอบครัวและบ้านจะเกิดความรู้สึกสูญเสีย
- การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักหรือบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเองจากการเจ็บป่วย การแยกจากกัน หรือการตาย ซึ่งเป็นการสูญเสียอย่างสมบูรณ์และถาวร

สำหรับความหมายของความเศร้าโศกได้มีผู้สนใจศึกษา และให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้ คาร์ลสัน (Carlson, 1970) กล่าวว่า ความเศร้าโศก หมายถึง กลุ่มของอารมณ์ตอบสนองที่เกิดขึ้นตามหลังการรับรู้การสูญเสียบุคคล หรือสิ่งที่มีค่ามีความสำคัญ การตอบสนองเหล่านี้ได้แก่ ความเจ็บปวด เดียวดาย หมดหวัง ความรู้สึกผิด หรือความโกรธ

วัตสัน (Watson, 1988) กล่าวว่า ความเศร้าโศก หมายถึง ปฏิกริยาตอบสนองที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอย่างต่อเนื่องภายหลังการรับรู้ว่าจะต้องสูญเสียบุคคลที่ตนรัก ผูกพัน ใกล้ชิด หรือสิ่งที่มีคุณค่าต่อตนเอง

โคซิเออร์ และ คณะ (Kozier. et al.,1989) ได้กล่าวว่า ความเศร้าโศก หมายถึง อารมณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเพื่อสนองตอบการสูญเสีย และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่มีสุขภาพการ

และจิตดี ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับการสูญเสียและสามารถยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นได้ ทั้งยังเป็นกระบวนการทางสังคมที่ได้รับการยอมรับ

และสุภาพร ดาวดี (2537) กล่าวว่า ความเศร้าโศก เป็นกลุ่มอารมณ์ที่ตอบสนองต่อการสูญเสียของบุคคล ซึ่งการตอบสนองนี้ จะแสดงออกในความเจ็บปวด หันหลัง ความเศร้า ความรู้สึกผิด หรือความโกรธ

จากความหมายดังที่ได้กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า ภาวะสูญเสียและเศร้าโศกเป็นกระบวนการตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน จากการรับรู้ว่าจะต้องสูญเสียบุคคลที่ตนรัก ผูกพันใกล้ชิด หรือสิ่งที่มีคุณค่าต่อตนเอง ทำให้บุคคลเกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น จึงแสดงความเศร้าโศกออกมา

ผู้วิจัยนำแนวคิดด้านความเศร้าโศกและสูญเสียมาศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงสภาพจิตใจของคนในครอบครัวผู้ที่เสียชีวิต และการเศร้าโศกนี้นำไปสู่การลดทอนคุณค่าของตนเองอย่างไร

3.6 แนวความคิดเกี่ยวกับยาเสพติด (The Narcotics)

ความหมายโดยทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2540 : 13) ได้ให้นิยามความหมายโดยทั่วไปของยาเสพติดไว้ดังนี้

ยาเสพติด หมายถึงสารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับเข้าไปในร่างกายซ้ำๆ กันแล้วไม่ว่าวิธีใดๆ เป็นช่วงระยะๆ หรือนานติดต่อกันก็ตามจะทำให้

1. บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือจิตใจเพียงอย่างเดียว

2. ต้องเพิ่มปริมาณสารเสพติดขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สุขภาพของผู้เสพเสื่อมโทรมลง เมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพยาจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพนั่น

ความหมายตามกฎหมาย

ยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 2 พ.ศ. 2534 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
2. วัตถุออกฤทธิ์ ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518
3. สารระเหย ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

แนวความคิดเกี่ยวกับยาเสพติดประเภทยาบ้า

ยาบ้า หมายถึง ยาเสพติดตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 ข้อ 2 และบัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ.2539) เรื่องระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ระบุว่าเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ลำดับที่ 20 ซึ่งเป็นชนิด เมทแอมเฟตามีน ซึ่งมีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาท หลอนประสาท ผลต่อระบบประสาทโดยเฉพาะสมองส่วนกลาง กล่าวคือ เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายฤทธิ์ที่ออกไม่ว่าจะกดระบบประสาท กระตุ้นประสาท หรือทำให้เกิดประสาทหลอน

นายแพทย์วิเชียร ดีเป็นธรรม (2540 : 66) นายแพทย์ผู้ชำนาญด้านยาเสพติด กล่าวว่า “แต่เดิมยานี้มันได้จัดอยู่ในบัญชีวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 แต่เนื่องจากกระยะหลายปีมานี้ประเทศไทยมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว รุนแรง และกว้างขวางทั้งในด้านการเสพ การผลิตและจำหน่าย จึงมีการออกมาตรการเพื่อแก้ไขสถานการณ์หลายประการ ประการหนึ่งคือเปลี่ยนแปลงยานี้มาสู่ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 แทน โดยประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ.2539) ข้อ 2 และบัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ.2539) เรื่องระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ผลการ

เปลี่ยนแปลงบัญชียาบ้าในครั้งนี้ทำให้รัฐมีอำนาจควบคุมการผลิตได้ตั้งแต่สารตั้งต้น ตลอดจน
 เสพและจำหน่ายได้อย่างกว้างขวาง”

นอกจากนี้ อรรถนพ ลิขิตจิตถะ (2540:20) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงชื่อของยาม้ามาเป็นยาบ้าว่า “กระทรวงสาธารณสุข ได้มีหนังสือที่ สธ. 0806/3/ว.399 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2539 ขอให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขทุกระดับเรียกชื่อ “ยาม้า” เป็น “ยาบ้า” เพื่อเป็นการบ่งบอกให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจว่ายาชนิดนี้เมื่อเสพเข้าไปแล้วผู้เสพจะมีสภาพไม่ผิดกับคนบ้า หรือคนที่เสียดิไปแล้ว”

ประเภทของยาบ้า มีดังนี้

ฝ่ายส่งเสริมวิชาและวิจัย กองวิชาการและวางแผน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
 ปราบปรามยาเสพติด (2541) ได้อธิบายถึงประเภทของยาบ้าไว้ดังนี้

1. ยาบ้าแท้ ซึ่งเป็นยาม้ากลุ่มแรกที่แพร่ระบาด มีส่วนประกอบสำคัญคือ สารออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลางจำพวกแอมเฟตามีน หรือเมทแอมเฟตามีน ซึ่งมีลักษณะเป็นเม็ดกลมแบบสีขาว เริ่มแรกบนเม็ดมีรูปม้า ต่อมาพบรูปมือชูสองนิ้วหรือรูปดาว
2. ยาบ้าปลอม เป็นวัตถุออกฤทธิ์ประเภท 2 ซึ่งมีการควบคุมการนำเข้า ผลิตและจำหน่ายอย่างเข้มงวดภายใต้ พ.ร.บ. วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 สารจำพวกนี้ได้แก่ อีเฟดริน คาเฟอีน เฮอโพลิน เป็นต้น
3. ยาบ้าฉงน เป็นยาที่มีสารออกฤทธิ์ชื่อ เฟนโพรพอเรกซ์ (Fenproporex) หรือมีสารเอนเอทิลแอมเฟตามีน (N-Ethylamphetamine) เป็นอนุพันธ์ตัวหนึ่งของแอมเฟตามีน ผสมอยู่ มีสรรพคุณหลายอย่างระหว่างยาบ้าแท้และยาบ้าปลอม และมีคุณสมบัติทางเคมีและทางกายภาพบางประการ แตกต่างจากพวกแอมเฟตามีน ซึ่งใช้เป็นยาลดความอ้วนที่มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลาง

ลักษณะการกระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดประเภทยาบ้า

การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเรื่องยาบ้า ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 4 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ.2539) ข้อ 2 และบัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 135 (พ.ศ.2539) เรื่องระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษตาม

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ระบุว่า เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง จัดให้อยู่ในลำดับที่ 20 ซึ่งเป็นชนิด “เมทแอมเฟตามีน” นั้น เมื่อเปลี่ยนแปลงให้ยาบ้าเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยมีข้อหาและอัตราโทษที่สำคัญดังนี้

การค้ายาเสพติดในฐานะที่เป็นอาชญากรรมของสังคม

ในบรรดาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ปัจจุบันก็คงไม่มีใครปฏิเสธอีกเช่นเดียวกันว่า “อาชญากรรมยาเสพติด” ได้สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศไทยอย่างมากมา ภาพสะท้อนที่ชัดเจนในเรื่องนี้ คือ สายตาของประชาคมโลกที่มองประเทศไทยอยู่ขณะนี้เป็นอย่างไรอริบายต่ออาชญากรรมประเภทนี้ เมื่อผนวกเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าไปผสมผสานด้วยแล้วเป็นปัญหาที่ยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม ที่จะดำเนินการทางกฎหมายได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ทำให้อาชญากรรมยาเสพติดยังมีลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากอาชญากรรมอื่นทั่วไป กล่าวคือ เป็นอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย (Victimless Crime) เพราะผู้เสพซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลร้ายจากยาเสพติดและโดยสภาพควรจะเป็นผู้เสียหายที่มาร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ แต่ผู้เสภก็พึงพอใจต่อยาเสพติด และมีความผิดฐานเสภตามกฎหมายด้วยจึงไม่คิดจะร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ ดังนั้น เป็นการยากที่จะสืบสวนเพื่อปราบปรามการกระทำผิดในส่วนที่เกี่ยวกับผลตอบแทนจากการกระทำผิดนั้นอาชญากรรมยาเสพติด ให้ผลตอบแทนสูงแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งค้าหรือจำหน่าย อันเป็นสิ่งล่อใจให้มีผู้เสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรมประเภทนี้ และทรัพย์สินที่ได้จากการค้ายาเสพติดดังกล่าวยังเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการขยายขอบเขตการกระทำความผิด ให้กว้างขวางออกไปอีก

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาทั่วโลกกำลังประสบอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องการค้าซึ่งถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ดูดีกลับและน่ากลัวสำหรับคนธรรมดาซึ่งไม่สามารถทราบมูลค่าที่แท้จริง ของกิจกรรมดังกล่าวมีมาน้อยเพียงใด กิจกรรมธุรกิจประเภทนี้ มักจะทำกำไรให้กับผู้ค้าอย่างมหาศาล หากมีการละเลยปล่อยให้มีการค้าต่อไปจะส่งผลโดยตรงถึงเศรษฐกิจของประเทศ ธุรกิจนี้มีขนาดใหญ่มาก เมื่อเทียบกับกิจกรรมผิดกฎหมายชนิดอื่น ๆ อาทิ เช่น การค้าของเถื่อน ของหนีภาษี เป็นต้น การดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมายเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดที่มีมูลค่ามหาศาลนี้ มีผลกระทบต่อระบบการเมืองและการบริหารประเทศในทางเศรษฐกิจ เมื่อกิจกรรมดังกล่าวมีมูลค่าถึงระดับหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อให้นโยบายทางเศรษฐกิจและทางการเงินหยุดชะงักไปได้

นอกจากนี้ปัญหายาเสพติดยังก่อให้เกิดอาชญากรรมชนิดอื่นตามมาด้วย ในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนายาเสพติดได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมหรือความมั่นคงของประเทศดังนั้นนานาประเทศจึงถือว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งซึ่งยากแก่การแก้ไข ผู้ที่เสพยา มักมีโอกาสกระทำความผิดที่หลากหลาย และเลืกยากกว่าอาชญากรรมประเภทอื่น ดังจะเห็นได้จากรายงานการวิจัยกล่าวถึงการกระทำผิดซ้ำของผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยจากพระราชทานอภัยโทษในปี 2522-2523 ซึ่งพบว่าลักษณะของผู้ต้องโทษที่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษที่กลับไปทำความผิดอีก จะมีลักษณะนิสัยอย่างหนึ่ง คือ ชอบสิ่งเสพติด ซึ่งทำให้รายได้ที่หามาได้หลังจากที่ได้รับการปลดปล่อยแล้วไม่พอใช้ จึงต้องหันไปกระทำผิดอีก (โสภ ฐพิกุลชัย และคณะ, 2524 : 80) หรือจากรายงานการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้ติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรมในช่วง ปี 2522-2524 ได้ดำเนินการศึกษาผู้ต้องหาคดีอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นทั่วไปไม่มีถึงร้อยละ 58 ที่ผู้ต้องหาติดยาเสพติดและผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดสารภาพว่า การก่ออาชญากรรมครั้งแรกนั้นเนื่องมาจากยาเสพติด ถึงร้อยละ 84 และการก่ออาชญากรรมหลังสุด เนื่องจากยาเสพติดถึงร้อยละ 87 โดย ผู้ต้องหาส่วนใหญ่ก่ออาชญากรรมเนื่องมาจากยาเสพติดร้อยละ 35 รองลงมา ได้แก่ต้องการเงินร้อยละ 24 ซึ่งต้องการเงินส่วนนี้อาจจะเป็นเพราะการติดต่อยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องหาคดียาเสพติด ร้อยละ 60 ก่ออาชญากรรมเนื่องจากติดยาเสพติด และร้อยละ 17 เนื่องจากต้องการเงิน นอกจากนี้แล้วยังมีผลจากการวิเคราะห์การใช้จ่ายส่วนใหญ่ผู้ต้องหา ร้อยละ 29 ซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุดใช้จ่ายรายได้ส่วนใหญ่ในการเสพยาเสพติด ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าผู้เสพยาเสพติดมีโอกาสประกอบอาชญากรรมมากที่สุด

นอกจากการก่ออาชญากรรมโดยตรง เช่น การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ผู้เสพยาเสพติดยังมีโอกาสประกอบอาชญากรรมทางอ้อมอื่น ๆ ที่อุบัติขึ้นโดยไม่เกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ข่มขืน ละเมิด พ.ร.บ.อาวุธปืน พ.ร.บ.ป่าไม้ วางเพลิง ช่องโจร และทำยที่สุดคืออุบัติเหตุ ซึ่งเป็นอุบัติเหตุร้ายแรงเป็นอันดับหนึ่ง อุบัติภัยดังกล่าวนี้ก็คืออุบัติเหตุที่เกิดจากรถยนต์ชนกันที่ผู้ขับขี่ยวดยานและเจ้าหน้าที่บ้านเมืองสามารถป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งหลายคดีมาจากผู้ขับขี่รถบรรทุกทางไกลมีความสัมพันธ์กับการใช้ยาบ้าอันตราย ผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พบว่า การเกิดอุบัติเหตุของผู้ขับขี่รถบรรทุกทางไกลมีความสัมพันธ์กับการใช้ยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญ (วิโรจน์ สุ่มใหญ่ ม.ป.ป. : 1)

ในต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน พบว่ายาเสพติดมีส่วนสัมพันธ์ต่อการประกอบอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ เช่นจากสถิติการจับกุมผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสหรัฐอเมริกาได้ถูก

รวบรวมจัดทำขึ้นโดยหน่วย FBI ได้สำรวจข้อมูลของผู้ต้องขังซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ในที่คุมขัง เพื่อจัดทำเป็นสถิติเกี่ยวกับชนิดของยาเสพติดที่มีการใช้ทั้งก่อน และขณะกระทำความผิด พบว่าผู้ต้องขังในสหรัฐอเมริกาในคดีความผิดต่าง ๆ จะมีผู้ใช้ยาเสพติดในขณะกระทำความผิดในปี 1989 คิดเป็น 27 % ปี 1991 คิดเป็น 31 % ส่วนผู้ต้องขังที่ใช้ยาเสพติดมาก่อนการกระทำความผิด 1 เดือน ในปี 1989 คิดเป็น 44 % ปี 1991 คิดเป็น 50 % สรุปความหมายจากรายงานทางสถิติซึ่งได้จากการสำรวจนี้ได้ว่า ผู้ต้องขังในสหรัฐอเมริกานั้นมีปริมาณผู้ที่ติดยาเสพติดมาก่อน และขณะกระทำความผิดเพิ่มสูงขึ้น (อภิรัตน์ พุ่มกumar ,2542: 36) และรายงานหน่วยงานในสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการจัดทำออกมาเป็นสถิติเพื่อให้เห็นว่าผลจากการติดยาเสพติด ทำให้ผู้ติดยาเสพติดเกิดความต้องการอยากเสพยา และจะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งยาเสพติดแม้จะต้องกระทำความผิดซึ่งขัดต่อกฎหมาย และศีลธรรม ให้ได้เงินมาซื้ออีกตาม ความต้องการนี้ส่งผลให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคมชาวอเมริกากันหลายด้าน โดยเฉพาะด้านปริมาณของอาชญากรรมที่เพิ่มสูงขึ้น สรุปได้ว่าผู้ต้องขังในส่วนของกลางของสหรัฐอเมริกาในปี 1991 นั้นจะมี 10 % ที่กระทำความผิดเพื่อจะได้เงินมาซื้อยาเสพติด และในแต่ละรัฐจะมีในกรณีเดียวกันนี้ 17 % ดังนี้ชี้ให้เห็นว่ายาเสพติดได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของอาชญากรรม นอกจากนี้แล้วประเภทที่ผู้ติดยาเสพติดกระทำความผิดนั้นมิใช่ จะกระทำความผิดอาชญากรรมที่ไม่รุนแรงเท่านั้น แต่ยังประกอบอาชญากรรมในลักษณะที่ใช้ความรุนแรง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกด้วย ได้แก่ คดีฆาตกรรม เป็นต้น โดยจากหน่วย UCR (The Uniform Crime Reporting Program) ซึ่งอยู่ใน FBI รายงานข้อมูลการสืบสวนในทางที่เกี่ยวกับคดีฆาตกรรมในสหรัฐอเมริกาว่าในปี 1993 พบว่า คดีฆาตกรรม 23,271 ราย มีอยู่ 55 % ที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และในจำนวนนี้มีคดีอุกฉกรรจ์หลายคดีได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับขบวนการค้ายาเสพติด โดยคดีฆาตกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดนี้จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปีนับจาก 1987 – 1993 (อภิรัตน์ พุ่มกumar, 38)

3.7 แนวคิดเรื่องแพะรับบาป (Scape - Goating)

การหาแพะรับบาป (Scape - Goating) การประณามคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งว่าเป็นสาเหตุของปัญหาสังคมต่างๆ เพื่อจะหันเหเป้าหมายความสนใจของผู้คนพุ่งไปสู่กลุ่มคนอื่น “แพะ” ได้แก่ใครก็ตามที่ถูกตำหนิตีเตียนแทนคนอื่นที่เป็นคนทำผิด ใครก็ตามที่ถูกตีตรากล่าวโทษว่าเป็นต้นเหตุของปัญหา จะทำให้คนนั้นหรือคนกลุ่มนั้นๆ ตกอยู่ในฐานะเป็น “ที่รองรับอารมณ์” ของสังคมได้ง่ายๆ โดยเฉพาะหากสังคมนั้นขาดสื่อที่มุ่งแสวงหาความจริง แต่มีสื่อที่มุ่งสนองตลาดมากกว่าสังคมก็จะขาดบรรยากาศการใช้สติ หาเร่งรัดแต่จะหา “ผู้ร้าย” มารับการลงโทษให้สาสม แท้ที่จริงแล้วปัญหาที่เผชิญกันอยู่นั้นต้องใช้สติปัญญาในการพิจารณาหาทางในการแก้ปมปัญหาเสียก่อน

ทั้งนี้เพราะสภาพที่ประสบอยู่เป็นปัญหาที่ยาก และบ่อยครั้งก็มิได้เกิดมาจากสาเหตุเดียวหา มีความสลับซับซ้อน สังคมลักษณะจิตวิทยาบางส่วนที่เป็นแบบนี้จะมีโอกาสที่จะถูกล้อมวงชนบาง ลักษณะที่ผลักดันกระตุ้นการแสวงหาคำตอบที่ “จับต้องได้ง่าย” และส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจ จากความใส่ใจมากกว่าการแสวงหาความจริงและเชิดชูความถูกต้องการประนามผู้รับเคราะห์ (Blaming the Victims) บางครั้งเกิดขึ้นเพราะบรรยากาศที่ผู้คนไม่ให้ความสนใจสภาพการณ์และ ความเป็นไป บางครั้งสื่อสารมวลชนก็ลงข่าวเจาะจงจำเพาะเรื่องผู้เสียหาย ซึ่งก็อ้างได้เสมอว่าเป็น การสนองความต้องการอยากรู้ อยากเห็นของคนทั่วไป การกระทำเช่นนี้กลายเป็นการ “ประจานเหยื่อ” เสมือนหนึ่งว่าผู้รับเคราะห์นั้นเป็นผู้ผิดเสียเองทั้งนี้จะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม เช่น คำกล่าวติดตลกว่า “เด็กมันยั่วจึงหลวมตัวไปหน่อย” และ “แต่งตัวแบบนี้เองจึง...สมน้ำหน้า...” “หรือทัศนคติแบบ “ประณามผู้รับเคราะห์” อาจกลายเป็นการส่งเสริมให้มีการลงโทษผู้รับเคราะห์ (Punishing the Victims) ไปได้ง่ายๆ (สุริชัย หวันแก้ว, 2544:171-172)

ผู้วิจัยใช้แนวคิดแพะรับบาปเพื่ออธิบายถึงปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้ผลกระทบที่ครอบครัวยุคใหม่ ผู้ถูกฆ่าตัดตอนได้รับจากสังคมมีความรุนแรงยิ่งขึ้น สังคมอาจมองได้ว่าการที่คนในครอบครัวเป็นผู้ที่ทำให้สังคมเดือดร้อนถูกฆ่าจึงเป็นการสมควร หรือเป็นการสาสม ครอบครัวซึ่งอาจถูกมองได้ว่า มีผลหรือมีการสนับสนุนให้คนในครอบครัวเป็นคนไม่ดีนั้น จึงอาจไม่ได้รับการเห็นอกเห็นใจจากสังคมอย่างที่ควรจะได้รับ

3.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายงานการศึกษาของ สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) : มาตรการเชิงนโยบาย

การศึกษานี้มองว่า นโยบายสงครามยาเสพติดมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย และทำลายกระบวนการยุติธรรม โดยที่

- การตั้งศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในระดับต่างๆ และมอบหมายให้ศูนย์นี้มีอำนาจเต็มในการปราบปรามยาเสพติด เป็นการไม่นำกฎหมายที่มีอยู่กว่า 20 ฉบับมาใช้ และถึงแม้จะเป็นการรวบอำนาจให้กับฝ่ายบริหาร ก็ต้องมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย
- การจัดทำบัญชีดำเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากไม่มีกฎหมายใดรองรับ

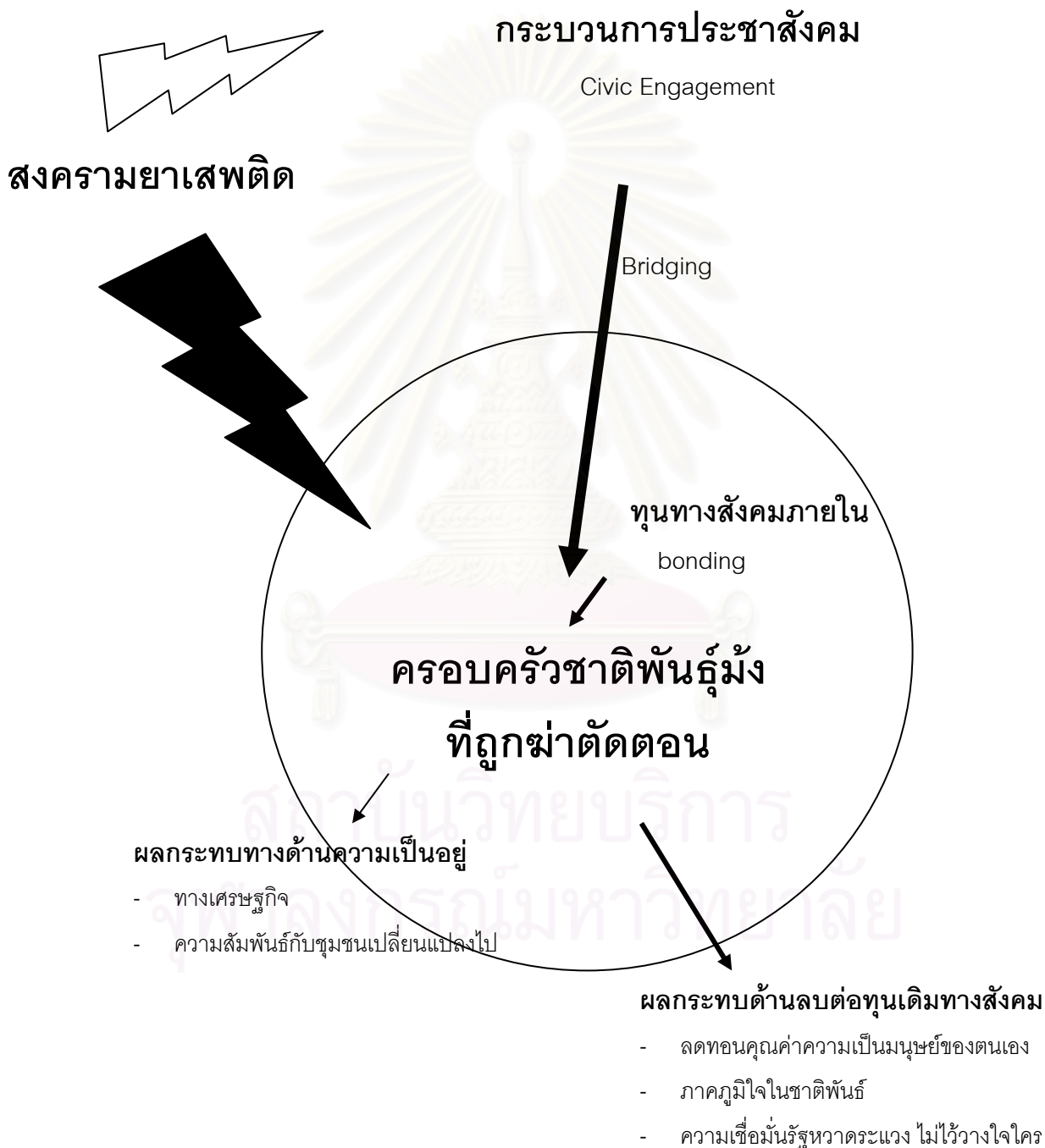
- จดหมายเรียกให้ไปรายงานตัวกับทางราชการ มีข้อความว่า “โดยผู้ใดฝ่าฝืนศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด จะไม่รับรองความปลอดภัยในทุกกรณี” เป็นการละเลยหน้าที่ของรัฐที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยความมั่นคงปลอดภัยให้กับประชาชน และเป็นการคุกคามประชาชน
- การวิสามัญฆาตกรรมพบว่ามีกรณีที่น่าสงสัยว่าผู้ตายไม่ได้ต่อสู้หรือขัดขืนรวมทั้งไม่มีอาวุธ และมีบางรายถูกเคลื่อนย้ายก่อนชั้นสูตรพลิกศพ
- การฆ่าตัดตอนพบว่ามีหลายกรณีที่มีพยานหลักฐานอันน่าเชื่อถือได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ลงมือกระทำเอง

นอกจากนี้ผลการศึกษาก็พบว่าเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรุนแรงและฆาตกรรมในเชิงนโยบายอีกด้วย เนื่องจาก

- ให้สัญญาแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่สามารถใช้ความรุนแรงในการปราบปรามได้ เสมือนใบอนุญาตให้ฆ่า
- มีการสร้างความเข้าใจกับสังคมว่าความรุนแรงเท่านั้นจะแก้ไขปัญหาได้
- มีการใช้วาทกรรมกับคนที่มีความคิดเห็นขัดแย้งว่าเป็นพวกของคนชั่ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. สรุปกรอบแนวคิดในการศึกษา

5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

สงครามยาเสพติด หมายถึงนโยบายและกระบวนการแก้ปัญหายาเสพติดของรัฐบาลที่ดำเนินการในช่วง วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2546

ฆ่าตัดตอน หมายถึงการเสียชีวิตเนื่องจากการทำร้ายของผู้อื่น และครอบครัวของเขาได้รับรู้สาเหตุการตายจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่าเนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือเป็นการฆ่ากันเองของผู้ที่อยู่ในกระบวนการยาเสพติดด้วยกัน

ผลกระทบ หมายถึงสภาพการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัวที่ถูกฆ่าตัดตอนที่เปลี่ยนแปลงไปได้รับความยากลำบากมากขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบทั้งด้านจิตใจ ด้านวัตถุ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ตลอดจนด้านทัศนคติมุมมองต่างๆ ที่มีต่อตนเอง ต่อชาติพันธุ์ของตนเอง ต่อรัฐบาลและต่อสังคมไทย

ครอบครัวที่ถูกฆ่าตัดตอน หมายถึงสมาชิกในครอบครัวที่มีความผูกพันทางสายเลือด หรือทางการสมรสกับผู้ที่ถูกฆ่าตัดตอน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการสูญเสียสมาชิกในบ้านจากการฆ่าตัดตอน

การเยียวยา หมายถึงการที่สมาชิกในครอบครัวที่ถูกฆ่าตัดตอนนั้นได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและจิตใจ ซึ่งทำให้ผลกระทบที่ได้รับนั้นบรรเทาลง

ทุนทางสังคม หมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีคุณค่า ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่นการเป็นพี่น้องกัน การถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ความไว้วางใจกัน การเห็นอกเห็นใจกัน ซึ่งเกิดขึ้นได้จากภายในกลุ่มครอบครัวเดียวกัน ชุมชนเดียวกัน กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน หรือเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มด้วยความรู้สึกที่ไม่แปลกแยกห่างเหินหรือเห็นว่าเป็นคนอื่น มีสะพานเชื่อมโยงระหว่างกันเป็นผลให้นำไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลและเรียนรู้ร่วมกัน

กระบวนการประชาสังคม (Civic Engagement) หมายถึงการตระหนักในภาระหน้าที่ที่แต่ละคนพึงมีต่อสังคมของตน และมีจิตใจมุ่งมั่นที่จะเข้าไปช่วยกิจการสาธารณะต่างๆ ช่วยเสริมให้เกิดการเอื้อประโยชน์ต่อกันและไว้วางใจ หรือการแสดงสิทธิของพลเมืองทุกคนที่มีเสียงในเรื่องที่ตนเป็น

กังวลและสามารถชี้แจงอย่างมีเหตุผล ซึ่งสิทธิดังกล่าวจะมีพลังอย่างมาก เมื่อมันฝังตรึงอยู่ในเครือข่ายแห่งความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีการเชื่อมโยงกันอย่างแน่นอน

6. ระเบียบวิธีวิจัย

6.1 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกทำการศึกษากลุ่มที่เกิดขึ้นกับครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 10 ครอบครัว ซึ่งสมาชิกในครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนจากนโยบายทำสงครามยาเสพติดของรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตรในช่วงเวลา 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน 2546 และศึกษาบทบาทของ สถาบัน องค์การทางสังคม และสื่อ ในมุมมองด้านทุนทางสังคม

6.2 ข้อจำกัดทางการวิจัยก่อนทำการวิจัย

- 6.2.1 ปัญหาพื้นฐานข้อมูลผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ มีการกล่าวกันอย่างมากมายว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมากในประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสงครามยาเสพติด แต่ก็ไม่ได้มีหน่วยงานหรือองค์กรไหนทำการจัดเก็บและจำแนกแยกแยะอย่างเป็นระบบไว้ ทำให้ขาดฐานข้อมูลที่ใช้อ้างอิงได้อย่างชัดเจน
- 6.2.2 ข้อจำกัดทางการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ม้งนั้นมีจำนวนมากและกระจัดกระจาย ไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนว่าเกิดผลกระทบกับกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่ไหนอย่างไรบ้าง ประกอบกับประเด็นปัญหาเสพติดเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยงในการกรณีศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกกรณีศึกษาจากพื้นที่ที่มีความคุ้นเคยกับแกนนำชุมชนที่เป็นชาติพันธุ์ม้ง สามารถนำผู้วิจัยเข้าถึงกรณีศึกษาได้อย่างปลอดภัยและกรณีศึกษาให้ข้อมูลได้อย่างไว้วางใจและครบถ้วนในเวลาจำกัด

6.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากข้อจำกัดข้างต้น การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยศึกษาครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 10 ครอบครัว ซึ่งสมาชิกในครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนจากนโยบายสงครามยาเสพติด

6.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

รวบรวมข้อมูลหรือเอกสารที่เป็นความเห็นจากบุคคลต่างๆ ที่จัดแสดงความคิดเห็นในเวทีเสวนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ฆ่าตัดตอน อาทิเช่น

- จดหมายเปิดผนึกกรณีการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล ถึงนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เจ้าหน้าที่ราชการทุกหน่วยงานและประชาชนทุกท่าน เรื่อง “ขอให้ยุติการปราบปรามยาเสพติดที่ใช้ความรุนแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชน” โดย คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2546
- คำประกาศ 4 มีนาคม 2546 เรื่อง ขอให้รัฐบาลดำเนินการแก้ปัญหาเสพติดตามกระบวนการยุติธรรมโดยคำนึงถึงหลักการปกครองโดยกฎหมาย และการคุ้มครองชีวิตของผู้บริสุทธิ์คนอาจารย์โดยคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เอกสารจากเวทีเสวนา 5 ผู้รู้หลากสาขา กระจกรัฐเคลียร์ "ฆ่าตัดตอน" โดยจัดการเสวนาสันติภาพเรื่อง "ค่านิยม ความรุนแรง กับการปราบปรามยาเสพติด" วันที่ 9 มีนาคม 2546 มุขนิธิสันติภาพและวัฒนธรรมร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- แถลงการณ์ร่วมโดยองค์กรร่วมจัดงานและผู้ร่วมงานสัมมนา ในงานสัมมนาเรื่อง “ชีวิต สิทธิมนุษยชน กับการปราบปรามยาเสพติด” โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์วันที่ 14 มีนาคม 2546

ขั้นตอนที่ 2

ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) ตัวแทนกลุ่มหรือองค์กรที่มีการมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวประเด็นฆ่าตัดตอน

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)
- คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.)

- สภาพนายความ ฯลฯ

ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) เรื่องราวของครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอน โดยจะทำการศึกษาเหตุการณ์เป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 การดำเนินชีวิตก่อนสูญเสียบุคคลในครอบครัวเนื่องจากถูกฆ่าตัดตอน โดยจะทำการศึกษาข้อมูลด้านการดำเนินชีวิตที่ผ่านมา สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ มุมมองเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเสพติด บริบทด้านความขัดแย้งของกรณีศึกษา ความสำคัญของบุคคลที่สูญเสียไป โดยมีประเด็นคำถาม อาทิเช่น

- ผู้ถูกฆ่าตัดตอนมีความสำคัญหรือมีบทบาทอย่างไร ในครอบครัว
- ที่ผ่านมามีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกฆ่าตัดตอนกับสมาชิกคนอื่นในครอบครัวเป็นอย่างไร
- ผู้ถูกฆ่าตัดตอนมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านหรือเจ้าหน้าที่รัฐอย่างไร
- คิดว่าคนอื่นมองผู้ถูกฆ่าตัดตอนอย่างไร
- มองปัญหาเสพติดว่าเป็นอย่างไร และมองวิธีการแก้ปัญหาเสพติดของรัฐว่าเป็นอย่างไร
- มองการนำเสนอข่าวการฆ่าตัดตอนของสื่อว่าเป็นอย่างไร

ฯลฯ

ช่วงที่ 2 สภาพของครอบครัวในช่วงวิกฤติการณ์ที่บุคคลในครอบครัวถูกฆ่าตัดตอน เช่น ถูกกระทำอย่างไร โดยใคร มีรูปแบบอย่างไร สภาพจิตใจของบุคคลในครอบครัวเป็นเช่นไร มีการต่อสู้ดิ้นรนหรือไม่อย่างไร ได้รับความช่วยเหลือจากใคร ช่วยเหลืออย่างไร ใครช่วยเหลือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฆ่าตัดตอนและนโยบายที่ใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาของรัฐเป็นอย่างไร โดยมีประเด็นคำถาม อาทิเช่น

- รู้สึกอย่างไรเมื่อคนในครอบครัวถูกฆ่าตัดตอน
- การดำเนินชีวิตในขณะนั้นเป็นอย่างไร
- ได้รับการมอง การกระทำ จากคนรอบข้างหรือสังคมอย่างไร
- เรามองคนรอบข้างว่าเป็นอย่างไร
- ได้รับการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือโดยใคร อย่างไร

- มองการนำเสนอข่าวการฆ่าตัดตอนของสื่อว่าเป็นอย่างไร
- ความรู้สึกของคนในครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวถูกฆ่า และถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและถูกฆ่าตัดตอน เป็นอย่างไรและรู้สึกอย่างไรกับการกล่าวหาเช่นนั้น
- มีการต่อสู้ดิ้นรนอย่างไร
- ทำไมคนในครอบครัวถึงถูกฆ่าตัดตอน สมมติฐานเป็นอย่างไร
- ได้รับการดูแลหรือเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่รัฐในการสืบสวนหรือไม่ อย่างไร

ฯลฯ

ช่วงที่ 3 เหตุการณ์ในปัจจุบัน เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านการดำเนินชีวิตในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปหรือไม่ สภาพจิตใจเป็นอย่างไร มีการตั้งคำถามอย่างไรกับเหตุการณ์ที่ผ่านมา โดยมีประเด็นคำถาม อาทิเช่น

- การดำเนินชีวิตเป็นอย่างไร หรือมีอะไรเปลี่ยนแปลงไปบ้าง
- ต้องการความช่วยเหลืออย่างไร จากใคร
- ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวหรือสังคมเปลี่ยนไปหรือไม่ อย่างไร
- รับรู้ถึงการที่มีสถาบัน องค์กรทางสังคม สื่อ ที่กล่าวถึงการฆ่าตัดตอนหรือไม่ แค่นั้นอย่างไร และมีความคิดเห็นอย่างไร
- พอใจกับการสืบสวนในคดีที่เกิดหรือไม่
- มองผลการแก้ปัญหาเสพติดของรัฐเป็นอย่างไร ได้ผลหรือไม่ ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
- ข้อเสนอต่อรัฐและสังคมเป็นอย่างไร ทำไมถึงเสนอเช่นนั้น

ฯลฯ

6.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ เอกสาร บทความ ที่รวบรวมจากเวทีเสวนาต่างๆ และจากสื่อ ถึงเรื่องราวของสงครามยาเสพติดในช่วงเวลานั้นและต่อเนื่อง ว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้นบ้าง รวมทั้งมุมมองต่างๆ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับสงครามยาเสพติด

- นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา มาศึกษาถึงผลกระทบที่ได้รับโดยใช้แนวคิดเรื่องครอบครัวและความสูญเสียความเศร้าโศกอธิบายถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นศึกษามุมมองและความเข้าใจในสาเหตุของการฆ่าตัดตอนเป็นการศึกษาในมุมมองของผู้ถูกระทำ และวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลให้สภาพความรุนแรงของผลกระทบที่ครอบครัวของผู้ถูกฆ่าตัดตอนได้รับนั้นบรรเทา หรือมีความรุนแรงยิ่งขึ้นโดยใช้แนวคิดประทับตรา (labeling) และการสร้างรอยมลทิน (stigma) เมื่อบุคคลในครอบครัวได้รับการตัดสินจากรัฐและสื่อโดยการนำเสนอต่อสังคมว่าผู้ตายถูกฆ่าตัดตอน ซึ่งหมายถึงการสร้างตราบาปให้กับผู้ตายว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับความผิดยาเสพติดแล้ว สังคมจะมองอย่างไร และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลกระทบไปถึงครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนด้วยหรือไม่ และศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในทางเศรษฐกิจที่นำความยากลำบากมาสู่ครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอน
- ศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ในแง่มุมของทุนทางสังคม โดยนำแนวคิดด้านการเป็นอื่น การเป็นชายขอบ และการเป็นแพะรับบาป ประกอบกับสภาพความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งกับสังคมไทยซึ่งเป็นทุนทางสังคมเดิมนำมาศึกษาว่าได้รับผลกระทบอย่างไร
- วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกระบวนการยุติธรรม ในฐานะที่สงครามยาเสพติดเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหายาเสพติด
- ศึกษาทุนทางสังคมที่ก่อรูปขึ้นท่ามกลางผลกระทบจากสงครามยาเสพติดว่า เกิดขึ้นได้อย่างไร มีลักษณะเช่นไร และส่งผลอย่างไรกับสังคม

จากข้อจำกัดด้านฐานข้อมูล งานวิจัยชิ้นนี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นที่จะตอบว่าชาติพันธุ์ม้งที่ทำการศึกษานั้นได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นหรือมากกว่าคนไทยส่วนใหญ่ แต่จะนำผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมาวิเคราะห์ว่า ส่งผลกระทบกับความเป็นอยู่และทุนทางเดิมสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยอย่างไรตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และวิเคราะห์ถึงกระบวนการทุนทางสังคมที่ก่อรูปขึ้นท่ามกลางการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากสงครามยาเสพติดว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีผลต่อสังคมอย่างไร

บทที่ 2

สงครามยาเสพติด

1. เจตนารมณ์ในการแก้ปัญหายาเสพติดของรัฐบาล

ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 29/2546 เรื่อง “การต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด” ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 นั้น ได้กล่าวถึงความสำคัญในการแก้ปัญหายาเสพติดว่า (ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ [ศตส.], 2546: 1)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อและเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติเข้าไปเกี่ยวพันกับยาเสพติดประมาณไม่น้อยกว่า 3 ล้านคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ถือเป็นกำลังสำคัญของชาติที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหายาเสพติด และถือเป็นปัญหาเร่งด่วนของชาติที่จะต้องแก้ไข โดยมีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ในการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนของสังคมร่วมกันเป็นพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว ด้วยการขจัดปัจจัยเงื่อนไขทางด้านสังคมที่มีส่วนทำให้สถานการณ์ยาเสพติดยังคงมีความรุนแรงให้หมดสิ้นและสามารถเอาชนะปัญหายาเสพติดอย่างเบ็ดเสร็จ โดยระดมความร่วมมือจากปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า องค์กรภาครัฐและเอกชน เข้าต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในทุกพื้นที่อย่างพร้อมเพรียงกันทั่วประเทศ ให้สัมฤทธิ์ผล เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติบรรลุตามวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ของชาติในอนาคตต่อไป

ดังนั้นเพื่อยุติสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดและเอาชนะปัญหายาเสพติดอันเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติให้ได้อย่างรวดเร็ว ยั่งยืน และถาวร นโยบายในการแก้ไขปัญหานี้จึงได้เน้นหนักที่จะดำเนินการดังนี้

1. ป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวกับยาเสพติด และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชน เพื่อหยุดยั้ง มิให้มีการเพิ่มจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นการสกัดกั้นอุปสงค์ด้านยาเสพติด

2. บำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด เพื่อลดอุปสงค์ด้านยาเสพติดในทุกรูปแบบ ทั้งในและนอกกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อมิให้สิ่งแวดลอมที่เข้มแข็งเพียงพอต่อการเข้าสู่ชุมชนและสังคมด้วยตนเอง มิให้มีการเสพยา โดยดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี
3. ปรามปรามผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ลำเลียงยาเสพติด สารตั้งต้น เคมีภัณฑ์ และอุปกรณ์ในการผลิตยาเสพติด ตลอดจนผู้มีอิทธิพล พัวพันเกี่ยวข้อง สนับสนุน ช่วยเหลือขบวนการยาเสพติด

ตามคำสั่งและนโยบายนำมาสู่การปฏิบัติการโดยเน้นในด้านการป้องกันกลุ่มผู้เสี่ยง การขจัดแหล่งมั่วสุม แหล่งอบายมุข แหล่งแพร่ระบาด การรณรงค์แสวงหาความร่วมมือจากประชาชน แก้ปัญหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดโดยให้ถือว่าเป็นเสมือนเป็นเสมือนคนไข้หรือผู้ป่วย การจัดกิจกรรมในการฟื้นฟูสมรรถภาพ การปรามปรามผู้ผลิตด้วยมาตรการจากเบาไปหาหนักและเด็ดขาดตามสถานการณ์ การใช้มาตรการทางกฎหมายปรามปรามผู้เกี่ยวข้องต่างๆ โดยให้ถือเป็นบุคคลที่เป็นภัยคุกคามต่อสังคม สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี รวมทั้งให้ทุกส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และดำเนินการเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้อง หรือเป็นที่สงสัยว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างรวดเร็วและจริงจัง รวมทั้งจะต้องมีมาตรการทางการบริหารและปกครองบังคับบัญชาพิเศษ เพื่อให้สามารถป้องกันและปรามปรามการกระทำผิดอย่างทันที่

จากเจตนารมณ์อันแน่วแน่ รัฐบาลจึงได้กำหนดแผนการปรามปรามเป็น 3 ขั้นตอน โดยมียุทธศาสตร์และช่วงเวลาดังนี้

ระยะที่ 1	ยึดพื้นที่ แยกสลายทำลายวงจรยาเสพติด (1 กุมภาพันธ์ – 30 เมษายน 2546)
ระยะที่ 2	ฟื้นฟู ดูแล พัฒนา สร้างความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชน (1 พฤษภาคม – 2 ธันวาคม 2546)
ระยะที่ 3	ดำรงความเข้มแข็งของพลังแผ่นดินและชุมชนอย่างยั่งยืน (3 ธันวาคม 2546 – 30 กันยายน 2547)

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมมอบนโยบายการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดให้กับ ผวจ.และ ผบก.ทุกจังหวัดทั่วประเทศ ที่โรงแรมดุสิตพาเลซ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2546 โดยกล่าวว่า

“รัฐบาลให้ความสำคัญกับการปราบปรามยาเสพติด โดยกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขที่ ต้องมีการปราบปราม ป้องกัน และบำบัด กำหนดวันเริ่มต้นการดำเนินการกวาดล้าง อย่างจริงจังแบบเอกซเรย์ทุกตารางนิ้ว ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์นี้ ตั้งแต่เวลา 09.00 น.เป็น ต้นไป เป็นระยะเวลา 3 เดือน ส่วนการประเมินผลกำหนดให้มีในวันที่ 30 เมษายน หลัง 21.00 น.” (ไทยโพสต์, 15 มกราคม 2546)

นายกรัฐมนตรียังสั่งการให้ ผวจ.เป็นหัวหน้าทีมประสานกับ ผบก.ในจังหวัดนั้นๆ ในการ ปราบปรามยาเสพติด โดยให้ใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นการวิสามัญฆาตกรรม และการ ยึดทรัพย์ผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่ และขอให้รองนายกรัฐมนตรีซึ่งรับผิดชอบแต่ละพื้นที่เดินทางไป ต่างจังหวัดเพื่อตรวจสอบความคืบหน้าในการปฏิบัติแทนการเดินทางไปต่างประเทศ รวมทั้งขอให้ ทุกฝ่ายทำงานโดยไม่มีวันหยุด โดยอาจจะหยุดพักผ่อนได้แต่ไม่พักความรับผิดชอบ

2. การจัดตั้งกลไกปฏิบัติการ

ในการดำเนินงานครั้งนี้มีเจตจำนงทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด โดยมีพลังมวลชน เป็นปัจจัยสำคัญที่หนุนเสริม โดยต้องรณรงค์และดำเนินการทางปฏิบัติการจิตวิทยาให้ประชาชน ทุกหมู่เหล่า ในทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักว่ายาเสพติดเป็นภัยคุกคามต่อสังคมและ ประเทศชาติ และการปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในครั้งนี้ รัฐบาลได้ออกคำสั่ง นายกรัฐมนตรีที่ 30/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2546 เพื่อให้จัดตั้ง “ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะ ยาเสพติดแห่งชาติ” (ศตส.) เป็นองค์กรอำนวยการระดับชาติ และให้มีศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะ ยาเสพติดระดับต่างๆ เป็นศูนย์กลางเป็นศูนย์กลางการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ โดยรอง นายกรัฐมนตรีได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อำนวยการ

ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (ศตส.) เป็นกลไกหลักในการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหายาเสพติดในครั้งนี้ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะ ยาเสพติด อำนวยการ สั่งการ เร่งรัด กำกับดูแล ตรวจสอบติดตามและประเมินผล กำหนดแนวทาง ประสานการปฏิบัติในทุกขั้นตอน ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ ประสานการปฏิบัติด้าน

การข่าว เสนอนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีในการโยกย้ายหรือให้คุณให้โทษข้าราชการ พนักงานองค์กรรับหรือรัฐวิสาหกิจ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน และรายงานผลการปฏิบัติงานและสถานการณ์ปัญหาเสพติด

ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (ศตส.) ได้จัดตั้งและแก้ไขเพิ่มเติมศูนย์ หรือองค์กรปฏิบัติการในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และตามแนวชายแดนทางบกและทางทะเล เพื่อรับผิดชอบในการปฏิบัติการ โดยมีโครงสร้างในระดับต่างๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

- ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศตส.กทม.)
- ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด (ศตส.จ.)
- ศูนย์ต่อสู้เอาชนะยาเสพติดอำเภอหรือกิ่งอำเภอ (ศตส.อ)
- ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 - 9 (ศตส.น.1 - 9)
- ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดตามแนวชายแดนกองทัพภาค 1 - 4 (ศตส.ทภ. 1 - 4)

ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในระดับต่างๆ นี้ มีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี และได้กำหนดให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานประจำศูนย์ตลอด 24 ชั่วโมง

อำนาจหน้าที่ที่สำคัญตามแผนปฏิบัติการในครั้งนี้อย่างหนึ่ง คือการจัดให้มีข้อมูลผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดทุกคนในพื้นที่² รายชื่อชุมชนที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด รวมทั้งการสำรวจและติดตามข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหาเสพติดที่รับผิดชอบ โดยมอบหมายให้ ศูนย์ต่อสู้เอาชนะยาเสพติดอำเภอหรือกิ่งอำเภอ (ศตส.อ), ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 - 9 (ศตส.น.) ต่างๆ เป็นหลักในการจัดทำ

3. ประกาศสงครามกับยาเสพติด

09.00 น. ของวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2546 ที่บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า กระทรวงมหาดไทย ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ข้าราชการ ผู้แทนองค์กร กลุ่มพลังมวลชนราว 24,000 ร่วมแสดงเจตนารมณ์ในการต่อต้านและเอาชนะปัญหาเสพติด กระทรวงมหาดไทยสั่งการให้จังหวัด อำเภอและกิ่งอำเภอ จัดพร้อมกันตามวันเวลาดังกล่าวบริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอทุกแห่ง รวมทั้งในระดับหมู่บ้าน 72,861 หมู่บ้าน เปิดหอกกระจายข่าวให้ประชาชนรับฟัง

การถ่ายทอดสดพิธีทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยไปพร้อมทั่วประเทศ โดยมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธี **"ประกาศสงครามกับยาเสพติดทั่วประเทศ"**

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดนับได้ว่าเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกคนทุกฝ่ายจะต้องผนึกกำลังร่วมกันทำสงครามเพื่อเอาชนะยาเสพติด ตามที่ได้มอบนโยบายไปว่า จะต้องดำเนินการปราบปรามยาเสพติดให้เห็นผลอย่างชัดเจนภายใน 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน 2546 นั้น เพราะมีความมั่นใจว่า หากเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนเอาจริงเอาจังในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประกอบกับการมีพลังแผ่นดินที่เกิดจากคนไทยทุกหมู่เหล่า ทุกภาค ทุกส่วน ร่วมมือสนับสนุนด้วยแล้ว ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้โดยเร็ว

"ในฐานะแม่ทัพใหญ่ในครั้งนี้ ขอให้ทุกคนผนึกกำลังให้เหนียวแน่น ต่อสู้กับศัตรูของชาติด้วยความมั่นใจว่า จะไม่มีอิทธิพลใดๆ จากที่ไหนมาขัดขวางภารกิจสำคัญยิ่งนี้ได้ จะต้องสู้รบกันให้ถึงขั้นแตกหัก และเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องมีการบาดเจ็บบ้าง แต่เราต้องชนะการประกาศสงครามในครั้งนี้ ถือว่าเป็นการประกาศต่อเบื้องหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีความหมาย และความศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้เข้าร่วมสงครามจะกระทำความผิดสัต์ยาบั้นไม่ได้ ผู้ละเมิดคำสั่งยาบั้นย่อมนับประสบความวิบัติ ผู้รักษาสัต์ยาบั้นจะประสบความสำเร็จ และรุ่งเรืองตลอดไป" (ไทยโพสต์, 1 กุมภาพันธ์ 2546)

ในขณะเดียวกันนั้น ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (ศตส.) มีการประชุมคณะกรรมการเป็นครั้งแรก โดย พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อพิจารณามอบหมายภารกิจ และกำหนดแนวทางการทำงาน ซึ่งจะเริ่มวันที่ 1 กุมภาพันธ์นี้ โดย ศตส.ประจำอำเภอและจังหวัด รวมทั้งศูนย์ใหญ่ใน กทม.จะมีเจ้าหน้าที่ประจำการตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งทุกศูนย์จะประสานงานกันตลอดเวลา

นอกจากนั้นตามจังหวัดต่างๆ ก็ได้ร่วมเจตนารมณ์ในการแก้ปัญหาเสพติดอย่างพร้อมเพรียงที่ จ.นครราชสีมา มีการปล่อยแถวข้าราชการ และได้มีมนต์หลวงพ่อคุณ ประสุทโธ วัดบ้านไร่ ไปแจกวัดตมุงคลีให้คุ้มครองแคล้วคลาดปลอดภัย โดยหลวงพ่อคุณกล่าวว่า

“ขอให้ทำให้จริง และถึงเวลาที่ต้องเอาจริงเอาจัง เพราะรู้สึกหวาดผวามานานแล้ว เกี่ยวกับเรื่องยาบ้า หากแก้ไขไม่ตกประเทศชาติจะอยู่ได้อย่างไร” (ไทยโพสต์, 1 กุมภาพันธ์ 2546)

จ.ลพบุรี หลังพิธีประกาศสงครามกับยาเสพติดแล้ว ตำรวจได้นำป้ายข้อความ **“อย่าเป็นศัตรูของชาติ จงเลิกขายยาบ้า ระวังอาจต้องไปเกิดใหม่”** และ **“บ้านหลังนี้มีมันขายยาบ้า ทฤษฎีต่อชาติ ศัตรูของประเทศ ช่วยให้มันไปเกิดใหม่”** นำไปติดหน้าบ้านผู้มีพฤติกรรมขายยาบ้าในพื้นที่รวม 17 หลัง (ไทยโพสต์, 1 กุมภาพันธ์ 2546)

จ.ตาก ตำรวจปราบปรามยาเสพติดวิสามัญคนร้ายค้ายาบ้า 2 ศพ ริมถนนสายบ้านหนองบัว หมู่ 7 ต.แม่ปะ อ.แม่สอด จ.ตาก ยึดยาบ้าของกลางได้รวม 598,000 เม็ด

4. ลำดับเหตุการณ์ในสงครามยาเสพติด : และข้อขัดแย้ง

1 กุมภาพันธ์ 2546

วันแรกของสงคราม

2 กุมภาพันธ์ 2546

โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ออกมาเปิดเผยเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ถึงผลดำเนินการปราบปรามยาเสพติดตามแผนปฏิบัติการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นวันที่สองของการประกาศสงครามขึ้นแตกหักเพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาลว่า ทั้งตำรวจนครบาลและตำรวจภูธรต่างๆ สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้รวม 231 ราย ผู้ต้องหา 264 คน วิสามัญฆาตกรรม 4 ศพ ได้ของกลางยาบ้า 727,742 เม็ด โดยในจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ค้ารายใหญ่ 10 ราย ซึ่ง บช.น.มีผลงานจับกุมมากที่สุด 61 ราย ผู้ต้องหา 63 คน บช.ภ.1 จับกุมได้ 32 ราย ผู้ต้องหา 42 คน บช.ภ.7 จับกุมได้ 32 ราย ผู้ต้องหา 38 คน และ บช.ภ.6 สามารถจับกุมยึดของกลางได้มากที่สุด 598,000 เม็ด

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้ออกสำรวจภาคสนามถึงการรับรู้ต่อการประกาศของรัฐบาลในการทำสงครามกับยาเสพติด โดยมีประชาชนรับรู้ถึงร้อยละ 89.1 และ

ประชาชนเห็นด้วยถึงร้อยละ 84.2 ส่วนกลุ่มที่ประชาชนเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับขบวนการค้า ยาเสพติดนั้น เชื่อว่านักการเมืองระดับชาติมีส่วนเกี่ยวข้องถึงร้อยละ 61.7 นักการเมืองระดับ ท้องถิ่นร้อยละ 74.2 ข้าราชการระดับสูงส่วนกลางร้อยละ 45.3 และข้าราชการระดับท้องถิ่นร้อยละ 71.1

ในขณะเดียวกัน นายชวน หลีกภัย ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร กล่าวในรายการ "ชวนออนไลน์" ว่า ช่วงระยะเวลาหลายวันที่ผ่านมา สัญญาณจากคำพูดของผู้ใหญ่ในรัฐบาลตั้งแต่ นายกรัฐมนตรี หรือ รมว.มหาดไทย เป็นไปในทำนองที่จะดำเนินการกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยการยิงทิ้ง หรือเก็บ แม้ถ้อยคำจะยังไม่ชัดเจนขนาดนั้น แต่สัญญาณที่ส่งมาเป็นไปในทิศทาง นั้น ซึ่งเห็นถึงความพยายามในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดเป็นสิ่งที่ทุกรัฐบาลสนับสนุน และ คนไทยทุกคนต้องการให้ดำเนินการ แต่ในฐานะที่เราเป็นประเทศที่มีหลักกฎหมายชัดเจน ดังนั้น การจะดำเนินการใดๆ จะต้องอิงกฎหมายเป็นหลัก ผู้นำฝ่ายค้านระบุว่า การที่จะสั่งยิงทิ้งใคร ต้อง เป็นคำสั่งหรือคำตัดสินของศาล แต่กรณีที่จะยิงทิ้งเพียงเพราะสงสัยว่าบุคคลผู้นั้นคุ้นเคยกับผู้ค้า ยาเสพติด จะส่งผลให้ประเทศไทยมีปัญหาในอนาคตได้ และอาจจะถูกกล่าวหาว่าเป็นประเทศที่ ไม่คุ้มครองสิทธิมนุษยชน

6 กุมภาพันธ์ 2546

นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้รับรายงานว่าขณะนี้ผู้ค้า และผู้ผลิตทั้งรายย่อย กลาง และรายใหญ่ มีชื่ออยู่ในมือของผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอทั่ว ประเทศ 39,000 กว่าชื่อ จับกุมได้ประมาณ 2,000 คนแล้ว รวมทั้งมีผู้มาแสดงตนว่าจะเลิกต่อผู้ว่า ราชการจังหวัดและนายอำเภอเกือบ 7,000 คนแล้ว

“จะทำให้ผู้ค้า ผู้ขายยาเสพติดให้ลดลงจนถึงหมด 100 เปอร์เซ็นต์ ภายในระยะเวลา 3 เดือนให้ได้ โดยตั้งเป้าหมายว่าวันที่ 15 ก.พ. ส่วนข้าราชการของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดจะต้องหมดลงให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นักำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครหรือเจ้าหน้าที่ ตำรวจ หากยังไม่เลิกก็จะจัดการขั้นเด็ดขาดภายใน 15 วัน จากนั้นในอีก 45 วันที่เหลือ จะต้องลดผู้ค้าผู้ขายให้เหลือครึ่งหนึ่ง เมื่อครบ 90 วัน ผู้ค้าผู้ขายยาเสพติดจะต้องหมดให้ ได้ ขณะที่ผู้เสพก็อยากให้ลดลง 30 เปอร์เซ็นต์” (ไทยโพสต์, 7 กุมภาพันธ์ 2546)

8 กุมภาพันธ์ 2546

รัฐบาลแถลงผลการดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2546 รวม 5 วัน ได้ผู้ต้องหา 5,700 คน มีขบวนการค้ารายสำคัญ 317 ราย ผู้ต้องหาอายุใหญ่ 329 คน เป็นผู้ผลิต 24 คน ได้ของกลางยาบ้า 3.8 ล้านเม็ด ยึดทรัพย์ได้ 129 ล้านบาท และกระทรวงมหาดไทยได้ชื่อผู้ค้าทั่วประเทศ 39,000 ราย

นับตั้งแต่ประกาศสงครามยาเสพติด สื่อต่างๆ ได้รายงานถึงคดีฆ่ากันตายโดยที่ผู้ตายเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหลายกรณี อาทิเช่น

จ.ลพบุรี

กรณีที่หนึ่ง ชายอายุ 48 ปี ที่เพ็งโทษคดียาบ้าถูกยิงเสียชีวิตที่หน้าบ้าน โดยคนร้าย 3-4 คนใช้รถกระบะเป็นพาหนะ

กรณีที่สอง ชายอายุ 36 ปี ถูกยิงเสียชีวิตที่ศาลาพักคนโดยสารริมถนนพหลโยธิน ปากทางเข้าวัดหนองบัวขาว คาดว่าจะถูกฆ่าตัดตอนจากแก๊งค์ค้ายาบ้าเพราะเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีดำของตำรวจ

กรณีที่สาม หญิงอายุ 57 ปี ถูกยิงเสียชีวิตบนถนนในซอยหลัง สภ.อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี ขณะกลับจากตลาด โดยที่บุตรชายพาซ้อนรถจักรยานยนต์มา คนร้ายได้ตามประกบด้วยรถกระบะบังคับให้หยุดแล้วนอนคว่ำหน้าก่อนจ่อยิงหัว สาเหตุคาดมาจากคดียาบ้า เพราะเพ็งประกันตัวในชั้นศาลอุทธรณ์

จ.นครสวรรค์

กรณีที่หนึ่ง หญิง อายุ 31 ปี ถูกยิงตายอยู่หลังบ้านพักไม่มีเลขที่ หมู่ 2 ต.เนินขี้เหล็ก อ.ลาดยาว ทราบว่าคนร้ายมี 2 คนบุกเข้ามาใช้ปืน 9 มม. ยิงศีรษะสาเหตุน่าจะเป็นการตัดตอน เพราะผู้ตายพัวพันค้ายาเสพติดมานานแล้ว และเคยถูก ป.ป.ส.ตรวจสอบที่มาของทรัพย์สินด้วย

กรณีที่สอง หญิง อายุ 66 ปี ถูกคนร้ายยิงด้วยปืน 11 ม.ม. ที่ศีรษะเสียชีวิตอยู่
กลางถนนดาวดิงส์ อ.เมืองนครสวรรค์ ขณะขับรถจักรยานยนต์กลับจากออกกำลังกาย

กรณีที่สามชาย อายุ 38 ปี ถูกคนร้ายยิง 5 นัดเสียชีวิตขณะไปหาญาติที่บ้านห้วย
ลำไย อ.ตากฟ้า

กรณีที่สี่ สามีภรรยาถูกยิงตายที่บ้านพัก หมู่ 2 ต.สุขสำราญ อ.ตากฟ้า โดยตำรวจ
สอบพบว่าทั้งสองคนมีส่วนพัวพันกับการค้ายาเสพติด

จ.นครปฐม

หญิง อายุ 39 ปี ในเขต ต.ดอนยายหอม อ.เมืองนครปฐม ถูกยิงด้วยปืน
เข้าที่ใต้ตาซ้ายทะลุท้ายทอย แก้มซ้าย ศีรษะด้านหลัง ซ้อมือซ้าย เสียชีวิตอยู่ใน
เพิงสังกะสีที่ไว้สำหรับนั่งเล่น ขณะกำลังกินก๋วยจั๊บ สื่อรายงานว่ามือปืน 3
คนขับรถมาตะโกนเรียกแล้วยิงไม่ยั้งก่อนหลบหนี ตำรวจเชื้อสาเหตุมาจากถูกตัด
ตอนเรื่องยาบ้า เพราะเป็นผู้ค้ารายใหญ่ถูกขึ้นบัญชีดำไว้ เคยขึ้นโรงพักนครปฐม
ประจำ เพราะชอบประกันตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติด ก่อนถูกยิงตายก็ถูกจับคดี
ยาเสพติดและอยู่ระหว่างประกันตัว

จ.ชุมพร

สองสามีภรรยาอาชีพทำสวนกาแฟ ถูกยิงที่ศีรษะเสียชีวิตบนถนนเข้า
หมู่บ้าน หมู่ 6 ต.สลวย อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร ขณะที่ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ไปเยี่ยม
พ่อ คนร้าย 2 คนเรียกให้หยุดเจรจา ก่อนยิงอย่างเฉาชน สื่อรายงานว่าตำรวจเชื่อ
ว่าถูกฆ่าตัดตอนเรื่องยาบ้า เพราะทั้งคู่มีพฤติกรรมทั้งเสพทั้งค้ามาตั้งแต่ปี 2539
เคยถูกจับกุมมาแล้วหลายครั้ง แต่วิ่งเต้นสู้คดีรอดมาได้ตลอด

ในขณะนั้นสื่อหนังสือพิมพ์บางฉบับอ้างว่า มีรายงานถึงคดีที่กลุ่มผู้พัวพันค้า
ยาบ้าถูกฆ่าและตำรวจสันนิษฐานว่าเป็นการหักหลังกันเองหรือฆ่าตัดตอนเพื่อมิให้สาวไป
ถึงผู้อยู่เบื้องหลัง ในช่วง 7 วันที่ผ่านมา มีจำนวนเกือบ 100 ศพแล้ว

นายสมชาย หอมละออ เลขาธิการสภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย (ฟอรัมเอเชีย) แถลงว่าเห็นด้วยกับนโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล โดยดำเนินการตามกฎหมาย แต่ไม่เห็นด้วยกับวิธีฆ่า หรือฆ่าตัดตอน โดยอ้างว่าเป็นเรื่องระหว่างแก๊งหรือกลุ่มผู้ค้า ยาเสพติดฆ่าตัดตอนกันเอง จะมีปัญหาอย่างมากหากเจ้าหน้าที่ฆ่าคน แม้จะเป็นผู้ต้องสงสัย หรือไม่ก็ตาม เพราะโดยกฎหมายถือเป็นการฆาตกรรม

9 กุมภาพันธ์ 2546

พล.ต.ต.พงศ์พัศ พงษ์เจริญ โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แถลงผลจากการทำ สงครามยาเสพติด ระหว่างวันที่ 1-7 ก.พ.ที่ผ่านมา โดยตำรวจจับกุมผู้กระทำผิดในคดียาเสพติด ได้ 6,906 ราย ผู้ต้องหา 9,232 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ค้ารายใหญ่ 361 คน ทัวไป 337 คน ผู้ผลิต 30 คน ของกลาง 4,253,336 เม็ด ยึดทรัพย์สินได้ 150 ล้านบาท แบ่งเป็นเงินสด 67,188,447 บาท ที่เหลือเป็นรถยนต์ ที่ดิน ทองรูปพรรณ และอื่นๆ

นอกจากนี้โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังได้ระบุถึงยอดผู้เสียชีวิต จากคดีฆ่าผู้อื่นทุก พื้นที่ทั่วประเทศรวม 183 ศพ ซึ่งในจำนวนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่ว่าทางตรงหรือ ทางอ้อม 87 คน มีการวิสามัญฆาตกรรม 8 ราย ส่วนการเอกซเรย์ทุกตารางนิ้วในทุกพื้นที่มี การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ขณะนี้รวมแล้ว 8,852 แห่ง สามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้ 4,175 ราย มีผู้ต้องหา 4,189 คน

10 กุมภาพันธ์ 2546

นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกล่าวถึงปัญหาสิทธิ มนุษยชน ที่หลายฝ่ายออกมาแสดงความเป็นห่วง ในกรณีที่รัฐบาลใช้ความรุนแรงกับผู้ค้า ยาเสพติดว่า

“ต้องพยายามทำความเข้าใจว่า รัฐบาลทำเกินกฎหมายคงไม่ได้ และไม่มีใครอยู่ เหนือกฎหมาย ดังนั้นมาตรการที่รัฐบาลใช้ก็อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ส่วนการตาย ของผู้ค้ายาเสพติดบางรายที่เกิดขึ้น เกิดจากการที่มีการหักหลังและฆาตกรรมกันเอง ซึ่ง เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องติดตามในคดีที่เกิดขึ้นต่อไป การทำสงครามกับผู้ค้า ยาเสพติดซึ่งได้ทำลายประชาชนจำนวนมาก ถ้าเรามัวแต่พูดถึงเรื่องของกฎหมาย หรือ

มนุษยธรรมกันมากเกินไป โดยที่ไม่ยอมให้เราปฏิบัติตามกฎหมายบ้าง ก็น่าสงสารประชาชน” (ไทยโพสต์, 11 กุมภาพันธ์ 2546)

สื่อได้รายงานถึงกรณีฆ่ากันตาย ที่ชาวบ้านในพื้นที่เชื่อว่า เกิดจากขบวนการค้ายาบ้าได้ออกมาตอบโต้ผู้ที่ชี้เบาะแสและแจ้งข้อมูลให้กับทางการ โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่น

กรณีหนึ่ง กำนัน ต.แสนตอ อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี ถูกคนร้ายยิงเสียชีวิต ล่าสุดตำรวจออกหมายจับมือปืนแล้ว ทั้งนี้ ตำรวจเชื่อว่าสาเหตุมาจากการที่กำนันเป็นผู้ที่ร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่อย่างจริงจัง ทั้งยังเรียกผู้เกี่ยวข้องมาว่ากล่าวตักเตือน ส่วนมือปืนก็เป็นผู้ที่เพิ่งพ้นโทษจากคดียาเสพติดออกมาไม่นาน สาเหตุจึงน่าจะมาจากเรื่องดังกล่าว

กรณีที่สอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ต.ท่าเกษม อ.เมือง จ.สระแก้ว ถูกคนร้ายยิงเสียชีวิต หน้าบ้านกลางดึก ชาวบ้านเชื่อว่าผู้ตายแจ้งเบาะแสข้อมูลรายชื่อผู้ค้า ผู้เสพให้ทางจังหวัด ตามนโยบายช่วยราชการปราบปรามยาเสพติด จึงถูกยิงเสียชีวิต

11 กุมภาพันธ์ 2546

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศงดเว้นข้าราชการที่ทำงานไม่เข้าเป้า หย่อนประสิทธิภาพ พร้อมๆ กับการลงโทษโยกย้ายข้าราชการที่หย่อนยานในการปราบปรามยาเสพติด โดยกล่าวว่า

"ขณะนี้มืออยู่ประมาณ 20 กว่าจังหวัด จาก 70 กว่าจังหวัด ที่ผลงานยังไม่เข้าเป้า อาจจะเป็นเพราะเกิดจากความเฉื่อยชา คนไม่ไหวก็ไม่ไหวจริงๆ ในวันนี้ผมได้มอบหมายให้รองฯ วิชาญไปศึกษาวิธีการสอบประสิทธิภาพ เมื่ออายุถึงจุดหนึ่งหากประสิทธิภาพไม่ได้ อาจจะต้องให้เกษียณก่อนเวลา" (ไทยโพสต์, 12 กุมภาพันธ์ 2546)

12 กุมภาพันธ์ 2546

นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา แฉลงการณ์จับกุมผู้ค้ายาเสพติดขณะนี้ได้ 162 รายใน 75 จังหวัดไม่รวม กทม.เฉลี่ยแล้ว 10 วันจับได้แค่ 2 คน ทั้งที่รายชื่อผู้ค้า ผู้ขายมีเป็นหมื่น จึงขอให้เลิกระบบเกรงใจ ควบหน้าปะจุมก มีจังหวัดทำงานไม่เข้าเป้า 20 จังหวัด

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้การตรวจสอบของ องค์การสหประชาชาติ (UN) ถึงกรณีฆ่าตัดตอนว่าสามารถชี้แจงได้ และอย่าไปตกใจ อย่าไปตัดจริตมาก ทำตัวเป็นสากลมาก เกินไป มันไม่ดี

13 กุมภาพันธ์ 2546

รายงานจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รายงานว่าเกิดคดีฆ่ากัน 352 ราย เป็นคดีวิสามัญฆาตกรรม 13 ราย

ในคดีที่เกิดขึ้นนั้น พบว่ามีผู้บริสุทธิ์เสียชีวิตจากการฆ่าตัดตอน เช่นที่ จ.อุดรธานี คนร้าย 2 คน จ๋อยิงชาย 2 คน เสียชีวิตคาที่ และกระสุนยังพลาดไปถูกหญิงรายหนึ่งที่ถูกตรวจจักษยานยนต์ติดไฟแดงใกล้กัน เสียชีวิต

นอกจากนี้ได้มีผู้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า บิดาของผู้ร้องได้รับแจ้งจากผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านว่าให้นำตัวน้องชายของผู้ร้องไปรายงานตัวต่อนายอำเภอ เนื่องจากมีรายชื่ออยู่ในบัญชีผู้ค้ายาเสพติด และเมื่อบิดาพร้อมน้องชายของผู้ร้องได้ไปตรวจสอบแล้วได้รับทราบว่าการณผู้ที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้ค้ายาเสพติดหากถูกจับ 2 ครั้ง ครั้งที่ 3 ตำรวจบอกว่าจะไม่มีลมหายใจ ซึ่งทำให้ครอบครัวของผู้ร้องรู้สึกหวาดกลัวว่าจะมีอันตรายถึงชีวิต ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จากข้อร้องเรียนต่างๆ ที่มี คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงเห็นชอบให้มีการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และตรวจสอบข้อเท็จจริงในการปราบปรามผู้กระทำความผิดทุกสัปดาห์ว่ามีการเคลื่อนไหวอะไรบ้าง พร้อมทั้งนี้จะมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนในกลุ่มประเทศอาเซียนมาแลกเปลี่ยนความเห็น เพื่อเป็นการตรวจสอบหน่วยงานที่ปฏิบัติว่าเป็นไปตามครรลองของกฎหมายหรือไม่

มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอศ.) คณะทำงานปกป้องนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย, ศูนย์ข้อมูลสิทธิมนุษยชนและสันติธรรม และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เปิดแถลงข่าวถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและเปิดเผยว่า รัฐบาลไทยได้ขอเลื่อนกำหนดการมาเยือนของผู้แทนพิเศษของเลขาธิการ

องค์การสหประชาชาติในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คุณฮีน่า จิรานี ที่มีกำหนดมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ วันที่ 10-14 ก.พ. แต่ออกไปอย่างไม่มีกำหนด ด้วยเหตุผลว่า นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีติดภารกิจสำคัญในช่วงดังกล่าว

นอกจากนี้สื่อรายงานว่ายโยบายทำสงครามกับยาเสพติด โดยเฉพาะการชู้ปลดย้าย เกษียณอายุก่อนกำหนดของนายกรัฐมนตรีได้สร้างความเครียดให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดแทบทุกจังหวัด ที่อุบลราชธานีมีรายงานว่าผู้ว่าราชการจังหวัด ถึงกับต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลสิทธิประสงค์ หลังจากมีอาการมือชาทั้งสองข้าง

14 กุมภาพันธ์ 2546

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวย้ำกับผู้สื่อข่าวว่า ยอดผู้เกี่ยวข้องกับยาบ้าที่ถูกฆ่าตายจำนวน 352 รายนั้นไม่ใช่เป็นการวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งความจริงมีไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ มีไม่กี่ศพ และเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เสียชีวิตไปหลายคน เป็นเรื่องของคนที่อยู่ในสังคม คนชั้วก็ต้องจบ ด้วยการฆ่ากันอย่างนี้ การฆ่าตัดตอนมีแน่นอน แต่ตำรวจไม่สามารถปิดคดีได้ ต้องตามคดีตลอด ซึ่งคดีนี้มีอายุความ 20 ปี ทุกอย่างเมื่อถึงเวลาปราบปราม ก็ต้องปราบปรามอย่างจริงจังจึงต้องมีใจกล้าใจร ตำรวจก็ต้องฆ่าโจรที่ต่อสู้ แล้วตำรวจก็ตายบ้างเป็นเรื่องปกติของการปราบปราม และยังได้เตือนองค์กรสิทธิมนุษยชนและองค์กรประชาธิปไตยที่ออกมาเตือนเรื่องสิทธิมนุษยชนว่า จะทำอะไรก็ขอให้สำนึกว่าเราเป็นคนไทย นอกจากไม่ใช่คนไทยแล้วก็อย่าอยากดังโดยไม่คิดว่าเป็นคนไทย ให้สำนึกว่าถือบัตรประชาชนคนไทย ส่วนองค์กรสิทธิมนุษยชนจากต่างชาติที่จะขอเข้าพบตนไม่ว่างมีงานเยอะ

คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยคุณหญิงจันทน์ สันตะบุตร กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทำหนังสือถึงนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ขอทราบข้อเท็จจริงสามข้อคือ

ข้อหนึ่ง หลักเกณฑ์การพิจารณาขึ้นทะเบียนรายชื่อผู้ค้ายาเสพติด

ข้อสอง ผู้ที่อยู่ในบัญชีรายชื่อผู้ค้ายาเสพติดจะต้องไปรายงานตัวต่อหน่วยงาน
ใดบ้าง หรือต้องปฏิบัติตัวเช่นไรเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของ
รัฐบาล

ข้อสาม จำนวนตัวเลขผู้เกี่ยวข้องที่แท้จริงและผู้เสียชีวิตจากการปราบปราม
ยาเสพติด ณ ปัจจุบัน

15 กุมภาพันธ์ 2546

นายสัก กอแสงเรือง นายกษภานายความ ให้สัมภาษณ์ว่าตำรวจมีสิทธิ์ยิงต่อสู้ในกรณี
ป้องกันตัว แต่ต้องไม่เกินเลยไปถึงขนาดวิสามัญฆาตกรรมจนเกินเหตุ และการที่นายกรัฐมนตรี
เห็นว่าคนค้ายาเสพติดเป็นคนชั่ว สมควรตาย แต่คนชั่วเหล่านั้นก็จะต้องได้รับการปฏิบัติตาม
กฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยนำตัวเขาไปดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม

นายเสน่ห์ จามริก ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ ระบุว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้
เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นสามประการคือ

ประการที่หนึ่ง ทำให้สังคมมองว่าตามข้อกฎหมายที่มีอยู่การวิสามัญฆาตกรรม
เป็นสิ่งที่ถูกต้องเพราะตำรวจต้องป้องกันตัว ในขณะที่เดียวกัน การอ้างข้อกฎหมายนี้ทำให้
ให้เจ้าหน้าที่ไม่ต้องพิสูจน์ตัวเอง เป็นการตัดตอนกระบวนการยุติธรรม อีกด้านหนึ่งเป็น
การละเมิดกฎหมายและรัฐธรรมนูญ

ประการที่สอง ปัญหาอย่าบ้าไม่ได้เกิดเป็นจุดๆ แต่สะสมมานาน มีตัวการใหญ่
ไม่ใช่นายทุนธรรมดา และพูดกันมาเป็นสิบปีแล้วว่ามีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งไม่
เฉพาะยาเสพติด แต่รวมถึงบ่อนการพนัน การค้าโสเภณี ฯลฯ ทำให้เห็นว่านอกจากจะเป็น
การตัดตอนแล้ว ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐหลายคนใช้อิทธิพลปกปิดคนทุจริตจนเกิดช่องว่างใน
การพิสูจน์หาข้อเท็จจริง ซึ่งหลายๆ ศพที่ตายไปก็ไม่มีใครทราบว่าเป็นไปอย่างไรที่พูดหรือไม่
เพราะไม่มีใครพิสูจน์ได้

ประการที่สาม การวิสามัญฆาตกรรมและการฆ่าตัดตอนยังก่อให้เกิดความหวาดระแวงในบ้านเมือง คอรัปชั่นถูกปกปิด พยายามพอกตัวเองไปประณามคนอื่นว่าชั่วร้ายต้องปราบให้ได้

16 กุมภาพันธ์ 2546

โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติกล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า สำหรับประเด็นอื่นที่ทำให้มีการฆ่ากันมากในกลุ่มผู้ที่มีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการยาเสพติด มีทั้งประเด็นที่เกิดจากการหักหลังหรือโกงกันเอง รวมทั้งการหวาดระแวงระหว่างผู้ที่อยู่ในขบวนการที่เคยค้าขายกันมาก่อน โดยระแวงว่าอีกฝ่ายจะนำความลับไปบอกเจ้าหน้าที่บ้านเมืองจึงชิงลงมือเสียก่อน

ในวันเดียวกัน พระราชวิทยาลัยอรรถหรือหลวงพ่อคุณ ปรีสุทโธ กล่าวขอชื่นชมนายกรัฐมนตรีที่แก้ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง

17 กุมภาพันธ์ 2546

โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติเปิดเผยว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวมียอดผู้เสียชีวิตคดีฆ่าคนตายเกิดขึ้นทั่วประเทศ 520 ราย มีผู้เสียชีวิต 579 ศพ ซึ่งถือเป็นตัวเลขที่สูง แต่จากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนพบว่า มีสาเหตุเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งทางตรงและทางอ้อม 319 ศพ หรือเกินกว่า 50% ของผู้เสียชีวิต จังหวัดซึ่งมีผู้เสียชีวิตจากสาเหตุเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดคือ จ. นครสวรรค์ มี 18 ราย ผู้เสียชีวิต 23 ศพ จ. เพชรบูรณ์ มี 17 ราย ผู้เสียชีวิต 21 ศพ และ จ.ขอนแก่น มี 18 ราย ผู้เสียชีวิต 20 ศพ

18 กุมภาพันธ์ 2546

รวม.มท.ไทยกล่าวในการประชุมคณะรัฐมนตรีว่า ไม่อยากให้ใช้คำว่าฆ่าตัดตอน อยากให้ใช้คำว่า "สิ้นอายุขัย" แทน เพราะบุคคลเหล่านั้นไปเกี่ยวพันกับยาเสพติดและทำผิดกฎหมาย และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องทำความเข้าใจกับประชาชนเสียใหม่ ไม่ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นการกระทำที่รุนแรงเกินไป หรือเป็นกรณีเจ้าหน้าที่ไปฆ่าใคร

พล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ผบ.ตร. เปิดเผยว่า ขณะนี้มีรายงานว่ากลุ่มพ่อค้ายาบ้าลงขันสร้างสถานการณ์ฆ่าตัดตอนให้ตำรวจเกิดความไขว้เขว ซึ่งคำว่าฆ่าตัดตอนไม่ได้หมายถึงตำรวจแต่ประชาชนกับสื่อเป็นผู้กำหนด คำว่า ฆ่าตัดตอน ซึ่งฟังแล้วเข้าใจง่ายดี และใน 15 วันที่ผ่านมา ตำรวจวิสามัญไป 15 ราย ซึ่งเท่ากับเกณฑ์ปกติ และจากการที่มีผู้ถูกฆ่าวันละ 15-20 ศพก็เป็นไปในระดับปกติเมื่อเทียบกับปี 2545

พ.ญ.พรทิพย์ โรจนสุนันท์ รักษาการรอง ผอ.สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กล่าวถึงการตรวจสอบคดีวิสามัญฆาตกรรมในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี นครนายก อัญญา และปทุมธานีว่า ขณะนี้การตรวจสอบคดีวิสามัญฆาตกรรมทำได้เฉพาะจากการร้องขอของผู้เสียหายเท่านั้น เพราะนับจากมีการประกาศสงครามปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ดังกล่าวไม่แจ้งให้หมอเวรของสถาบันฯ เข้าตรวจพิสูจน์อีกเลย และยังได้เปิดเผยอีกว่า เดิมในพื้นที่โซนนิ่ง 4 จังหวัดคือนนทบุรี นครนายก อัญญา และปทุมธานี เคยเป็นท้องที่วิสามัญ ตอนนี้นักนิติวิสามัญไม่มีอีกแล้ว แต่กลายเป็นการฆ่าตัดตอน บางรายยาบ้าไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุตั้งแต่ต้น คดีฆ่ากันตายเดิมมีวันละศพเพิ่มเป็น 5 ศพต่อวัน

19 กุมภาพันธ์ 2546

ด้านนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รมว.มหาดไทย กล่าวว่า จะมีการประเมินในวันที่ 28 ก.พ. นี้ หากจังหวัดไหนมีผลงานไม่ตรงตามเป้า จะต้องถูกดำเนินการทางฝ่ายบริหารต่อไป และในวันที่ 20 ก.พ.จะมีการประชุมเพื่อประเมินผลงานของจังหวัดที่มีผลงานต่ำกว่าเป้า และรายงานการจับกุมจำนวนผู้ค้า ผู้ผลิต เช่น ช่วงเวลา 15 วันที่ผ่านมา จังหวัดใดทำงานไม่ถึง 5% จะมีการเชิญมาประชุมทั้ง 23 จังหวัด ทั้งผู้ว่าราชการจังหวัดและตำรวจ เพื่อให้รับทราบถึงนโยบายและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน

จากการทำสงครามยาเสพติดที่ผ่านมา สื่อได้รายงานว่าการสำรวจอย่างไม่เป็นทางการและพบว่าราคายาบ้าในพื้นที่ต่างๆ ได้พุ่งสูงขึ้น โดยภาคเหนือจากเดิมเม็ดละ 100 บาท เพิ่มเป็น 300 บาท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเม็ดละ 120 บาท เป็น 250 บาท ภาคกลางโดยเฉพาะ จ.จันทบุรี ชลบุรี ปราชินบุรี และเพชรบุรี จากเม็ดละ 120 บาท เป็น 300 บาท และภาคใต้ที่ จ.กระบี่ นราธิวาส ยะลา สงขลา จากเม็ดละ 120 บาท เป็นเม็ดละ 300 บาท ส่วน กทม.จากเม็ดละ 60 บาท เพิ่มขึ้นเป็นเม็ดละ 200 บาท

ที่จังหวัดศรีสะเกษ พระสงฆ์ไม่รับกิจนิมนต์สวดพระอภิธรรมศพผู้ค้ายาบ้า ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้วิสามัญฆาตกรรม บรรยายภาศในงานศพเต็มไปด้วยความเจ็บปวด

20 กุมภาพันธ์ 2546

ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้บังคับการตำรวจภูธรทั้ง 23 จังหวัด ประกอบด้วย ลำปาง เชียงราย แพร่ พะเยา เพชรบูรณ์ สุโขทัย ตราด ตาก สิงห์บุรี อุทัยธานี นครสวรรค์ ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ยะลา สตูล ชุมพร กระบี่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สกลนคร อำนาจเจริญ และศรีสะเกษ ที่ถูกระบุว่ามีผลงานปราบปรามยาเสพติดต่ำกว่าเป้า ถูกเรียกให้เข้าร่วมประชุมที่กระทรวงมหาดไทยเพื่อซักซ้อมความเข้าใจและแนวทางในการดำเนินงานต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

สื่อรายงานว่าสร้างความไม่พอใจให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด บางท่านถึงกับกล่าวว่า

"เมื่อผู้ค้า ผู้ขายเข้ามารายงานตัวแล้ว จะให้ทางจังหวัดไปจับสิ่งที่ไหนมาทำยอดตามเป้าตั้ง 25% ถือว่าสร้างกตสันถ์อย่างมาก เพราะถ้าจะให้เข้าเป้ามียังมีเพียง 2 วิธี คือ การจับและยิงเท่านั้น" (ไทยโพสต์, 21 กุมภาพันธ์ 2546)

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน กรรมการสิทธิฯ ได้เปิดเผยว่า จ.อุบลราชธานียังมีการเรียกนักเรียนอายุ 13-14 ปีเข้าพิธีสาบานตัว ส่วนที่นครศรีธรรมราช มีคนมากกระชกบอกพ่อแม่ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต และลื้อกันไปทั้งตลาดว่าหากไม่ไปรายงานตัวก็จะถูกยิงตาย ขณะนี้จึงเหมือนกลียุค นอกจากนี้ ยังมีการร้องเรียนจากผู้ต้องหาคดียาเสพติดที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม เช่น ถูกทำทารุณกรรม โดนซ้อม ถูกยึดข้อหาให้รับสารภาพ

นายสุจริต ปัจฉิมนันท์ อธิบดีกรมการปกครอง เปิดเผยว่า ตั้งแต่วันที่ 1-14 ก.พ. 46 มีการดำเนินการกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่พัวพันยาเสพติดดังนี้ ตาก ไล่ออกกำนัน 1 ราย, นราธิวาส ให้ออกกำนัน 1 ราย ผู้ใหญ่บ้าน 6 ราย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 8 ราย สารวัตรกำนัน 2 ราย, พะเยา ให้ออกผู้ใหญ่บ้าน 1 ราย, แม่ฮ่องสอน ให้ออกผู้ใหญ่บ้าน 1 ราย, ลำพูน พักหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน 1 ราย และสระบุรี ให้ออกกำนัน 1 ราย

21 กุมภาพันธ์ 2546

คณะกรรมการการปราบปรามยาเสพติด สมาชิกผู้แทนราษฎร ได้มีมติตั้งอนุกรรมการขึ้น 4 คณะ ชื่อว่าคณะอนุกรรมการติดตามการทำงานปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล โดยแต่ละคณะจะแบ่งสำรวจแต่ละภาคของประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องการฆ่าตัดตอน ซึ่งได้รับการร้องเรียนจากประชาชนจำนวนมากว่าผู้ที่ถูกฆ่าไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวถึงกรณีนักสิทธิมนุษยชนในต่างชาติดอกมาวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการวิสามัญฆาตกรรมผู้ค้ายาเสพติดว่า รัฐบาลได้ดำเนินการตามกฎหมายอยู่แล้ว แต่ก็ยอมรับว่าวิธีการตั้งเป้าให้แต่ละจังหวัดปฏิบัติจน ผวจ.มีความรู้สึกว่าคุณบีบคั้น อาจจะไม่ค่อยถูกต้องมากนัก ก็ต้องปรับปรุง

มีประชาชนร้องเรียนมายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนต่อเนื่อง อาทิ เช่น กรรมการรณเขิน จากปากคลองตลาดร้องเรียน ว่าตำรวจ สน.พระราชวังสั่งให้กรมกรทั้งหมด 3 สาย มาร่วมลงชื่อเพื่อปฏิญาณตนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในวันที่ 22 ก.พ. ทั้งที่ตนไม่เคยข้องแวะกับยาเสพติด และไม่แน่ใจว่าต่อไปจะมีการยึดข้อหาเหมือนเพื่อนกรกรอีกหลายคนหรือไม่

องค์กรเอกชน แอสเนสตี อินเตอร์เนชันแนล องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน ได้ออกแถลงการณ์แสดงความกังวลอย่างยิ่งต่อจำนวนผู้เสียชีวิตจากการถูกวิสามัญฆาตกรรมในคดียาเสพติด โดยนับแต่รัฐบาลเริ่มทำสงครามต่อต้านยาเสพติด 1 ก.พ. 46 เป็นต้นมา มีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเสียชีวิตจำนวนมาก

สำนักข่าวรอยเตอร์รายงานว่า เมื่อวันศุกร์ องค์กรนิรโทษกรรมสากลกล่าวหา "เจ้าหน้าที่ระดับสูงสุด" ของรัฐบาลไทยว่ายุยงส่งเสริมให้ใช้วิธีการวิสามัญฆาตกรรมในสงครามปราบปรามยาเสพติด ซึ่งส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตร่วม 300 รายภายในสองสัปดาห์ และยังระบุด้วยว่า ทางการไม่ยอมให้แพทย์ทำการชันสูตรศพและมีรายงานว่ามีการนำหัวกระสุนออกจากศพ และแถลงการณ์ยังได้ระบุว่า

"ทางการไทยควรจัดให้มีการสอบสวนอย่างอิสระ เป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ ต่อกรณีการเสียชีวิตจนถึงขณะนี้โดยทันที" (ไทยโพสต์, 22 กุมภาพันธ์ 2546)

23 กุมภาพันธ์ 2546

สื่อได้เปิดเผยจดหมายเรียกให้ผู้อยู่ในบัญชีดำเข้ารายงานตัว โดยมีข้อความหนึ่งว่า **“ผู้ใดฝ่าฝืนจะไม่รับรองความปลอดภัยในทุกกรณี”** ซึ่งเป็นข้อสังเกตว่าเป็นการข่มขู่โดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือไม่ นอกจากนั้นสื่อยังตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมอีกว่า มีผู้ไปรายงานตัวถูกฆ่าตัดตอนเป็นจำนวนมาก ขณะเดินทางกลับบ้าน

ตำรวจ สน.บางชันได้ติดต่อล่อซื้อยาบ้าจากแก๊งคนร้ายที่หน้าบ้านมนังคศิลา ถนนหลานหลวง แขวงสี่แยกมหานาค เขตดุสิต จับคนคนร้ายได้ 1 คน พร้อมของกลางยาบ้า 6,000 เม็ด ส่วนคนร้ายอีกคน ไหวตัวขับรถหลบหนี ตำรวจที่ซุ่มอยู่ไล่ยิงจนกระสุนเจาะรถเป็นรูพรุณ แต่คนร้ายหลบหนีไปได้ ขณะที่ ด.ช.จักรพันธ์ ศรีสะอาด (น้องพลุด) อายุ 9 ปี ลูกชาย ซึ่งนั่งอยู่ที่เบาะหลัง ถูกกระสุนที่หลัง 2 นัดเสียชีวิต

24 กุมภาพันธ์ 2546

คดีน้องพลุดเป็นคดีที่สร้างความสนใจอย่างกว้างขวาง สื่อต่างๆ ได้รายงานความเคลื่อนไหวของคดีอย่างต่อเนื่อง

พล.ต.อ.ประทีป สันติประภาพร ส.ว.กรุงเทพฯ กล่าวว่

“การที่ตำรวจยิงเด็กตายถือเป็นการกระทำเกินกว่าเหตุ แม้ตำรวจมีหน้าที่ต้องตามจับคนร้ายให้ได้ แต่กรณีนี้เห็นชัดเจนว่าจงใจใช้ปืนทั้งที่คนร้ายไม่ได้ต่อสู้ ถือเป็นเจตนาฆ่า ดังนั้นตำรวจที่กระทำการดังกล่าวจะต้องถูกดำเนินคดีฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา” (ไทยโพสต์, 25 กุมภาพันธ์ 2546)

เครือข่ายองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็ก ได้นัดแถลงข่าว ที่อาคารมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ห้วยขวาง ในหัวข้อ **“กรณีตำรวจวิสามัญแม่ค้ายาบ้า แต่ฆ่าเด็กบริสุทธิ์ 9 ขวบ”** ทามถึงนโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล มาตรการคุ้มครองสิทธิชีวิตชนอยู่ตรงไหน

พล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ผบ.ตร. กล่าวว่า เป็นเรื่องน่าเสียใจที่มีเด็กเสียชีวิต แต่ก็ต้องพิสูจน์ว่ากระสุนที่ถูกเด็กนั้นเป็นของตำรวจหรือของใคร อย่างไรก็ตาม ผบ.ตร.กล่าวว่า จะไม่มีการทบทวนแผนล่อซื้อ เพราะเป็นวิธีที่จะทำให้ตำรวจสามารถจับกุมคนร้ายได้ กรณีที่เกิดขึ้นหากตรวจสอบพบว่ากระสุนปืนที่ทำให้เด็กตายออกมาจากปืนของตำรวจ ก็จะสั่งพักราชการทันที ขณะนี้กำลังตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชาได้ยึดปืนของตำรวจทั้ง 3 นาย พร้อมตั้งข้อหาฆ่าคนตายโดยเจตนา

พล.ต.ต.จักรทิพย์ ภูณูธร ณ อยุธยา รองผู้บัญชาการนครบาล ให้ข้อมูลว่ามีมอเตอร์ไซด์คนร้ายตามมาคุ้มกันพ่อค้ายาบ้า แล้วยิงสู้กับตำรวจ และเด็กเคราะห์ร้ายอายุ 9 ขวบ ตายเพราะกระสุนคนร้าย

นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รมว.ยุติธรรม กล่าวถึงคดีนี้เองพลุดว่า

"ถ้ากระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย คือตั้งใจยิงคนร้ายแต่กระสุนทะลุคนร้ายไปถูกเด็กด้วย หรือเฉียดคนร้ายไปถูกเด็ก ถ้าเป็นอย่างนี้ก็ถือว่าการกระทำของตำรวจไม่เป็นความผิด ญาติของเด็กก็ไม่สามารถขอรับเงินชดเชยนี้ได้ ซึ่งต้องมีการพิสูจน์กัน" (ไทยโพสต์, 25 กุมภาพันธ์ 2546)

นายสุรสีห์กล่าวถึงหนังสือของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่ยื่นถึงนายกรัฐมนตรี ขอคำตอบเรื่องหลักเกณฑ์ในการขึ้นบัญชีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด **"ขณะนี้ยังไม่มีคำตอบรับใดๆ จากรัฐบาล"** เข้าใจว่าเรื่องยังคงอยู่บนโต๊ะระดับรองเลขาธิการนายกฯ ซึ่งหลายครั้งที่คณะกรรมการสิทธิฯ ส่งหนังสือว่าจะถึงมือนายกฯ ก็ต้องใช้เวลานาน ส่วนกรณีตำรวจไล่ล่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติดและยิงโดนเด็กเสียชีวิต ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ แต่ต้องไปดูรายละเอียด เพราะการที่เด็กเสียชีวิตถือว่าเป็นความรุนแรง เป็นผลสืบเนื่องจากการกวาดล้างยาเสพติด ประชาชนจะรับได้หรือไม่ในฐานะเมืองพุทธ

27 กุมภาพันธ์ 2546

กระทรวงมหาดไทย ได้แถลงผลของการทำสงครามยาเสพติด ว่า 26 วันที่ผ่านมาจากเป้าหมายกวาดล้างทำลายผู้ผลิตและผู้ค้า 46,177 คนนั้น มีผู้ถูกจับกุมแล้ว 13,232 คน ผู้เสียชีวิตจากการวิสามัญ 17 คน และเสียชีวิตด้วยเหตุอื่นหรือฆ่าตัดตอน 1,140 คน และจากการ

ประเมินผลการทำงานของจังหวัดต่างๆ กระทรวงมหาดไทยได้รายงานว่ามี 20 จังหวัดที่ผลงานไม่ถึงเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

นายสุวิทย์ ไบสนธิ ผู้ช่วยช่างภาพสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ยื่นหนังสือให้นายกฯ ด้วยน้ำตานองหน้า ว่าพ่อแม่ถูกยิงตายเมื่อวันที่ 26 ก.พ.ที่ผ่านมา ระหว่างเดินทางกลับจากการรายงานตัวที่ สภ.ต.นาเฉลียง อ.หนองไผ่ จ.เพชรบูรณ์ ห่างจาก สภ.ต.เพียง 5-6 กิโลเมตร ครอบครัวของตนมีพี่น้องทั้งหมด 5 คน ตนเป็นพี่ชายคนโต และน้องคนเล็กอายุเพียง 9 ขวบ ซึ่งขณะนี้ไม่มีใครดูแล และศพพ่อกับแม่ยังตั้งอยู่ที่วัดหนองไผ่ ตนเป็นห่วงเกรงว่าตำรวจจะทำสำนวนสาเหตุการตายว่าเป็นการฆ่าตัดตอน

พล.อ.ชวลิตระบุงรองนายกรัฐมนตรีชี้แจงว่า กรณีของการฆ่าตัดตอนนั้นมีการพูดกันมาก ทำให้เกิดความเข้าใจว่าคดีฆ่ากันตายเป็นการฆ่าตัดตอนทั้งหมด ในอดีตคดีฆ่ากันตายปกติจะตกวันละ 20-30 รายอยู่แล้ว และในวันนี้ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากนัก โดยตัวเลขฆ่ากันตาย 900 กว่ารายไม่ใช่การฆ่าตัดตอนทั้งหมด แต่มีอยู่ 200 ราย ซึ่งจะต้องมีการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ศูนย์ประสานงานเยาวชนเพื่อประชาธิปไตย (ศยป.) ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสิทธิมนุษยชน องค์กรประชาธิปไตย จัดเวทีสาธารณะเรื่อง **“วิสามัญฆาตกรรมฆ่าตัดตอนกับการแก้ปัญหาความรุนแรงทางนโยบาย”** นายไพโรจน์ พลเพชร เลขาธิการสมาคมสิทธิเสรีภาพเพื่อประชาชน (สสส.) กล่าวว่า

“มาตรการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล เป็นการทำลายโครงสร้างรัฐธรรมนูญอย่างสิ้นเชิง แต่คนยังนิยมชมชอบเพราะยังไม่โดนกับตัวเอง เรื่องนี้คนในชนบทอันตรายเป็นที่สุด อำนาจต่อรองต่ำ ไม่รู้จักใครเลย เป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก และจะมีผลระยะยาว นอกจากนี้ยังสร้างค่านิยมที่น่ากลัว คือการฆ่ามนุษย์ได้รางวัล ได้ตำแหน่ง คุณต้องฆ่าไม่เช่นนั้นจะถูกลงโทษ ถ้าไม่ทำเป้าต้องฆ่า ต้องจัดการ กลัวหัวหดกันหมด และยิ่งถูกประจานด้วย *รวม.มหาดไทยก็ขู่ทุกวัน*” (ไทยโพสต์, 26 กุมภาพันธ์ 2546)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ สภานายความ จัดเสวนาสงครามยาเสพติดกับสิทธิมนุษยชน โดย พ.ญ.พรทิพย์ รักษาการรองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม กล่าวว่า

“การกำจัดยาบ้าต้องทำที่ต้นตอ และให้ครบวงจร คือต้องแก้ไขที่กฎหมาย และเป็นที่น่าสังเกตว่ากระบวนการฆ่าตัดตอนเหตุใดไม่มีรายใหญ่่นอกจากนี้ อยากรู้อยากถาม รัฐบาลว่าไม่เน้นการกลับใจแล้วหรือ การวิสามัญฆาตกรรมเป็นสิ่งถูกต้อง แต่ต้องเกิดขึ้น โดยธรรมชาติ และเรื่องบัญชีดำก็ต้องมีกระบวนการตรวจสอบเก็บหลักฐานที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือกว่าที่ใช้ในปัจจุบัน” (ไทยโพสต์, 26 กุมภาพันธ์ 2546)

นายสมชาย หอมลออ เลขาธิการฟอรัมเอเชีย เตือนว่า

“ถ้าตัวเลขการฆ่าตัดตอนยังสูงขึ้นเรื่อยๆ 3 เดือน 3,000 คน จะถือว่าเข้าข่าย ความผิดทางกฎหมายระหว่างประเทศในมาตราที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ชีวิตคนตายไป โดยวิธีการทำเป็นระบบ ถือเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ถือเป็นความผิดร้ายแรงที่ นานาชาติสามารถเข้ามาดำเนินการได้” (ไทยโพสต์, 26 กุมภาพันธ์ 2546)

28 กุมภาพันธ์ 2546

พระราชวิทยาลัยกษัตริย์ หรือหลวงพ่อดุณ ปรีสุทโธ พล.ต.ท.ชิตชัย วรรณสถิตย์ ผู้ช่วย ผบ.ตร. ถึงมาตรการการปราบปรามยาบ้าว่า ถ้ายาบ้าเข้าไปถึงที่หนึ่งทีใดแล้วที่นั่นจะมีแต่เสียหาย ประเทศชาติบ้านเมืองก็จะมีแต่ล่มจม ตกเป็นทาสของยาบ้า แต่ก็เป็นและเกิดมานานหลายปีแล้ว ถ้านับเป็นเวลาเข้า 10-11 โมงแล้ว ยังไม่ถึง 12 โมง ยังไม่สายเกินไปที่จะแก้ไข แต่ไม่มีใครสวม วิญญาณของจอมพลถนอม กอชณัฐพันธ์ ธานินทร์ และถ้าไม่รีบแก้ไขปรับปรุง ประเทศชาติบ้านเมืองของเรา ก็จะต้องตกเป็นทาสของยาบ้า และยังได้กล่าวต่อว่า

“ใครว่าทำเกินกว่าเหตุ ก็ไอ้คนที่ว่า คนที่คอยคัดค้านนั่นแหละเป็นคนทำ เป็น เจ้าของ และมีส่วนกับยาบ้านั้นเสียเอง อย่าไปหลงกลมัน โบราณว่ามือไม่พายเอาตีนราน้ำ ซึ่งมันคอยขัดขวางอยู่ตลอดเวลาตลอดกาลตลอดเวลา เป็นคนไม่รักชาติ ไม่รักแผ่นดิน เป็นคนใจ บอด ไม่รู้คุณค่าของแผ่นดิน อย่าเอามันไว้ มันเป็นศัตรูของบ้านเมือง....คนที่ทำผิด กฎหมายขายยาบ้าค้ายาเสพติด ก็อย่าเอามันไว้ให้รกบ้านรกเมือง ประชากรมี 62 ล้าน คน เอาแต่คนดีไว้แค่ 20 ล้านก็พอ” (ไทยโพสต์, 1 มีนาคม 2546)

6 มีนาคม 2546

มีผู้เสียชีวิต 1,349 คน จากคดีฆ่ากัน 1,247 คดี

ที่จังหวัดสงขลา ประชาชนกว่า 100 คน แห่โลงศพนายไพโรจน์ ปริณมทล เข้าร้องเรียน นายอำนวยการ ร้องเงิน ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เนื่องจากนายไพโรจน์ ผู้ตายถูกจับในข้อหาค้า ยาบ้า เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2545 ต่อมาถูกข่มในห้องขังจนซี่โครงหัก 3 ซี่ทิ่มทะลุปอด จนต้อง เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลหาดใหญ่เป็นเวลา 7 วัน จากนั้นได้กลับไปรักษาตัวที่บ้าน แต่ในวันที่ 1 มีนาคม 2546 ถูกชายฉกรรจ์กลุ่มหนึ่งอุ้มหายไป จนกระทั่งวันที่ 5 มีนาคม พบกลายเป็นศพเสีย แล้ว นอนตายสภาพถูกยิงที่หน้าผาก ทะลุท้ายทอย

พล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ผบ.ตร. ชี้แจงถึงการปราบปรามยาเสพติดขั้นเด็ดขาด โดยเฉพาะ กรณีการฆ่าตัดตอน ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ว่า

“การประกาศสงครามกับยาเสพติดต้องมีการสูญเสีย ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ค้า หากไม่มีการสูญเสียก็ไม่ใช่การประกาศสงคราม จึงถือเป็นเรื่องที่ต้องลงทุน” (ไทยโพสต์, 7 มีนาคม 2546)

คณะกรรมการการต่างประเทศ โดยนายเดชา สุขารมณ์ ประธานกรรมการฯ ทำหนังสือขอกเลิกการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง **“มาตรการปราบปรามยาเสพติด : ภาพลักษณ์ของไทยในสายตาชาวโลก”** ที่จะมีขึ้นในวันที่ 7 มีนาคม ที่อาคารรัฐสภาอย่างกะทันหัน โดยไม่แจ้งเหตุผลใดๆ และในขณะเดียวกันมีกระแสข่าวเกิดขึ้นว่า ส.ส.พรรคไทยรักไทยจะเข้าชื่อถอดถอน น.พ.ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

7 มีนาคม 2546

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ยังปฏิเสธที่จะให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนตลอดวันศุกร์ที่ผ่านมา หลังจากตกเป็นข่าวตอบโต้ข่าวหลวงใหญ่องค์การสหประชาชาติที่จะส่งตัวแทนมา ตรวจสอบคดีฆ่าตัดตอนว่า **“ยูเอ็นไม่ใช่พ่อผม”** ทั้งนี้ ในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ วันเดียวกัน ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และนายฯ ได้ดำเนินสื่อมวลชนว่ามักเสนอข่าวไม่ค่อยตรงข้อเท็จจริง

น.ต.ศิธา ทิวารี โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ชี้แจงถึงการยกเลิกสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "มาตรการปราบปรามยาเสพติด : ภาพลักษณ์ของไทยในสายตาโลก" ของกรมการกงสุลต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎร ที่มีขึ้นว่า กะทันหันไป กรมการกงสุลหลายคนมีภาระต้องลงพื้นที่ และปัญหาการปราบปรามยาเสพติดเป็นเรื่องในประเทศ การสัมมนาถ้าเชิญตัวแทนจากต่างประเทศมาโดยไม่มีอาหารหรือก่อน ก็จะเป็นการส่งสัญญาณผิดๆ ว่ามีปัญหาเกิดขึ้น จึงควรเตรียมความพร้อมกันเสียก่อนว่าจะพูดเรื่องนี้ในประเด็นไหน

น.ต.ศิธา ทิวารี ยังได้ตอบคำถามนักข่าวถึงกรณีที่ ส.ส.พรรคไทยรักไทยจะเข้าชื่อถอดถอน น.พ.ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าเรื่องนี้เป็นเพราะ ส.ส.กลุ่มหนึ่งเห็นว่าการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนหนึ่งคนไม่ถูกต้องตามกระบวนการ แต่ขณะนี้ ส.ส.ไทยรักไทยได้หยุดล่ารายชื่อไปแล้วกระบวนการที่เกิดขึ้นเหมือนเป็นส่งสัญญาณเตือนกรรมการสิทธิมนุษยชน ถ้าหากทำผิดขั้นตอนนี้ก็สามารถถอดถอนได้ ทั้งนี้ เป็นเพียงการเตือนเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนาที่จะมาถอดถอนอย่างจริงจัง

นายสมชาย หอมลออ ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาทนายความ และเลขาธิการ فورัมเอเชีย กล่าวถึงกรณีที่กรมการกงสุลต่างประเทศสภาผู้แทนฯ ยกเลิกการสัมมนาเรื่องปัญหาเสพติดว่า เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นความรู้สึกหวาดกลัวหรือความไม่แน่ใจของคนที่เป็น ส.ส. และต่อไปทุกอย่างในประเทศนี้จะไม่มียุทธวิธีที่จะเป็นกฎระเบียบ แต่จะเป็นไปตามการสั่งการของคนกลุ่มเดียว ถ้าเป็นอย่างนี้กลไกตามระบบประชาธิปไตย กรมการกงสุลต่างๆ ที่มีหน้าที่รวบรวมความเห็นของประชาชนสะท้อนให้แก่รัฐบาล รวมทั้งองค์กรอิสระต่างๆ จะเสียไปหมด เพราะมีการแทรกแซงใช้อิทธิพลโดยไม่คำนึงถึงหัวใจของระบบประชาธิปไตย

นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ส.ว.นครราชสีมา ในฐานะประธานคณะกรรมการต่างประเทศ ได้ออกมาเตือน ส.ส.พรรคไทยรักไทยเช่นกันว่า การจะเข้าชื่อขู่ไล่กรรมการสิทธิมนุษยชนที่ออกมาพูดเรื่องนี้ออกจากตำแหน่ง เท่ากับเป็นการละเมิดหน้าที่ขององค์กรกลาง ทั้งที่กรมการสิทธิมนุษยชนเป็นดุลยวงที่จะทำให้ต่างชาติเห็นว่าเรายังมีอารยธรรมอยู่

สำนักข่าวต่างประเทศรายงานว่า รัฐบาลฝรั่งเศสเตือนให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทยระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยจากการปราบปรามยาเสพติด และได้สื่อรายงานว่า น.พ.ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ระบุว่ามิใช่ศัพท์ชู้ซ่า

9 มีนาคม 2546

นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รรมว.มหาดไทย กล่าวว่า ขณะนี้กำลังอยู่ในภาวะสงครามยาเสพติด จะไม่มีการปรานีผู้ค้าทั้งสิ้น ซึ่งช่วงที่ 2 รัฐบาลจะเน้นผู้ค้ารายสำคัญ ไม่ใช่ผู้ค้ารายย่อยหรือรายใหญ่ แต่เป็นรายมีค่านับถือในสังคม เพื่อนำไปสู่การยึดทรัพย์อำเภอละ 1 ราย พื้นที่ใดมีผลงานจะได้รับรางวัล แต่หากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านนี้ต้องเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ รัฐบาลมีเงินช่วยเหลือ 100,000-500,000 บาท ทั้งนี้ที่รายงานขึ้นมา และแต่ละจังหวัดที่ได้รับการประกาศปลอดยาเสพติด จะมีเงินรางวัลให้จังหวัดละ 2 แสนบาท อำเภอ 1 แสนบาท ตำบล 2 หมื่นบาท และเข้มเข็ดขู่เกียรติ ประกาศนียบัตรเพื่อเป็นกำลังใจในการทำงาน

มีรายงานจากกระทรวงมหาดไทยว่า นับแต่วันที่ 1 ก.พ. 46 เป็นต้นมา มีคดีฆาตกรรมเกิดขึ้นทั่วประเทศ 1,350 ราย มีผู้เสียชีวิต 1,498 คน ตำรวจคลี่คลายคดีได้ 87 คดี ได้ผู้ต้องหา 108 คน ในจำนวนนี้เป็นคดีวิสามัญฆาตกรรม 25 คดี คนร้ายเสียชีวิตจากการปฏิบัติงานของตำรวจ 31 ราย ส่วนตำรวจเสียชีวิต 4 คน บาดเจ็บ 10 คน

ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการเสวนาเพื่อสันติภาพ คัดค้านค่านิยมความรุนแรงในการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล ผู้เข้าร่วมเสวนามีอาทิ นายโคทม อาริยา ประธานกรรมการมูลนิธิสันติภาพและวัฒนธรรม นายชัยวัฒน์ สถาอานันท์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายระวี ภาวิไล ผอ.ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายวิฑิต มันทาภรณ์ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาฯ นายไชยันต์ ไชยพร อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ บาทหลวงวิชัย โภคทวี ผู้เข้าร่วมเสวนาส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า การประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาล ด้วยการเร่งรัดปราบปรามอย่างรุนแรงจนเป็นเหตุให้มีการฆ่าตัดตอนทั่วประเทศอย่างมากมานั้น เป็นเพียงมาตรการโฆษณาชวนเชื่อ มุ่งแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ วัตถุประสงค์ด้วยตัวเลข ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนตั้งตัวเป็นศาลเอง ส่งผลให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์จำนวนมากถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนยิ่งกว่าสมัยเผด็จการ

เชียงใหม่ นักวิชาการจำนวน 62 คน อาทิ ดร.ศิริชัย นฤมิตรเลขการ น.พ.เฉลิม ปิยะชนม. ร.ว.อคิน รพีพัฒน์ ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้เข้าชื่อในแถลงการณ์ถึงประชาชนไทยเรื่อง **"ข้อควรระวังในการแก้ปัญหา ยาเสพติด"** โดยชี้ว่าคนไทยมีแนวคิดเชิงปฏิบัตินิยมแบบหวังให้เกิดผลโดยเร็ว โดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหาเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากความนิยมในตัวจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ใช้วิธีการเด็ดขาดจัดการต่อผู้ค้าฝิ่น วางเพลิงและ

อันธพาล แต่ปกครองโดยระบอบเผด็จการปราบปรามปัญญาชนและผู้รักประชาธิปไตย และมี การคอร์รัปชันมากมาย แดงการณั้ระบุว่า การปราบปรามยาเสพติดด้วยวิธีการฆ่าตัดตอน แม้จะ ให้ความรู้สึกสะใจ เพราะถูกป้อนข้อมูลเฉพาะด้านว่าคนเลวจำนวนเพียงพันกว่าคนซึ่งทำร้าย เยารชน ผู้บริสุทธิ์จำนวนมาก ตายไปเป็นการสมควรแล้ว แต่ผลที่ตามมาคือชาวบ้านจะไม่เชื่อมั่น ในระบอบกฎหมายและคุณค่าของประชาธิปไตย การให้คุณค่าและมาตรฐานทางศีลธรรมของคน ไทยจะลดลง ขาดความศรัทธาต่อตำรวจและเจ้าหน้าที่มหาดไทย

12 มีนาคม 2546

กระทรวงมหาดไทยได้รายงานสถานการณ์การปราบปรามยาเสพติด ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 9 มีนาคม 2546 ว่ามีการจับกุมผู้ค้ารายสำคัญและรายใหญ่ 736 ราย ได้ตัว ผู้ต้องหา 861 ราย ยึดทรัพย์ได้กว่า 158 ล้านบาท ยึดยาบ้าได้กว่า 7 ล้านเม็ด สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ ถูกลงโทษทางวินัย 323 คน อยู่ระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง 202 คน และมารายงานตัวแล้ว 20 คน ขณะทีนายธีรภัทร สันติเมทนะนิคต รองเลขาธิการ ป.ป.ส. กล่าวว่า ที่ประชุมรายงานตัวเลข ข้าราชการพั้วพันยาเสพติดที่มีกว่า 700 ราย เป็นข้าราชการกระทรวงมหาดไทย 370 คน สำนักงานตำรวจ 447 คน ลงโทษทางวินัยไปแล้ว ทหารมีบ้างประปราย

คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร จัดเสวนาเรื่อง ” **สงครามยาเสพติดกระทบสิทธิมนุษยชนจริงหรือ**” นายเสน่ห์ จามริก ประธานคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติกล่าวว่า ทุกฝ่ายเห็นด้วยกับการนโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล แต่ปมปัญหาปัจจุบันอยู่ที่การประกาศสงคราม ซึ่งสงครามหมายถึงความป่าเถื่อน ความ โหดเหี้ยมทารุณ ซึ่งเกิดขึ้นในสนามรบเท่านั้น นอกจากนี้ ในการทำสงครามจะต้องปฏิบัติต่อเชลย ศึกตามกรอบของสิทธิมนุษยแห่งชาติ

ในงานเสวนาฯ พ.ญ.พรทิพย์ โรจนสุนันท์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กล่าวว่า จากการรวบรวมข้อมูลพบว่ามีคนของรัฐอยู่เบื้องหลังการตาย ซึ่งพบว่าพื้นที่เดียวกัน เวลาเดียวกันในจังหวัดปทุมธานี ที่มีการตายพร้อมกันถึง 10 ศพ และมียาบ้าอยู่ในศพ ซึ่ง เจ้าหน้าที่ที่ไปพิสูจน์ศพก็เห็นความผิดปกติทางวิทยาศาสตร์ คือศพไม่อยู่ในที่เกิดเหตุตั้งแต่ เบื้องต้น ถูกยิงที่ศีรษะและก็ไม่มีการตามเจ้าหน้าที่ทางวิทยาการไปเก็บหลักฐาน

ในขณะที่เดียวกันมีการเปิดเผยจากรัฐบาลว่า กลุ่มว่าแดงตั้งค่าหัวสังหารนายกฯ 80 ล้านบาท

23 มีนาคม 2546

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า การประกาศสงครามยาเสพติดขึ้นแตกหัก 3 เดือน เดือนแรกคึกคักและเอาจริงมาก ส่วนเดือนที่ 2 กลับเงียบลง ทำให้หลายคนสงสัยว่า รัฐบาลเอาจริงหรือไม่ ซึ่งวันนี้เน้นว่ารัฐบาลเอาจริง ไม่โง่งมงาย ไม่ได้หมกมำลังใจ หรือกลัวเกรงอะไร เพราะประกาศชัดแล้วว่าที่อยู่ของขบวนการค้ายาเสพติดมี 2 ที่ คือ คุกกับวัดเท่านั้น หากคนเหล่านี้ยังลอบยวนลออยู่ ข้าราชการหรือผู้เกี่ยวข้องทุกคนก็ควรเอาหัวเดินแทนทำได้แล้ว

25 มีนาคม 2546

นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รมว.ต่างประเทศ ได้รายงานถึงกรณีที่มีอบหมายให้นายสรจักร เกษมสุวรรณ ผช.รมต. ไปชี้แจงนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ต่อข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ซึ่งทางไทยได้รายงานถึงการปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย และคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งปรากฏว่าทางสหประชาชาติได้ชื่นชมรัฐบาลถึงนโยบายปราบปรามยาเสพติด และไม่ได้มีการสอบถามประเด็นการฆ่าตัดตอนแต่อย่างใด

26 มีนาคม 2546

นายสุภาพ สีแดง หรือสยามทรัพย์ วรสิทธิ์ หรือภาพ 70 ไร่ ผู้ช่วยสมาชิกสภากรุงเทพฯ ผู้ตกเป็นข่าวก่อนหน้าที่ว่าพัวพันยาเสพติดถูกจับดำเนินคดี และมีรายงานว่าเป็นผู้ร่วมงานของ นายสุนันท์ อึ้งทรงธรรม ส.ก.คลองเตย เป็น ส.ก. ของไทยรักไทย

27 มีนาคม 2546

นางประทีป อึ้งทรงธรรม ส.ว.กทม. พี่สาวนายสุนันท์ อึ้งทรงธรรม ได้นำประชาชนจากชุมชนคลองเตยประมาณ 100 คน เดินทางไปยังทำเนียบรัฐบาลเพื่อให้กำลังใจ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติด โดยสื่อรายงานว่าเฉพาะการเข้าจับกุม นายสุภาพ สีแดง หรือภาพ 70 ไร่ สร้างความพอใจให้กับประชาชนในชุมชนคลองเตยเป็นอย่างยิ่ง

30 มีนาคม 2546

นายสมชาย หอมละออ เลขาธิการสภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย (ฟอรัมเอเชีย) ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มีนาคม ถึงกรณีที่รัฐบาลระบุว่าสหประชาชาติพอใจผลงานปราบปรามยาเสพติดว่า เป็นเรื่องที่ไทยแถลงฝ่ายเดียว และแถลงไม่ครบ โดยเฉพาะเรื่องการฆ่าตัดตอน เนื่องจากการแถลงของรัฐบาลไม่ได้ปล่อยให้มีการซักถาม ซึ่งการปราบปรามยาเสพติดนั้นทุกฝ่ายชื่นชม แต่การฆ่าหรือใช้อำนาจโดยไม่ได้ผ่านกระบวนการยุติธรรมนั้น หากสหประชาชาติชื่นชมคงเป็นเรื่องแปลกมาก เพราะถือเป็นคนละเรื่องกับการปราบปรามยาเสพติด

9 เมษายน 2546

นายวันมูหะมัดนอร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้แจ้งผลการประเมินผลการปราบปรามยาเสพติดครบ 2 เดือนให้ที่ประชุมรับทราบว่า มี 44 จังหวัดที่ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 75 ของกระทรวงแล้ว ขณะที่อีก 30 จังหวัดมีตัวเลขใกล้เคียงกับการประเมิน และอีก 4 จังหวัดยังน่าเป็นห่วง เพราะตัวเลขการประเมินยังไม่ถึงร้อยละ 60 คือ สุพรรณบุรี ภูเก็ต ชัยภูมิ และสงขลา

5 เมษายน 2546

สมาคมสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (สสส.) แถลง “รายงานการศึกษาเรื่องฆาตกรรมเชิงนโยบาย” ต่อสื่อมวลชน โดยการศึกษาบอกว่า การการทำสงครามกับยาเสพติดมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย และทำลายกระบวนการยุติธรรมในหลายประการ

10 เมษายน 2546

สมดี บัวหลวง กำนัน ต.อาฮี อ.ท่าลี่ จ.เลย เปิดเผยถึงการแพร่ระบาดของยาบ้าในพื้นที่ว่า ขณะนี้ดีขึ้นมากหากเทียบกับช่วงปี 2544 ปี 2545 แต่ขณะนี้ปัญหาที่ตามมาคือกลุ่มวัยรุ่นที่ติดยาบ้าหันไปดื่มเหล้าขาว 80 ดีกรี จากฝั่งลาวแทนเนื่องจากหาซื้อยาบ้าไม่ได้

16 เมษายน 2546

พล.ต.ต.พงศ์พัศ พงษ์เจริญ โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เปิดเผยถึงผลการปฏิบัติงานของตำรวจทุกหน่วยที่ทำสงครามกับยาเสพติด ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์-15 เมษายน 2546 รวม 2 เดือน 15 วัน ว่าจับกุมผู้กระทำผิดได้ 49,594 ราย ได้ผู้ต้องหา 51,531 คน ยึดของกลางยาบ้าได้ 14,065,749 เม็ด ยึดทรัพย์สินได้มูลค่ารวมทั้งสิ้น 1,002,214,988 บาท

24 เมษายน 2546

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวถึงกรณีมีการออกมาระบุว่าโค้งสุดท้ายของการปราบปรามยาเสพติดนั้นไม่ได้ผล และไม่สามารถจับนักการเมืองที่อยู่เบื้องหลังได้ว่า ช่วยบอกหน่อยว่าใคร ถ้ามีหลักฐานจับไม่มีเหลือ และที่ไม่ได้ผลมันอยู่ตรงไหนจะไปจับให้ มาตรการดังกล่าวไม่มีแผนลง วันที่ 2 ธันวาคมนี้จะประกาศว่าทุกจังหวัดปลอดยาเสพติด ถ้าจังหวัดไหนไม่ปลอด มีปัญหาทุกจังหวัด

29 เมษายน 2546

มีการออกเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ในส่วนของตัวแทนจากเอเชียมีทั้งสิ้น 6 ที่นั่ง ซึ่งก่อนหน้านี้ไทยมีตัวแทนอยู่ด้วย แต่ผลการเลือกตั้งครั้งนี้มีสมาชิกโหวต 54 ชาติ ปรากฏว่าไทยตกตั้งแต่รอบแรกได้เพียง 29 คะแนน มีการตั้งข้อสังเกตว่าสาเหตุมาจากไทยมีปัญหาในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการฆ่าตัดตอนที่มีสูงกว่า 2,000 ศพ และนายกรัฐมนตรีเคยออกมาตอบได้ว่ายูเอ็นไม่ใช่พ่อแม่

30 เมษายน 2546

วันสุดท้ายของสงครามยาเสพติด นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวว่าประสบความสำเร็จในการปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้ วัดได้จากการประเมินผล 75 จังหวัดที่ทุกจังหวัดสามารถปราบปรามยาได้มากกว่าร้อยละ 75 โดยจังหวัดที่ปราบปรามยาเสพติดได้ร้อยละร้อย มีจำนวน 10 จังหวัด จังหวัดที่ปราบได้ร้อยละ 90 ขึ้นไปมีกว่า 40 จังหวัด ส่วนจังหวัดที่ปราบได้น้อยที่สุดก็สามารถประเมินได้ว่าปราบได้ถึงร้อยละ 78

มีการประมาณการตัวเลขผู้ถูกฆ่าตัดตอนว่า มากกว่า 2,500 ศพ

5. เหตุการณ์สืบเนื่องจากสงครามยาเสพติด

7 พฤษภาคม 2546

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้ระบุว่า ช่วงที่ผ่านมายอดจำหน่ายบุหรี่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ของรัฐบาล แต่จากมาตรการปราบปรามยาเสพติดของภาครัฐอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ที่ติดยาเสพติดประเภทอื่นกลับมาสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเดือนเมษายนที่ผ่านมา ยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 8 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน

20 พฤษภาคม 2546

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายนโยบาย “การต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดและปราบปรามผู้มีอิทธิพล” ณ สโมสรตำรวจ ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ เป็นการดำเนินการตามแผนในระยะต่อมาจากสงครามยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยมียุทธศาสตร์หนึ่งที่มีเป้าหมายทำลายโครงสร้างเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตลอดจนผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลัง ขบวนการค้ายาบ้าให้หมดสิ้นไป

2 กรกฎาคม 2546

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยสำนักนโยบายและแผน ระบุว่า ขณะนี้เริ่มมีสัญญาณการกลับมาแพร่ระบาดของยาบ้า เนื่องจากมีราคาถูกลง โดยกลุ่มเป้าหมายคือผู้เสพยาายเก่า ซึ่งอาจทำให้สถานการณ์ยาบ้ารุนแรงมากขึ้นตั้งแต่เดือนนี้เป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม ตัวเลขของผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มใหม่ ทั้งผู้เสพและผู้ขายยังไม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่กัญชา กระท่อม และยานอนหลับมีแนวโน้มผู้เสพมา

4 สิงหาคม 2546

นางเมธินี ทิพย์มณฑิเยร โฆษกศาลยุติธรรม กล่าวว่า หลังจากรัฐบาลมีนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มงวด ทำให้ปัญหาการระบาดของยาบ้าลดน้อยลง แต่กลับมี

เยาวชนกระทำความผิดคดีเสพสารระเหยแทน เยาวชนหันไปเสพสารระเหยกาว ทินเนอร์ แทน โดยดูจากสถิติเก่าในรอบ 6 เดือน ของปี 2545 มีเยาวชนที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 เพียง 7 คดี แต่ใน 6 เดือนของปีนี้ มีเยาวชนเสพสารระเหยถูกฟ้องมาถึง 105 คดี หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 93.33 ซึ่งสูงมาก

5 พฤศจิกายน 2546

รายงานองค์การนิรโทษกรรมสากลระบุว่า รัฐบาลไทยประสบความล้มเหลว ไม่สามารถนำตัวผู้อยู่เบื้องหลังการสังหารผู้ต้องสงสัยค้ายาเสพติด มาดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม แม้แต่รายเดียว ทั้งๆ ที่รัฐบาลให้คำมั่นไว้ว่าจะสอบสวนสาเหตุการเสียชีวิตของทั้ง 2,245 คน ซึ่งส่วนใหญ่ถูกสังเวยระหว่างการทำสงครามกับยาเสพติดอย่างนองเลือด 90 วัน

นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ถึงรายงานองค์การนิรโทษกรรมสากลว่า

“อย่าไปฟังมาก พวกนี้ข้อมูลไม่ดีพูดเรื่อยเปื่อย อย่าไปสนใจ การเมืองระหว่างประเทศทุกคนเขาเข้าใจ ช่วงที่นายจอร์จ ดับเบิลยู บุช ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกามาเยือนไทย ก็ได้มีการคุยกัน ทางวุฒิสมาชิกตนก็ไปแวะคุยมา ไม่มีอะไร พวกนี้มันเป็นอาชีพเขา เขายึดทางนี้ อุดมการณ์ประกอบอาชีพ เฉยๆ อย่าไปตื่นตื่นมาก ทำงานของเราไป ไม่ได้ขอข่าวใครกิน ยาเสพติดมาเต็มบ้านเต็มเมืองลองให้ลูกเขาเสพดูซิ ไม่มีอะไรมาก ทำให้ดี” (ไทยโพสต์, 6 พฤศจิกายน 2546)

3 ธันวาคม 2546

พล.ต.ต.พงศ์พัศ พงษ์เจริญ โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แถลงผลการปราบปรามยาเสพติดในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในช่วง 10 เดือน ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 พฤศจิกายน 2546 สามารถจับกุมผู้กระทำผิดทั่วประเทศได้ 87,417 ราย ได้ผู้ต้องหา 92,436 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ผลิตและนำเข้า 753 ราย ผู้ต้องหา 756 คน เป็นผู้จำหน่ายรายสำคัญ 2,154 ราย ผู้ต้องหา 2,748 คน เป็นผู้จำหน่ายรายย่อย 20,438 ราย ผู้ต้องหา 22,890 คน ได้ของกลางยาบ้า 40,667,573 เม็ด และยึดทรัพย์จากผู้กระทำผิดในเบื้องต้นได้ 1,794,101,397 บาท

ในส่วนของการวิสามัญฆาตกรรม ที่เกิดจากการต่อสู้ขัดขวางของคนร้ายในคดียาเสพติด ช่วง 10 เดือนที่ผ่านมา โฆษกตำรวจระบุว่า มีทั้งสิ้น 138 ราย คนร้ายเสียชีวิต 192 ศพ ตำรวจเสียชีวิต 35 นาย บาดเจ็บ 64 นาย

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีวันประกาศชัยชนะสงครามยาเสพติดและร่วมประกาศสัตยาบันสร้างและดำรงความเข้มแข็งของพลังแผ่นดิน ที่ลานพระบรมรูปทรงม้า ท่ามกลางผู้เข้าร่วมงานจำนวนมาก และกล่าวว่า

“เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2545 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยปัญหา ยาเสพติดมีรับสั่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ รัฐบาลจึงรับใส่เกล้าฯ มาดำเนินการ ปลุกให้ทุกคนร่วม ใจกันเป็นพลังแผ่นดิน ควบคุมสถานการณ์ยาเสพติดได้เบ็ดเสร็จ อยู่ในขั้นไม่รบกวนชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน ทุกคนได้ถูกกลับคืนมา คนชั่วที่ร่ำรวยจากสิ่งเหล่านี้ได้ตายไป แล้ว ติดคุงไปก็มากมาย และจะไม่ให้คนเหล่านี้เกิดขึ้นมาอีก” (ไทยโพสต์, ธันวาคม 2546)

4 ธันวาคม 2546

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน แสดงความเป็นห่วงคดีฆาตดตอนที่ เกิดขึ้นมากในช่วงสงครามยาเสพติด และได้ฝากให้ผู้ที่มีรับผิดชอบจำแนกกรณีฆาตดตอนทั้งหมด ให้ชัดเจนแล้วนำข้อมูลมาเปิดเผย

29 มกราคม 2547

ชุดปราบปรามยาเสพติด 1 บก.ภ.เชียงราย พร้อมเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด บช.ปส. เข้าล้อมซื้อยาเสพติดจากหัวหน้าขบวนการค้ายาเสพติดชาวไทย ภูเขาเผ่าม้ง ที่บริเวณถนนสายเชียงรายทุ่งน้อย-บ้านทุ่งพัฒนา อ.เชียงของ ได้ยาบ้าจำนวน 2 แสน เม็ด

8 มีนาคม 2547

เริ่มปฏิบัติการสงครามยาเสพติด ครั้งที่ 2

6. บทสรุป : ผลสำเร็จและปัญหา

6.1 ผลสำเร็จจากสงครามยาเสพติด

รัฐบาลโดย ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกระทรวงมหาดไทย (ศตส.มท.) ได้รายงานสรุปผลการปฏิบัติงานต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ในภาพรวมของทุกจังหวัด (ศตส.จ.) ทั้ง 75 จังหวัด ในสัปดาห์สุดท้ายของปฏิบัติการ 60 วัน กับการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (วันที่ 30 พฤศจิกายน 2546) (มติชน, 3 ธันวาคม 2546: 7) ขอยกมานำเสนอบางประการ ดังนี้

- เจ้าหน้าที่ของรัฐไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากเป้าหมายที่มีอยู่จำนวน 1,257 คน ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ จับกุม และให้พ้นจากตำแหน่งได้หมดแล้ว
- ผู้ผลิตผู้ค้ายาเสพติด จากเป้าหมาย 51,516 คน ดำเนินการจับกุมปราบปรามทั้งสิ้น 52,374 คน จำแนกเป็น
  - ช่วงที่ 1 (กุมภาพันธ์-เมษายน) จำนวน 43,049 คน
  - ช่วงที่ 2 (พฤษภาคม-กันยายน) จำนวน 572 คน
  - ช่วงที่ 3 (ตุลาคม-พฤศจิกายน) จำนวน 3,753 คน
- รณรงค์ให้ผู้เสพ ผู้ติด บำบัดรักษาโดยสมัครใจทั้งสิ้น 327,244 คน จำแนกเป็น
  - ช่วงที่ 1 (กุมภาพันธ์-เมษายน) จำนวน 235,627 คน
  - ช่วงที่ 2 (พฤษภาคม-กันยายน) จำนวน 88,809 คน
  - ช่วงที่ 3 (ตุลาคม-พฤศจิกายน) จำนวน 2,808 คน
- ผู้ผลิตผู้ค้า ที่มารายงานตัวและผ่านโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน ซึ่งสังคมให้โอกาสกลับตัว เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จำนวน 31,224 คน จากเป้าหมาย 31,220 คน
- การยึดทรัพย์ของ ป.ป.ส.และ ป.ป.ง. สามารถยึดทรัพย์รายสำคัญได้ 2,131 ราย (2,724 คน) ยึดทรัพย์สินได้ 3,038.19 ล้านบาท
- ยึดของกลางยาบ้าได้ในคดี ดำเนินการยึดได้ 39,953 ล้านเม็ด
- ทุกจังหวัดทั่วประเทศ ได้ประกาศเป็นจังหวัดเข้มแข็งชนะยาเสพติดทั้งหมด

6.2 สรุปผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

จากตัวเลขความสำเร็จนำไปสู่ความยินดีอย่างกว้างขวาง จากผลการวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เสนอผลสำรวจภาคสนามเรื่อง **“ความคิดเห็นของประชาชนก่อนการประกาศชัชชนะยาเสพติด”** (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2546: 5-7) กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนใน 33 จังหวัดจากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เสนอผลเปรียบเทียบสถานการณ์ปัญหา ก่อนและหลังประกาศสงครามกับยาเสพติด โดยภาพรวมส่วนใหญ่เห็นว่า หลังจากประกาศสงครามกับยาเสพติดทำให้สถานการณ์ **“ดีขึ้น”** กว่าก่อนที่จะมีการประกาศสงครามกับยาเสพติด มีรายละเอียดดังนี้

- ประชาชนระบุว่าสถานการณ์ปัญหาเสพติดในชุมชน หมู่บ้านของตนเองดีขึ้นถึงร้อยละ 89.3 และที่เห็นว่าแย่ลงมีร้อยละ 0.9 ส่วน ส่วนประชาชนที่เห็นว่าสถานการณ์ยาเสพติดเหมือนเดิมมี ร้อยละ 9.8 นอกจากนี้
- ประชาชนพึงพอใจต่อนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามกับยาเสพติด ร้อยละ 97.3 ไม่พอใจร้อยละ 2.7 และ
- ประชาชนพึงพอใจต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่จังหวัดของตนเองร้อยละ 90.6 ไม่พอใจร้อยละ 9.4

6.3 สรุปคดีฆาตกรรมในช่วงสงครามยาเสพติด

สำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานสรุปตัวเลขรายละเอียดคดีฆาตกรรมที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ ช่วงการประกาศสงครามปราบปรามยาเสพติด (ภายหลังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปคดีฆาตกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามยาเสพติด

ประเภทคดี	จำนวนคดี	จำนวนผู้เสียชีวิต (คน)
คดีฆาตกรรมธรรมดา	1,422	1,520
คดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	1,176	1,329
รวม	2,598	2,849

ตารางที่ 2 สรุปคดีวิสามัญฆาตกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามยาเสพติด

ประเภทคดี	จำนวนคดี	จำนวนผู้เสียชีวิต (คน)
คดีวิสามัญฆาตกรรม	12	15
คดีวิสามัญที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	46	57
รวม	58	72

ที่มาตารางที่ 1 และตารางที่ 2 จากการแถลงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติรวบรวมโดย
ไทยโพสต์ วันที่ 20 มกราคม 2546

6.4 สรุปเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในช่วงเวลาที่มีการทำสงครามยาเสพติดอย่างเด็ดขาดและรุนแรงนั้น สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนถึงการถูกกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งในช่วงเวลาการประกาศสงครามยาเสพติด 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 30 เมษายน 2546 และเรื่องร้องเรียนภายหลังช่วงเวลาดังกล่าวแต่เป็นเรื่องสืบเนื่องมาจากนโยบายในครั้งนั้น โดยข้อมูลจากศูนย์รับเรื่องร้องเรียน สำนักงานสิทธิมนุษยชน ได้จัดทำรายงานพิเศษเรื่องข้อมูลการร้องเรียนเกี่ยวกับนโยบายปราบปรามยาเสพติด

สถิติจังหวัดที่มีเรื่องร้องเรียนจากสงครามยาเสพติด 5 ลำดับแรก

ลำดับ 1	จังหวัดเชียงราย	จำนวนเรื่องร้องเรียน	20 เรื่อง
ลำดับ 2	กรุงเทพมหานคร	จำนวนเรื่องร้องเรียน	16 เรื่อง
ลำดับ 3	เชียงใหม่	จำนวนเรื่องร้องเรียน	13 เรื่อง
ลำดับ 4	สุพรรณบุรี	จำนวนเรื่องร้องเรียน	12 เรื่อง
ลำดับ 5	เพชรบูรณ์ , แม่ฮ่องสอน	จำนวนเรื่องร้องเรียน	11 เรื่อง

ข้อมูลสถิติจาก ศูนย์รับเรื่องร้องเรียน สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ตารางที่ 3 สรุปปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสงครามยาเสพติด
ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2546

ที่	ปัญหาตามคำร้อง	จำนวนเรื่อง
1	มีชื่อในบัญชีหรือถูกกล่าวหาหรือถูกเรียกไปรายงานตัวเป็นผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งที่ไม่มีพฤติกรรม	136
2	ถูกฆาตกรรมโดยญาติเชื่อว่าเกิดจากนโยบายปราบปรามยาเสพติด	28
3	ถูกตำรวจยึดยาบ้าแล้วดำเนินคดียาเสพติด หรือถูกดำเนินคดียาเสพติดโดยมิชอบทั้งที่ไม่กระทำความผิด	41
4	ถูกข่มขู่ให้รับสารภาพว่าค้ายาเสพติดแล้วถูกดำเนินคดี	6
5	ถูกตำรวจแนะนำให้หายาบ้าหรือยาเสพติดไว้ในครอบครองหรือถูกขู่ให้ยอมรับสารภาพแล้วยอมถูกดำเนินคดี ไม่เช่นนั้นจะมีปัญหาหรืออาจได้รับอันตราย	17
6	ถูกยึดทรัพย์สินในคดียาเสพติด	9
7	อื่น ๆ	32
รวม		269

ที่มาตาราง จากศูนย์รับเรื่องร้องเรียน สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

กรณีศึกษาครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอน

การศึกษาเรื่อง “ผลกระทบจากสงครามยาเสพติด ศึกษากรณีครอบครัวผู้ตกเป็นเหยื่อในเหตุการณ์ระหว่าง 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน 2546” เป็นการศึกษาแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในครอบครัวถูกฆ่าตัดตอนจากสงครามยาเสพติด โดยศึกษาครอบครัว “กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง” ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 10 ครอบครัว เป็นกรณีศึกษา

ที่ผ่านมาในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยรัฐบาลนั้น มักปรากฏว่าจะมีชนเผ่ามีส่วนเกี่ยวข้องอยู่เสมอ จากการเปิดเผยของสมชาย หอมลออ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สภาทนายความ พบว่าในการแก้ปัญหายาเสพติดครั้งนี้ก็เช่นกันที่ชนเผ่าต่างๆ ก็มีจำนวนหนึ่งที่ถูกปราบปรามในสงครามยาเสพติด

“ในสงครามปราบปรามยาเสพติดนั้นปรากฏว่าชนเผ่าต่างๆ จะต้องเป็นเหยื่อมาก เนื่องจากว่าอันที่หนึ่งกลุ่มคนเหล่านี้อยู่ตามแนวตะเข็บชายแดนมีประวัติบางคนอาจมีประวัติพัวพันอยู่กับขบวนการค้ายาเสพติด อันที่สองคนเหล่านี้เป็นคนที่ไร้รัฐไม่มีรัฐคุ้มครองกลุ่มชายขอบ ตอนนั้นเมื่อรัฐบาลมีนโยบายแบบท็อปดาวลงไปใน การปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่มักจะลงที่คนเหล่านี้ และก็ถ้าไปทำกับคนไทยก็อาจจะเจอกับคนที่มีเส้นมีสาย เป็นคนที่มีอิทธิพลบ้าง เป็นคนที่มีปากมีเสียงบ้าง แล้วก็คนไร้รัฐ คนชายขอบ คนชาวเขา คนชนเผ่าเป็นคนที่ไม่มีปากมีเสียงเป็นคนตัวเล็กๆ ไม่มีสิทธิและเสียง ดังนั้นนโยบายก็มักจะไปลงนะคนเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเราก็อธิบายคนเหล่านี้ก็กลายเป็นเหยื่อของนโยบาย ก็มีข้อมูลและร่องรอยไปยังที่ต่างๆ การฆ่าตัดตอนกลุ่มชนเผ่ามีเยอะมาก ในส่วนของภาคอื่นก็มี แต่ว่าเมื่อเทียบเปอร์เซ็นต์แล้วชนเผ่าต่างๆ เป็นเป้าหมายพอสมควร”

ที่ผ่านมาหนังสือพิมพ์หรือสื่อต่างๆ ได้รายงานข่าวสารว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนกับยาเสพติดอยู่เสมอ ในสงครามยาเสพติดก็พบว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกจับกุมและฆ่าตัดตอน และวารสารชนเผ่าพื้นเมืองได้กล่าวถึงผลกระทบจากนโยบายปราบปรามยาเสพติดที่เกิดกับกลุ่มชาติพันธุ์ว่าบางพื้นที่ว่าเกิดชุมชนแห่งความหวาดกลัวขึ้น (กองบรรณาธิการวารสารชนเผ่า

พื้นเมือง,2546: 9) และจากสถิติผู้ถูกฆ่าตัดตอนในช่วงวันที่ 1 - 26 กุมภาพันธ์ 2546 (<http://rdd.mcot.or.th>) ซึ่งเป็นเดือนแรกของการประกาศสงครามยาเสพติดก็พบว่าจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ม้งอาศัยอยู่ มีสถิติการฆ่าตัดตอนที่สูงเป็นอันดับต้นๆ ของทั่วประเทศ และพบว่าม้งกลุ่มชาติพันธุ์ม้งจำนวนหนึ่งถูกฆ่าตัดตอนด้วยเช่นกัน จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ตารางที่ 4 สถิติการฆ่าตัดตอนระหว่างวันที่ 1 - 26 กุมภาพันธ์ 2546

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนผู้เสียชีวิต
1	เชียงใหม่	72
2	ขอนแก่น	63
3	เพชรบูรณ์	50
4	นครราชสีมา	49
5	นครศรีธรรมราช	46

ที่มาตาราง จากแบบรายงานข้อมูลผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดประจำวันในการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ระหว่างวันที่ 1 - 26 กุมภาพันธ์ 2546 ที่ระบุว่าเสียชีวิตด้วยเหตุอื่น
นำเสนอโดย <http://rdd.mcot.or.th>

มีความเชื่อกันว่ากลุ่มชาติพันธุ์ได้รับผลกระทบในสงครามยาเสพติดจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ได้มุ่งเน้นที่จะตอบคำถามหรือชี้ให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยเป็นชาวเขาได้รับผลกระทบมากหรือน้อยกว่าคนไทยส่วนใหญ่ แต่มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัวจากสงครามยาเสพติด และมีผลต่อทุนทางเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งอย่างไร โดยการศึกษาใช้การทำความเข้าใจผ่าน “เรื่องเล่า” ของสมาชิกในครอบครัวที่มีความผูกพันกัน เช่น เป็น พ่อ แม่ ลูก ญาติพี่น้อง สามี ภรรยา ของครอบครัว ซึ่งมีรายละเอียดการศึกษาต่อไปนี้

1. ความสำคัญของผู้ถูกฆ่าตัดตอนต่อครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว
2. เหตุการณ์เมื่อถูกฆ่าตัดตอน ความรู้สึกและมุมมองต่อเหตุการณ์ดังกล่าวและข้อกล่าวหาที่ได้รับ

3. เรื่องราวภายหลังสมาชิกของครอบครัวถูกฆ่าตัดตอน ความเป็นอยู่ ความยากลำบากความช่วยเหลือที่ได้รับ การซ้ำเติม รวมทั้งการต่อสู้
4. มุมมองต่อสงครามยาเสพติด และการฆ่าตัดตอน และ “ความเป็นมั่ง”

1. “กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง” ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ชาวไทยเชื้อสายม้งหรือกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อพยพมาจากจังหวัดเชียงราย พะเยาและจังหวัดน่าน ประมาณปี พ.ศ. 2480 อาศัยอยู่เป็นหมู่บ้านเล็กๆ 40 – 100 หลังคาเรือน จำนวน 20 หมู่บ้าน (ก่อนปี พ.ศ.2510) และหมู่บ้านจำนวนหนึ่งได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายพออยู่พอกินตามประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม มีความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน

ในปี พ.ศ. 2510 พรรคคอมมิวนิสต์ฯได้เข้าแทรกซึมจนก่อให้เกิดการแตกแยกทางความคิดภายในประเทศ ชาวไทยเชื้อสายม้งในพื้นที่ดังกล่าวได้ถูกแยกออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเข้าเป็นแนวร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ฯและอีกฝ่ายหนึ่งลงมาร่วมกับทางรัฐบาล ทั้งสองฝ่ายต่างจับอาวุธสู้รบกัน จากเหตุการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายม้ง กล่าวคือ ต้องอพยพออกจากพื้นที่เดิมที่เคยอาศัยอยู่พื้นที่องต่างก็จับอาวุธสู้รบฆ่าฟันกันเอง วิถีชีวิตที่เรียบง่ายได้เปลี่ยนไป ประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมอ่อนตัวลงและมีวัฒนธรรมใหม่เข้ามาแทนที่โดยที่ชุมชนไม่รู้ตัว และใช้เวลาสู้รบกันประมาณ 15 ปี

ในปี พ.ศ. 2525 เหตุการณ์การสู้รบได้สงบลงจากนโยบายของรัฐบาล ฝ่ายที่เป็นแนวร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์ฯ ได้กลับออกมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ส่วนหนึ่งได้มาอยู่ที่ตำบลเข็กน้อย ส่วนหนึ่งได้กระจายไปยังพื้นที่ที่ทางราชการจัดสรรให้

หลังจากเหตุการณ์ได้สงบลง ชุมชนชาวไทยเชื้อสายม้งเป็นกลุ่มชนหนึ่งที่เข้าสู่กระแสการพัฒนาของประเทศ โดยถูกมองว่าเป็นชุมชนที่ด้อยการพัฒนา จำเป็นที่หน่วยงานรัฐต้องเข้าไปพัฒนาให้ทันสมัย ประกอบกับความเจริญด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ และระบบการศึกษาที่มุ่งสร้างคนเข้าสู่แรงงานภาคธุรกิจอุตสาหกรรมซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเมืองผู้คนในชนบทถูกดึงดูออกจากชุมชนอย่างต่อเนื่อง

กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมภายนอก ได้มีส่วนผลักดันและดึงชุมชน เด็กๆ ที่เคยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบสุข มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตาม ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก้าวสู่โลกที่มีการแข่งขันและหลุดออกจากความเป็นตัวของ ตัวเอง เช่น เปลี่ยนจากการทำเกษตรแบบยังชีพเป็นการเกษตรเพื่อขาย เปลี่ยนจากครอบครัวขยาย เป็นครอบครัวเดี่ยว หลงลืม ไม่ศึกษา สืบสาน และไม่ให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมในชุมชนของตนเอง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อาศัยอยู่ใน บริเวณนี้

เมื่อสถานการณ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์เรื่องการบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติด การรณรงค์ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ไม่สามารถทนต่อการแพร่ระบาดของตัวยา ใหม่ที่พวกเราเองขาดความรู้และทักษะ ทำให้ปัญหารุนแรงยิ่งขึ้น ยาบ้า ได้แพร่ระบาดเข้ามาใน หมู่บ้าน จากหมู่บ้านหนึ่งกระจายไปยังหมู่บ้านหนึ่ง ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของ กลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ บางส่วน เช่น เข้าไปพัวพันกับการค้า การเสพ และมีกรณี ปัญหาเกิดขึ้นในชุมชนมากมาย เช่นการหย่าร้าง การจับกุม และการฆาตกรรม

ในช่วงการใช้นโยบายทำสงครามกับยาเสพติด มีชาวบ้านจำนวนหนึ่งถูกฆ่าตัดตอน การ สูญเสียนำมาซึ่งความโศกเศร้าของบุคคลในครอบครัว และตั้งคำถามกับสังคมถึงสิ่งที่ได้รับว่าเกิด อะไรขึ้น แต่คำถามและเสียงเรียกร้องเหล่านี้สังคมได้รับรู้้น้อยมาก

เพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงขอเล่าเรื่องเล่าครอบครัวของผู้ได้รับผลกระทบจาก การที่สมาชิกของครอบครัวถูกฆ่า และได้รับการชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ถึงสาเหตุการตายว่า เป็นการ “ฆ่าตัดตอน”

2. ข้อจำกัดระหว่างการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

ในการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกรณีศึกษานั้น พบว่าเกิดข้อจำกัดทางด้านภาษาและการ สื่อสาร เนื่องจากในบางกรณีศึกษาไม่สามารถพูดภาษาไทยได้อย่างชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูล มากที่สุดผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษากรณีศึกษาผ่านล่าม ทำให้จำนวนอาจผิดเพี้ยนจากการพูดปรกติ ไปบ้างแต่ก็สามารถคงเนื้อหาที่กรณีศึกษาต้องการสื่อได้อย่างครบถ้วน

3. เรื่องเล่าจากกรณีศึกษา : ครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอน

กรณีศึกษาที่ 1

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 1

ผู้เสียชีวิต	หัวหน้าครอบครัว และภรรยา รวม 2 คน
ที่อยู่	หมู่ 10 ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
เหตุเสียชีวิต	ถูกยิงด้วยอาวุธปืนบริเวณศีรษะและลำตัว พร้อมกับภรรยาขณะขับมอเตอร์ไซค์กลับจากรดน้ำฝัดสวนครัวที่ทำymbบ้าน
การสันนิษฐานของตำรวจ	ถูกฆ่าตัดตอน
การสันนิษฐานของครอบครัว	ไม่มี
สถานภาพทางคดี	ไม่ทราบ
การต่อสู้	ไม่ได้ร้องเรียนหรือต่อสู้อะไร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	11 คน
จำนวนที่ทำกิน	5 ไร่ (พื้นที่จับจองในเขตอุทยานที่อนุญาตให้ทำกินได้)
การช่วยเหลือ	พี่ชาย (ของผู้ตาย) เข้ามาช่วยดูแลลูกและพ่อแม่บ้าง

เรื่องเล่าจากครอบครัวที่ 1

ภาพของหญิงชราวัย 67 ปี สวมเสื้อม้งสีดำแต่งด้วยผ้าปักลายม้งสีฟ้า นุ่งกางเกงสีน้ำเงิน เข้มแต่สภาพดูเก่าเต็มที่ นั่งอยู่ใต้ต้นขนุนข้างๆ บ้าน สวมแว่นตาขนาดใหญ่กำลังก้มหน้าก้มตาปักผ้า เล่าเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยเสียงสั่นเครือให้เราฟัง พร้อมกับหยดน้ำใสๆ ที่ค่อย ๆ หยด และไหลอาบแก้มจนองหน้า

“ลูกชายกับลูกสะใภ้ฉันถูกฆ่าอย่างเลือดเย็นที่สวนผักสวนครัวทำymbบ้านเรา
นี่เอง วันนั้น เขาทั้งสองคนไปรดน้ำที่ผักสวนครัว และถูกคนร้ายดักฆ่าที่นั่น”

“ฉันเลี้ยงหลานคนเล็กอยู่ที่บ้าน ซึ่งขณะนั้นเขามีอายุแค่ 2 ขวบ ฉันเห็นว่าลูกชาย
กับลูกสะใภ้ไปนานผิดปกติ ฉันจึงให้หลานชายคนโต 2 คน อายุ 8 ขวบกับ 10 ขวบ ขับ

รถจักรยานยนต์ตามไปดูที่ไร่ และให้รีบกลับมาให้นมลูก เพราะหลานคนเล็กนั้นร้องไห้นานแล้ว ไม่ยอมหยุดสักที”

“พอหลานสองคนไปถึง ก็เห็นพวกเขาสองสามีภรรยาอนอนคว่ำทับกันอยู่ ส่วนจักรยานยนต์ล้มอยู่ข้างๆ หลานจึงไปจับตัวพ่อเขาและเรียกอยู่พักหนึ่ง พ่อก็ไม่ตอบ จึงขี่รถกลับมาที่บ้าน และบอกกับฉันว่า “ย่าครับ...พ่อกับแม่ขี่รถล้ม ตะปุตทางหลังพ่อเลือดไหลเต็มเลย ผมเรียกเท่าไรก็ไม่ตอบ” เสียงสั่นเครือบนใบหน้าซีดเผือดของหลานคนโต ทำให้ฉันตกใจ ทำอะไรไม่ถูก”

“ฉันเอาผ้าผืนหนึ่งมาสะพายหลานคนเล็กไว้บนหลังของฉัน ฉันพยายามก้าวขาเดินเพื่อไปที่สวน แต่ขาฉันสั่น ไม่มีแรง หายใจไม่ทั่วท้อง จนมีคนรู้จักมาพบฉันเข้า จึงจอดรถและพาฉันไปส่งที่สวน”

“เมื่อฉันเห็นสภาพพวกเขาแล้ว ฉันทำอะไรไม่ได้เลย นอกจากนั่งกองอยู่ข้างๆ และร้องไห้เรียกฟ้าดินบอกฟ้าดิน”

ลูกชายของนางเป็นคนขยันขันแข็ง ทำงานเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงหลักในการหาเงินเลี้ยงครอบครัว อาชีพหลักคือการรับจ้างและทำเกษตร ถึงแม้ว่าครอบครัวจะยากจนแต่ช่วยเหลือคนอื่น ๆ ที่ลำบากกว่าเสมอและมีอัธยาศัยดีทำให้เป็นที่อาลัยแก่ผู้รู้จัก

“ลูกชายฉันเป็นคนใจดี เขาช่วยเหลือทุกคนที่เดือดร้อน การจากไปของเขา ทำให้ผู้คนรู้จักเขาต่างก็ร้องไห้ และเสียดายคนดี ดี อย่างเขา....แม้แต่วันนี้ ถ้าพูดถึงเขาก็ยังมีคนร้องไห้อยู่ เพราะคิดถึงเขา....ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง หรือคนอื่นไกลที่เพียงแค่ว่ารู้จัก เพราะเขาเป็นคนอัธยาศัยดี มีเพื่อนเยอะ”

“ส่วนกับตำรวจนั้น ฉันเองก็แก่และอยู่กับบ้านทุกวัน ไม่ค่อยรู้อะไรเกี่ยวกับเขา..... ก็เห็นเขาแล้วว่าเขามีเพื่อนเป็นตำรวจเหมือนกัน... แต่หลังจากที่เขาตายไป ไม่เห็นมีใครมาช่วยสืบสวนคดีหรือติดตามคนร้ายที่ฆ่าลูกชายฉันเลย ทุกอย่างเงียบสนิท เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ไม่มีการสอบสวน ไม่มีการค้นบ้าน ไม่มีการเคลื่อนไหวใดใดเกิดขึ้น เกี่ยวกับการตายของลูกชายฉัน...ฉันได้แต่เก็บความเจ็บปวดไว้ในใจ ไม่รู้จะทวงถามความยุติธรรมจากที่ไหน เพราะฉันเองก็แก่แล้ว”

เมื่อลูกชายซึ่งเป็นเสาหลักของครอบครัวเสียชีวิต จึงเหลือเพียงนางซึ่งเป็นหญิงชรา กับหลานอีก 3 คนเท่านั้น หลานโรงเรียน 2 คน และมีพี่เล็กอยู่ต้องกินนม ทำให้นางต้องย้ายมาอาศัยอยู่กับลูกชายอีกคนซึ่งก็มีครอบครัวของตนเอง และทำกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ เช่นการปักผ้าเป็นรายได้เสริม

“ทุกเช้าที่ฉันให้นมหลาน และได้ยินเสียงนกที่ลูกชายเลี้ยงไว้ร้องเจี๊วจ้าวเหมือนร้องเรียกหาเจ้าของของมัน ทำให้น้ำตาฉันไหลล้นออกมาทุกครั้งเพราะความคิดถึงลูกเสมอ”

“หลังจากงานศพผ่านไป ฉันกับหลานก็ได้ย้ายมาอยู่กับลูกชายคนเล็กของฉัน ฉันต้องนั่งปักผ้าทุกวันเพื่อเอาไปขายและนำเงินมาเป็นค่าอาหาร ค่าขนมเลี้ยงหลานทั้ง 4 คน....บางครั้งเด็กๆ ก็ตีกัน ทะเลาะกัน เพราะแย่งของกินกันบ้าง แย่งของเล่นกันบ้าง ฉันเองก็ลำบากใจ เพราะทั้งสองฝ่ายต่างก็เป็นหลาน”

“พวกเราอยู่กับตามลำพังมาตลอดจนถึงวันนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่มีใครยื่นมือเข้ามาให้ความช่วยเหลือ แต่ก็ไม่มีใครดูหมิ่นหรือซ้ำเติมเรา จะมีบ้างก็เป็นคนที่เขายืมเงินของลูกชายฉันไป และพอเขาตายแล้ว ฉันไปทวงถาม เขาไม่ยอมคืนให้เท่านั้น”

“เด็กๆ ก็ยังไปโรงเรียนเหมือนเดิม แต่จะให้เงินใช้เหมือนตอนที่พ่อเขายังอยู่นั้น มันเป็นไปได้แล้ว เขาต้องมาเรียนรู้จักการประหยัด การอดออม อดทน และทำอะไรด้วยตัวเองใหม่ ชีวิตเขาต้องเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ”

เธอไม่เคยได้รับความช่วยเหลือใดๆ จากรัฐบาล และปล่อยให้คดีความเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ตำรวจเนื่องจากไม่มีความรู้ใดๆ ประกอบกับความยากจนและไม่มีการศึกษา เพื่อนบ้านบางคนลงความเห็นว่าคุณชายนางถูกฆ่าเพราะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

“ฉันไม่รู้ว่าคุณอื่นมองพวกเราอย่างไร จะมองว่าเราเกี่ยวข้องกับพัวพันกับยาเสพติดด้วยหรือเปล่าฉันก็ไม่รู้ แต่ก็ไม่เคยมีคนมาพูดไม่ดีกับฉัน ส่วนลูกชายกับลูกสะใภ้ฉัน ฉันเองก็รู้ว่าพวกเขาเข้าไปพัวพันด้วยหรือไม่ เพราะหลังจากเขาตาย ก็ไม่เห็นมีตำรวจเข้ามาอยู่ที่บ้านเลย ฉันจึงไม่รู้ว่าอะไรจะสรุปสาเหตุที่ทำให้เขาถูกฆ่าตายนั่น เกิดจากอะไร”

“สำหรับวิธีการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐนั้น ฉันคิดว่า พวกเราชาวม้ง เหมือนเป็นลูกไก่ในกำมือ จะบีบตาย จะคลายก็รอด หรือแม้แต่จะร้องขอความช่วยเหลือจากใคร เสี่ยงก็ไม่ดังพอที่จะทำให้คนอื่นได้ยิน มีแต่จะทำให้ศัตรูรู้ว่าเราอยู่ที่ไหน คิดอย่างไร และยังเป็นอันตรายแก่ตัวเราเท่านั้น การนิ่ง และทำใจยอมรับกับชะตากรรม จึงเป็นสิ่งที่ฉันพยายามทำมาตลอด”

“ฉันแก่แล้ว จึงไม่รู้ว่ายุคสมัยนี้ควรเสนอแนวทางแบบไหนที่จะเหมาะสมกับการแก้ปัญหาในปัจจุบัน เพราะในยุคสมัยของฉันมันไม่มีเหตุการณ์และการกระทำแบบนี้ แต่สิ่งหนึ่งที่ฉันคิดอยู่ในใจตลอดเวลาก็คือ ถ้าเขาผิดจริง ทำไมถึงไม่ลงโทษด้วยกฎหมายบ้านเมือง เพราะถ้าใช้กฎหมายบ้านเมืองลงโทษเขาแล้ว เขายังดื้อดึงอีก ก็ว่าไปอย่างแต่นี้กระทำกับเขาอย่างไม่ให้โอกาสเขาเลย”

น้ำตาที่ล้นเอ่อนองหน้า ค่อยๆ แห้งลง บนใบหน้าของหญิงชราที่มีแววตาซ่อนเร้นถึงความเจ็บปวด เสมือนว่านั่นคือแผลในใจที่พอพุทขึ้นมาเมื่อใดก็สะกิดและตอกย้ำความเจ็บปวดทุกครั้งอยู่ร่ำไป

“แผลอะไรก็รักษาให้หายได้ แต่แผลใจนั้นยากที่จะหาย” หญิงชรากล่าวซ้ำ ๆ ในตอนท้ายของการพูดคุยกัน

ตารางที่ 5 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 1

ลำดับ	ตำแหน่งในครอบครัว	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การสื่อสาร	อาชีพ	รายได้ต่อปี	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1	พ่อ (ผู้ตาย)	36	มีบัตร	ม.3	ภาษาไทยดี	ทำไร่	50,000	- ขาดผู้นำทางครอบครัว ไม่มีคนหารายได้
2	ภรรยา 1 (ตาย)	33	มีบัตร	ป.6	ภาษาไทยดี	ทำไร่		- ขาดคนดูแลลูก ซึ่งยังเล็กอยู่
3	ภรรยา 2	33	มีบัตร	ม.3	ภาษาไทยดี	ทำไร่		- แต่งงานใหม่
4	ลูกสาว	15	โสด	ม.3	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ขาดความอบอุ่นทางใจ - ขัดสน เงินทองในการใช้ชีวิตและการเรียน
5	ลูกชาย	12		ป.6	ภาษาไทยดี	เรียน	-	
6	ลูกชาย	8		ป.2		เรียน	-	

7	ลูกชาย	4		อนุบาล		เรียน	-	
8	ลูกชาย	6		ป.1		เรียน	-	- ต้องไปอยู่กับพ่อใหม่
9	ลูกสาว	4		อนุบาล		เรียน	-	
10	ปู่	68		-	พูดฟังไทย ไม่ได้		-	- ต้องหาเลี้ยงหลานทั้งที่ อายุมากแล้ว
11	ย่า	64		-	พูดฟังไทย ไม่ได้		-	- ไม่มีคนดูแลใกล้ชิด

ที่มาตาราง สรุปลจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 1

1. ความเศร้าโศก จากการที่ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าว่า “ทุกเช้าที่ฉันให้นมหลาน และได้ยินเสียงนกที่ลูกชายเลี้ยงไว้ร้องเจี๊วเจี๊วเหมือนร้องเรียกหาเจ้าของของมัน ทำให้น้ำตาฉันไหลล้นออกมาทุกครั้งเพราะความคิดถึงลูกเสมอ”
2. ขาดผู้นำครอบครัวที่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ เนื่องจากทั้งผู้ตายและภรรยาเสียชีวิตพร้อมกัน ส่วนภรรยาคนที่ 2 แต่งงานใหม่และย้ายออกไป ทำให้ภรรยาตกอยู่ที่ปู่กับย่า 2 คน ซึ่งอายุมาก มีรายได้เล็กน้อยจากการเก็บผักและปักผ้า
3. ลูกเปี้ยวหนึ่ง เมื่อลูกชายที่เป็นเจ้าของหนึ่งเสียชีวิตลง
4. ต้องย้ายที่มาอยู่กับลูกชายคนเล็ก ซึ่งก็มีภรรยาและลูกอีก 2 คน บ้านคับแคบทำให้แออัด บางครั้งหลานๆ ก็ทะเลาะกันเอง
5. เด็กๆ อยู่ในวัยเรียน 5 (ลูกผู้ตาย 3 คน และลูกของลูกชายคนเล็ก 2 คน ไม่มีเงินค่าขนมไปโรงเรียน
6. หลานหนึ่งคนที่เกิดจากลูกสะใภ้คนที่ 2 ต้องย้ายไปอยู่กับพ่อใหม่
7. ลูกสาวคนโตที่อายุ 15 อยู่ชั้นม.3 อาจไม่ได้เรียนต่ออย่างที่ตั้งใจไว้

การต่อสู้หรือร้องเรียน

ไม่ได้ต่อสู้หรือร้องเรียนใดๆ

การช่วยเหลือ

1. น้องชายของผู้ตายซึ่งมีอาชีพทำไร่ มีรายได้เล็กน้อยเลี้ยงดูพ่อกับแม่ของผู้ตายแทน และช่วยดูแลลูกๆ ของผู้ตายให้

2. พี่ชายของผู้ตาย เข้ามาช่วยดูแลลูกและพ่อแม่บ้าง

กรณีศึกษาที่ 2

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 2

ผู้เสียชีวิต	หัวหน้าครอบครัว
ที่อยู่	หมู่ที่ 8 ต.บ้านเนิน อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์
เหตุเสียชีวิต	ถูกยิงด้วยอาวุธปืน ไฟฟ้าช็อตบริเวณสี่ข้าง และถูกทุบตี
การสันนิษฐานของตำรวจ	ถูกฆ่าตัดตอน
การสันนิษฐานของครอบครัว	ถูกตำรวจฆ่า เพราะมีชาวบ้านพบเห็นการตั้งด่านของตำรวจ ก่อนเกิดเหตุไม่นาน
สถานภาพทางคดี	เงียบ ไม่มีความคืบหน้า
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	24 คน (รวมลูกสาวของผู้ตายซึ่งแต่งงานและย้ายไปอยู่กับครอบครัวใหม่)
จำนวนที่ทำกิน	ไม่มี

เรื่องเล่าจากครอบครัวที่ 2

ได้ร่วมขายคาน้ำทรงเตี้ยตามแบบของม้งที่มุงด้วยหญ้าคาสีเทาเกือบดำ ล้อมด้วยไม้ไผ่ สับหลังขนาดใหญ่ ปลายไม้ไผ่ที่ติดกับพื้นถูกมอดกินจนสูงขึ้นมาจากพื้นประมาณคืบ ภายในบ้าน มีแสงอาทิตย์สาดส่องเข้ามาตามรูรั่วของหญ้าคาที่ใช้งานมานานปี เป็นจุดๆ หลายแห่ง พวกเรานั่งอยู่บริเวณหน้าบ้านประมาณ 5-6 คน ท่ามกลางสายลมปลายฤดูหนาวที่พัดมาตลอดการพูดคุย แลกเปลี่ยน เราจึงรู้สึกหนาวเย็นแทนที่จะร้อนกลางแสงแดดจ้าที่สาดส่องมาในช่วงใกล้เที่ยง

“เขามีภรรยา 2 คน สมาชิกในครอบครัวมีทั้งหมด 24 คน เขาเป็นที่ชายคนโตในบรรดาพี่น้อง ฉะนั้นนอกจากเขาจะดูแลครอบครัวของตัวเองแล้ว เขาจึงเป็นที่ปรึกษาของน้องๆ และญาติๆ ที่สนิทกัน ตลอดจนทุกคนในหมู่บ้านที่ต้องการความช่วยเหลือด้านพิธีกรรมต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ การเรียกขวัญ หรืออะไรก็ตามแต่ “

“เขาเป็นคนที่มีความสามารถ รู้เรื่องราวเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของม้งดี อีกทั้งยังเป็นคนที่พูดคุยง่าย ตรงไปตรงมา ชอบช่วยเหลือผู้อื่น จึงมีคนมาขอให้เขาช่วยงานอยู่เสมอ ทั้งในหมู่บ้าน ต่างหมู่บ้าน เคยมีคนจากจังหวัดตากนั่งรถมาเพื่อรับเขาไปช่วยงานในพิธีแต่งงานของเขาด้วยนะ เพราะว่าเขาได้ยินชื่อเสียงที่คนรำลือกัน จะว่าไปแล้ว สำหรับเรื่องพิธีกรรมต่างๆ ในวิถีชีวิตของคนม้งแล้ว เขาน่าจะเป็นสุดยอดของผู้รู้ คือไม่มีใครเกินแล้ว”

หญิงม้งวัย 60 กว่า ซึ่งเป็นญาติและมีบ้านอยู่ข้างๆ นายป่าซง เล่าให้พวกเราฟังซ้ำๆ บนน้ำเสียงที่เศร้าสร้อย แต่แฝงด้วยความชื่นชมและยกย่องความดีของผู้ตาย

“ตอนที่เขายังอยู่ มีแขกแวะเวียนเข้ามาที่บ้านของเราแทบทุกวัน พวกเรามีกินครบทุกมื้อ แม้ไม่ได้มั่งมีอย่างคนอื่นเขา แต่เนื้อ น้ำมัน และเกลือเนี่ย เรามีกินตลอด เพราะเมื่อเขาไปประกอบพิธีให้ชาวบ้าน ชาวบ้านก็จะให้เนื้อเป็นการตอบแทน เราจึงมีกินเสมอ

“ข้าวเราก็ปลูกได้ปีละ 100 กว่าถุง (ถุงปุ๋ย) เพราะเขาเป็นคนขยัน เขาบอกว่า เขามีลูกเยอะ และมีแขกมาสมาเสมอ ต้องทำไว้เยอะๆ จึงจะพอกินตลอดปี มีเขานำหน้า พวกเราก็ตามหลังอย่างเดียว เหมือนไม่ยากนัก เราก็ได้กินแล้ว”

ภรรยาคนแรกของเขาเล่าด้วยเสียงสั่นเครือ นัยน์ตามองออกไปยังภูเขาคืออยู่อีกฟากของหมู่บ้าน ไม่กล้าสบตากับทุกคนที่นั่งด้วยกัน ภรรยาคนที่สองของผู้ตายกล่าวเสริมอีกว่า

“ลูกๆ ของเราได้เรียนทุกคน ถึงแม้ว่าเราจะไม่มีเงินมากนัก แต่เรามีข้าวกิน มีกับข้าวห่อให้ลูกไปโรงเรียน ค่าขนมก็คนละ 2-3 บาทต่อวัน เขาเป็นคนตื่นแต่เช้า ช่วยฉันทกับแม่ใหญ่ทำงานบ้านบ้าง ช่วยเลี้ยงลูกบ้าง ฝ่าฟันให้ตลอด ซึ่งผู้ชายม้งแบบนี้มีไม่มากนัก”

“เขาเป็นคนเพื่อนฝูงเยอะ แต่เฉพาะกับคนม้งเท่านั้น เพราะว่าเขาไม่ได้เรียนหนังสือ เขาพูดไทยได้แค่นิดๆ หน่อยๆ เขาจึงไม่ได้ไปคบค้าสมาคมกับคนไทยเลย อีกอย่าง พวกเราอยู่แต่บนเขา (ที่หมู่บ้าน) ไม่ค่อยได้ไปไหน จะไปที่ก็ไปตามงานพิธีกรรมที่

เขาจัด พอเสร็จงานแล้วก็กลับ วันที่ว่างก็ไปทำไร่ เราจึงไม่มีโอกาสไปคบค้ากับคนไทย
เท่าไรหรอก”

“เช้าวันนั้นลูกสาวคนเล็กของฉันไม่สบาย เป็นไข้และท้องเสีย แต่ไม่มียา
กิน พ่อเขาจึงขอติดรถของผู้ใหญ่ลงไปในเมืองด้วย เพื่อไปซื้อยา และพอขากลับ
ขณะที่พวกเขา นั่งรถมาจนถึงทางขึ้นหมู่บ้าน ก็ถูกทำร้าย เขาถูกไฟซ็อตที่บริเวณสีข้าง
จนเนื้อสุกหมด และถูกทุบตีบริเวณหัว จนเสียชีวิต หลายคนสันนิษฐานว่า อาจจะ
ถูกขู่บังคับให้สารภาพว่าทำผิด แต่เขาไม่ยอมรับสารภาพ”...ภรรยาคนที่สองของเขา
เล่าซ้ำๆ

“ป่วยแก่แล้ว ยังไม่เห็นเขากลับมาสักที ฉันเริ่มรู้สึกเป็นห่วงเขา พอเห็นลูกชาย
ของป้าวิ่งมาถามว่า... วันนี้ลุงป้าจะไปไหน ฉันก็บอกว่าติดรถผู้ใหญ่ลงไปในเมืองเพื่อซื้อ
ยา จนป้านี้แล้วยังไม่เห็นเขากลับมาเลย หลานชายจึงตอบเสียงหลงว่า ถ้าอย่างนั้นใช่
แน่แล้ว ตอนนี้อยู่ที่ตึกแถวตึกตายหมด อยู่ที่สามแยกทางขึ้นหมู่บ้านเรา...พูดเท่านั้นเขาก็
วิ่งกลับไป ฉันรู้สึกหัวใจหยุดเต้น มึนงงไปหมด พอได้สติฉันจึงวิ่งไปเอากระดาษเช่น
ไหว้มาเขาบนให้เขาแสดงให้ฉันรู้ว่าเขายังเป็นอยู่หรือไม่ พอฉันเผากระดาษหมด
ฟ้าที่สว่างและแดดที่จัดจ้านตอนบ่ายสามก็มืดลงอย่างรวดเร็ว มีเมฆดำก้อนใหญ่
ลอยมาและมีฝนตกลงมาทันทีอย่างหนักโดยไม่มีท่าทีมาก่อน ฉันได้แต่นั่งร้องไห้อยู่
กับบ้านเพราะความเสียใจ และคิดไม่ถึงว่าจะมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับเขา”...ภรรยา
คนแรกของเขาเล่าทั้งน้ำตาไหลอาบหน้า

“ระหว่างการจัดงานศพนั้น เราได้รับความช่วยเหลือจากญาติๆ เป็นอย่างดี ทั้งที่
อยู่ใกล้เคียงในหมู่บ้านเดียวกัน และต่างหมู่บ้าน ต่างก็มาร่วมงาน และมาร่วมแสดงความ
เสียใจกันอย่างมากมาย ทุกวงสนทนาต่างพูดถึงความเป็นคนดีของเขา และเสียตายเป็นต้อง
สูญเสียคนดีดีอย่างเขาไปเช่นนี้” ...ภรรยาคนแรกเล่าต่อ

ในขณะที่เราล้อมวงคุยกันอยู่นั้น ลูกชายคนโตของผู้ตายที่เดินผ่านมาฟังเราได้ลึกลงไป
ขึ้นดั่งๆ อย่างเจ็บแค้น

“หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าเป็นการหักหลังฆ่ากันเอง ผมรู้สึกว่ามันยุติธรรมกับ
เราเลย ตอนที่เขามาทำข่าว มาสัมภาษณ์เรา เขาก็พูดอีกแบบ แต่พอเขียนข่าวออกมา

จริงๆ ไม่เห็นเหมือนกับท่าทีที่เขาบอกเราก่อนหน้านี้เลย ทุกคนที่เข้ามาหาพวกเรา มีแต่
หาผลประโยชน์ ดีแต่รับปากไม่เห็นมีใครยื่นมือเข้ามาช่วยเราจริงเลยสักคน”

“ขนาดคนที่ทำผิดจริง เขาจับได้ ยังแค่เข้าคุก ไม่เห็นฆ่ากันป่าเถื่อนแบบนี้เลย
แล้วพ่อผมแค่ติดรถเขาไปซื้อยากลับมารักษาน้อง ทำไมถึงต้องทำกันขนาดนี้ คนไหนผิดก็
ทำคนนั้นสิ เราจะไม่ว่าสักคำถ้าหากฆ่าผู้ใหญ่คนเดียว เพราะทุกคนต่างก็รู้ว่าเขาเคย
เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่พ่อผมและอาอีก 2 คน เพียงเพราะความจนที่ต้องอาศัยรถคน
อื่นนั่ง ทำกันแบบนี้แล้วกฎหมายของบ้านเมืองจะมีไว้ทำไม ผมไม่เห็นว่าเขาให้ความสำคัญ
ยุติธรรมกับเราตรงไหนเลย”...น้ำเสียงที่ทุ้มหนักแน่นของหนุ่มน้อยวัย 18 ลูกชายคน
กลางของเขาพูดเสริมพี่ชายทันที

“เขาทำให้พวกเราขาดผู้นำ ขวัญเสีย เพราะถ้าฆ่าไม่เลือกคนดีหรือคนทำผิดแบบ
นี้ ไม่รู้ใครจะเป็นรายต่อไป พวกเราไม่มีใครมีกะจิตกะใจจะทำมาหากิน ไม่เพียงแต่
ครอบครัวของเราเท่านั้น ญาติๆ ก็ด้วยเหมือนกัน ทุกคนนั่งอยู่บ้านกัน อย่างไม่รู้จะไป
เริ่มทำอะไรก่อนดี ไร่นาที่เคยทำก็ทิ้งไว้เสียเฉยๆ อย่างนั้น เด็ก ๆ ที่เรียนบ้างก็เรียนไม่รู้
เรื่อง เกรดตก พอหมดเทอมก็ออกเรียนกัน 2 คน เพราะจิตใจมันยุ่งเหยิง พะว้าพะวง
เรียนไม่รู้เรื่อง”...ภรรยาคนแรกของเขาเล่าเสริม

“เขาบอกว่า สามารถเรียกค่าชดเชยได้หากคนของเราบริสุทธิ์จริง พวกเราไม่รู้จะ
พึ่งใคร จึงไปขอคำแนะนำจากติเจยวดี ซึ่งเป็นคนมั่ง เขาก็ช่วยแนะนำให้เราไป
ติดต่อที่สำนักงานของกระทรวงยุติธรรม ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เราก็ไปตามนั้น แต่เราวิ่ง
รอบแล้วรอบเล่า รวมทั้งหมด 6 รอบ ไม่เห็นมีคนให้คำตอบที่ชัดเจนกับเราได้เลย
มีแต่บอกว่าให้เรารอก่อน รอก่อนนะ แล้วก็เงียบไปเลย เกือบสองปีแล้ว”...ลูกชาย
คนโตเขาเล่าถึงการเรียกร้อย

“เราไม่มีรถ จะลงจากหมู่บ้านก็ต้องอาศัยรถคนอื่น ฉันวิ่งจนสุดความสามารถ
ของฉันแล้ว แต่ก็ไม่มีใครยื่นมือเข้ามาให้ความช่วยเหลือฉันและลูกๆ เลยสักคน...
อาจเป็นเพราะฉันเป็นเพียงผู้หญิงมั่งแก๊ๆ ธรรมดาคนหนึ่ง จึงไม่มีใครเห็นหัวจิตหัวใจของ
ฉัน และอีกอย่าง คงเป็นเพราะพวกเรายังไม่มีสัญชาติจึงไม่สามารถทำอะไรได้มาก
นัก”...ภรรยาคนแรกของเขาพูดเสริม

“หลังจากที่พ่อเสีย ผมและน้องๆ ทุกคนต้องไปรับจ้างทำไร่ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เพื่อเก็บเงินไว้เรียนวันจันทร์ถึงวันศุกร์ บางครั้งก็ไปตัดหญ้าไม่กวาดมาขาย ทุกคนต้องช่วยตัวเอง ถ้าใครซี้เกียจคนนั้นก็จะมีเงินไปโรงเรียน ใหม่ๆ ที่ตอนที่พ่อยังอยู่ พวกเราไม่มีใครเคยรับจ้างมาก่อนเลย แม่และพี่ๆ ก็ต้องไปรับจ้างเหมือนกัน เพราะพวกเราไม่มีเงินไปลงทุนทำอะไรมา เงินที่รับจ้างมาก็ใช้จ่ายเป็นค่ากับข้าวในบ้านหมด ไม่มีเก็บเลย ยิงดีที่พวกเราแข็งแรงไม่มีคนเจ็บป่วย ถ้าป่วยขึ้นมาอีก ยังไม่รู้จะทำอย่างไรดี”

“ความจริงแล้วผมตั้งใจว่าจะเรียนต่อ หลังจากจบ ม.3 แล้ว แต่พ่อก็ไม่มีพ่อ ผมก็ยังไม่รู้สิว่าชีวิตมันมีอมม ไม่รู้จะไปทางไหนดี ผมไม่มีเงิน ผมจึงไม่สามารถไปเรียนต่อได้ เพราะถ้าเข้าไปเรียนในเมืองแล้วค่าใช้จ่ายจะสูงมากกว่าที่ผมอยู่ที่บ้านนี่อีก เป็นหลายเท่า ผมจึงตัดสินใจออกมาช่วยแม่หาเงินส่งน้องๆ ผมเรียน เพราะตอนนี้ ผมยังมีน้องเรียนอีก 7 คน”

ลูกชายคนกลางเล่าด้วยน้ำเสียงที่นิ่ง แต่หากดูที่ใบหน้าชัดๆ แล้ว น้ำตาไหลอาบทั่วแก้มทั้งสองข้าง เพียงแต่เขาเป็นผู้ชาย จึงไม่สะอื้นเท่านั้น

“นี่ขนาดพวกเรายู่กันอย่างกินง่าย ทำกับข้าวที่มีแค่น้ำมันกับเกลือก็พอแล้ว เรายังไม่มีใช้เลย ข้าวที่เราเคยปลูกได้ปีละ 100 กว่าถุง เดียวนี้ก็แค่ 60 กว่าถุง เกลือกกับน้ำมันที่เราเคยมีไม่เคยขาดไหน เดียวนี้ยากยิ่งนักที่จะหาน้ำมันมาได้เต็มไห หลายครั้งที่เราต้องกันผักต้มกับเกลือเปล่า ๆ โดยไม่มีน้ำมัน เพราะไม่มีเงินไปซื้อ ฉันทเห็นลูก ๆ กินข้าวไปร้องไห้ไป ยิ่งทำให้ฉันทกินไม่ลง และสงสารลูกมากขึ้นอีก ยิงดี ที่เรายังพอปลูกผักได้นิดหน่อย จึงมีผักกิน แต่หากฤดูแล้งไม่มีน้ำ ปลูกผักไม่ได้ เรายังแทบจะกัดก้อนเกลือกิน”...ภรรยาคนแรกของเขาเล่าทั้งน้ำตา

“ญาติมิตรทั้งใกล้และไกลที่เคยเข้าออกบ้านเป็นประจำไม่เว้นวัน ก็หายไปกับเขา ใช่ว่าเขารังเกียจเรานะ แต่เป็นเพราะเราไม่มีใครให้เขาพึ่งพาอีก จึงไม่มีใครแวะเวียนมาเหมือนเช่นเคย แม้แต่ในบ้านเราเอง จะทำพิธีกรรมใดพิธีกรรมหนึ่งยังไม่รู้จะพึ่งพาใครเลย”...ภรรยาคนที่สองเล่า

“ผมคิดว่า ถ้าเป็นไปได้ ผมอยากให้คนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวผม มาดูสภาพความเป็นอยู่ของพวกเราตอนนี้ว่าเป็นอย่างไร...เด็กตาต้าๆ สิบกว่าคน บ้างก็ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย ใครจะมารับผิดชอบ ไม่เห็นมีหน่วยงานไหนยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ

เราเลย สภาพบ้านล้อมด้วยไม้ไผ่สลับๆ มุงด้วยหญ้าคาเก่าๆ จนแทบจะบังฟ้าฝนไม่อยู่อย่างนี้ จะเป็นผู้ค้ายาเสพติดได้อย่างไร ขนาดตอนที่จัดงานศพพ่อเสร็จ มีเจ้าหน้าที่ของทางราชการมาเยี่ยมพวกเรา แม่ชวนให้เขามาดูบ้าน คุ้นๆ เขายังไม่ยอมมาเลย มาทั้งที่มายืนที่ถนนแล้วชี้มือไปทางโน้นที ทางนี้ที แล้วก็กลับบ้านไป” ลูกชายคนโตของเขาเล่าให้พวกเราฟัง

“หากจะฆ่า ก็ทำเฉพาะคนที่เขาทำผิดจริง อย่าทำโดยไม่ดูว่าใครเป็นใครแบบนี้เลย สงสารคนที่เขาไม่มีทางเลือกบ้างเถอะ เราไม่หวังว่าจะได้เงินชดเชยจากการตายของพ่อ แต่เราหวังว่าเราจะได้รับความยุติธรรมว่า พ่อของเราไม่ใช่คนผิดเท่านั้นเอง”...ลูกชายคนรองกล่าวทิ้งท้ายไว้แค่นั้น

ตารางที่ 6 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 2

ลำดับ	ตำแหน่งในครอบครัว	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การสื่อสาร	อาชีพ	รายได้ต่อปี	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1	พ่อ (ผู้ตาย)	60	บัตร์เขียว	-	พูดไทยได้นิดหน่อย	ทำไร่	30,000	- ชุมชนสูญเสียผู้รู้ ผู้นำทางพิธีกรรม - ญาติพี่น้องขาดที่พึ่ง ที่ปรึกษา - มีลูกมาก ไม่มีคนดูแล
2	ภรรยา 1	52	มีบัตร	-	พูดฟังไทยไม่ได้	ทำไร่	10,000	- ขาดผู้นำทางครอบครัว - ขาดคนนำทำไร่
3	ภรรยา 2	50	มีบัตร	-	พูดฟังไทยไม่ได้	ทำไร่	10,000	- ขาดผู้นำทางครอบครัว - ขาดคนนำทำไร่
4	ลูกชาย 1	34	สมรส	-	อ่านเขียนไทยได้บ้าง	ทำไร่	20,000	- ต้องรับภาระเลี้ยงดูแม่ น้อง และครอบครัวจำนวนทั้งหมด 25 คน ซึ่งส่วนใหญ่ยังดูแลตัวเองไม่ได้
5	ลูกชาย 2	24	สมรส	ม.3	ภาษาไทยดี	ทำไร่	20,000	- ต้องออกจากโรงเรียนมาเพื่อช่วยพี่แม่ทำไร่
6	ลูกสาว 1	20	สมรส	-	พูดไทยได้นิดหน่อย	ทำไร่	-	
7	ลูกสาว 2	22	สมรส	-	พูดไทยได้นิดหน่อย	ทำไร่	-	
8	ลูกสาว 3	22	โสด	-	พูดไทยได้นิดหน่อย	ทำไร่	20,000	- ต้องออกจากโรงเรียนมาเพื่อช่วยพี่แม่ทำไร่

9	ลูกชาย3	20	โสด	ม.4	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
10	ลูกชาย 4	18	โสด	ปวช. 1	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
11	ลูกสาว 4	16	โสด	ม.3	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
12	ลูกสาว 5	15	โสด	ม. 2	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
13	ลูกชาย 5	13	โสด	ม. 1	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
14	ลูกสาว 6	12		ป. 5		เรียน	-	- - ขัดสน ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
15	ลูกชาย 6	10		ป. 5		เรียน	-	- - ขัดสน ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
16	ลูกชาย 7	5		ป. 3		เรียน	-	- ขาดสารอาหาร ไม่มีเสื้อผ้าใส่
17	ลูกสาว 7	4		อนุบาล		เรียน	-	- ขาดสารอาหาร ไม่มีเสื้อผ้าใส่
18	หลานชาย 1	16	โสด	ม.3	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
19	หลานชาย 2	14	โสด	ม. 2	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
20	หลานสาว 1	12		ป. 6		เรียน	-	- ต้องรับจ้างวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
21	หลานชาย 3	10		ป. 4		เรียน	-	- อดอยาก
22	หลานชาย 4	8		ป. 2		เรียน	-	- อดอยาก
23	หลานชาย 5	6		ป. 1		เรียน	-	- อดอยาก
24	หลานสาว 2	4		อนุบาล		เรียน	-	- อดอยาก
25	หลานสาว 3	3		อนุบาล		เรียน	-	- อดอยาก

ที่มาตาราง สรุปลงจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 2

1. ขาดหัวหน้าครอบครัวซึ่งเป็นผู้หาเลี้ยงและอบรมบุตร
2. ไม่มีที่ทำกิน ต้องรับจ้างทำไร่ แต่ภรรยาทั้ง 2 คน ซึ่งไปรับจ้างทำไร่ด้วยกันเสมอโดยมีผู้ตายเป็นผู้นำในการทำไร่ เมื่อขาดผู้ตายทำให้การไปรับจ้างลำบากมากขึ้น และทำไม่ได้เท่ากับสมัยที่ผู้ตายยังมีชีวิตอยู่

3. ผู้ตายเป็นผู้รั้งของท้องถิ่นซึ่งทำให้ครอบครัวมีศักดิ์ศรีได้รับการนับหน้าถือตา และยังได้รับการตอบแทนจากการทำพิธีมีอาหารการกินไม่ขาดสน แต่เมื่อขาดผู้ตายทำให้สิ่งเหล่านี้หายไป
4. ลูกชายคนโตมีครอบครัวของตัวเองแล้วไม่สามารถแยกครัวเรือนออกไปได้ ต้องรับภาระเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีจำนวนมากแทนพ่อ
5. มีสมาชิกในครอบครัวจำนวนมาก มีความสามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวเพียง 4 คน เรียนหนังสือหลายคน ทำให้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ
6. ลูกของผู้ตายบางคนเรียนตกลงเนื่องจากได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ
7. เด็กที่อยู่ในวัยเรียนต้องทำงานหาเงินไปโรงเรียนในวันหยุด หากหาไม่ได้ก็จะมีเงินค่าขนม
8. สมาชิกของครอบครัวที่สามารถทำงานได้ต้องออกจากโรงเรียนมาทำงานรับจ้าง
9. เด็กเล็กๆ ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ ตัวผอม หัวโต
10. หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าเป็นการหักหลังกันเองของผู้ค้ายาเสพติด ทำให้คนในครอบครัวรู้สึกที่ไม่ถูกต้อง ไม่ยุติธรรม

การต่อสู้หรือร้องเรียน

ร้องเรียน และขอความช่วยเหลือไปยังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อ เมษายน 2549 ภายหลังจากการเก็บข้อมูลว่า ได้รับการเยียวยาจากสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท)

การช่วยเหลือ

1. ญาติพี่น้องแบ่งปันอาหารและช่วยเหลือในการต่อสู้ร้องเรียน
2. “ยุวดี” นักจิตวิทยาการวิฤติที่เป็นมั่งด้วยกันช่วยแนะนำในการต่อสู้ร้องเรียน
3. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รับคำร้องเรียนและช่วยเหลือกระบวนการต่อสู้

กรณีศึกษาที่ 3

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 3

ผู้เสียชีวิต	หัวหน้าครอบครัว
ที่อยู่	หมู่ 8 ต.บ้านเนิน อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์
เหตุเสียชีวิต	ถูกยิงด้วยอาวุธปืน
การสันนิษฐานของตำรวจ	ถูกฆ่าตัดตอน
การสันนิษฐานของครอบครัว	ถูกตำรวจฆ่า เพราะมีผู้พบเห็นตำรวจตั้งจุดตรวจใกล้ที่เกิดเหตุ
สถานภาพทางคดี	เงียบ ไม่มีความคืบหน้า
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	10 คน (รวมผู้ตาย)
จำนวนที่ทำกิน	ไม่มี

เรื่องเล่าจากครอบครัวที่ 3

.จำเน็งมีภรรยา 1 คน ลูกอีก 8 คน ลูกเขายังเล็กอยู่ทุกคนเพราะคนโตอายุแค่ 13 ปี ส่วนคนเล็กนั้น หลังจากเขาเสียแล้ว 3 เดือนถึงจะคลอด เขาอยู่กับภรรยา ลูก ๆ และพ่อกับแม่ พ่ออายุประมาณ 85 ตอนนีเดินไปไหนมาไหนไม่ได้แล้ว ตาก็มองไม่ค่อยเห็น ส่วนแม่นั้นอายุประมาณ 78 ตายังพอมองเห็นอยู่ เวลาเดินก็ต้องใช้ไม้เท้าช่วย เพื่อนบ้านของเขาได้เล่าถึงเขาว่า

“จำเน็งเป็นคนดี อภัยภัยไม่ตรีดี พูดจาสุภาพ เป็นคนมีอารมณ์ขัน ชอบช่วยเหลือผู้คน และงานส่วนรวมของหมู่บ้าน เพราะเขาเป็นคนที่ใช้งานง่าย ตั้งแต่ที่เรามาอยู่ที่นี่ การพัฒนาหมู่บ้านเขาแทบไม่เคยขาดเลยสักครั้ง เขาพอได้เรียนหนังสือนิดหน่อย จึงพูด เขียนภาษาไทยได้ ชาวบ้านจึงมักให้ว่านให้เขาช่วยเรื่องเอกสารเสมอ”

“เขาขึ้นอาสาช่วยประสานเรื่องการร้องขอสัญชาติให้พวกเรา เขาเสียสละและทำเพื่อส่วนรวมมาตลอด...เขาพูดคุยกับคนทุกวัยในหมู่บ้าน ทั้งเยาวชน เพื่อนฝูง และผู้สูงอายุ”

“วันนั้น พี่ชาย (เชียจเอ) มาขอให้จำเน็งไปเป็นเพื่อน และให้เอาเงินแท่งไปจำหน่าย เพื่อนำเงินสดไปประกันตัวเขา เพราะเขามีคดีพกพาปืนโดยไม่มีใบอนุญาตให้พกพา ตอน

นั่นเราปลุกกระชายดำ เป็นปีที่กระชายดำมีราคาสูงมาก และมีขโมยเยอะ เขาจึงไปเฝ้า และพกปิ่นไปด้วย พอขากลับเขาจึงถูกจับและถูกดำเนินคดี ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ไปประกันตัว เขาออกมา ศาลจึงนัดให้พี่เซียเจอและผู้ใหญ่ไปพบศาล พี่เซียเจอจึงชวนจำเริญไปด้วย จำเริญ จึงถูกฆ่าตายไปกับเขา”

“ทุกวันนี้ ภรรยาของจำเริญต้องไปรับจ้างทุกวัน เพื่อนำเงินกลับมาจุนเจือ คนในครอบครัว ลูก 8 คนและคนชราอีก 2 คน บางวัน ยายแก่ ๆ ที่เดิน 3 ขา ยังต้องคอย ๆ คลานไปขุดดินข้าง ๆ หมู่บ้านเพื่อปลูกผักมาให้ทุกคนในครอบครัวกิน ...บอกได้เลยว่า 2 ปีมาแล้วที่ฉันไม่เห็นว่าการครอบครัวนี้มีเสื้อผ้าตัวใหม่ใส่กันอีกเลย ตั้งแต่ที่จำเริญตายไป เพราะน้องชายของจำเริญเองก็ป่วย (ไม่ได้อยู่ด้วยกัน) และผ่าตัดมาแล้ว 2 ครั้ง ทำงานหนักก็ไม่ได้...รับจ้างเท่านั้น คือหนทางเดียวของครอบครัวนี้”... เพื่อนบ้านเล่าด้วยน้ำเสียงที่เศร้าสลดแทนคนในครอบครัวของจำเริญ

หญิงชราสูงวัย มารดาของจำเริญ ผิวพรรณซีดเหลืองและรอยเหี่ยวย่นเต็มใบหน้าที่อาบไปด้วยน้ำตานับบ่อบอกถึงความเจ็บปวดในจิตใจของเขาที่มีมากมายยิ่งนัก พยามกล้ำกลืนความเศร้าโศกจากการที่สูญเสียลูกชายไปในคราวเดียวกัน คือ จำเริญและเซียเจอ และถ่ายทอดเรื่องราวความยากลำบากให้ฟังว่า

“ฉันพูดไม่ออก เพราะถ้าพูดถึงพวกเขาแล้วน้ำตาจะไหลล้นตลอดเวลา เหมือนน้ำตาเหล่านั้นคือความในใจของฉันที่ไม่สามารถพูดออกมาเป็นคำพูดได้ ลูกชายของฉันเสียพร้อมกันทั้งสองคน ทั้งฉันกับสามีที่แก่ชราไว้ จะเอาอะไรกับเสื้อผ้าใหม่ แค่เกลือกกับน้ำมันฉันยังไม่มีกินเลย”

“ฉันคิดว่าพอฉันแก่ตัวลง ลูกๆ คงจะเลี้ยงฉัน แต่พวกเขากลับจากไปก่อน ทั้งฉันไว้กับหลานตัวเล็กๆ ฉันเองก็แก่เต็มทน ฉันคิดว่าจะอดข้าวให้ตายไปเลย แต่คิดอีกที ถ้าฉันตายไปอีกคนแล้วใครจะช่วยดูแลเจ้าตัวเล็กที่อยู่กันเต็มบ้านอย่างไม่ประสาอะไรพวกนั้น ฉันจำเป็นต้องคลานไปปลูกผัก เพราะฉันอดได้ แต่เด็กๆ อดไม่ได้”

น้ำเสียงสั่นเครือที่พอฟังแล้วจับใจความได้นั้น บัดนี้ได้เงียบหายไปแล้ว และแทนที่ด้วยเสียงสะอื้นแทน

“หลานฉันอายุแค่ 8 ขวบ ก็ต้องไปตัดหญ้าไม้กวาดมาขาย ได้วันละ 10 กว่าบาท เพื่อเก็บเงินไว้เป็นค่าขนมเวลาไปโรงเรียน...พอเข้าหน้าฝนที่มีคนมาจ้างไปถอนหญ้าผัก ทุกคนก็ต้องไปช่วยกันรับจ้าง...ชีวิตมันก็มีกันอยู่แค่นี้ ไม่มีใครยื่นมือเข้ามาช่วยเราเลยแม้เพียงคนเดียว”

“ช่วงปีใหม่ที่ผ่านมา คนอื่นเขามีชุดใหม่ใส่กันหมด แต่หลานๆ ของฉันไม่มี แทนที่จะได้ออกไปเที่ยวข้างนอก เขาจึงได้แต่นั่งอยู่ในบ้านกัน ยังกดีที่พอมือเสื้อผ้าของลูกของเขาที่แบ่งมาให้ใส่บ้าง ถึงจะไม่ใช่ชุดใหม่ แต่สภาพก็ยิ่งดีกว่าที่พวกเขาได้อยู่”....หญิงชราเล่าต่อ

“หากพอมือช่องทางเป็นไปได้ ฉันอยากให้ผู้ช่วยหลานๆ ของฉันให้ได้เรียนหนังสือเพื่อที่อนาคตเขาจะได้ทำมาหากินเป็น ไม่ลำบากอย่างฉัน... หรือหากมีเสื้อผ้ามือสองหรืออะไรก็ตามแต่มาบริจาคให้พวกเราโดยตรงบ้างก็จะดี เพราะความช่วยเหลือที่มาจากราชการนั้น มาไม่ถึงพวกเรา เพราะพวกเราไม่มีบัตร มีของมาแจกที่ไรเขาก็จะให้แต่คนมีบัตรก่อน แล้วก็หมดก่อนถึงพวกเราทุกครั้ง”....หญิงชราทิ้งท้ายถึงการให้ความช่วยเหลือต่อพวกเขา

ตารางที่ 7 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 3

ลำดับ	ตำแหน่งในครอบครัว	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การสื่อสาร	อาชีพ	รายได้ต่อปี	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1	พ่อ (ผู้ตายหัวหน้าครอบครัว)	40	มีบัตรเขียว	-	อ่านออกเขียนได้	ทำไร่	30,000	
2	ภรรยา	36	มีบัตร	-	พูด ฟังไทยได้ นิดหน่อย	ทำไร่	10,000	- ต้องรับภาระเลี้ยงดูลูกทั้งหมดคนเดียว - บ้านทวดโทรมไม่สามารถซ่อมแซมได้
3	ลูกสาว 1	19	สมรส	ป.6	ภาษาไทยดี	ทำไร่	-	- ภายหลังแยกไปอยู่กับครอบครัวใหม่
4	ลูกสาว 2	16	โสด	ม.3	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ต้องทำงานวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
5	ลูกสาว 3	15	โสด	ม.1	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- ต้องทำงานวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
6	ลูกชาย 1	11		ป.5		เรียน	-	- ต้องทำงานวันหยุดเพื่อหาเงินเรียน
7	ลูกสาว 4	10		ป.4		เรียน	-	- ไม่มีเสื้อผ้าใส่

8	ลูกสาว 5	8		ป.2		เรียน	-	
9	ลูกสาว 6	5		อนุบาล		เรียน	-	
10	ลูกชาย 2	3		อนุบาล		เรียน	-	

ที่มาตาราง สรุปลจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 3

1. ได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจากผู้ตายเป็นหัวหน้าครอบครัวและเป็นกำลังหลักในการทำงานรับจ้างทำไร่
2. ภรรยาของผู้ตายต้องทำงานหนักขึ้นแต่ไม่เพียงพอในการเลี้ยงดูครอบครัว
3. เด็กที่อยู่ในวัยเรียนหนังสือต้องทำงานวันหยุดเพื่อหาเงินไปเรียนหนังสือ
4. ขาดแคลนเครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่ได้รับการปรับปรุง
5. หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าเป็นการหักหลังกันเองของผู้ค้ายาเสพติด ทำให้คนในครอบครัวรู้สึกที่ไม่ถูกต้อง ไม่ยุติธรรม

การต่อสู้หรือร้องเรียน

ร้องเรียน และขอความช่วยเหลือไปยังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อ เมษายน 2549 ภายหลังจากการเก็บข้อมูลว่า ได้รับการเยียวยาจากสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท)

การช่วยเหลือ

1. ญาติพี่น้องแบ่งปันอาหารและช่วยเหลือในการต่อสู้ร้องเรียน
2. “ยุวดี” นักจัดรายการวิทยุที่เป็นมั่งคั่งด้วยกันช่วยแนะนำในการต่อสู้ร้องเรียน
3. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รับคำร้องเรียนและช่วยเหลือกระบวนการต่อสู้

กรณีศึกษาที่ 4

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 4

ผู้เสียชีวิต	หัวหน้าครอบครัว
ที่อยู่	ม.8 ต.บ้านเนิน อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์
เหตุการณ์ฆ่าตัดตอน	ถูกยิงด้วยอาวุธปืน และมีแผลบริเวณศีรษะข้างซ้ายถูกไฟฟ้าช็อต
การสันนิษฐานของตำรวจ	ถูกฆ่าตัดตอน
การสันนิษฐานของครอบครัว	ถูกตำรวจฆ่า เนื่องจากมีชาวบ้านบริเวณนั้นเห็นตำรวจตั้งจุดสกัดบริเวณนั้น พอเกิดเหตุการณ์ตำรวจก็หายไป
สถานภาพทางคดี	ไม่มีความคืบหน้า
สมาชิกในครอบครัว	17 คน (รวมผู้ตาย)
จำนวนที่ทำกิน	ไม่มี

เรื่องเล่าจากกรณีศึกษาที่ 4

“ศรัชัย” เป็นนักแสดงมั่ง พ่อของเขาถูกฆ่าตายพร้อมกับญาติและเพื่อนบ้าน 4 ศพ ในระหว่างที่กลับบ้านจากการไปติดต่อราชการในคดีถูกจับอาวุธปืน ซึ่งพ่อของเขาได้พกไว้เอาไว้ กระชายดำซึ่งมีราคาสูงและมีการลักขโมยอยู่บ่อยครั้ง “ศรัชัย” ได้เล่าถึงพ่อของเขาผ่านทรงจำอันอบอุ่นว่า

“พ่อ เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้นำในการทำไร่ ถึงแม้ว่าเราจะมีแม่สองคน แต่พวกเขาก็ไม่เคยทะเลาะกัน เพราะพ่อเป็นเหมือนกาวที่คอยเชื่อมประสานให้ครอบครัวของเราเป็นหนึ่ง ไร่เราก็ทำด้วยกัน กินเราก็กินด้วยกัน พ่อกับแม่ต่างก็ช่วยกันหาเงินส่งให้น้อง ๆ เรียน ซึ่งถึงแม้ว่าเราจะไม่ร่ำรวย หรือมีเงินมากเหมือนคนอื่น แต่ทุกเช้า น้องก็มีข้าวห่อไปโรงเรียนพร้อมกับข้าว หรือเงินอย่างน้อยคนละ 2 บาท ข้าวในยุ้งก็มีตลอดปี ถึงแม้ไม่มีกับข้าว แต่อย่างน้อยเกลือกับน้ำมัน”

“เรารักพ่อ เพราะพ่อเป็นคนพูดจาดี อภัยภัยดี พ่อไม่ชอบการมีเรื่องราว จึงสอนทุกคนไม่ให้ไปหาเรื่องกับใคร...บ้านเราจะไม่มีเรื่องทะเลาะกันเลย ทุกคนต่างเชื่อฟังพ่อ ช่วยกันทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ”

“กับเพื่อนบ้าน พ่อเป็นที่รักของทุกคน และมักมีผู้คนในหมู่บ้านแวะเวียนไปมาหาสู่ปรับทุกข์ หรือพูดคุยกับพ่อเสมอ พ่อไม่มีศัตรู เพราะเขาชอบสร้างแต่มิตร ตอนเราย้ายมาอยู่ที่นี้ใหม่ๆ ไม่มีใครรู้จักเราเลย แต่ไม่กี่ปีผ่านไป ทุกคนต่างชื่นชมในคำพูดและอัธยาศัยไมตรีของพ่อ ว่าเป็นคนหนึ่งที่น่ายกย่อง และเป็นที่น่าไว้วางใจ”

“กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ่อผมพูดภาษาไทยไม่เป็น จึงไม่มีเพื่อนเป็นคนไทย และอีกอย่าง ฐานะทางบ้านเราก็น่าสงสาร วันวันต้องรีบทำมาหากิน จึงไม่มีเวลาลงไปในเมือง ไปคบหาพวกเขา”

เมื่อถามถึงสาเหตุการเสียชีวิตซึ่งมีการให้สาเหตุจากทางเจ้าหน้าที่ว่า เป็นการฆ่าตัดตอนนั้น “ศรัทธ” คิดอย่างไร ก็ได้รับคำตอบว่า

“ร้อยทั้งร้อย ทุกคนทั้งในหมู่บ้านและบ้านใกล้เคียงต่างก็เชื่อว่าพ่อผมบริสุทธิ์ และเป็นคนดี ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแน่นอน ถ้าไม่เชื่อ ก็ลองไปถามชาวบ้านเพื่อพิสูจน์ได้”

“ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไข แต่ไม่ใช่ใช้วิธีเปิดใบเบิกทางให้คนฆ่ากันตามใจชอบแบบนี้ พุดง่าย ๆ นโยบายดี ความคิดของท่านนายกก็ดี แต่คนที่นำมาปฏิบัติจริงในพื้นที่ ต้องฝึกฝน ปรับปรุงทั้งความคิดและการกระทำอีกเยอะ”

“ผมคิดว่าสื่อเองก็เขียนไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่สื่อไม่สนใจว่าภูมิหลังของคนคนนั้นเป็นอย่างไร จึงไม่ค่อยยุติธรรมกับเรานัก เพราะพ่อผมไม่ใช่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ถูกฆ่าตัดตอนเพื่อประโยชน์ของใคร แต่เป็นแพะจากการกระทำของคนที่ขาดการยั้งคิด ไม่ใช่ภาระหน้าที่ของตนเองในทางที่ถูกต้อง **จริงๆ แล้วสื่อควร** จะลงข่าวต่อด้วยซ้ำว่าหลังจากพ่อและอาผมตายแล้ว มีเด็กอีกเกือบ 30 คนที่ยังไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้ บ้างก็ยังไม่จบเรียน บ้างก็ยังไม่จบหนังสือ ใครที่ไหนจะมาดูแลแทน”

ครอบครัวของศรัทธเป็นครอบครัวใหญ่ มีเด็ก ๆ จำนวนมากที่ต้องได้รับการดูแล ดังนั้นเมื่อครอบครัวสูญเสียเสาหลักไป “ศรัทธ” ได้เล่าให้ฟังถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน

“ตอนนั้นผมกำลังถ่ายหนัง (เป็นนักแสดงหนังมั้ง) อยู่ พอเขาโทรมาบอก ผมแทบไม่เชื่อเพราะพ่อผมไม่เคยมีศัตรู จะมีก็แค่ถูกจับในข้อหาพกพาอาวุธปืนโดยไม่มีใบอนุญาต เพราะช่วงนั้นเป็นช่วงที่กระชายดำมีราคาสูงมาก กิโลละ 200 - 300บาท และชอบมีคนไปขโมยพ่อจึงไปเฝ้าและเอาปืนไปด้วย พอขากลับก็ถูกตำรวจจับข้อหาไม่มีใบอนุญาตพกพาซึ่งโทษอย่างหนัก ก็น่าจะแค้นจำคุก นั่นเป็นคดีหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับพ่อเป็นคดีแรก ตั้งแต่ผมจำความได้”

“แม่ผม 2 คนต่างก็ร้องไห้ไม่เป็นอันทำอะไรตลอดงานศพพ่อ น้องๆ ก็ไม่มีใจจะไปเรียน ผมก็ทำอะไรไม่ถูก ถ้าเปรียบกับบ้านก็เหมือนเสาเอกของบ้านล้มหายไปแล้ว บ้านจะอยู่ให้คงเป็นบ้านได้อย่างไร นั่นคือความรู้สึกของผมในขณะนั้น”

“เขาฆ่าพ่อทำไม พ่อทำผิดอะไร ถึงขั้นที่ต้องฆ่ากันอย่างป่าเถื่อนแบบนี้เลยหรือ แล้วกฎหมายบ้านเมืองอยู่ไหน ถ้าพ่อทำผิด ทำไมไม่ว่าไปตามความผิดตามกฎหมาย ทำไมถึงต้องฆ่ากันแบบนี้”

“วันที่พ่อเริ่มไว้ ก็ไม่มีคนอยากไปทำ เพราะแม่บอกว่าไปแล้วคิดถึงพ่อ น้ำตาไหลนองหน้าทั้งวัน ไม่เป็นอันทำไร น้องๆ ก็ไม่อยากไปโรงเรียน เพราะไม่มีเงิน ไม่มีแม้กระทั่งกับข้าวที่จะห่อ ทุกคนไม่เป็นอันทำอะไร **เสียใจที่เสียพ่อไปก็ประเด็นหนึ่ง อีกประเด็นที่ทุกคนต่างคิดไม่ตกก็คือทำไมเราต้องเสียพ่อไป**”

“ผู้คนรอบข้างต่างก็เห็นอกเห็นใจในการสูญเสียพ่อของเราในครั้งนี้ ไม่มีใครดูถูกหรือด่าว่าพวกเรา แต่ถึงอย่างไรคนรอบข้างก็ไม่ใช่พ่อ ไม่ใช่คนที่พร้อมจะช่วยเหลือเราเสมออีกแล้ว คิดเอาเองว่าเขาเองก็ไม่รังเกียจอะไรเรา แต่ความเป็นมิตรหรือการช่วยเหลือคงไม่เหมือนตอนที่พ่อยังอยู่อีกแล้ว”

“ไม่มีใครซ้ำเติม แล้วก็ไม่มีใครให้ความช่วยเหลือด้วย จะมีก็แต่คุณยุวดี ดีใจจัดรายการภาษามังที่สถานีวิทยุกระจายเสียง 921 กรป.กลาง ที่ช่วยเงินค่ารถให้บ้านผม 100 บาทเท่านั้นแล้วก็ช่วยแนะนำเราให้ไปติดต่อกับทางจังหวัดเท่านั้น นอกนั้นเราดิ้นรนกันเอง”

“ผู้คนไม่มีอะไรเปลี่ยนไปมากนัก เพราะว่าทุกคนก็ไม่ได้รังเกียจอะไรเรา จะเปลี่ยนไปบ้างก็เช่น เคยมีคนไปมาหาสู่ พูดคุยเล่นที่หน้าบ้านเสมอ เดียวนี้ก็ไม่มีแล้ว”

“ทุกคนต่างก็รู้...ว่าจริง ๆ แล้วเขาคงต้องการฆ่าผู้ใหญ่ แต่พอดีพอกับอา
อีก 2 คนนั่งรถไปด้วย พวกเขาจึงถูกฆ่าพร้อมกับผู้ใหญ่ เราเองก็ไม่อาจตอบได้ว่าใคร
เป็นคนที่ฆ่าพ่อจริง เพราะไม่มีใครเห็นกับตา”

“ศรชัย” มั่นใจว่าพ่อของเขาไม่ใช่เป้าหมายของการฆ่าตัดตอน แต่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ
หรือถูกถูกลหลง “ศรชัย” จึงได้พยายามที่จะต่อสู้หาความเป็นธรรมและเพื่อได้รับการเยียวยาอย่าง
ยากลำบาก

“หลังจากพ่อเสียชีวิต คุณยุวดีก็แนะนำให้เราไปติดต่อกับสำนักงานประชาสงเคราะห์
จังหวัดเพื่อขอรับการช่วยเหลือ และเขาบอกว่าต้องไปยื่นเรื่องกับสำนักงานคณะกรรมการ
สิทธิฯ ที่กรุงเทพ ผมก็ไป ไปยื่นเรื่องและติดตามจนเขาทำหนังสือให้ฉบับหนึ่ง เขาบอกว่า
ทาง กรรมการสิทธิพิจารณาแล้วเห็นชอบให้ทางรัฐบาลจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหาย
ให้เรา แต่ต้องรอการรับรองจาก ป.ป.ส. ก่อน ซึ่งเขาก็ทำหนังสือให้ผมไปยื่นที่
ป.ป.ส. ด้วยตัวเอง และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. บอกกับผมว่าให้รอก่อน เขายังไม่
พิจารณา ผมก็รอและคอยโทรศัพท์ไปถามเสมอ แต่เขาบอกว่ายังไม่มีความ
คืบหน้าใดๆ จนถึงวันนี้ ก็ยังไม่ได้รับคำตอบเลย”

นอกจากนั้น “ศรชัย” ได้เล่าถึงเรื่องราวในทางคดี และเรื่องราวการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป
ภายหลังเหตุการณ์ในครั้งนี้ว่า

“เราไม่รู้ว่าเจ้าหน้าที่เขามีกการสืบสวนคดีมากนักน้อยเพียงใด แต่เท่าที่เราสัมผัสเขาก็
ทำพอให้คดีปิดได้ แล้วก็จบไป ไม่มีการติดต่ออะไรกับเราอีก เราไม่พอใจในทางคดี ในเมื่อ
เขาสรุปคดีว่าหักหลังกัน แล้วต่อมาก็บอกว่าฆ่าผิดคน แบบนี้แล้วจะให้เราคิดและเชื่อถือ
เขาอย่างไร อะไรคือมาตรฐานในการทำงานของเขา”

“หลังจากพ่อตาย แม่ผมทั้งสองคนต่างก็แยกกันทำไร่ เพราะต่างคนต่างก็มีลูก
เยอะ ส่วนน้องๆ เองก็ต้องไปรับจ้างเขาทำไร่ในวันเสาร์ อาทิตย์ วันละ 50 - 70 บาท เพื่อ
นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน ช่วงไหนที่ไม่มีคนเขาจ้างก็ต้องไปตัดดอกไม้กวาดขาย
พวกเขาแทบไม่มีเวลาเล่นกับเพื่อนๆ ในรุ่นเดียวกัน เพราะต้องดิ้นรนช่วยตนเอง ช่วยแม่
และครอบครัว เกือบ 2 ปีแล้วที่เราไม่มีใครได้เสื้อผ้าใหม่กันสักตัว น้องชายผมคนหนึ่ง

ปวดบริเวณหู แต่แม่ไม่มีเงินพาไปหาหมอ จนสุดท้ายที่พาไป ก็ไม่สามารถรักษาให้หายได้แล้ว และต้องเสียชีวิตไปเพราะความจนของพวกเขา”

“ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าใครบ้างที่จะมาช่วยเรา แต่สิ่งที่เราอยากให้เราช่วยก็คือ ช่วยส่งเสีย สนับสนุนให้ห้องๆ ได้เรียนหนังสือจนจบตามที่เขาต้องการ”

“ถ้าเป็นไปได้ เราก็อยากได้หนังสือรับรองจากทางราชการว่า ‘พ่อ และอา’ ไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อรักษาชื่อเสียงให้แก่วงศ์ตระกูลของเราต่อไป เพราะที่เราวิ่งทวงถามหรือเรียกร้องเกี่ยวกับเรื่องพ่อ นั้น ไม่ได้หมายความว่าเราต้องการเงินจากการตายของพ่อ แต่เราอยากให้เรารับรู้ ว่า เราก็คงมีศักดิ์ศรี และมีความเป็นคนที่เช่นกัน”

เรื่องราวการตายของพ่อศรัชัย เป็นที่กล่าวขวัญกันอย่างมากมายในหมู่ชาวม้งด้วยกัน เนื่องจากการฆาตกรรมที่เกิดขึ้นพร้อมกันถึง 4 ศพ ทุกศพมีร่องรอยของการทารุณก่อนที่จะฆ่า และเป็นการถูกฆ่าในขณะที่กลับจากการติดต่อราชการ ผู้ที่ตายเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำหน้าถือตา และมี 3 ศพที่เป็นพี่น้องกัน สื่อให้ความสนใจและตีพิมพ์ข่าว นับเป็นคดีที่สะท้อนขวัญของชุมชนม้งละแวกนั้น และเป็นกรณีที่ครอบครัวของผู้ตายพยายามที่จะต่อสู้โดยใช้กลไกที่มีอยู่

“ไม่รู้หรอกว่า มีองค์กรพูดถึงเรื่องนี้มากน้อยแค่ไหน อย่างไร เราเพียงแต่เราไปตามคำแนะนำของทุกคนที่เราไปหาเขาเท่านั้น”

“ยาเสพติดเป็นปัญหาที่ต้องแก้ แต่ไม่ใช่ด้วยวิธีนี้ เพราะมีแต่จะทำให้ประชาชนอย่างเราเกลียดรัฐ และถ้ามันเกิดกับคนจำนวนมาก ก็รังแต่จะทำให้คนไม่ให้ความร่วมมือกับการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ แล้วปัญหามันจะถูกแก้ไขให้สำเร็จได้อย่างไร”....ศรัชัยตั้งคำถามกับนโยบาย

“เขาควรมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน จะฆ่าก็ได้ แต่ต้องฆ่าเฉพาะคนผิด ไม่ใช่ฆ่าคนผิดแล้วทำให้ผู้บริสุทธิ์อีกหลายสิบคนต้องมารับกรรม รับผลจากการทำงานผิดพลาดของเขาแบบนี้”

“ผมคิดว่าพวกเรายังถูกเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ ตลอดเวลาที่ผ่านมาไม่มีใครยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือพวกเราเลย การติดต่อประสานงานกับที่ต่างๆ ก็

เป็นไปด้วยความล่าช้า หรืออย่างกรณีที่พ่อผมถูกฆ่า ผมคิดว่า แม้แต่คนที่เขาจับได้ คหาหนึ่งคาเขาออกข่าวกันในทีวี เขามีของกลางกันมากมาย คนเหล่านี้เขายังไม่ฆ่าทิ้ง เขายังต้องใช้กฎหมายดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการยุติธรรม แล้วพ่อผมผิดอะไร หรือเพราะเป็นมั่งจึงไม่ต้องใช้กฎหมาย ฆ่าทิ้งกันเหมือนหมูเหมือนหมาแบบนี้ ไม่มีใครหันมาเหลียวแล หรือสนใจใยดีด้วยเลย แล้วที่อย่างเลือกตั้ง ทำไมถึงออกกฎหมายให้พวกเราไปเลือกตั้งด้วยละ บอกว่าให้ใช้สิทธิ ทั้งๆ ที่บุคคลเหล่านั้น เราแทบไม่รู้จัก เรายังต้องไปใช้สิทธิเพื่อระบอบประชาธิปไตย แต่พอเราเดือดร้อน เรากลับมองแทบไม่เห็นสิทธิของความเป็นคนของเราอยู่ในสังคมนี้เลย”....ศรัทธาทั้งทำด้วยน้ำเสียงที่เจ็บซ้ำ

ตารางที่ 8 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกของครอบครัวที่ 4

ลำดับ	ตำแหน่ง	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การ สื่อสาร	อาชีพ	รายได้ ต่อปี	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1.	พ่อ (ผู้ตาย)	55	บัตรเขียว	-	พูดไทยได้ นิดหน่อย	ทำไร่	30,000	- ชุมชนหวาดผวา - ขาดความเชื่อมั่นในการใช้กฎหมาย
2.	ภรรยา 1	50	มีบัตร	-	พูด ฟัง ไทยไม่ได้	ทำไร่	15,000	- ขาดผู้นำการทำมาหากิน - ต้องเลี้ยงดูและสมาชิกจำนวนมาก
3.	ภรรยา 2	48	มีบัตร	-	พูด ฟัง ไทยไม่ได้	ทำไร่	15,000	
4.	ลูกชาย 1	29	สมรส	ม.3	ภาษาไทย ดี	นักร้อง	100,000	- ต้องรับภาระเลี้ยงดูปู่ย่า มารดา น้อง ๆ และลูกของตนเองอีก 3 คน รวม 17 คน
5.	ลูกชาย 2	23	สมรส	ม.3	ภาษาไทย ดี		30,000	- ต้องออกจากโรงเรียนมาช่วยแม่ทำ ไร่ส่งน้องเรียน
6.	ลูกชาย 3	19	โสด	ปวช.2	ภาษาไทย ดี	เรียน	-	- ขัดสน ต้องรับจ้างหาเงินในขณะที่ เรียน
7.	ลูกสาว 1	17	สมรส	ป.6	ภาษาไทย ดี	ทำไร่		- แยกครอบครัวไปแล้ว ต้องดูแล ครอบครัวใหม่
8.	ลูกสาว 2	17	โสด	ป.6	ภาษาไทย ดี	ทำไร่	30,000	- ไม่ได้เรียนต่อมาช่วยแม่ทำไร่
9.	ลูกชาย 4	15	โสด	ป.6	ภาษาไทย ดี	เรียน	-	- ต้องรับจ้างช่วงวันเสาร์-อาทิตย์เพื่อ หาเงิน
10.	ลูกชาย 5	15	โสด	ม.2	ภาษาไทย ดี	เรียน	-	- ต้องรับจ้างช่วงวันเสาร์-อาทิตย์เพื่อ หาเงิน
11.	ลูกชาย 6	12	โสด	ป.6	ภาษาไทย ดี	เรียน	-	
12.	ลูกชาย 7	19	ตาย	ม.3	ภาษาไทย		-	- เสียชีวิตเนื่องจากหูกักเสบและไม่มี

					ดี			เงินรักษา
13.	หลานชาย 1	7		ป.2	-	เรียน	-	
14.	หลานชาย 2	6		ป.1	-	เรียน	-	
15.	หลานสาว 1	1			-	-	-	
16.	ปู่	74		-	พูด ฟัง ภาษาไทย ไม่ได้	-	-	- ตามมองเห็นไม่ชัด ไม่แข็งแรง ไม่มีคนดูแล เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวต้องออกไปรับจ้าง
17.	ย่า	70		-	พูด ฟัง ภาษาไทย ไม่ได้	-	-	- สุขภาพไม่แข็งแรง ไม่มีคนดูแล เนื่องจากในครอบครัวต้องออกไปรับจ้าง

ที่มาตาราง สรุปจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 4

1. ภรรยาของผู้ตายได้รับความสะเทือนใจอย่างสูง จนไม่สามารถทำงานได้
2. ลูกชายคนโตซึ่งมีครอบครัวของตัวเอง ต้องเป็นผู้ดูแลครอบครัวแทนพ่อ
3. ภรรยาของผู้ตายต้องทำงานหนักขึ้นและขาดผู้นำในการไปรับจ้างทำงาน ทำให้หาเงินไม่เพียงพอในการเลี้ยงดูครอบครัว
4. เด็กที่อยู่ในวัยเรียนหนังสือต้องทำงานวันหยุดเพื่อหาเงินไปเรียนหนังสือ
5. ลูกชายคนที่ 2 ไม่ได้เรียนหนังสือต่อ เพราะต้องช่วยทำงานหาเงินเลี้ยงดูที่บ้าน
6. ผู้สูงอายุในครอบครัวซึ่งสุขภาพไม่แข็งแรงไม่มีคนดูแล
7. ลูกชายคนที่ 7 เสียชีวิตเพราะไม่ได้รับการรักษาที่ทัน่วงทีเนื่องจากไม่มีเงิน
8. หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าเป็นการหักหลังกันเองของผู้ค้ายาเสพติด ทำให้คนในครอบครัวรู้สึกอับอายและไม่ยุติธรรม

การต่อสู้หรือเรียกร้อง

ร้องเรียน และขอความช่วยเหลือไปยังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อ เมษายน 2549 ภายหลังจากเก็บข้อมูลว่า ได้รับการเยียวยาจากสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จำนวน 100,000 บาท)

การช่วยเหลือ

1. ญาติพี่น้องแบ่งปันอาหารและช่วยเหลือในการต่อสู้อัจฉริยะ
2. “ยุวดี” นักจัดรายการวิทยุที่เป็นมั่งคั่งด้วยกันช่วยแนะนำในการต่อสู้อัจฉริยะ
3. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ   รับคำร้องเรียนและช่วยเหลือกระบวนการต่อสู้

กรณีศึกษาที่ 5

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 5

ผู้เสียชีวิต	หัวหน้าครอบครัว
ที่อยู่	หมู่ 8 ต.บ้านเนิน อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์
เหตุการณ์ฆ่าตัดตอน	ถูกยิงด้วยอาวุธปืน
การสันนิษฐานของตำรวจ	ถูกฆ่าตัดตอน
การสันนิษฐานของครอบครัว	ถูกตำรวจฆ่า เนื่องจากมีชาวบ้านบริเวณนั้นเห็นตำรวจตั้งจุดสกัดบริเวณนั้น พอเกิดเหตุการณ์ตำรวจก็หายไป
สถานภาพทางคดี	ไม่ทราบ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	10 คน (รวมผู้ตาย)
จำนวนที่ทำกิน	ไม่มี

เรื่องเล่าจากครอบครัวที่ 5

ทีมผู้วิจัยซึ่งประกอบด้วยแกนนำชาวไทยม้ง ล่าม และผู้วิจัย ได้หยุดรถลงที่บ้านหลังหนึ่ง ซึ่งเป็นบ้านหลังที่เราได้รับข้อมูลมาว่า เป็นของอดีตผู้ใหญ่บ้านผู้ซึ่งถูกฆาตกรรมพร้อมกับลูกบ้าน เป็นคดีฆ่าตัดตอนม้ง 4 ศพ ที่สะท้อนขวัญชาวไทยม้งในละแวกนั้น และมีการกล่าวกันว่าผู้ใหญ่บ้านเป็นเป้าหมายที่แท้จริง ส่วนอีก 3 ศพ ซึ่งเป็นพี่น้องกันนั้นเป็นเพียง “ถูกลูกหลง”

บ้านไม้เล็กหลังนั้นไม่แตกต่างไปจากบ้านของชาวไทยม้งอื่นๆ ที่เราพบมากนัก

จากการพยายามส่งเสียงเรียกเจ้าของบ้านเป็นภาษาชาวม้ง ก็ปรากฏเสียงขานรับพร้อม ทั้งการปรากฏตัวของหญิงวัยกลางคนคนหนึ่ง ใบหน้าของเธอแสดงอาการงุนงงเมื่อเราถามถึง ภรรยาของอดีตผู้ใหญ่บ้าน และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการมาพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการ สัมภาษณ์ข้อมูล

เธอตอบรับเราและยินดีให้ข้อมูล ด้วยเหตุผลที่ว่า “หากจะมีประโยชน์ต่อคนอื่น ๆ” และเริ่ม เล่าเรื่องทั้งหมดให้เราฟัง

“เขาเป็นผู้นำในการทำไร่ และหาเลี้ยงพวกเราทุกคน เพราะฉันมีลูกเยอะ มี ทั้งหมด 8 คน เป็นผู้ชาย 4 คน ผู้หญิง 4 คน ลูกยังเล็กอยู่ จึงช่วยเขาได้ไม่เต็มที่นัก แต่ เขามีความสามารถ ทำเองด้วยจ้างคนอื่นช่วยด้วย ฤดูหนึ่งๆ เราจะปลูกกะหล่ำได้ ประมาณ 5-6 ไร่ แล้วก็ปลูกขิง ปลูกข้าวอีก เราไม่ร่ำรวย แต่มีกินมีใช้เหมือนคนอื่นเขา ไม่ อายใคร”...เธอพูดถึงสามีด้วยสีหน้าที่เต็มไปด้วยความภาคภูมิใจ

“เขาเป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นธรรมดาที่จะต้องมีคนไปมาหาสู่เยอะ ทั้งคนม้ง และคน ไทย ก็ไม่รู้ว่าใครเป็นเจ้าของที่บ้าง แต่กับคนในหมู่บ้าน ฉันก็เห็นแต่คนมาขอความช่วยเหลือ เช่น ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทให้ เขาไม่ได้ไปมีเรื่องกับใคร หรือมีฉันก็ไม่รู้ เพราะ ผู้หญิงม้งถ้าสามีไม่บอกก็จะไม่รู้อะไรเลย”

“บางคนเขาก็บอกว่า สามีฉันผิดจริง เขาถึงถูกฆ่า แต่ฉันเองฉันยังไม่เคยเห็น อะไรที่เขาได้มาโดยผิดกฎหมายเลย เช่น ถ้าเขาขายยาจริง ก็ต้องเอาเงินมาให้ฉันเก็บหรือ เห็นบ้าง แต่นี่ฉันยังไม่เคยเห็น ไม่ว่าจะป็นยาที่ฉันไม่เคยเห็นรูปร่างหน้าตา หรือเงินที่เขา จะได้มา ก่อนเขาตาย ฉันเห็นตำรวจมาค้นบ้านเรา 2-3 ครั้ง แต่เขาก็ไม่พบอะไรแล้ว ก็กลับไป ฉันรู้แต่ถ้าเราเหนื่อยมาก ทำงานมาก เราก็จะได้ผลตอบแทนจากการขาย พืชผลมาก แค่นั้น อย่างอื่นฉันก็ไม่รู้”

เธอพยายามจะเล่าความคิดเห็นของเธอที่มีต่อเหตุการณ์นี้ และตั้งคำถามกับอะไร บางอย่าง เมื่อเราถามถึงการที่สาเหตุการตายของสามี จากการที่มีการสันนิษฐานว่าเป็นการลงมือ ของเจ้าหน้าที่รัฐ และจากการที่สื่อเสนอข่าวว่าเป็นการฆ่าตัดตอน

“ฉันก็ไม่รู้ ไม่รู้ว่าทำไมถึงต้องฆ่า และใครเป็นคนฆ่า แต่เห็นชาวบ้านเขาพูดกันว่าน่าจะเป็นตำรวจ เพราะว่าชาวบ้านที่ขับรถมาก่อนหน้านั้นเห็นตำรวจตั้งด่านอยู่ตรงสามแยก แต่พอคนที่ตามมาทีหลัง (หลังเหตุการณ์) ก็ไม่เห็นมีการตั้งด่านแล้ว และชาวบ้านแถวๆ นั้นก็พูดอย่างเดียวกันด้วย แต่มันก็เป็นแค่ข้อสังเกต หรือความสงสัย เป็นแค่ความคิด ไม่ได้มีการถามหรือสะท้อนกลับแต่อย่างใด เพราะไม่ได้เห็นกับตา”

“บ้านฉันไม่มีคนเสพยา ฉันก็ไม่รู้ แต่เขาบอกว่าไม่ดี มันก็คงไม่ดี แต่ถึงแม้ว่าไม่ดีอย่างไร ก็ไม่ควรแก้ปัญหาด้วยการฆ่ากันแบบนี้ เพราะถ้าแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ แล้วจะมีกฎหมายไว้ทำไม”

“ฉันมีคำถามว่า ฉันเห็นในโทรทัศน์ที่เขาจับยาบ้าได้เป็นกอง ไม่เห็นเขาฆ่าเลย แล้วทำไมถึงฆ่าสามี่ฉัน ถ้าเขาผิดจริงก็จับเอาไปลงโทษตามกฎหมาย ฆ่ากันแบบนี้ทำเหมือนเขาไม่มีศักดิ์ศรีเลย หรือถ้าจะฆ่าจริง ทำไมไม่ฆ่าคนที่จับได้คาน้ำคาเขา ฆ่าออกโทรทัศน์ให้คนดูเห็นกันไปเลย เขาจะได้กลัวแล้วไม่ทำผิด”

“สื่อเขาก็พูดไปตามที่เขาเห็นนั่นแหละ แต่ความจริงแล้วเขาไม่รู้หรอก ว่าคนคนนั้นเป็นคนอย่างไร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มันมีความเป็นมาอย่างไรบ้าง”

ระหว่างที่กำลังเธอกำลังเล่าเรื่องอยู่นั้น ลูกสาว 2 คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้นประถม ได้ออกมาร่วมรับฟังอย่างสนใจ และเธอเหล่านั้นมีสีหน้าเศร้าหมองเมื่อเล่าถึงผลกระทบที่ได้รับจากการเสียชีวิตหน้าครอบครัว

“เสียใจค่ะ เพราะพ่อเป็นเสาหลักของเรา พ่อหาเงินให้เราเรียนหนังสือ เมื่อไม่มีพ่อแล้ว ก็ไม่รู้ว่าเราจะเรียนต่อกันอีกมั๊ย ใครจะดูแลสั่งสอนพวกเราให้เป็นคนดี ความฝันต่างๆ เกี่ยวกับอนาคตของหนูสะดุดลง ตอนที่พ่อเสีย หนูคิดว่ามันยุติธรรมแล้วหรือที่ต้องฆ่าพ่อหนูแบบนี้”

“เราต้องปรับตัวใหม่ หัดทำอะไรด้วยตัวเองมากขึ้น รับประทานให้น้อยลง ส่วนแม่เอง จากเดิมที่เคยทำไร่ประมาณ 5-6 ไร่ (เช่าที่) ก็ลดลงเหลือ 2 ไร่ ทำพอมีกินเท่านั้น”

จากการที่ตำรวจเคยมาค้นบ้านของเธอก่อนหน้าที่สามีเธอจะถูกฆ่าตัดตอนนั้น ทำให้มีการโจษจันว่าสามีของเธอมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และจากการที่มองว่าสามีของเธอเป็นต้นเหตุให้คนอื่น ๆ ได้รับเคราะห์ไปด้วยนั้น มีผลกระทบทางสังคมจากเพื่อนบ้านอย่างไรบ้างหรือไม่ อย่างไรก็ตาม เธอก็ได้เล่าให้เราฟังว่า

“พวกเขาก็ไม่ได้รังเกียจอะไรเรา ยังให้เกียรติและช่วยเหลือเราในฐานะภรรยา อดีตผู้ใหญ่บ้าน แม้จะไม่มีคนยื่นมือเข้ามาช่วย แต่ก็ไม่มีใครรังแกข่มเหง หรือดูถูกเหยียดหยามเราแต่อย่างใด”

“พวกเขาก็ดี ไม่ได้ซ้ำเติมอะไรเรา จะมีก็เพียงแต่เวลาที่เราไปเรียนแล้วคนอื่นเขาพูดถึงพ่อกัน แต่เราไม่มีพ่อแล้ว ทำให้รู้สึกน้อยใจ และเสียใจอยู่บ้าง พวกเขามีชุดใหม่ใส่กัน แต่เราไม่มี”...ลูกๆ ช่วยแม่ของเธอกล่าวเสริม

“ใครจะว่าอย่างไรก็ว่าไป แต่สำหรับเราแต่อย่างทีบอกคือ เรายังไม่เคยเห็นพ่อทำผิด ฉะนั้นสิ่งที่ติติขของพ่อก็ยังน่าจดจำมากกว่าสิ่งที่เรามองไม่เห็นนั้น”

ครอบครัวของเธอไม่ได้ ไม่ได้ติดตามผลทางคดีความ หรือการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเลย เนื่องจากเป็นผู้หญิงตัวคนเดียว ต้องรับผิดชอบลูกๆ อีก จึงไม่มีเวลาไปติดตามทวงถาม และก็ไม่ได้เห็นเจ้าหน้าที่เขาติดต่อมาเพื่อการสงเคราะห์ หรือแจ้งความคืบหน้าการของคดีแต่อย่างใด

หลังจากการสูญเสียหัวหน้าครอบครัวที่ขยันขันแข็ง การดำเนินชีวิตของเธอและลูกๆ ก็เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะลูกๆ ที่เล่าให้ฟังว่า

“เมื่อก่อนเราไม่เคยรับจ้างใครเลย แต่เดี๋ยวนี้ต้องไปรับจ้างกัน หนูกับพี่ แล้วยังน้อง ต้องไปรับจ้างเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายช่วยแม่ และน้องๆ ที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ พี่ที่เรียนก็ต้องกู้เงินเรียน ส่วนพวกหนูก็ตั้งใจเรียนเต็มที่ และตั้งใจที่จะเรียนต่อให้สูงๆ แต่ยังไม่รู้ว่าจะไปได้ไกลแค่ไหน เพราะตอนนี้ไม่มีพ่อคอยหนุนหลังแล้ว”

“อยากให้ช่วยเหลือพวกเราด้านการเรียน ให้ทุกคนได้มีโอกาสเรียนอย่างที่ฝันไว้ หนูอยากเป็นมัคคุเทศก์ ซึ่งตอนนี้ก็ยังตั้งใจที่จะเป็นอยู่”

นอกจากนี้ครอบครัวของเธอ ไม่เคยรับรู้ถึงการที่มีสถาบัน องค์การทางสังคม สื่อ ที่กล่าวถึงการฆ่าตัดตอน ว่าแค่นั้น ไม่มีความคิดเห็นกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ก็มีคำถามกับกับนโยบายของรัฐที่แหลมคม

“ถ้าฆ่ากันแบบนี้ ก็ไม่รู้ว่าจะฆ่าอีกมากแค่ไหนจึงจะหมดปัญหา ฉันคิดว่าทุกคนควรได้รับการลงโทษจากการทำผิดบนมาตรฐานเดียวกัน ไม่ใช่คนกลุ่มหนึ่งลงโทษแบบหนึ่ง แล้วกับอีกกลุ่มหนึ่งใช้การลงโทษอีกแบบหนึ่งเช่นนี้ ทำให้รู้สึกที่ไม่ยุติธรรมเลย แล้วเรื่องอื่นๆ เราจะเชื่อว่ายุติธรรมได้อย่างไร”

“และถึงเราเป็นม้งแต่ก็อยากได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับคนไทย”....เธอกล่าวปิดท้ายที่ดูเหมือนว่าจะเป็นการรำพึงรำพันกับตัวเอง

ตารางที่ 9 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 5

ลำดับ	ตำแหน่ง	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การ สื่อสาร	อาชีพ	รายได้ ต่อปี	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1.	พ่อ (ผู้ตาย)	50	มีบัตร	ป.4	อ่านออก เขียนได้	เช่าทำ ไร่	50,000	- ชุมชนขาดผู้นำ
2.	ภรรยา	48	มีบัตร	-	พูดไทยได้ นิดหน่อย	เช่าทำ ไร่	20,000	- ขาดผู้นำครอบครัว ผู้นำทำมาหากิน - ต้องรับภาระเลี้ยงดูลูกคนเดียว
3.	ลูกชาย 1	26	สมรส	ม.3	ภาษาไทย ดี	เช่าทำ ไร่	40,000	- ต้องช่วยแม่หาเงินส่งน้องเรียน
4.	ลูกสาว 1	19	สมรส	ป.6	ภาษาไทย ดี	ทำไร่	20,000	
5.	ลูกชาย 2	18	โสด	ม.4	ภาษาไทย ดี	เรียน	-	- ต้องกู้เงินเรียน
6.	ลูกชาย 3	17	โสด	ม.4	ภาษาไทย ดี	เรียน	-	- ขัดสน เช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน
7.	ลูกสาว 2	16	โสด	ม.4	ภาษาไทย ดี	เรียน	-	- ขัดสน เช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน
8.	ลูกสาว 3	14	โสด	ม.2	ภาษาไทย ดี	เรียน	-	- ขัดสน เช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน
9.	ลูกชาย 4	8		ป.2	-	เรียน	-	- ขัดสน เช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน
10.	ลูกสาว 4	5		อนุบาล	-	เรียน	-	- ขัดสน เช่น เสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียน

ที่มาตาราง สรุปลจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 5

1. สูญเสียสถานภาพทางสังคม เนื่องจากผู้ตายเป็นผู้ใหญ่บ้านเป็นที่นับหน้าถือตาของลูกบ้าน เป็นศักดิ์ศรีของครอบครัว
2. ภรรยาต้องไปรับจ้างทำงานจากเดิมที่ไม่เคยต้องไปทำงาน
3. ขาดความมั่นใจในการเข้าสังคม เนื่องจากมีการพูดว่าสามีตนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเป็นต้นเหตุให้ชาวบ้านที่อาศัยรถถูกฆ่าตายไปด้วยถึง 3 คน
4. ลูกชายคนโตซึ่งมีครอบครัวแล้วต้องรับภาระในการเลี้ยงดูน้องๆ
5. ลูกๆ ต้องกู้เงินเรียนหนังสือ จากเดิมที่ใช้เงินจากทางบ้าน

การต่อสู้หรือเรียกร้อง

ไม่ได้ต่อสู้หรือเรียกร้องอะไร

การช่วยเหลือ

ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือใด นอกจากเงินกู้เพื่อการศึกษา

กรณีศึกษาที่ 6

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 6

ผู้เสียชีวิต	หัวหน้าครอบครัว
ที่อยู่	หมู่ 4 ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
เหตุเสียชีวิต	ถูกยิงด้วยอาวุธปืนบริเวณศีรษะและลำตัวด้านหน้า พร้อมกับเพื่อนอีกหนึ่งคน ในขณะที่ออกมาจากโรงพยาบาลต่อหน้าคนในครอบครัว
การสันนิษฐานของตำรวจ	ถูกฆ่าตัดตอน เนื่องจากผู้ตายประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
การสันนิษฐานของครอบครัว	ไม่แน่ใจว่าตำรวจฆ่า เพราะทันทีที่เขาถูกฆ่า เจ้าหน้าที่ตำรวจก็มาถึงทันทีทั้งในและนอกเครื่องแบบ แต่ก็อาจเป็นเพราะโรงพยาบาล (สถานที่เกิดเหตุ) อยู่ใกล้สถานีตำรวจ

สถานภาพทางคดี	ไม่มีความคืบหน้า
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	5 คน
จำนวนที่ทำกิน	ประมาณ 20 ไร่ (ที่จับจองในเขตอนุญาตทำกินของอุทยาน)

เรื่องเล่าจากครอบครัวที่ 6

เรื่องเล่าเรื่องนี้ ผู้เสียชีวิตก็เป็นเสาหลักของครอบครัวเช่นเดียวกับเรื่องเล่าอื่นๆ เป็นตัวหลักในกลุ่มพี่น้อง ทั้งด้านการทำมาหากิน และการปรึกษาหารือ รับผิดชอบครอบครัว ลูกๆ ของเขาได้เรียนในโรงเรียนที่ดี ไร่นาเขาก็เป็นผู้นำในการทำงานเสมอ เขารับผิดชอบไม่เฉพาะแต่ในครอบครัวของตัวเอง แต่เขายังช่วยดูแลพี่น้องคนอื่นๆ อีกด้วย เช่นถ้าใครทำอะไรไม่เสร็จ เขาก็จะไปช่วย

จากคำบอกเล่าของเพื่อนบ้าน ครอบครัวเขาอบอุ่นมาตลอด มีลูก 3 คน ลูกๆ เป็นเด็กน่ารักตั้งใจเรียนกันดีเชื่อฟังพ่อแม่ ส่วนเขากับภรรยาตั้งใจทำมาหากินไม่มีปัญหาอะไรกัน แต่ประมาณ 1 ปี ก่อนที่เขาจะเสียชีวิต เขาก็เริ่มไปติดพันผู้หญิงอื่นทำให้สภาพครอบครัวไม่ค่อยอบอุ่นเหมือนเช่นเคย อย่างไรก็ดี เขาก็ยังอยู่ด้วยกันไม่ได้เลิกรากันไป และเขาก็มักรักลูกๆ เหมือนเดิม

เพื่อนบ้านของเขาเล่าให้เราฟังเพิ่มเติมว่า เขาเป็นคนมีน้ำใจกับเพื่อนบ้าน ชอบช่วยเหลือคนอื่น เวลาใครตกทุกข์ได้ยากก็มักจะมาขอความช่วยเหลือจากเขา เช่น ขอทำไร่ในที่ของเขา ขอยืมเงิน หรือขอแม่กระทังอาหารกินก็มี ซึ่งเขาก็มักช่วยเหลือทุกคนที่มาร้องขอกับเขา เพราะเขาเคยเป็นเด็กกำพร้ามาก่อน เขาจึงเข้าใจ และพยายามช่วยเหลือคนอื่น จะมีบ้างบางคนที่ไม่ชอบ ไม่พอใจเขา เพราะเขาเป็นคนทำมาหากินขึ้น ปลูกพืชผลได้เยอะและขายได้ราคาดี ทำให้ฐานะเขาดีขึ้นเร็วกว่าคนอื่น จึงมีบ้าง บางคนที่อิจฉาเขา แต่ก็ถือว่าน้อยมาก

“กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฉันเองก็ไม่ว่าเขาไปรู้จักใครหรือสนิทกับใครบ้างหรือเปล่า แต่ที่รู้คือ เขาเป็นคนไม่ชอบมีเรื่อง เขาชอบทำมาหากิน จึงมีคนแวะเวียนเข้ามาหาเขาอยู่เสมอ ทั้งคนไทยและคนม้ง ไม่มีมีเจ้าหน้าที่บ้างหรือเปล่า แต่ฉันไม่เห็นว่าเขามีเรื่องกันนะ”

เราได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เขาเป็นคนที่มีคนเคารพนับถืออยู่มาก เขาเป็นที่พึ่งพาของคนอื่นเสมอ เวลาตกทุกข์ได้ยาก แต่เขามีชื่ออยู่กับตำรวจ ที่ตอนรัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติด

แล้วให้ผู้ที่เคยเกี่ยวข้องไปรายงานตัว เขาไปรายงานตัว ตำรวจก็ให้อยู่ในคุก ต่อมาภรรยาเขาก็ไปประกันตัวเขาออกมา แต่ต้องไปรายงานตัวที่ศาลทุกๆ 7 วัน เขาก็ไปทุกครั้ง

“วันนั้น เขาก็ไปรายงานตัวตามปกติ แต่พอดีพ่อตาเขาไม่สบาย พอรายงานตัวเสร็จ เขาก็เลยแวะไปเยี่ยมพ่อตาที่โรงพยาบาล พอขากลับตอนที่เขาเดินกับมาถึงรถบริเวณหน้าโรงพยาบาลเขาก็ถูกยิงพร้อมกับเพื่อนอีกคนที่ไปรายงานตัวด้วยกัน ต่อหน้าทุกคนที่เดินมาขึ้นรถซึ่งกำลังจะกลับบ้าน”

“ตอนเขากลับมาจากโรงพัก ฉันไปนั่งคุยกับเขา ซึ่งเขาเล่าให้ฟังว่าเขาเคยยุ่งเกี่ยวกับจริง เมื่อ 4-5 ปีที่แล้ว และเป็นเพราะญาติพี่น้องที่รู้ว่าเขายุ่ง ต่างก็มาขอร้องเกลี้ยกล่อมให้เขาเลิก เขาจึงเลิกและพยายามทำความดีชดเชยความผิดนั้น”

เมื่อรัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติด เขาก็ให้ความร่วมมือไปรายงานตัวตามกระบวนการ “คืนคนดีสู่สังคม” หรือ “กลับตัว กลับใจแล้วจะได้รับการอภัยโทษ” แล้วเขาก็ถูกฆ่าตายในเวลาต่อมา

“นี่หรือคือคำตอบของการแก้ปัญหา กับคนที่กลับตัวกลับใจ...แล้วอย่างนี้จะให้เราไปเชื่อใจกับนโยบายรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องอื่นๆ ได้อย่างไร”

เมื่อเขาเสียชีวิต มีการพูดกันว่าเขาถูกฆ่าตายเนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทำให้ครอบครัวของเขาตกเป็นจำเลยของสังคม ลูก ๆ ของเขาไม่กล้าไปโรงเรียนเป็นอาทิตย์ เพราะกลัวเพื่อนถาม จากเด็กที่ช่างพูดช่างจาอหยังดี กลายเป็นคนเก็บเนื้อเก็บตัวจากกลุ่มเพื่อน ๆ

“คุณงามความดีของเขามืออยู่เป็นกองกลับไม่พุดถึง แต่ไปพุดถึงความผิดที่เขาเองก็ยอมรับและกำลังกลับตัวกลับใจอยู่...แปลกดีนะ สังคมมนุษย์เรา”...เพื่อนบ้านของเขาจำรำพึงรำพันกับเรา

เพื่อนบ้านของเขามองว่ารัฐบาลไม่จริงจังในการแก้ปัญหานี้ และเขาไม่ควรไปรายงานตัวเลย เพราะเหมือนกับเขาเดินเข้าไปสู่ประตูแห่งความตายเสียอย่างนั้น

“เขาเลิกยุ่งเกี่ยวมาตั้งนานแล้ว ให้เลิกเขาก็เลิก ให้ไปรายงานตัวเขาก็ไป แล้วทำไมถึงต้องทำกันขนาดนี้ ความตายเป็นทางออกของการแก้ปัญหาอย่างนั้นหรือ”

การตายของเขาภายหลังจากที่เข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาของรัฐบาล สร้างผลกระทบให้คนในชุมชนเริ่มไม่เชื่อว่าคนบริสุทธิ์จะอยู่อย่างปลอดภัย และจากการที่มีการพูดคุยกันในชุมชนว่าเขาตายเพราะยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้ผลกระทบทางสังคมก็ตามมา

“ไม่ค่อยมีคนเข้าออกบ้านนี้เหมือนแต่ก่อน คนที่แวะเวียนมาคบหาอย่างมิตรก็ห่างหาย คนที่เคยมาขอความช่วยเหลือบ่อยๆ ก็หายหน้าหายตาไปเลย...แม้จะไม่มีคนมาพูดจาดูถูกดูหมิ่นก็ตาม แต่เราสัมผัสได้ถึงความเย็นชาของสังคมและคนรอบข้าง ที่กระทำต่อครอบครัวนี้”

“ความจริง เป็นเรื่องที่เราทำใจไว้ระดับหนึ่งแล้วเมื่อรู้ว่าเขาทำผิด และคิดว่าทุกคนก็มีสิทธิ์ผิดพลาดได้ อยู่ที่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรเท่านั้น และในชุมชนของเราก็ไม่ใช่เขาคนเดียว ฉันคิดว่าเขาเองก็เป็นแบบอย่างของคนที่ทำผิดและกลับตัวกลับใจ คนอื่นๆ ก็รู้...เรายังภาคภูมิใจในตัวเขา ไม่ใช่ที่เรามองไม่เห็นความผิดของเขา แต่สิ่งที่ดีในตัวเขามีมากกว่าและเขาก็ยอมรับผิดแล้ว เขาควรได้รับการอภัย”

เพื่อนบ้านของเขาให้ข้อมูลว่า ทุกคนต้องช่วยเหลือตนเอง เด็กๆ ก็ต้องกู้เงินเรียน ใช้จ่ายอย่างประหยัด อาหารจากที่มีกินทุกมื้อ ตอนนั้นก็ต้องอดมื้อกินมื้อ บ้านที่เคยมีแต่คนเข้าออก ตอนนี้แทบจะกลายเป็นบ้านร้าง ไม่มีคนอยู่ ต่างคนต่างไปกันหมด

“พูดง่าย ๆ ไม่เหลือความเป็นครอบครัวอยู่อีกเลยนับแต่วันที่พ่อเขาตาย ชีวิตพวกเขาพลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือไปเลย”...เพื่อนบ้านของเขากล่าวทิ้งท้าย

ตารางที่ 10 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 6

ลำดับ	ตำแหน่งในครอบครัว	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การสื่อสาร	อาชีพ	รายได้ต่อปี	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1	ผู้ตาย (หัวหน้าครอบครัว)	42	มีบัตร	ป.ตรี	พูดอ่านเขียนไทย/มั่งได้	เกษตรกรรม	70,000	- ครอบครัวสูญเสียผู้นำ - คนในชุมชนเสียขวัญ ไม่มีกำลังใจที่จะให้

								ความร่วมมือกับรัฐ
2	ภรรยา	36	สูญหาย 16 ก.พ. 47	-	พูดอ่าน เขียนไทย/ มั่งได้	เกษตรกรรม	70,000	- ลูกขาดที่พึ่ง
3	ลูกชาย 1	17	เสียชีวิต แล้ว	ม.5	พูดอ่าน เขียนไทย/ มั่งได้	นักเรียน	-	
4	ลูกชาย 2	19		มหาวิทยาลัย		นักศึกษา	-	- ขาดที่พึ่ง ขาดคน ดูแลส่งเสีย
5	ลูกสาว	17		ม.3	พูดอ่าน เขียนไทยได้	รับจ้าง	ไม่มี ข้อมูล	- ออกจากโรงเรียน เพราะไม่มีเงินเรียน ต่อ เกเรไม่มีคน อบรม

ที่มาตาราง สรุปจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 6

1. ผู้ตายถูกมองว่าตายเพราะถูกฆ่าตัดตอนมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทำให้ลูกๆ ไม่กล้าไปโรงเรียนเพราะกลัวเพื่อนถาม จากเด็กช่างพูดกลายเป็นเด็กเก็บตัว
2. สังคมรอบข้างเอ็นช่า ไม่ไปมาหาสู่เหมือนเก่า (จากการสังเกตของเพื่อนบ้าน)
3. ไม่เชื่อมั่นนโยบายรัฐ มองว่ารัฐไม่จริงจังในการแก้ปัญหา
4. ลูกๆ ผู้ตาย ต้องกู้เงินเรียนจากที่ใช้เงินจากที่บ้าน
5. ลูกสาวต้องออกจากโรงเรียน เกเร เพื่อนบ้านมองว่าเป็นเพราะขาดพ่อคอยอบรมสั่งสอน

การต่อสู้ การเรียกร้อง

ไม่ได้ต่อสู้หรือเรียกร้องใดๆ

การช่วยเหลือ

ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานใด

กรณีศึกษาที่ 7

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 7

ผู้เสียชีวิต	หัวหน้าครอบครัว
ที่อยู่	หมู่ 11 ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
เหตุเสียชีวิต	ถูกยิงด้วยอาวุธปืนบริเวณสี่พระและลำตัวด้านหลัง
การสันนิษฐานของตำรวจ	ถูกฆ่าตัดตอน
การสันนิษฐานของครอบครัว	ตำรวจ เพราะผู้ตายเพิ่งจะไปรายงานตัวที่ศาลมา และพอเกิดเหตุการณ์ ตำรวจต่างก็เดินมาถึงที่เกิดเหตุเร็ว
สถานภาพทางคดี	ไม่ทราบ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	7 คน
จำนวนที่ทำกิน	10 ไร่ (พื้นที่จับจองในเขตอุทยานที่อนุญาตให้ทำกิน)

เรื่องเล่าจากครอบครัวที่ 7

ในเหตุการณ์ที่มีคดีฆาตกรรมเกิดขึ้น ณ โรงพยาบาล ผู้เสียชีวิตรายหนึ่งซึ่งถูกยิงพร้อมกับกรณีศึกษาที่ 6 ผู้ศึกษาได้ข้อมูลจากเรื่องเล่าของภรรยาและลูกชายของเขา

“พ่อผมก็เป็นคนหนึ่งที่มีรายชื่อให้ไปรายงานตัวช่วงรัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติด ซึ่งพ่อผมก็ไป และแม่ก็ไปประกันตัวพ่อมา ซึ่งศาลให้ไปรายงานตัวทุก 7 วัน พ่อไปรายงานตัวครั้งที่ 3 วันนั้นพ่อติดรถของคนในหมู่บ้านเดียวกันที่เขาจะไปรายงานตัวด้วยไปที่ศาล เสร็จจากรายงานตัวพวกเขาแวะไปเยี่ยมคนป่วยในโรงพยาบาล พ่อจะกลับทุกคนเดินกลับมาที่รถ พ่อก็ถูกยิงพร้อมกับเพื่อนอีกคน”

“พ่อเป็นชาวไร่ธรรมดา เป็นคนทำงานหาเลี้ยงพวกเราทุกคน พี่น้องของผมมี 5 คน คนโตกับคนกลางแต่งงานแล้ว แต่พวกเรายังอยู่บ้านเดียวกันอยู่ พ่อเป็นผู้นำพวกเราในการทำงาน ทำไร่ ทำทุกอย่างในบ้าน หาเงินส่งเสียเป็นค่าใช้จ่ายให้ผมกับน้องเรียนเป็นที่พึ่งพาของญาติๆ...ทั้งการทำมาหากินและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท”

“เรียกว่าพ่อ เขาก็รักลูกทุกคน พ่อเป็นคนใจดีคนหนึ่ง พ่อมักจะมิชอบพิเศษให้เราในโอกาสต่าง ๆ เสมอ เช่น เวลาเราเรียนจบ 1 ชั้นก็จะได้รับรางวัลจากพ่อ 1 ชั้น พ่อมักจะ

สอนให้เราทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด แล้วเราจะได้รับรางวัลจากความเหน็ดเหนื่อยนั้นอย่างงดงาม... พวกเราอยู่ด้วยกัน ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะกัน เพราะทั้งพ่อและแม่ผมต่างก็รักกันดี ซื่อสัตย์ต่อกันทั้งคู่ ไม่มีใครนอกใจใคร สรุปแล้วเขาเป็นพ่อบ้านที่ดีในทุกๆ เรื่อง”

“พ่อเป็นเพื่อนที่ดีกับญาติๆ ไม่มีเรื่องผิดใจอะไรกัน เพราะทุกคนต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อย่างว่านะ... คนมั่งต้องรักแซ่เดียวกัน... พ่อไม่ค่อยชอบออกไปไหน ส่วนใหญ่จึงเป็นญาติๆ มากกว่าที่จะมานั่งพูดคุยกับพ่อที่บ้าน”

“กับเจ้าหน้าที่รัฐ ก็เห็นพ่อรู้จักอยู่บ้าง 2-3 คน เขาเคยแวะมากินข้าวที่บ้านครั้งสองครั้งช่วงเทศกาลปีใหม่ เป็นตำรวจคนหนึ่งส่วนอีกคนหนึ่งทำงานที่อำเภอ ไม่รู้ว่าพ่อได้ไปคบหากับเขาหรือเปล่า แต่เท่าที่เห็นเขาก็ไม่เคยไปไหนมาไหนด้วยกัน”

คำบอกเล่าถึงบิดาซึ่งเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญา และภายหลังถูกฆ่าเสียชีวิต ทำให้คนที่ไปรายงานตัวตามคำชักชวนในกระบวนการแก้ปัญาหลายเสพติดตามนโยบายรัฐ ต่างหวาดผวาคำบอกเล่าของกรณีศึกษาทำให้ทราบว่ ในเวลานั้นเกือบทุกคนที่ประกันตัวออกมาก็ขอลับเข้าไปอยู่ในคุก ต่างก็มีคำถามถึงความจริงใจในการแก้ปัญาของรัฐบาล ความเป็นธรรมที่จะได้รับจากกระบวนการยุติธรรม

“มีคนไม่น้อยมาที่บ้าน มาร่วมงานศพและแสดงความเสียใจกับเราเรื่องพ่อ ต่างก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า พ่อตกเป็นเหยื่อของความไม่จริงใจในการแก้ปัญา ซึ่งผมเองก็คิดอย่างนั้น เพราะพ่อผมก็ทำตามกระบวนการทุกขั้นตอนที่เขาบอกแล้ว ทำไมถึงต้องฆ่า”

ภรรยาของเขา (ผู้ตาย) เล่าให้ฟังถึงนาที่ที่เห็นสามีของเธอถูกยิง

“ทันทีที่ฉันเห็นร่างเขาล้มลงกับพื้น เลือดไหลนองท่วมพื้นดิน ก็เหมือนกับฉันขาดใจตายไปพร้อมกับเขา ฉันคิดว่าถ้าฉันตายไปพร้อมกับเขาเลยก็ยังคงดีกว่าให้อยู่คนเดียวแล้วต้องทนทุกข์เช่นนี้ เพราะเขาเป็นทุกอย่างในชีวิตของ ไม่ใช่ว่ามีพ่อแล้วทำให้เรามีเงินใช้อย่างเดียว แต่เขาเป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรีของลูกๆ เป็นที่พึ่งพาของพวกเราทุกคน”

“ฉันไม่มีกะจิตกะใจไปทำอะไร ลูกๆ ฉันก็เหมือนกันหลังงานศพ พวกเราต่างก็อยู่บ้านไร่นาที่เริ่มไว้ ก็ไม่อยากไปทำ ลูกฉันคนหนึ่งเพิ่งเรียนจบ เขาสมัครงานได้และกำลังจะ

ไปทำงาน แต่พ่อเขามาตายจากไปเสียก่อน ด้วยความเป็นห่วงฉัน เขาจึงไม่ไปทำงานนั้น พวกเราอยู่บ้านกันจริงๆ ไม่มีใครอยากไปไหน หรือทำอะไรเลย”

“ทุกอย่างไม่มีอะไรเหมือนเดิมอีกเลยหลังจากเขาตาย ไม่มีใครมาเยี่ยมเยียน มานั่งพูดคุยเล่นกันหน้าบ้าน หรือมาปรึกษาหารือเหมือนแต่ก่อน เราไม่เป็นที่พึ่งพาเขาได้อีกแล้วในความคิดของฉัน จากเหตุการณ์นี้ ก็ทำให้ฉันได้รู้ว่าใครเป็นมิตรแท้หรือเพื่อนบ้านที่ดีได้เหมือนกัน เพราะคนที่คอยแต่มาเกาะเกาะ ก็ห่างหายหน้ากันไปเลย จะมีมาหาบ้างก็แต่คนที่รักฉันกับลูกๆ จริงเท่านั้น”

“สามีนฉันตายไป ฉันเสียใจมาก แต่พอฉันมองคนที่เหลืออยู่ บ้างก็หนีหัวซุกหัวซุน เพราะกลัวเขาย่ำ บ้างก็ไม่กล้าไปมอบตัว ส่วนคนที่ไปมอบตัวแล้วก็พากันขอไปอยู่ในคุก พอออกมาท้อหวาดระแวงว่าใครจะมาทำร้ายตนเองอีก อยู่ไม่เป็นสุขเลย ซึ่งฉันคิดว่า พวกเขาเองก็มีความทุกข์ไปอีกแบบหนึ่ง คนละแบบกับฉัน ทำให้ฉันเข้าใจคำว่า เอาใจเขามาใส่ใจเรามากขึ้น”

ภายหลังเหตุการณ์ครั้งนั้น ไม่มีใครยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือหรือซ้ำเติมครอบครัวของเธอ และเธอได้เล่าข้อมูลให้เราฟังเพิ่มเติมว่า ในหมู่บ้านมีหลายคนที่เคยเข้าไปพัวพันกับเรื่องนี้ ซึ่งเกือบทั้งหมดล้วนแล้วแต่กลับใจและยอมรับในสภาพความเป็นจริงที่เคยทำผิดไป สามีนฉันก็เป็นอีกคนหนึ่งโน้น ซึ่งคนส่วนใหญ่ก็รู้ แต่ก็ใช้ว่าสังคมหรือชุมชนจะสนับสนุนหรือส่งเสริมคนทำผิด แต่ทุกคนต่างก็เห็นควรที่พวกเขาจะได้รับการอภัยตามคำประกาศของนโยบายรัฐบาล

“หลังจากที่พวกเราพอทำได้ ลูกๆ ฉันต่างก็พากันไปสมัครหางานทำเพื่อจะได้มีรายได้ ส่วนฉันกับลูกคนโตก็ทำไร่ข้าวชนิดหน้อย พอเอามาประทังชีวิต และปลูกขิงอีกชนิดหน้อย ซึ่งเดิมทีตอนที่สามีนฉันอยู่ พวกเราสามารถทำทุกอย่างได้ในปริมาณมาก แต่เดี๋ยวนี้แค่พอมีกินเท่านั้นก็พอแล้ว ลูกและหลานที่เคยเรียนอยู่ในโรงเรียนเอกชน ก็ต้องเปลี่ยนไปเรียนกับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เพราะไม่มีค่าเล่าเรียนให้อีกแล้ว ไม่มีใครมีปัญญาความสามารถเหมือนกับสามีนฉันอีก”

ครอบครัวของเธอมีความเปลี่ยนแปลงภายหลังจากสามีนซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต ทั้งฐานะทางครอบครัว การดำเนินชีวิตในแต่ละวัน การอยู่กิน การทำมาหากิน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวด้วย สำหรับเธอแล้วไม่มีสามีนก็เหมือนกับบ้านไม่มีเกียรติ ไม่มี

ศักดิ์ศรีอีก ใครมีงานมีการอะไรตามประเพณีวัฒนธรรมเขาก็ไม่ค่อยมาเรียกไปร่วม เพราะเขาคิดว่าเธอคงช่วยอะไรไม่ได้มาก ไม่เหมือนเมื่อก่อน

“ถึงแม้ว่าเขาจะฆ่าสามีฉันตายไปแล้ว ก็อย่าฆ่าใครอีกเลย เพราะฉันไม่อยากเห็นใครได้รับความเจ็บปวดอย่างฉันอีก”

ตารางที่ 11 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 7

ลำดับ	ตำแหน่งในครอบครัว	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การสื่อสาร	อาชีพ	รายได้ต่อปี	- ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1	ผู้ตาย	45	มีบัตร	-	พูด อ่าน-เขียนภาษาไทยได้	ทำไร่	70,000	- ญาติพี่น้อง ครอบครัวขาดที่พึ่ง ที่ปรึกษา
2	ภรรยา	43	มีบัตร	-	พูด อ่านเขียนไทยได้นิดหน่อย	ทำไร่		- ขาดผู้นำทางครอบครัว - ครอบครัวขาดรายได้
3	ลูกชาย 1	29	แต่งงาน	ม.3	ดี	ทำไร่	50,000	-
4	ลูกชาย 2	27	แต่งงาน	ป.ตรี	ดี	บริษัท	84,000	- ไม่ได้ศึกษาต่อ ป.โทเหมือนที่ตั้งใจ
5	ลูกสาว 1	25	แต่งงาน	ป.4	ดี	ลูกจ้าง	60,000	
6	ลูกชาย 3	21	แต่งงาน	ม.6	ดี	ลูกจ้าง	60,000	
7	ลูกสาว 2	16	โสด	ม.4	ดี	เรียน	-	

ที่มาตาราง สรุปลจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 7

1. ขาดกำลังสำคัญในการทำไร่ ทำให้ไม่สามารถทำได้ในปริมาณที่เท่าเดิมต้องทำน้อยลงแค่พอกิน
2. เศร้าโศกจากการสูญเสีย เกิดอาการซึมเศร้า
3. เกิดความระแวงไม่ไว้วางใจใคร ไม่ว่าจะคนรู้จักหรือเจ้าหน้าที่รัฐ
4. ลูกชายคนที่ 2 ไม่ได้ไปทำงานที่สมัครไว้ เนื่องจากอยู่ดูแลมารดาซึ่งกำลังเสียใจอยู่ในขณะนั้น และไม่ได้เรียนต่อปริญญาโทตามที่ตั้งใจไว้
5. ลูกที่เคยเรียนโรงเรียนเอกชนต้องเปลี่ยนที่เรียนไปเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

6. สังคมไม่ค่อยให้ความสำคัญ มีงานประเพณีวัฒนธรรมเพื่อนบ้านก็ไม่ค่อยเรียกไปร่วมงาน

การต่อสู้ การเรียกร้อง

ไม่ได้ต่อสู้หรือเรียกร้องใดๆ

ความช่วยเหลือ

ไม่ได้รับความช่วยเหลือใด

กรณีศึกษาที่ 8

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 8

ผู้เสียชีวิต	หัวหน้าครอบครัว
ที่อยู่	หมู่ 4 ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
เหตุเสียชีวิต	ถูกยิงด้วยอาวุธปืนบริเวณสี่พระและลำตัวด้านหลัง ขณะขี่จักรยานกลับจากฟังกาการพิจารณาคดีของญาติในคดียาเสพติด
การสันนิษฐานของตำรวจ	ถูกฆ่าตัดตอน
การสันนิษฐานของครอบครัว	ถูกตำรวจฆ่า เพราะในเหตุการณ์ขณะที่ถูกฆ่านั้นเดิมที่ผู้ฆ่าทำที่เป็นขอคืน พอทุกคนหมอบก็เจาะจงยิงตัวผู้ตายคนเดียว
สถานภาพทางคดี	ไม่มีความคืบหน้า
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	7 คน
จำนวนที่ทำกิน	5 ไร่

เรื่องเล่าจากครอบครัวที่ 8

“เหนาะต่ง” ในมิติความสำคัญของต่อครอบครัวผ่านมุมมองของลูกชาย ซึ่งเป็นคนเล่าเรื่องของเขาให้ฟังนั้น เป็นผู้ว่าในครอบครัวเราทุกๆ ด้าน เช่นเดียวกับหัวหน้าครอบครัวชาติพันธุ์ม้งอื่นๆ ที่อาศัยในบริเวณนี้

“เหนาะต่ง” เป็นคนขยัน เป็นที่นับหน้าถือตาของผู้คนในหมู่บ้าน แต่ช่วงหลังมานี้เขาป่วยจึงไปสูบฝิ่นเพื่อรักษา แต่เมื่อหายป่วยแล้วเขาก็ติดฝิ่นแล้ว พอลูกฝิ่นสูบไม่ได้จึงไปหา ยาเสพติดอย่างอื่นมาเสพทดแทนบ้าง เช่น ยาบ้า ทำให้มีเรื่องทะเลาะกันในครอบครัวบ่อยครั้งขึ้น แต่ยังรักและดีกับพวกลูกๆ เหมือนเดิม ต่างกันที่ว่าเขาไม่มีเงินเหลือที่จะมายื่นให้ลูกๆ ใช้เหมือนเมื่อก่อน เนื่องจากต้องเสพยาบ้า แต่พวกลูกๆ ของเขาเองก็โตเรียนจบกันแล้ว มีการมีงานทำหมดจึงไม่มีใครเดือดร้อนเท่าไรนัก “เหนาะต่ง” ยังเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับลูกๆ เสมอ ลูกๆ ขอให้เขาเลิกเสพยา เขาก็พยายามเลิก ลูกๆ พาเขาไปบำบัดรักษาหายทั้งจากฝิ่นและยาเสพติดชนิดอื่นๆ ทำให้รู้สึกว่าการครอบครัวเราอบอุ่นขึ้นอีกครั้ง แต่ก็ไม่นานนักเขาก็ถูกฆ่าตาย

แม้ช่วงหลัง “เหนาะต่ง” จะติดฝิ่น แต่เพื่อนบ้านก็ยังให้ความเคารพอยู่บ้างในฐานะของอดีตผู้นำทางทหารเก่า เวลาที่มีกรณีพิพาทก็ยังมาปรึกษาหารือ แต่ก็ไม่มากเหมือนเมื่อก่อนนี้ที่ยังไม่ติดฝิ่น ส่วนในเรื่องอื่นๆ “เหนาะต่ง” ก็ยังไปมาหาสู่เพื่อนและญาติๆ ตามปกติ ไม่ได้มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งหรือผิดใจกันกับใคร

มีคนเคยเห็นเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาหาเขาที่บ้านหลายครั้ง มาพูดคุยแล้วก็กลับไป แต่ไม่แน่ใจว่าเคยไปไหนมาไหนด้วยกันหรือไม่ สนิทกันแค่ไหนก็ไม่ทราบ แต่รู้ว่าเขารู้จักเจ้าหน้าที่เขาหลายคน

ลูกๆ ของเขาไม่ปฏิเสธว่าพ่อของเขาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เนื่องจาก “เหนาะต่ง” เสพยาจริง แต่ลูกๆ ของเขาพยายามจะบอกว่าเมื่อเขาเลิกได้แล้วทุกอย่างก็ดีขึ้น ชาวบ้านก็มองครอบครัวพวกเขาดีขึ้นด้วย

“พวกเราไม่สามารถปฏิเสธข้อกล่าวหาเหล่านั้นได้ เพราะพ่อเสพยาจริง ก็ได้แต่ทำใจ ซึ่งผมคิดว่าคนอื่นก็ใช้จะมองเราในแง่ร้ายไปเสียหมด เพราะเขาก็เห็นในความพยายามของพวกเราที่พยายามพาพ่อไปบำบัดรักษาจนสามารถเลิกได้”

ยาเสพติดเป็นตัวบ่อนทำลายความสุขในชีวิตครอบครัวที่ร้ายแรงมากอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้เราสูญเสียความปรองดองกัน สูญเสียความอบอุ่นภายในบ้าน กลิ่นไอของความอบอุ่นที่เคยมีกลับกลายเป็นกลิ่นไอของยาที่พ่อเสพ กลิ่นไอแห่งการทะเลาะตบตีระหว่างพ่อแม่ และจบลงด้วยการเสียชีวิตของพ่อ

“นี่แค่ปัญหาหาเสพติดในบ้านผมเท่านั้น ซึ่งยังไม่ได้เปรียบเทียบเป็นภาพระดับประเทศว่าผลกระทบจะมากมายอย่างไร”....ลูกชายของ “เหนาะต่ง” บอกกับเรา

“ผมมองว่าวิธีการแก้ปัญหาของรัฐนั้นป่าเถื่อนและเผด็จการเกินไป ผู้กระทำผิดไม่สามารถกลับตัวได้จริงตามคำเชิญชวนของรัฐบาล”

“เสียใจครับ เพราะพวกเราเพิ่งจะได้พ่อกับคนเดิมกลับมาไม่นานก็จากไปอีกแล้ว และคราวนี้จากไปแบบไม่มีวันกลับด้วย”

ลูกๆ ของ “เหนาะต่ง” เล่าว่าการขาดเขาเสมือนกับเข้าไปในป่าใหญ่แล้วเข็มทิศเสีย ไม่รู้ว่าจะเดินไปทางไหนต่อ ทำอะไรถึงจะดีและถูกต้อง ไม่มีที่ปรึกษา ไม่รู้ว่าจะตัดสินใจอย่างไร ว่าแห้วแล้วก็หวาดระแวงกับคนรอบข้าง

ญาติพี่น้องก็สงสารแล้วก็ช่วยเหลือครอบครัวพวกเขาเป็นอย่างดี แต่กับสังคมหรือคนภายนอกที่ไกลออกไปก็ไม่รู้ว่าเขาคิดเห็นอย่างไรกับครอบครัวเขา

“สังคมทุกวันนี้มีแต่การเมินเฉย ไม่ซ้าเดิมคือบุญที่สุดแล้ว แต่การยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือนั้นไม่ค่อยมี การไว้เนื้อเชื่อใจกันหาแทบไม่ได้จากคนที่ไม่ใช่ญาติ”

นอกจากญาติๆ แล้วครอบครัวของเขาไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากใคร ในสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งบริเวณนี้ หัวหน้าครอบครัวเปรียบเสมือนเกียรติและศักดิ์ศรีของครอบครัว พอเราขาดพ่อไปทำให้เหมือนกับว่าครอบครัวเราก็ไม่ค่อยมีเกียรติมีศักดิ์ศรีเหมือนคนอื่น เวลาทำอะไรหรือขอให้คนอื่นมาช่วยอะไร ก็ไม่ค่อยอยากช่วย

ภายหลัง “เหนาะต่ง” เสียชีวิต ครอบครัวของเขาไม่ได้ต่อสู้หรือดิ้นรนอะไร พวกเขาเล่าให้ฟังว่า

“ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร กลัวความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นอีกหากไปเรียกร้องอะไรแล้วกระทบใคร เวย์ยอมระงับด้วยการไม่จองเวร ไม่ใช่ไม่เชื่อในกระบวนการยุติธรรมนะ แต่ความยุติธรรมนั้นขึ้นอยู่กับผู้ถือหรือบังคับใช้ ปล่อยให้เวรกรรมตามล่าเขาตนเองดีกว่า”

“เหตุการณ์มันบ่งชี้ชัดเจน ว่าใครเป็นใคร ไม่ต้องอธิบายก็คงรู้”

วันนั้น “เหนาะต่ง” กับครอบครัวไปเยี่ยมญาติอีกคนที่ถูกจับอยู่เรือนจำในข้อหาค้า ยาเสพติด ญาติของเขาขึ้นศาลครอบครัวของ “เหนาะต่ง” จึงไปร่วมฟังศาลพิพากษาคัดสินด้วย ขากลับเขาเป็นคนขับรถขับมาถึงครึ่งทางซึ่งกำลังขึ้นเขาอยู่ก็มีรถขับปาดหน้ามาจอดขวางทางและ บอกให้จอดรถ

“พ่อก็จอดหลังจากนั้นก็ทำที่เป็นขอคืน พ่อคันเสริ้จก็บอกให้พวกเราลงจากรถแล้วก็หมอบลง ถ้าไม่อยากตาย พวกเราก็หมอบตามคำบอก แล้วเขาก็เรียกพ่อลงมายังกันซึ่งๆ หน้าตรงนั้น แล้วก็ขึ้นรถกันไปแบบไม่มีอะไรเกิดขึ้น”...ลูกๆ เขาเล่าให้ฟังถึงนาที่นั้น

ลูกๆ เขาเล่าให้ฟังอีกว่า ทุกอย่างจบแบบเงียบสนิท ไม่ได้มีการสืบสวนสอบสวนหาคนร้าย ครอบครัวเองก็ไม่มีกำลังที่จะต่อสู้อะไร เมื่อพ่อตายไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปมากนัก เพราะลูกๆ โตกันแล้ว มีครอบครัวกันหมดแล้วการคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูงหรือญาติๆ ก็ยังเหมือนเดิม เพียงแต่ขาดพ่อเป็นหัวโขนทำให้คนอื่นไม่ค่อยเกรงใจเราเท่านั้น และลูกๆ ทุกคนก็แยกย้ายกันไปทำงานหมด เหลือแม่อยู่บ้านทำไร่คนเดียว

“ผมก็เลยกลับมาอยู่เป็นเพื่อนแม่ เพราะสงสารเขา...ชีวิตที่เปลี่ยนไปเรา ไม่มีพ่อให้เรียกเหมือนคนอื่นอีกแล้ว”

“ถ้าเป็นไปได้ผมอยากให้มีการสอบสวนคดีและการกระทำอย่างอุกอาจเช่นนี้ โดยตรงจากกระทรวงยุติธรรม และคนที่ยุติธรรมจริงๆ”

พวกเขาไม่เคยรับรู้ถึงการที่มีสถาบัน องค์การทางสังคม สื่อ ที่กล่าวถึงการฆ่าตัดตอน หรือไม่ แค่นั้น อย่างไรก็ตาม พวกเขาเล่าว่า ไม่พอใจ แต่ไม่อยากจะสูญเสียมากกว่านี้ก็เลยปล่อยให้เรื่องเงียบไปตามกาลเวลาดีกว่า เพราะรู้ว่า อยู่ ว่าใครเป็นใคร

“มันแค่จัดการกันไป จะได้ผลก็เพียงตัวเลขเท่านั้น แต่กับจิตใจคนผมว่าร้ายหรือ แย่กว่าเดิมอีก เพราะทำแบบนี้มีแต่คนเกลียดและไม่ไว้ใจทางรัฐบาลมากขึ้น นานไปรัฐอาจขอความร่วมมือจากประชาชนไม่ได้อีกเลยก็เป็นได้ เพราะประสบการณ์มันสอน”

“ผมคิดว่าการฆ่าคนทั้ง เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ รัฐบาลควรหาต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหาและจัดการให้ตรงจุดน่าจะดีกว่า”

“เพราะเป็นมั้ง ถึงถูกฆ่าเหมือนหมูเหมือนหมาแบบนี้มากกว่า แปลกดีนะ ที่กฎหมายไม่ได้ถูกนำมาใช้กับพวกเราทุกเรื่อง แค่ว่าบางเรื่องเท่านั้นที่เรามีสิทธิ์ใช้”

ตารางที่ 12 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 8

ลำดับ	ตำแหน่งในครอบครัว	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การสื่อสาร	อาชีพ	รายได้ต่อปี	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1	พ่อ (ผู้ตาย)	52	มีบัตร	-	อ่านเขียนไทยได้	ทำไร่	40,000	
2	ภรรยา	48	มีบัตร	-	พูดไทยได้บ้าง	ทำไร่		- ขาดผู้นำในครอบครัว ไม่มีคนช่วยทำไร่
3	ลูกสาว 1	34	แต่งงาน	ม.6	ดี	ลูกจ้าง	60,000	
4	ลูกชาย 1	32	แต่งงาน	ป.ตรี	ดี	ลูกจ้าง	96,000	- ไม่มีที่พึ่งญาติพี่น้องเห็นความสำคัญน้อย
5	ลูกสาว 2	29	แต่งงาน	ม.3	ดี	ทำไร่	50,000	
6	ลูกชาย 2	27	แต่งงาน	ม.6	ดี	ทำไร่	50,000	- ไม่มีที่พึ่ง ถูกตั้งคำถามจากสังคม
7	ลูกชาย 3	25	แต่งงาน	ม.6	ดี	ลูกจ้าง	60,000	- ขาดที่ปรึกษาในการทำมาหากิน

ที่มาตาราง สรุปจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 8

1. รู้สึกว่าครอบครัวตนเองไม่มีเกียรติไม่มีศักดิ์ศรีจากการที่ขาดหัวหน้าครอบครัว
2. เกิดความหวาดระแวง
3. ไม่มั่นใจในกระบวนการแก้ปัญหาของรัฐ
4. คิดว่าชาติพันธุ์ของตนเองไม่มีค่า หมดความภาคภูมิใจ

การต่อสู้ การเรียกร้อง

ไม่ได้ต่อสู้หรือเรียกร้องใดๆ

การช่วยเหลือ

ได้รับกำลังใจจากญาติๆ

กรณีศึกษาที่ 9

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 9

ผู้ถูกทำร้าย	หัวหน้าครอบครัว
ที่อยู่	หมู่ 4 ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
เหตุเสียชีวิต	ถูกยิงด้วยอาวุธปืนบริเวณศีรษะและลำตัว ในรถยนต์ส่วนบุคคล พร้อมกับลูกชาย 2 คน รวม 3 คน
การสันนิษฐานของตำรวจ	ถูกฆ่าตัดตอน ชัดผลประโยชน์
การสันนิษฐานของครอบครัว	น่าจะถูกตำรวจฆ่า
สถานภาพทางคดี	ไม่มีความคืบหน้า
การต่อสู้	ไม่ได้ต่อสู้หรือร้องเรียนใดๆ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	9 คน (รวมผู้ตาย)
จำนวนที่ทำกิน	25 ไร่ (พื้นที่จับจองในเขตอุทยาน)

เรื่องเล่าจากครอบครัวที่ 9

“ไฉ่เซ็ง” ย้ายจากเข็กน้อยไปอยู่ฝางตั้งแต่ปี 2534 เพราะที่เข็กน้อยนั้นต้องทำไร่ปีต่อปี เช่น ไร่ซิง ซึ่งเขาไม่ชอบ เขาอยากทำอะไรที่มั่นคงและยาวนานกว่า จึงพาครอบครัวไปอยู่ฝางกับชาวมูเซอ ไปทำสวนลิ้นจี่จนสามารถเก็บดอกเก็บผลขายได้ทุกๆ ปี

ในอดีตที่เข็กน้อย “ไฉ่เซ็ง” เป็นผู้หมวดของกองกำลังทหารฝ่ายรัฐบาล ในสมัยที่มีคอมมิวนิสต์อาศัยอยู่ในป่า เขาเป็นกลุ่มผู้บุกเบิกพื้นที่ที่เข็กน้อยและเป็นแกนนำในการอพยพพา กลุ่มชาติพันธุ์ม้งมาตั้งรกรากอยู่ที่นี่ คนส่วนใหญ่ต่างก็รู้จักเขาทั้งคนไทยและคนม้ง เพราะนอกจากเขาจะเป็นทหารแล้วพ่อยังมีความสามารถในการเป่าแคน เป็นพ่อแคนให้ในงานพิธีกรรมต่างๆ ทำให้พ่อเป็นที่รู้จักและเคารพของคนทั่วไป

เมื่อพวกเขาย้ายไปอยู่ที่ต่างใหม่ๆ ไม่มีใครรู้จักพวกเขาเลย แต่ด้วยความที่เขาคือเป็นคน อัจฉริยะไม่ตรีดี เพียงเวลาไม่กี่ปีเขาก็มีมิตรสหายมากมายสามารถอยู่ร่วมกับคนในท้องถิ่นเดิมได้ดี แม้ว่าจะไม่มีญาติเลยสักคน

ภายในครอบครัวของเขานั้น มีความอบอุ่นมากที่สุด เพราะแม้พวกเขาจะโตๆ กันแล้ว มี ครอบครัวแล้ว พ่อ แม่ ลูก ก็ยังกอดกันเล่นด้วยกันเสมอ ลูกสาวเขาบอกว่าปรกติคนมันจะไม่ค่อย เป็นแบบนี้เท่าไรนัก

“พ่อเป็นคนรักเดียวใจเดียว ไม่เคยนอกใจแม่ บ้านเราไม่เคยมีเรื่องทะเลาะหรือ บาดหมางใจกัน เราพี่น้องก็รักใคร่และไว้เนื้อเชื่อใจกัน”

ต่อมาน้องชายกับน้องสะใภ้ของ “ไฉแก๊ง” มีเรื่องบาดหมางใจกันจนถึงขั้นเลิกกัน ซึ่งเป็น จังหวะที่เขาเอาเงินให้น้องสะใภ้ซื้อที่ดินที่เข็มน้อยเพื่อสร้างบ้านให้พ่อกับแม่อยู่ตอนแก่ แต่พอ น้องชายกับน้องสะใภ้ของเขาเลิกกัน น้องสะใภ้ก็มาสร้างกระท่อมไว้บนที่ดินผืนนั้น (1 งาน) ซึ่ง ตามข้อตกลงในการหย่า (ใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแบบมั่ง ไม่มีการลงบันทึก) ทางผู้ใหญ่ทั้งสอง ฝ่ายต่างก็บอกว่าให้คืนที่ดินผืนนั้นให้กับ “ไฉแก๊ง” เมื่อ “ไฉแก๊ง” ลงมาที่เข็มน้อยก็เห็นกระท่อมที่เขา สร้างไว้จึงให้คืนหรือออก เพื่อจะสร้างใหม่เพราะเข้าใจว่าน้องสะใภ้ก็เข้าใจแล้ว แต่พอหรือเสร็จ น้องสะใภ้ก็ไปแจ้งความว่าพวกเขาบุกรุกทำลายทรัพย์สิน และลักทรัพย์ “ไฉแก๊ง” จึงนัดวันไปเจรจากันที่โรงพัก

“พ่อคุยกันเสร็จในช่วงบ่าย พ่อกับพี่และน้องชายฉันก็ถูกยิงตายพร้อมกันระหว่าง ทางที่กลับบ้าน ซึ่งฉันก็ไม่รู้ว่าใครเป็นคนทำ มีข่าวลือมีไปต่างๆ นานา ฉันไม่รู้ว่าเชื่อใครดี”

“บางคนบอกว่ารถเสีย จึงจอดรอเพื่อลงมาดูแล้วก็มีคนมาฆ่า แต่พ่อฉันไปดูรถก็ อยู่ในสภาพดี ไม่มีอะไรเสีย กระบอกปืนที่พ่อนั่งเปิดเหมือนเปิดเพื่อคุยกับใคร...พวกเขายิง พ่อและน้องจากกระบอกด้านข้าง ไม่ใช่ด้านหน้า ฉันคะเนเองว่าต้องมีการพูดคุยอะไรกัน ก่อนที่จะฆ่ากันอย่างแน่นอน ส่วนพี่ชายฉันเขายังไม่รอด”

“ตามกระแสข่าวที่ได้ยินมาก็คือ เขาบอกว่าพ่อกับน้องชายฉันมีส่วนพัวพันไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ฉันคิดว่าไม่จริง เพราะถ้าจริงปานนี้ฉันกับแม่ก็ต้องมีเงินใช้สบายแล้ว ไม่ต้องมาลำบากแบบนี้”

ลูกสาวของ “ไฉแก๊ง” เล่าให้ฟังว่าแม่ฉันถึงกับช็อค เข้าห้อง ICU เป็นอาทิตย์ เพราะเสียคนที่รักไปทีเดียวยังถึง 3 คน พ่อ พี่ชาย และน้องชายของเธอ เธอเองก็เสียใจมากเช่นกัน

“ฉันกับแม่ไม่ได้อยู่ร่วมงานศพพวกเขาเลย เพราะฉันต้องไปเฝ้าแม่ที่โรงพยาบาล ฉันทันได้กลับมาร่วมงานพ่อแค่ครั้งวันเท่านั้น แม้กระทั่งตอนที่ฝังท่าน ฉันก็ไม่ได้ไปร่วม... ความสูญเสียเหตุการณ์ครั้งนี้ ไม่รู้จะพูดให้หมดอย่างไร เพราะถ้าพูดว่าเสียใจ ก็ไม่รู้ต้องว่าจะต้องพูดสักกี่คำถึงจะพอ...มันมากมายเกินกว่าที่จะบรรยายได้ ฉันพูดได้แต่เพียงว่า ถ้าใครไม่เจอ ใครก็ไม่รู้ว่าเจ็บยังไง และถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้คนที่ทำลงลิ้มรสดู จะได้รู้ว่าคนอื่นเขาต้องทนเจ็บกับน้ำมือของตนเองอย่างไร”

“หลังจากที่ออกจากโรงพยาบาล ฉันกับแม่ก็ระหกระเหินเร่ร่อนขอไปพักอาศัยอยู่กับคนโน้นที คนนี้ที เพราะไม่อยากจะอยู่บ้าน มันเหงา มันว่าเหว่ เปิดประตูบ้านไปที่ไรแม่ก็ต้องร้องไห้ทุกที ทำใจไม่ได้ กลัวอาการจะกำเริบหนัก พวกเราจึงเลือกที่จะไปอยู่ที่อื่นแทน”

“ทั้งพี่ชายและน้องชายฉันต่างก็มีลูก พวกเขาทิ้งหลานให้ฉันเลี้ยงถึง 11 คน ฉันต้องตระเวนตามสถานสงเคราะห์ต่างๆ เพื่อขอให้เขาอุปการะหลาน เพราะพี่สะใภ้ฉันมีลูก ถึง 8 คน ลำพังแถมคนเดียวก็ส่งเสียค่าใช้จ่ายไม่ไหว ส่วนน้องสะใภ้ฉัน พอน้องชายตายเขาก็กลับไปอยู่บ้าน และทิ้งหลานไว้กับฉัน”

“ฉันมองว่ายาเสพติดเป็นสงครามหนึ่ง que ทุกคนต้องให้ความร่วมมือและให้ความจริงใจ จริงจังกับการแก้ไข แต่สำหรับวิธีการของรัฐบาลนั้น ฉันไม่เห็นด้วย เพราะการแก้ปัญหาโดยการฆ่ากันแบบนี้ มีผู้ที่ได้รับผลกระทบตามมาอีกมากมายทั้งสภาพจิตใจและการดำเนินชีวิตเพื่ออยู่ต่อ เช่นคนในครอบครัวที่เหลือของเขาใครจะมาดูแลรับผิดชอบ และที่ฉันคิดว่ามันขัดกับหลักศาสนาเพราะทุกสิ่งที่มีชีวิต ต่างก็รักชีวิตของตนเอง แม้แต่หมาแมวสัตว์ยังทำไม่ได้ แล้วนี่กับคนมาทำกันได้อย่างไร ฉันไม่เข้าใจคนที่ออกกฎหมายข้อนี้เลย”

เธอบอกว่าพบความจริงใจจากคนรอบข้างน้อยนัก เพราะเมื่อครั้งที่พ่อยังอยู่ ยังเป็นที่เคารพของเขา ก็มีผู้คนมากมายที่รู้จักพวกเรา แต่ตอนนี้เหมือนมีไม่กี่คนที่รู้จักเธอกับแม่ และก็ไม่มีการยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือพวกเธออย่างเป็นทางการ ที่ช่วยก็อาจจะเป็นสถานสงเคราะห์ที่ช่วยรับเลี้ยงหลานๆ แต่นั่นก็เพราะการดิ้นรนของเธอเอง ไม่ใช่ว่ามีคนติดต่อให้ หรือเขาอาสาเข้ามาให้ความช่วยเหลือ และมีบ้างก็เสียงนินทาที่ลอยมาเข้าหู แต่เธอกับแม่ก็พยายามทำใจ

“ฉันเองไม่สามารถไปป่าวประกาศยืนยันกับใครต่อใครว่าคนในครอบครัวฉันบริสุทธิ์ แต่ส่วนตัวแล้ว ฉันไม่เชื่อ ฉันเจ็บและอายกับการนินทาของชาวบ้าน แต่เราไม่สามารถเปลี่ยนความคิดของเขาได้ ที่ทำได้คือทำใจ และหลับหูหลับตาซะ”

ภายหลังพ่อ พี่ชาย และน้องชายตาย เธอกับแม่ไม่กล้าไปเรียกร้องอะไรเพราะไม่ไว้ใจใครอีก ความคับหน้าทางด้านคดี ก็ไม่เคยได้รับการติดต่อหรือแจ้งความคับหน้าใดๆ เลย นอกจากการสอบปากคำแบบกวนๆ จากเจ้าหน้าที่ ซึ่งเธอและแม่ไม่ประทับใจเลยแม้แต่นิดเดียวและสงสัยในเจตนาของเจ้าหน้าที่

เธอกับแม่ ตกลงกันมาเช่าบ้านอยู่ที่เข็กน้อยเพื่อจะได้อยู่ใกล้ๆ กับญาติพี่น้อง เพราะไม่อยากรับไปอยู่ที่ฝั่งต่อ และด้วยความที่พวกเธอเป็นผู้หญิงทั้งสองคนจึงไม่กล้าไปอยู่ใกล้อันตรายและการรังแกจากคนภายนอก

“ตอนนี้ก็อาศัยขายของกินเล็กๆ น้อยๆ เป็นรายได้ไปก่อนเท่านั้น ส่วนอนาคตยังไม่รู้เลย ไหนจะแม่ที่แก่แล้ว ไหนจะหลานๆ อีกเป็นสิบคนที่กำลังต้องการใช้เงิน ซึ่งตอนนี้ไม่มีใครดูแลเลี้ยงดูพวกเขาเหมือนเมื่อก่อนอีกแล้ว”

“ถ้าทำได้จริง ฉันอยากให้ช่วยเหลือหลานๆ ฉันให้เรียนจนจบก็พอ ส่วนความยุติธรรมนั้นฉันคงไม่เรียกร้อง เพราะถึงแม้เรียกร้องไปพ่อกับพี่และน้องชายฉันก็ไม่ฟื้นขึ้นมาอีกแล้ว ฉันไม่อยากจะเจออะไรอีก ปล่อยให้เวรกรรมมันตามกันเองก็แล้วกัน”

“ฉันคิดว่าพวกเขาควรศึกษาให้ดีกว่าก่อนที่จะทำอะไรกับใคร เพราะไม่ใช่เรื่องเล่นๆ มันเป็นชีวิตทั้งชีวิตของเขาซึ่งไม่สามารถชดเชยหรือทำให้มีใหม่ได้อีกครั้ง แม้กับคนทำผิดจริงก็ยังต้องพิพากษาตามกระบวนการยุติธรรมไม่ใช่ฆ่าทิ้งกันแบบนี้ แล้วกับคนบริสุทธิ์ล่ะ

อย่างเช่นพี่ชายฉันที่มีอาชีพรับจ้างไปวันๆ แค้ขับรถให้พอกับน้องไปเคลียร์ข้อพิพาทเท่านั้น เขาก็ต้องตายด้วย...แบบนี้ใครจะรับผิดชอบ"

"สำหรับฉัน ความเป็นมั่งไม่ได้ช่วยอะไรเราเลย แต่ทำให้เราเป็นจำเลยของสังคม และถูกตัดสินโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมเช่นนี้"

ตารางที่ 13 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 9

ลำดับ	ตำแหน่งในครอบครัว	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การสื่อสาร	อาชีพ	รายได้ต่อปี	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1	พ่อ (ผู้ตาย)	62	มีบัตร	-	พูดไทยได้	ทำสวน	70,000	
2	แม่	61	มีบัตร	-	พูดไทยได้	ทำสวน		- เป็นโรคหัวใจต้องเข้าโรงพยาบาลบ่อย ๆ - ร้องให้เงินตามมองเห็นไม่ค่อยชัด
3	ลูกสาว 1	48	โสด	ป.ตรี	ภาษาไทยดี	พยาบาล	120,000	
4	ลูกสาว 2	36	โสด	ปวช.	ภาษาไทยดี	ค้าขาย	60,000	- รับภาระเลี้ยงดูแม่และหลาน
5	ลูกชาย 1	33	ตายกับพ่อ	ปวส.	ภาษาไทยดี	ทำสวน	ใช้ในครอบครัวตนเอง	- ลูกยังเล็กอยู่ไม่มีคนดูแล
6	ลูกสะใภ้	24	สมรส	ม.3	ภาษาไทยดี	เสริมสวย		- แต่งงานใหม่
7	หลานสาว	6		ป.1	ภาษาไทยดี	-	-	- ไม่มีคนดูแล
8	หลานสาว	4		อนุบาล		-	-	- ไม่มีคนดูแล
9	หลานชาย	3		อนุบาล		-	-	-

ที่มาตาราง สรุปจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 9

1. ภรรยาของผู้เสียชีวิตเศร้าเสียใจอย่างมาก จากการที่สูญเสียคนในครอบครัวพร้อมกันถึง 3 คน คือ สามี, ลูกชายคนโต (ครอบครัวที่ 10) และลูกชายคนเล็ก จนต้องเข้าโรงพยาบาลและต่อมาเกิดอาการซึมเศร้า ต้องย้ายที่พักบ่อยๆ เป็นโรคหัวใจและมีผลกระทบกับตา
2. ลูกชาวบ้านนินทาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

3. ต้องย้ายที่อยู่จาก อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ กลับมาอยู่ที่ อ.เข็กน้อย จ.เพชรบูรณ์ เนื่องจากไม่มีหัวหน้าคอยดูแล และได้ญาติญาติ
4. ลูกสาวของผู้ตายต้องรับภาระดูแลลูกๆ ของพี่ชายและน้องชาย ถึง 11 คน และบางคนต้องฝากสถานสงเคราะห์
5. ขาดความสามารถในการประกอบอาชีพเดิม จากเปลี่ยนอาชีพจากเดิมที่ทำไร่ มาขายของชำเล็กๆ น้อย เนื่องจากขาดผู้นำในการประกอบอาชีพ
6. มองว่าไม่ได้รับความยุติธรรมเนื่องจากว่าเธอเป็นม้ง

การต่อสู้ เรียกร้อง

ไม่ได้ต่อสู้หรือเรียกร้องใดๆ

การช่วยเหลือ

1. จากการช่วยกันในหมู่บ้าน
2. จากสถานสงเคราะห์ที่ช่วยรับเลี้ยงหลานๆ

กรณีศึกษาที่ 10

ข้อมูลกรณีศึกษา : ครอบครัวที่ 10

ผู้เสียชีวิต	หัวหน้าครอบครัว
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 47 หมู่ 4 ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
เหตุเสียชีวิต	ถูกยิงด้วยอาวุธปืนพร้อมบิดาและน้องชาย
การสนับสนุนของตำรวจ	ฆ่าตัดตอน
การสนับสนุนของครอบครัว	ถูกตำรวจฆ่า เป็นแพะรับบาป
สถานภาพทางคดี	ไม่มีความคืบหน้า
การต่อสู้	ไม่ได้ต่อสู้ หรือร้องเรียนอะไร
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	6 คน
จำนวนที่ทำกิน	ไม่มี

เรื่องเล่าจากครอบครัวที่ 10

“ฉี” ลูกชายคนโตของครอบครัว ซึ่งแยกครอบครัวออกไปแล้วได้ไปเป็นเพื่อนพ่อและน้องชายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และเขาก็ถูกคนร้ายฆ่าตายไปพร้อมกัน ภรรยาของเขาเล่าให้เราฟังว่า

“กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ฉันเองก็ไม่แน่ใจว่าสาเหตุที่แท้จริงมาจากอะไร ใครเป็นคนทำ แต่ที่ฉันรู้คือเขาไปเป็นเพื่อนพ่อกับน้องชาย ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเรื่องที่ดินที่บ้าน ซึ่งคนอื่นเขาก็พูดกันแบบนี้เช่นเดียวกัน คือสามีฉันถูกฆ่าพ่วงไปกับพ่อและน้องแบบไม่เลือกว่าใครถูกผิด หรือพูดตรงๆ ก็คือ พลอยเป็นแพะรับบาปไปกับเขาเท่านั้น ไม่ได้มีใครมาประณามว่าเรายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดแต่อย่างใด เพราะฐานะทางบ้านเราก็ไม่ดี ทุกคนก็รู้เห็นกันอยู่”

“ฉี” เป็นคนไปรับจ้างหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ลูกๆ ยังเล็กอยู่ภรรยาเขาจึงช่วยอะไรมากไม่ได้ต้องคอยดูแลลูก เขารับภาระหลักทางครอบครัวทั้งทำไร่ หาเงิน และหาอาหาร ครอบครัวของ “ฉี” ฐานะไม่ค่อยดีแล้วก็มีลูกตั้ง 8 คน ลูกคนโตแค่ 15 ส่วนคนเล็ก ก็ขบกว่าๆ มีแต่ค่าใช้จ่าย ไม่มีเงินลงทุนทำอะไรมาก จึงไปรับจ้างแล้วก็ปลุกข้าวไว้กินเท่านั้น แต่ถึงแม้ฐานะทางบ้านจะไม่ได้ ภรรยาของเล่าให้ฟังว่าครอบครัวก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรมากนัก

“ถึงพวกเราจะจนแต่พวกเราก็อยู่อบอุ่นแบบคนจน มีบ้างที่มีปากเสียงทะเลาะกันเรื่องทำมาหากิน ส่วนเรื่องอื่นๆ ไม่มีเพราะเขาเองก็รักลูก และฉัน พวกเราอยู่เป็นครอบครัวเล็กๆ ปู่กับย่าไปอยู่กับน้องชาย นานๆ จะกลับมาเยี่ยมสักครั้ง”

“ญาติๆ เราส่วนใหญ่อยู่หมู่ 4 ส่วนพวกเราย้ายมาอยู่หมู่ 11 จึงมีไปมาหาสู่กันบ้างแต่ไม่ได้ประจำแบบเจอกันทุกวัน ส่วนคนที่นี่ก็รู้จักและคบหากันธรรมดา พวกเรามีอาชีพรับจ้างจึงไม่ค่อยมีเวลาทำไหรันัก และที่สำคัญคือ เราไม่มีศัตรูหรือไม่มีเรื่องผิดใจกับใครแน่นอน ทั้งคนม้งและคนไทย”

ภรรยาของ “ฉี” เล่าให้เราฟังถึงเหตุการณ์ครั้งที่สามีของเธอถูกฆ่าว่า

“ฉันเป็นลมหลายรอบ ลูกๆฉันที่รู้เรื่องแล้วก็ร้องไห้ไม่ไปโรงเรียน งานศพของสามีฉันก็จัดแบบลวกๆ เพราะพวกเขาตั้งสามคน แล้วอีกอย่างเราก็ไม่มีเงินด้วย ทุกอย่างไม่มีอะไรดีเลย เสียใจ เสียความตั้งใจ เสียความรู้สึก แล้วก็เสียคนไปแบบไม่มีวันกลับด้วยในเวลาเดียวกันถึง 3 คน ไม่รู้จะอธิบายความรู้สึกของการสูญเสียครั้งนี้ว่าอย่างไรดี... เพราะมันไม่มีคำไหนมาอธิบายได้ ฉันพูดได้อย่างเดียวคือใครไม่เจอก็ไม่มีวันรู้”

เมื่อขาดเสาหลักของครอบครัว เธอและลูกๆ ซึ่งยังเล็กอยู่ยังไม่สามารถทำงานเลี้ยงตัวเองหรือครอบครัวได้ เธอจึงประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตอย่างมาก

“ติดขัดไปหมด ลูกก็ยังเล็กอยู่ไม่มีคนช่วยดูแล เงินทองเราก็ไม่มีเก็บ ฉันจะไปรับจ้างก็ไม่ได้ อยู่บ้านเลี้ยงลูกเหมือนเคยก็ไม่มีเงินใช้ ลูกๆ ฉันก็ไม่มีเงินไปโรงเรียน ขาดเขาไปคนหนึ่งก็เหมือนรถขาดน้ำมัน ทุกอย่างเดินต่อไปไม่ได้เลยหยุดชะงักหมด”

“ตอนนี่ลูกๆ ฉันไปเรียนตามสถานสงเคราะห์แล้ว 4 คน ส่วน 3 คนโตเรียนที่บ้าน วันเสาร์อาทิตย์ก็ไปรับจ้างหาเงิน และคนสุดท้ายอยู่กับฉัน ซึ่งฉันก็เอาไปฝากอาเขาเลี้ยงบ้างบางวันที่ฉันจะไปรับจ้าง เมื่อก่อนถึงแม้จะไม่มีเงินเท่าไร หมาเข้ากินค้ำเหมือนกัน แต่กับข้าวก็ยังมีกินทุกมื้ออย่างน้อยก็มาหมาหอนึ่งต้มกินกับข้าว ซึ่งเดี๋ยวนี้มีฉันคนเดียว บางวันที่ไม่มีก็ไม่มีอะไรเลยจริงๆ

เธอเล่าถึงสังคมรอบข้างและการช่วยเหลือต่างๆ ว่า

“ไม่มีใครกล่าวหาสามีฉัน ส่วนน้องชายและพ่อฉัน พวกเราไม่ได้อยู่ด้วยกันมาเป็นสิบปีแล้ว นานๆ จะเจอกันสักครั้งตามเทศกาลหรืองานพิธีกรรมสำคัญๆ เท่านั้น ฉันจึงไม่รู้ว่าเขาได้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเหมือนกับที่คนอื่นพูดกันใหม่ แต่หากถามว่ารู้สึกอย่างไร ฉันคิดว่าคงไม่มีใครดีใจที่ถูกตราหน้าหรือประทับตราความผิดนี้ให้อย่างแน่นอน ต่อให้เขาได้ทำจริงก็ตาม”

“มีคนสงสารพวกเราเหมือนกัน แต่พวกเขาเองก็ยากจนช่วยเหลืออะไรเรามากไม่ได้ ก็มีแต่ความเห็นอกเห็นใจกันเท่านั้น คนอื่น ก็ยังเป็นคนอื่นอยู่วันยังค่ำ ถึงแม้พวกเขาจะเอ็นดูและสงสารเราอย่างไร ก็ไม่มีใครสามารถมาช่วยเราได้ ไม่มีใครจะมาทดแทนเขาได้ในความรู้สึกของพวกเรา”

“ไม่มีใครซ้ำเติมอะไรเรานัก แต่ก็มีบ้างบางคนที่เขาเห็นเราไม่มีสามีแล้วมาทำตัว รุ่มร่าม ดูหมิ่นที่เราไม่มีสามี ไม่มีใครเป็นผู้นำในการทำมาหากินแล้วเท่านั้น แต่ก็ไม่ได้มากมายอะไรนัก ส่วนการช่วยเหลือจากคนอื่น หรือคนภายนอกนั้นไม่มีเลย ไม่มีใครยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือเราเลยสักคน คนที่ช่วยก็เป็นอาผู้หญิงของเด็กๆ (น้องสาวของสามี) ที่วิ่งหาโรงเรียนและสถานสงเคราะห์ให้เด็กๆ ได้มีโอกาสเรียนต่อเท่านั้น แล้วก็ช่วยเหลือฉัน เลี้ยงลูกบ้างเป็นบางวัน นอกนั้นก็ไม่มีใคร”

“ไม่ได้ต่อสู้ดิ้นรนอะไรเลยคะ ลำพังหาเงินเลี้ยงลูก ซื้อมื้อข้าวกินฉันก็แทบหมด ปัญญาแล้ว ฉันไม่มีการศึกษาด้วย จึงไม่รู้จะไปเรียกร้องอย่างไร อาจจะเป็นเพราะฉันไม่มีเงินกับไม่มีใครมาแนะนำฉันว่าต้องเรียกร้อง และต้องทำอะไรบ้าง จึงปล่อยให้เรื่องจบลงแบบนี้ อีกอย่างคือ ฉันไม่รู้ว่าจะได้รับความเป็นธรรมจากการเรียกร้องจริงรึเปล่า จึงไม่กล้าไปเสี่ยง เพราะถ้าฉันเป็นอะไรไปอีกคน ลูกๆ ฉันต้องแย่งแย่งเลย”

สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับเธอตอนนี้คือการเลี้ยงดูลูกให้มีอาหารการและได้เรียนหนังสือ ดังนั้น เธอจึงไม่ได้ดำเนินการต่อสู้ร้องเรียนใดๆ และเธอไม่เคยรับรู้ถึงการที่มีองค์กรต่างๆ เคลื่อนไหวและพยายามหาหนทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนโยบายสงครามยาเสพติด

“ฉันไม่พอใจ แต่ไม่รู้ว่าจะทำอะไรได้บ้าง เพราะเราก็แค่ชาวบ้านธรรมดาๆ ที่ไม่มีเงิน ไม่มีความรู้อะไรเลย”

“ฉันอยากให้แก่ปัญหาแบบสันติ ไม่ใช่สงครามที่ทำให้สูญเสียทั้งชีวิตและอนาคตของคนที่ไม่ประสาอะไรอย่างเช่นเด็กๆ ฉันคิดว่าสังคมควรต้องเปิดใจให้กว้างแล้วก็ให้อภัยกับคนทำผิดไม่ใช่ซ้ำเติมตามกัน”

“ความเป็นมั่งมีไม่ได้ช่วยอะไรให้ดีขึ้นเลย เพราะเราเป็นชนกลุ่มน้อยและเป็นจำเลยของสังคมในเรื่องนี้อยู่แล้ว ไม่ว่าจะผิดหรือไม่ผิด ก็ถูกมองจากคนอื่นไม่แตกต่างกันเท่าไรหรอก”

ตารางที่ 14 ตารางแสดงข้อมูลสมาชิกและผลกระทบของครอบครัวที่ 10

ลำดับ	ตำแหน่งในครอบครัว	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	การสื่อสาร	อาชีพ	รายได้ต่อปี	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
1	พ่อ (ผู้ตาย)	38	มีบัตร	ปวช.	ภาษาไทยดี	ทำไร่	40,000	- ครอบครัวขาดผู้นำ
2	ภรรยา	34	มีบัตร	ป.6	อ่านออกเขียนได้	ทำไร่	20,000	- ต้องรับภาระเลี้ยงดูแลลูกคนเดียว
3	ลูกสาว 1	17	โสด	ม. 3	ภาษาไทยดี	ทำไร่	20,000	- ต้องออกจากโรงเรียนมาช่วยแม่ทำไร่
4	ลูกสาว 2	12	โสด	ป. 6	ภาษาไทยดี	เรียน	-	- อนาคตอาจไม่ได้เรียน
5	ลูกสาว 3	3		อนุบาล		เรียน	-	- ขัดสนอาหาร
6	ลูกสาว 4	2					-	- แม่ไม่มีเงิน จึงมอบให้ฝรั่งเลี้ยงดู

ที่มาตาราง สรุปจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา

สรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่ 10

1. ลูกๆ ขาดคนคนดูแลต้องฝากสถานสงเคราะห์ 4 คน และมอบให้ฝรั่งเลี้ยง 1 คน (คนเล็ก)
2. ลูกสาวคนโตไม่ได้เรียนหนังสือต้องออกมาช่วยแม่ทำไร่ รับจ้าง เลี้ยงดูครอบครัว
3. ยากจนขัดสนอาหารการกิน บางวันก็ไม่มีกิน

การต่อสู้ เรียกร้อง

ไม่ต่อสู้หรือเรียกร้องอะไรเนื่องจากต้องรับภาระเลี้ยงดูลูกๆ และเกรงว่าจะเกิดอันตราย

ความช่วยเหลือ

1. จากญาติ โดยเฉพาะน้องสาวของสามี (ผู้ตาย) ช่วยดูแลลูกๆ ให้ และช่วยวิ่งเต้นเรื่องนำลูกไปเลี้ยงที่สถานสงเคราะห์
2. สถานสงเคราะห์ที่รับลูกเข้าไปอุปการะให้อาหารการกินและเรียนหนังสือ

ตารางที่ 15 แสดงภาพรวมกรณีศึกษาผู้ถูกฆ่าตัดตอนและครอบครัวทั้ง 10 ครอบครัว

ครอบครัว ที่	สถานะของผู้ตาย	เพศ	อายุ	อาชีพของ ผู้ตาย	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนที่ ทำกิน	รายได้ต่อปี ของ ครอบครัวทั้งหมด/ ปี(ก่อนเสียชีวิต)	รายได้ต่อ ปีของ ผู้เสียชีวิต	จำนวน สมาชิกที่อยู่ ในวัยเรียน	ตำแหน่งทาง สังคม
1	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	36 ตายพร้อม ภรรยา อายุ 33	ทำไร่	11	5	50,000	50,000	6	
2	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	60	เช่าที่ทำไร่, รับจ้าง	24	ไม่มี	110,000	30,000	17	เป็นผู้รู้ทาง พิธีกรรมม้ง
3	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	40	เช่าที่ทำไร่, รับจ้าง	10	ไม่มี	50,000	40,000	7	
4	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	55	เช่าที่ทำไร่, รับจ้าง	17	ไม่มี	220,000	30,000	5	
5	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	50	เช่าที่ทำไร่, รับจ้าง	10	ไม่มี	130,000	50,000	6	ผู้ใหญ่บ้าน
6	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	42	ทำไร่	5	20	140,000	70,000	2	
7	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	45	ทำไร่	7	10	324,000	70,000	1	
8	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	52	ทำไร่	7	5	356,000	40,000	ไม่มี	
9	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	62	ทำไร่	9	25	250,000	70,000	3	
10	หัวหน้าครอบครัว	ชาย	38	เช่าที่ทำไร่, รับจ้าง	6	ไม่มี	80,000	40,000	2	

ที่มาตาราง สรุปจากการสัมภาษณ์กรณีศึกษา 10 กรณี

4. สรุปภาพรวมครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนและผลกระทบสืบเนื่อง

สถานะในครอบครัวของผู้ตาย

ผู้ตายเป็นหัวหน้าครอบครัวทั้งสิ้น

เพศของผู้ตาย

เป็นเพศชายทั้งหมด มีภรรยาซึ่งเป็นผู้หญิงถูกฆ่าตายพร้อมกัน

อายุของผู้ตาย

ผู้ตายมีอายุอยู่ระหว่าง 33 - 62 มีค่าเฉลี่ยของอายุอยู่ที่ 46 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สามารถทำงานเลี้ยงดูครอบครัวได้

อาชีพและรายได้ของผู้ตาย

มีอาชีพทำไร่ เช่นที่ไร่ รับจ้าง ทั้งหมดมีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก โดยมีรายได้ต่อปีตั้งแต่ 30,000 บาท จนถึง 70,000 บาท

ที่ดิน

แต่ละครอบครัวมีที่ทำกินน้อยเมื่อเทียบกับสมาชิกในครอบครัว มีเพียงครอบครัวเดียวที่ไม่มีปัญหาที่ทำกิน

ฐานะของครอบครัว

จัดได้ว่าส่วนใหญ่อยู่ในยากจนมีบางครอบครัวที่จัดได้ว่ามีฐานะทางครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง

สมาชิกในครอบครัว

ในภาพรวมครอบครัวมีสมาชิกจำนวนมากเป็นครอบครัวขยายซึ่งมีทั้งผู้แก่เฒ่าไม่สามารถหารายได้และต้องได้รับการดูแลอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในวัยเรียนอยู่ด้วย

ความคืบหน้าทางคดี

ทุกคดีครอบครัวไม่เคยได้รับรู้ถึงความคืบหน้าในการสืบสวนสอบสวน และไม่มีกรจับกุมคนร้ายได้

การช่วยเหลือจากทางราชการในพื้นที่

ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากทางราชการในพื้นที่ในการเยียวยาผลกระทบ

ดังนั้น จากภาพรวมแสดงให้เห็นว่า

1. ผู้ตายเป็นสมาชิกคนสำคัญในครอบครัว

ผู้ตายทั้งหมดเป็นหัวหน้าครอบครัว และเป็นเสาหลักของครอบครัวทั้งสิ้น อยู่ในวัยทำงานที่หารายได้เข้าบ้าน เมื่อครอบครัวเมื่อขาดผู้ตายจึงขาดรายได้หลักหรือบางครอบครัวไม่มีรายได้เลย นอกจากนี้การที่เป็นหัวหน้าครอบครัวและเป็นผู้ชายนั้นจะมีความสำคัญสำหรับครอบครัวในการร่วมกิจกรรมต่างๆ กับชุมชน ซึ่งหัวหน้าครอบครัวถือว่าเป็นศักดิ์เป็นศรีเป็นเกียรติยศของบ้าน

3. ฐานะของครอบครัวมีความลำบาก

มีหลายครอบครัวไม่มีที่ทำกินหรือมีที่ทำกินน้อยเมื่อเทียบกับสมาชิกในครอบครัว อาชีพของครอบครัวเป็นการทำการเกษตรเป็นหลักที่ทำกินจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต้องเช่าที่ทำกินหรือทำงานรับจ้าง

4. มีสมาชิกของครอบครัวที่ต้องเป็นภาระในการดูแล

ครอบครัวของผู้เสียชีวิตมีสมาชิกในครอบครัวที่ต้องดูแลหรือเลี้ยงดู ไม่สามารถทำงานประกอบอาชีพหารายได้เข้าสู่ครอบครัวได้ ซึ่งพบว่ามีหลายครอบครัวที่มีบุตรหลานที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่ 1 คน จนถึง 17 คน มีคนเฒ่าคนแก่ที่ไม่สามารถทำงานได้และเมื่อสมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำงานทำให้ไม่มีคนดูแล

5. ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐในพื้นที่

ในขณะที่ประสบปัญหาแต่ละครอบครัวไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ในการเร่งรัดติดตามสืบสวนหาคนร้ายมาลงโทษ และไม่ได้รับการสงเคราะห์จากหน่วยงานรัฐในพื้นที่ดูแลความเป็นอยู่ เยียวยาผลกระทบทำให้ต้องดิ้นรนรับภาระ ในจำนวนนี้มี 3 ครอบครัวที่ต่อสู้ดิ้นรนจนได้รับ

การช่วยเหลือจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภายหลัง จนได้รับการชดเชยจาก
สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

บทวิเคราะห์สงครามยาเสพติด : ผลกระทบพิจารณาในแง่ทุนทางสังคม

จากการศึกษาในบทที่ 3 เรื่องราวของกรณีศึกษาครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง 10 ครอบครัว ที่อาศัยอยู่ใน จ.เพชรบูรณ์ สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบที่ครอบครัวได้รับจากการที่บุคคลในครอบครัวถูกฆ่าในสงครามยาเสพติด หรือกล่าวได้ว่าสัมพันธ์กับสงครามยาเสพติดจากการที่ต้องไปรายงานตัวกับทางราชการ มีประวัติเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือการลงความเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐและแจ้งกับครอบครัวของผู้เสียชีวิตว่าเป็นการ “ฆ่าตัดตอน” ครอบครัวเหล่านั้นต้องพบกับความโศกเศร้า ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก

สงครามยาเสพติดนอกจากสร้างผลกระทบโดยตรงกับครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสืบเนื่องที่สำคัญ ได้แก่ ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวผู้ตกเป็นเหยื่อกับเพื่อนบ้านและชุมชนรวมทั้งกับสังคมในวงกว้าง เปลี่ยนไป หหมดความเชื่อมั่นในกลไกและการแก้ปัญหาของรัฐ รู้สึกว่าตนเองและความเป็นม้งไม่มีค่า ซึ่งเป็นผลกระทบต่อทุนเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งอีกด้วย ทำให้ผลกระทบในสงครามยาเสพติดที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในพื้นที่ศึกษารุนแรงยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามในขณะที่ประสบปัญหาความยากลำบากนั้น ก็พบว่ามี การช่วยเหลือกันของครอบครัว มีการเห็นอกเห็นใจกันในกลุ่มคนม้งด้วยกัน ไม่ซ้ำเติมกัน ถึงแม้จะเป็นไปในลักษณะเตี้ยอ้อมค้อมแต่ก็เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการอยู่ได้ของครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอน รวมทั้งมีการให้ความช่วยเหลือและได้รับการเยียวยาจากภายนอกอยู่ด้วย ความสัมพันธ์ทางสังคมและแรงยึดเหนี่ยวต่างๆ เหล่านี้ ในระดับต่างๆ กัน ส่งผลให้กระทบที่เกิดขึ้นนั้นบรรเทาเบาบางลง หรือกล่าวได้ว่าเป็น “ทุนทางสังคม” ที่เกิดก่อรูปขึ้นในภาวะสงครามยาเสพติด

ดังนั้นในบทนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เสนอมมาแล้วในบทก่อนว่าสงครามยาเสพติดส่งผลกระทบต่อครอบครัวและทุนทางสังคมอย่างไรโดยเน้นประเด็นในการพิจารณา ดังนี้

- ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัวอันเนื่องมาจากถูกฆ่าตัดตอนในสงครามยาเสพติด ว่าเป็นอย่างไร

- วิเคราะห์ผลกระทบต่อทุนเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งจากการฆ่าตัดตอน
- วิเคราะห์เงื่อนไขทางสังคมที่เป็นพลวัตต่อทุนทางสังคมในช่วงการทำสงคราม
ยาเสพติด ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรและมีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับผู้ที่ได้รับผลกระทบและสังคม

โดยจะนำเสนอเป็น 3 ส่วนคือ

1. กลุ่มชาติพันธุ์ม้งในสังคมไทย : พิจารณาจากมุมมองด้านทุนทางสังคม
2. ผลกระทบจากสงครามยาเสพติด
3. การก่อรูปทุนทางสังคมท่ามกลางการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากสงครามยาเสพติด

1. กลุ่มชาติพันธุ์ม้งในสังคมไทย : พิจารณาจากมุมมองด้านทุนทางสังคม

1.1 ทุนทางสังคม

ทุนทางสังคม (Social Capital) กล่าวได้ว่าเป็น “ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีคุณค่า” ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม แต่รู้จักในรูปแบบการกระทำที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การมีเจตจำนงที่ดี (good will) ความร่วมมือกัน (fellowship) ความเห็นอกเห็นใจ (sympathy) และการติดต่อสัมพันธ์กันในสังคม (social intercourse) ระหว่างบุคคลหรือครอบครัวทำให้เกิดหน่วยทางสังคมขึ้น (Hanifan, 1916)

ทุนทางสังคมเกิดขึ้นได้ทั้งภายในครอบครัว ภายในกลุ่ม ชุมชนเดียวกัน ชาติพันธุ์เดียวกัน หรือเรียกได้ว่าเป็นทุนทางสังคมภายในกลุ่ม (Bonding) และเกิดขึ้นได้กับภายนอกกลุ่มโดยมีสะพานเชื่อม (Bridging) ไปยังกลุ่มอื่น ซึ่งพัทนาม (Putnam, 2002) ได้อธิบาย Bonding (ยึดโยง) และ Bridging (เชื่อมโยง) ว่าภายในกลุ่มหนึ่งๆ นั้นมีสิ่งยึดโยงระหว่างสมาชิกในกลุ่มซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดทุนทางสังคมในกลุ่มนั้นๆ ในกลุ่มเหล่านั้นจะมีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มให้เกิดขึ้น (Bridging) ก็คือลักษณะของการสร้างเครือข่ายนั่นเอง ซึ่งเราสามารถที่จะใช้ทุนทางสังคมในกลุ่มเครือข่ายนี้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ประชาสังคม

ทุนทางสังคม หมายถึงความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยและความไว้วางใจกัน ทุนทางสังคมนับว่ามีคุณค่าสูงในสถานะที่เกิดมีช่องว่างทางสังคมที่เกิดขึ้นจากความแตกต่าง และความเหลื่อมล้ำต่ำสูง ความแตกต่างย่อมไม่กลายเป็นความแปลกแยกห่างเหินเพราะมีสะพานเชื่อม ในบางกรณีเป็นวัดหรือพระเป็นตัวแทนเชื่อม ในบางกรณีเป็นองค์กรอาสาสมัครที่ทุกฝ่ายเกี่ยวข้องไว้วางใจเป็นตัวประสาน (สุรชัย หวันแก้ว และคณะ, 2549: 10)

1.2 สถานภาพทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในประเทศไทย

“ม้ง” เป็นชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) ที่อาศัยอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างประเทศจีน เวียดนาม พม่า ลาว และไทยเรียกตัวเองในบริบทสังคมไทย ม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูงที่เพิ่งอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณทางภาคเหนือของประเทศไทยประมาณไม่เกิน 200 ปี ที่ผ่านมา (ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2541)

กลุ่มชาติพันธุ์ม้งเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีกระจายกระจายอยู่บนที่สูงกว่า 10 กลุ่มทางเหนือของไทย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีระบบคุณค่าและความเชื่อที่มีพลังในการขับเคลื่อนกิจกรรมหรือเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่นอกเหนือจากผู้นำทางการแล้ว กลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีผู้นำมีทั้งผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำแซ่ ผู้นำทางพิธีการ เป็นต้น ระบบเศรษฐกิจก็เป็นเกษตรกรรมเป็นหลัก

ประมาณ ปี พ.ศ. 2510 - 2525 เกิดสงครามการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยและไทยขึ้นหลังจากเหมาเจ๋อตุงปกครองจีน ความขัดแย้งได้แทรกซึมเข้าสู่กลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและประเทศลาว ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ม้งเกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเข้าร่วมในการต่อสู้ทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์และประชาธิปไตย การเข้าร่วมกับคอมมิวนิสต์ของชาวม้งบางส่วนในประเทศไทยในยุคนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่พวกเขาได้รับความคับแค้นใจจาก การถูกเจ้าหน้าที่รัฐอ้างว่ามีใจฝักใฝ่คอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงราย น่าน และเพชรบูรณ์ มีการข่มขู่ผู้นำและฆ่าทิ้ง กับมีการใช้อาวุธสงครามทำลายหมู่บ้านชาวม้งทางภาคพื้นดินและทางอากาศ (Gua, 1975 อ้างถึงใน Tapp, 1986 อ้างถึงใน ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2541)

กลุ่มชาติพันธุ์ม้งส่วนใหญ่เข้าร่วมกับฝ่ายรัฐบาลและให้ความร่วมมือในการต่อสู้ มีการตั้งศูนย์อพยพชาวเขา มีการฝึกอบรมแกนนำและอาสาสมัคร รวมทั้งเข้าร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับทหารไทย อย่างไรก็ตามรัฐบาลไทยรัฐบาลก็มีความหวาดระแวงกลุ่มชาติพันธุ์ม้งส่วนที่เข้าร่วมกับ

พรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นเพียงส่วนน้อย และเรียกกลุ่มนั้นว่า “แม้วแดง” ซึ่งมีนัยของความเป็นศัตรู ความโหดร้าย และประกอบกับการนำเสนอของสื่อมวลชนที่ไม่ได้แยกแยะให้ชัดเจน ส่งผลกระทบต่อการมองแบบเหมารวมเป็นภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในเวลาต่อมา

ภายหลังการสู้รบประมาณ 15 ปีสิ้นสุดลง กลุ่มชาติพันธุ์ม้งก็อาศัยอยู่กระจัดกระจาย บ้างก็อาศัยอยู่ในศูนย์อพยพชาวเขาเดิมที่จัดตั้งขึ้นในสงครามคอมมิวนิสต์ ในฐานะของผู้ที่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ และฝ่ายที่เป็นแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์ได้ออกมาจากป่าโดยกระจัดกระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ ที่รัฐบาลจัดสรรให้ กลุ่มชาติพันธุ์ม้งในพื้นที่ศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ในการศึกษารุ่นนี้ก็เช่นเดียวกัน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ในการร่วมมือกับรัฐบาลต่อสู้ในสงครามการอย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณตำบลเข็กน้อยซึ่งเป็นศูนย์อพยพชาวเขาเดิม และที่อาศัยอยู่ที่อื่นๆ บริเวณรอยต่อของ จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย กระจายอยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่เคยเป็นแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์ในฐานะของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

2. ผลกระทบจากสงครามยาเสพติด

สงครามยาเสพติดส่งผลให้เกิดผลกระทบหลายประการในสังคมไทย จากการที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนหนึ่งหรือที่เรียกกันว่าฆ่าตัดตอน ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบกับครอบครัวของเขาเหล่านั้น นอกจากนั้นสงครามยาเสพติดและฆ่าตัดตอนยังได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ที่ดีงามของมนุษย์หรือกล่าวได้ว่าเป็นผลกระทบต่อทุนทางสังคม ซึ่งจากการศึกษาผลกระทบจากสงครามยาเสพติดในครั้งนี้พบว่าเกิดผลกระทบที่สำคัญขึ้น ดังนี้

- ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวและกลุ่มชาติพันธุ์
- ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในฐานะทุนทางสังคม

2.1 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวและกลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษาครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง 10 กรณีศึกษา ในภาพรวมพบว่าผู้เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัวทั้งสิ้น เมื่อเสาหลักของครอบครัวเสียชีวิตก็ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจขึ้น เกิดผลกระทบทางด้านกายภาพและวัตถุ และจากการที่สมาชิกในครอบครัวถูกฆ่าก็ส่งผลให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกในสังคม ความหวาดกลัว หวาดระแวง ไม่ไว้ใจใคร หมดความเชื่อมั่นต่อ

นโยบายรัฐ หมดความภาคภูมิใจในตนเองและชาติพันธุ์ของตน ซึ่งขอนำเสนอผลการศึกษาเป็นลำดับดังนี้

2.1.1 ผลกระทบทางด้านกายภาพ วัตถุ การดำเนินชีวิตของครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งครอบครัวที่มีฐานะดีสามารถส่งลูกโรงเรียนเอกชนได้และครอบครัวที่มีฐานะยากจนมีรายได้น้อย มีสมาชิกในครอบครัวจำนวนมาก เมื่อสูญเสียหัวหน้าครอบครัวที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงหลักทางด้านการประกอบอาชีพเสียชีวิตไป สมาชิกในครอบครัวต้องดิ้นรนมากขึ้น ภาวะในการเลี้ยงดูสมาชิกตกมาอยู่ที่ภรรยาของผู้ตายหรือลูกๆ ซึ่งมีความสามารถในการทำงานน้อยกว่าผู้ตาย บางกรณีพบว่าผู้สูงอายุยังคงต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัวเท่าที่ทำได้ เช่น การปักผ้า การปลูกผัก หรือบางกรณีไม่เคยต้องทำงานแต่พอสามีตายตนเองก็ต้องหันมาทำงานเป็นต้น แต่ทุกครอบครัวประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบทางด้านกายภาพและวัตถุ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1.1.1 ขาดแคลนปัจจัย 4

อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค จากการศึกษาพบว่าในกรณีศึกษาที่ยากจนมีสมาชิกจำนวนมากนั้น อาหารการกินขาดแคลนบางกรณีต้องอดมื้อกินมื้อในบางเวลา เด็กได้รับสารอาหารไม่พอเพียงกับการเจริญเติบโต ดังที่ผู้วิจัยได้พบเห็นในเชิงประจักษ์ นอกจากนั้นยังขาดแคลนเครื่องนุ่งห่มซึ่งพบว่าบางครอบครัวสมาชิกในครอบครัวใส่เสื้อผ้าเก่าๆ ขาดๆ หรือพบข้อมูลว่าบางครอบครัวไม่มีเสื้อผ้าใหม่ใส่ถึง 2 ปีแล้ว และยังพบอีกว่าบางครอบครัวอาศัยอยู่อย่างแออัดในบ้านหลังเล็กๆ เก่าๆ โทรมๆ ผุๆ ขาดการบำรุงดูแลรักษา บางหลังอาศัยอยู่กันถึง 20 กว่าคน นอกจากนั้นยังพบต่ออีกว่ามีกรณีที่คนในครอบครัวเสียชีวิตเนื่องจากไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ทันท่วงทีเนื่องจากครอบครัวไม่มีเงินไปรักษา

2.1.1.2 สูญเสียโอกาสทางการศึกษา

ลูกไม่ได้เรียนต่อหรือต้องออกจากโรงเรียนหรือต้องย้ายที่เรียน ผลกระทบเกิดขึ้นกับเด็กที่อยู่ในวัยเรียน ครอบครัวที่ยากจนนั้นสมาชิกที่สามารถทำงานได้ต้องออกจากโรงเรียนหรือต้องหยุดเรียนเพื่อมาทำงานหารายได้ซึ่งมีความสำคัญเป็นลำดับแรกก่อนการเรียนหนังสือ ครอบครัวที่เคยมีฐานะดีสามารถส่งลูกเรียนสูงๆ หรือโรงเรียนเอกชนได้นั้นเมื่อประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ

บางกรณีไม่ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไปอย่างที่ตั้งใจไว้ บางกรณีต้องออกจากโรงเรียนเอกชน มาเข้าโรงเรียนสงเคราะห์ หรือต้องกู้เงินเรียนหนังสือจากเดิมที่ใช้เงินจากทางบ้าน

2.1.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของผู้เสียชีวิตกับชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

จากที่มีคนไปมาหาสู่ พุดคุยเล่นที่หน้าบ้านเสมอปัจจุบันนี้ก็ไม่มีแล้ว เมื่อมีงานทาง วัฒนธรรมของชนเผ่าก็ไม่ได้ถูกเชิญ หรือจากการที่สัมผัสได้ถึงความเย็นชาของสังคมและคนรอบข้าง หรือลูกๆ ไม่กล้าไปโรงเรียนเนื่องจากกลัวเพื่อนถามซึ่งส่งผลให้จากเด็กที่ช่างพูดช่างจา อัจฉริยะดี กลายเป็นคนเก็บเนื้อเก็บตัวจากกลุ่มเพื่อนๆ เป็นต้น ซึ่งสืบเนื่องมาจากการสูญเสีย หัวหน้าครอบครัว ซึ่งมีบทบาททางสังคม เป็นตัวแทนของบ้านทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกับ ครอบครัวอื่นๆ ดังนั้น เมื่อครอบครัวนั้นไม่มีตัวแทนของบ้านให้ชุมชนพึ่งพาอีก จึงไม่มีใครแวะเวียน มาเหมือนเช่นเคย

2.1.2 ผลกระทบต่อทุนเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์

2.1.2.1 ความสัมพันธ์กับสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป

การฆ่าตัดตอนกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในสงครามยาเสพติด ทำให้ความสัมพันธ์ที่ชาติพันธุ์ม้งมี ต่อสังคมไทยลดต่ำลงหรือแปลกแยกมากขึ้น เนื่องจากตกอยู่ในฐานะที่เป็น “ผู้ร้าย” เป็น “แพะรับ บาป” (Scape Goat)

การสรรหาผู้ร้ายในสงครามยาเสพติดนั้น เกิดจาก “โครงสร้างวาทกรรมและสัญญวิทยา แบบแยกขั้ว” (Dichotomising Discourses and Semiotic Structure) เช่นนี้ดำรงอยู่เป็นทุนเดิม แล้วสังคมนั้นก็ย่อมมีเงื่อนไขของการแปรเปลี่ยนความไม่ลงรอยกัน ให้กลายเป็นความรุนแรงต่อ กลุ่มที่ด้วยฐานะโดยง่าย ดังนั้นเมื่อใดสื่อสารสาธารณะไปสร้างหรือขยายการมีอคติหรือความ รังเกียจเดียดฉันท์ต่อคนเหล่านี้ เมื่อนั้นก็ย่อมทำให้ผู้คนในสังคมกลายเป็นฝูงชนที่สามารถลง ความเห็นหรือกระทำตัวเป็นผู้ร่วมพิพากษาความผิดของ “ผู้ร้าย” เหล่านั้นได้ง่ายๆ โดยไม่รู้ตัว (สุริ ชัย หวันแก้ว, 2546: 98)

กลุ่มชาติพันธุ์มีสถานที่ถูกมองว่าเป็นอื่น (The Other) อยู่แล้วเนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนั้นแล้ว ภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งก็ถูกมองว่าสัมพันธ์กับยาเสพติด อันเนื่องมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีประวัติศาสตร์ในการใช้ยาเสพติดมาตั้งแต่ในอดีต ผีนถูกใช้มากในหมู่กลุ่มชาติพันธุ์ม้งและกลืนกลายเป็นวิถีการดำเนินชีวิต จากงานศึกษาเรื่อง “ผีนกับม้ง พลวัตของความหลากหลายและความซับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของคนชายขอบ” ได้กล่าวถึงผีนกับกลุ่มชาติพันธุ์ม้งไว้ว่า ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวม้งบนที่สูง ผีนกลับมีภาพลักษณ์และมิติอันหลากหลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่เชื่อมโยงกับความรู้พื้นบ้านและวิถีวัฒนธรรม ทั้งในแง่การรักษาพยาบาลพื้นบ้าน การเป็นพืชองค์ประกอบของระบบการผลิตเพื่อการเลี้ยงชีพที่สอดคล้องกับระบบนิเวศน์บนภูเขา และเป็นพืชเศรษฐกิจที่ใช้แลกเปลี่ยนสิ่งของอันจำเป็น สะสมเป็นเงินทองสำหรับค่าสินสอดและใช้จ่ายในงานกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัวและชุมชน ผีนยังถูกใช้เป็นเครื่องมือแสดงความมั่งคั่งในชีวิตและแสดงสถานภาพทางสังคม ความสำคัญของผีนได้แทรกซึมลงไปในชีวิตและอุดมการณ์ของชาวม้งที่สะท้อนให้เห็นตำนาน พิธีกรรมความเชื่อและเรื่องเล่าต่างๆ (อรัญญา ศิริผล, 2544: 175)

เมื่อรัฐบาลประกาศให้ผีนเป็นยาเสพติด ผีนในความหมายของบุคคลภายนอกจึงกลายเป็นเพียงแค่อยาเสพติด กลุ่มชาติพันธุ์ม้งจึงถูกเชื่อมโยงว่าเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก มีการผลิตซ้ำทางกระบวนการให้ความหมายที่พัวพันกับยาเสพติดอย่างเหนียวแน่น ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ม้งถูกตีตราจากสังคมว่าเป็นต้นเหตุของปัญหายาเสพติดในสังคมไทย

ภาพลักษณ์ของชาวม้งในระยะที่ผ่านมาได้ถูกสร้างให้เป็นตัวแทนของทุกกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทย ตั้งแต่ยุค “แม่แดง” เป็นต้นมานั้นยังมิได้เลือนหายไปจากสังคมไทย เมื่อใดก็ตามที่กลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูงต้องกลายเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ไม่ว่าจะป็นหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ หากผู้ทำสื่อเหล่านี้ไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไหน ก็มักจะตีกลุ่มเอาว่าเป็นม้งไปเสียหมด ที่พบเห็นบ่อยมากในปัจจุบันก็คือ การเสนอข่าวอย่างผิดพลาดทางหน้าหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ ในกรณีของการจับกุมยาเสพติดประเภทยาบ้า (ประสิทธิ์ ลิปรีชา 2546: 41)

วาทกรรมที่สร้างให้กลุ่มชาติพันธุ์ม้งหรือชาวเขามีภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้นเกิดขึ้นตลอดตามสื่อต่างๆ ทั้งก่อนหน้าและภายหลังสงครามยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น

“มีข้าราชการฝ่ายปกครองในพื้นที่ยอดดอยหลายพื้นที่ของเชียงรายที่เข้าไปรับเงินวิ่งเต้นสวมบัตรคนไทยให้ชาวไทยภูเขาอยู่อีกมาก จนทำให้เครือข่ายยาบ้าของกลุ่มชาวเขาขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว” (ไทยโพสต์, 12 กุมภาพันธ์ 2546)

“สงครามยาเสพติดยังไม่จบ ดร.เชียงรายจับยกครัวหัวหน้าขบวนการค้ายา ชาวเขาเผ่าม้งพร้อมลูกเมียและยาบ้า 2 แสนเม็ด ดร.เผยเป็นมาเฟียยาเสพติดรายใหญ่ริมชายแดนไทย ลาว เครือข่ายใหญ่โตเชื่อมโยงว่าแดง” (ไทยโพสต์ 30 มีนาคม 2547)

โดยแท้จริงนั้น ในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งก็เผชิญกับสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ยาบ้า ได้แพร่ระบาดเข้ามาในหมู่บ้าน จากหมู่บ้านหนึ่งกระจายไปยังหมู่บ้านหนึ่ง ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง บางส่วน เช่น เข้าไปพัวพันกับการค้า การเสพ และมีกรณีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชนมากมาย เช่น การหย่าร้าง การจับกุม และการฆาตกรรม และปรากฏการณ์เหล่านี้ยิ่งตอกย้ำความเชื่อที่ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ม้งพัวพันกับยาเสพติด และเมื่อรัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติด ก็กลายเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญหลายครอบครัวถูกขึ้นบัญชีดำและถูกฆ่าตัดตอน

นอกจากนั้นการที่กลุ่มชาติพันธุ์ม้งเปรียบเสมือน คนชายขอบ (Marginal man) ที่อยู่ไกลปืนเที่ยงเนื่องจากสภาพที่ตั้งทางภูมิประเทศ หรือโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร โอกาสในการได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมในฐานะของพลเมืองไทย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้น ไม่ได้รับดูแลจากเจ้าหน้าที่รัฐ มีการตัดขาดขาดสนในเรื่องความเป็นอยู่และที่ทำกิน ยากจน รวมทั้งมีปัญหในเรื่องสัญชาติ ขาดสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่นระบบประปา ถนนหนทาง การรักษาพยาบาล เป็นต้น

การเป็นคนชายขอบทำให้อยู่ในสภาพที่ตกอยู่ใต้เงาเงาหรือสภาพการณ์ที่ตนเองมิได้สร้างขึ้น หรือเลือกเอง และตกอยู่ในสภาพของ แพะรับบาปได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะสังคมที่ตกอยู่ในสภาวะต้องการกล่าวโทษผู้อื่น “**ต้องการผู้ร้าย**” เพื่อนำมาลงโทษ ประกอบกับมีโอกาสที่จะถูกสื่อสารมวลชนบางลักษณะ ผลักดันหรือกระตุ้นให้แสวงหาคำตอบที่จับต้องได้ง่ายมากกว่าข้อเท็จจริง

ความเป็นชายขอบนอกจากทำให้ง่ายต่อการถูกจัดการแล้ว ยังพบว่า เสียงของพวกเขาไม่ดังอีกด้วย มีการสื่อสารเรื่องราวความยากลำบากต่อสาธารณะชนน้อยมาก นอกเสียจากความ

พยายามของนักพัฒนาเอกชน องค์กรทางศาสนา หรือชนเผ่าด้วยตัวเอง นอกจากนี้ภายหลัง เมื่อพวกเขาได้รับผลกระทบแล้วไม่เคยได้รับการเยียวยาใดๆ จากหน่วยงานในพื้นที่เลยแม้แต่ครั้งเดียว แม้กระทั่งการต่อสู้ในเชิงคดีความก็เต็มไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากความยากจน ความสามารถในการเดินทาง ที่สำคัญคือ ความไม่รู้ ไม่รู้ว่าต้องต่อสู้อย่างไร ติดต่อกับใคร ทำให้การต่อสู้เป็นไปอย่างยากลำบากอย่างยิ่ง

ดังนั้นในห้วงเวลาที่สังคมไทยต้องการผู้ร้ายหรือคนผิดมาลงโทษ กลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่เป็นคนอื่น มีภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นคนชายขอบ จึงตกอยู่ในภาวะ “จำเลย” ของสังคมซึ่งเป็นการทำให้ความสัมพันธ์กับสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป สถานภาพทางสังคมในบริบทของสังคมไทยของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งตกต่ำลงหรือแปลกแยกไปในช่วงสงครามยาเสพติด

2.1.2.2 เกิดความหวาดกลัว หวาดระแวง ไม่ไว้ใจใจ

จากการศึกษาพบว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่คนในครอบครัวเสียชีวิตเกิดขึ้น จะเป็นช่วงเวลาแห่งการสับสนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีการพยายามตั้งข้อสมมติฐานต่างๆ นานาถึงสาเหตุการตายว่าเป็นการฆาตกรรมของผู้ค้ายาหรือเป็นการลงมือของเจ้าหน้าที่รัฐ คนรอบข้างใครบ้างมีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นผลให้เกิดความไม่ไว้ใจใจในหมู่กลุ่มชาติพันธุ์ม้งด้วยกัน

นอกจากนั้นยังพบว่าสมาชิกในชุมชนบางส่วนยอมที่จะขอเข้าไปอยู่ในคุก หรือก็หนีหายไปจากชุมชนเนื่องจากความหวาดระแวง และนอกจากนั้นการที่ชุมชนเห็นว่ามีคนฆ่าอย่างโหดเหี้ยม และบางกรณีคนในชุมชนเชื่อว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ทำให้คนในชุมชนเริ่มไม่เชื่อว่าคนบริสุทธิ์จะอยู่อย่างปลอดภัย เกิดชุมชนแห่งความหวาดกลัวขึ้นเนื่องจากว่าตนเองก็มีโอกาสในการถูกฆ่า ถูกจัดการอย่างไร และเมื่อไหร่ก็ได้ เกิดขาดความมั่นใจในความปลอดภัยของชีวิต ทำให้ความปรกติสุขของชุมชนหายไป

2.1.2.3 หมดความเชื่อมั่นในกระบวนการแก้ปัญหาของรัฐ

จากกรณีศึกษาพบว่ามียหลายเหตุการณ์ที่ครอบครัวให้สมมติฐานการตายว่าเป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น พบว่ามีตำรวจตั้งด่านใกล้สถานที่เกิดเหตุ เมื่อมีเหตุการณ์ฆ่ากันตายเกิดขึ้น พบว่าด่านหายไป หรือผู้ตายมีร่องรอยการถูกซ้อมเหมือนกับให้รับสารภาพ หรือครอบครัวสังเกตเห็นว่ามีตำรวจมาถึงเหตุการณ์เร็วทั้งในเครื่องแบบและนอกเครื่องแบบ เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากนั้นยังพบอีกว่า มีกรณีศึกษาที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาและภายหลังถูกฆ่าเสียชีวิต ทำให้คนที่ไปรายงานตัวตามคำสั่งชกชนในกระบวนการแก้ปัญหาเสพติดตามนโยบายรัฐ ต่างหวาดผวา จากคำบอกเล่าของกรณีศึกษาทำให้ทราบว่า ในเวลานั้นเกือบทุกคนที่ประกันตัวออกมา ก็ขอลับเข้าไปอยู่ในคุก ต่างก็มีคำถามถึงความจริงจังในการแก้ปัญหาของรัฐบาล ความเป็นธรรมที่จะได้รับจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งต่างมองว่ารัฐบาลไม่จริงจังในการแก้ปัญหา การไปรายงานตัวเหมือนกับเขาเดินเข้าไปสู่ประตูแห่งความตาย ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นขาดความศรัทธาในนโยบาย กลไกและเจ้าหน้าที่รัฐ

2.1.2.4 ลดคุณค่าของตนเอง หมดความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์

จากการศึกษาพบว่าทุกคนรอบครัวโศกเศร้าเสียใจกับเหตุที่เกิดขึ้นอย่างมาก ซึ่งพบได้จากคำบอกเล่าและอารมณ์ที่แสดงออกในขณะที่เล่าเรื่องราวต่างๆ ในขณะที่สัมภาษณ์ การสูญเสียนั้นเมื่อมองในมุมของการเป็นสมาชิกในครอบครัว พบว่าบางกรณีศึกษาสูญเสียคนสำคัญไปพร้อมๆ กัน อย่างเช่นสามีและลูกชายอีกสองคน หรือสูญเสียพ่อและอาอีกสองคน หรือถูกฆ่าตายพร้อมกันสามคน หรือพ่อกับแม่ถูกฆ่าตายพร้อมกันเป็นต้น

จากเรื่องเล่าพบว่าในขณะที่เกิดเหตุหรือรับรู้ถึงการสูญเสียบุคคลในครอบครัวนั้น สมาชิกในครอบครัวมีลักษณะ ตกใจ ตกตะลึง ทำอะไรไม่ถูกกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บางกรณีศึกษาอยู่ร่วมในเหตุการณ์ที่ครอบครัวถูกฆ่าด้วยทำให้ได้รับสภาพความรุนแรงที่เกิดขึ้น บางรายเล่าให้ฟังว่าภาพยังติดตาอยู่จนปัจจุบัน และมีกรณีหนึ่งที่ต้องเข้าโรงพยาบาลเนื่องจากเกิดอาการช็อค บางกรณีไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ เช่นจัดงานศพอย่างลวกๆ บางกรณีไม่สามารถไปร่วมงานศพได้เนื่องจากเกิดความสะเทือนใจ เป็นต้น และเมื่อเวลาผ่านไป ความโศกเศร้ายังปรากฏอยู่เสมอเมื่อสมาชิกในครอบครัวพบเห็นสิ่งของ หรือสิ่งแวล้อมที่ทำให้ระลึกถึงผู้ตาย จึงเกิดอาการหดหู่ ว่าแห้วไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ บางกรณีต้องย้ายสถานที่อยู่ไปเรื่อยๆ ต้องย้ายบ้าน หรือบางกรณีเล่าให้ฟังว่าน้ำตาไหลทุกครั้งทีระลึกถึงผู้ตาย แม้ในขณะที่เล่าเรื่องพบว่าทุกกรณีศึกษา มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เห็นได้ว่าโศกเศร้าอย่างชัดเจน บางกรณีถึงกับน้ำตาไหลหรือสะอื้นออกมา

การที่สูญเสียอย่างฉับพลันสร้างผลกระทบทางใจอย่างรุนแรง ส่งผลให้ตนเองลดคุณค่าของตนลงเนื่องจากมองว่าจะถูกกระทำอย่างไรก็ได้และจากการศึกษา พบว่ากรณีศึกษามองตนเองว่าเป็นคนภูเขาไม่มีศักดิ์ศรีเท่าคนเมืองหรือคนพื้นราบ ไม่มีความสำคัญ จึงได้รับการปฏิบัติ

ที่ไม่เท่าเทียม เพราะความเป็นคนมั่งจึงไม่ได้รับความยุติธรรม ไม่ได้รับสิทธิที่เท่าเทียม เพราะความเป็นมั่งจึงถูกมองเป็นเหมือนหมู เหมือนหมา เป็นต้นทำให้ขาดความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง อาจส่งผลตามมาบางประการ เช่น ทำให้การสนใจศึกษาและสืบต่อรากเหง้า ประเพณี วัฒนธรรมของตนเอง อันเป็นพื้นฐานของการดำรงอยู่ของชุมชนและชาติพันธุ์

2.2 ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในฐานะทุนทางสังคม

สงครามยาเสพติด ถูกมองว่าใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดหรือใช้วิธีการที่มุ่งหวังผลลัพธ์ทำให้เกิดการละเมิดกระบวนการยุติธรรมหรือเกิด “ศาลเตี้ย” ขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย

2.2.1 การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือ “บัญชีดำ”

จาก คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 31/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 เรื่อง “จัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับต่างๆ” นั้นเป็นการจัดตั้งกลไกโครงสร้างการปฏิบัติงานหรือ ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (ศตส.) ในระดับต่างๆ โดยในคำสั่งมีการมอบอำนาจหน้าที่ที่สำคัญตามแผนปฏิบัติการ คือการจัดให้มีข้อมูลผู้เสพ ผู้ติดยา ผู้ค้ายาเสพติดทุกคนในพื้นที่ รายชื่อชุมชนที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดรวมทั้งการสำรวจและติดตามข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่รับผิดชอบ โดยมอบหมายให้ ศตส.ศตส.อ. และ ศตส.น. ต่างๆ เป็นหลักในการจัดทำ

ตามคำสั่งมีจัดให้มีข้อมูลผู้เสพ ผู้ติดยา ผู้ค้ายาเสพติดทุกคนในพื้นที่ หรือที่สื่อเรียกว่า “บัญชีดำ” นั้น ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในหลายแง่มุม นายวสันต์ พานิช คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นในประเด็นปัญหาที่เกิดจากบัญชีดำว่า

“ปัญหาที่เกิดขึ้นจากบัญชีดำเนื่องจากว่ามันมีการเร่งรัดในการทำงานก็คือ ตั้งแต่กลางเดือนมกราคม จนถึงสิ้นเดือนมกราคมนี้ เป็นการจัดทำรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดช่วงนั้น โดยวิธีการใช้ประชาคมสอบถามหมู่บ้านในพื้นที่ว่าใครเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้วมาลงคะแนนโหวตกัน ซึ่ง มันทำให้เกิดปัญหามากมาย ที่เราพบก็คือจากการที่ทำอย่างนั้นว่าผลคืออะไรก็คือบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดมันต้องมาจากพื้นฐานบัญชีก่อน บัญชีนี้พอมาทำประชาคมก็เกิดปัญหาขึ้น”

“ปัญหากรณีที่ 1 คนที่มีความขัดแย้งกันมาก่อน หรือการขัดแย้งจากการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ก็มีโอกาที่จะได้ใส่ร้ายกันกระทั่งทำให้มีรายชื่อบัญชี”

“ปัญหากรณีที่ 2 คนที่เคยมีชื่อหรือมีประวัติเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนตรงนี้จะถูกเหมารวม ก็คือถูกฟ้อง ถูกดำเนินคดี ถึงแม้ศาลจะยกฟ้อง หรือประวัติเคยทำผิดมาก่อน แล้วศาลลงโทษไปแล้ว แล้วออกมาปรากฏว่าพอมานในช่วงสงครามยาเสพติดรายชื่อตรงนี้จะถูกเหมารวมว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อาจจะเลิกแล้วหรือเขาเป็นผู้บริสุทธิ์ศาลยกฟ้องแล้วก็กลับไปอีก”

“ปัญหากรณีที่ 3 ญาติพี่น้องหรือเครือญาติเกี่ยวข้องกับยาเสพติดถูกเหมารวมว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วย อันนี้เยอะเลย อย่างเช่น ลูกซึ่งอยู่แยกครอบครัวไปแล้ว แต่ว่าลูกไปค้ากับมาเหมารวมว่า พ่อ แม่ ซึ่งอยู่คนละบ้านเลย มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งมันไม่แน่ ไม่จำเป็นว่าจะเกี่ยวข้องกัน มันคนละคนกัน ก็คือแยกครอบครัวไปแล้วหรือว่าพี่น้องโดน ก็เหมารวมไปเลยว่าจะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด”

“ปัญหากรณีที่ 4 ก็ความไม่เข้าใจหรือก็ความอิจฉาริษยาของเพื่อนบ้าน ทั้งที่รำรวยมาจากการประกอบอาชีพรำรวยมาตามปกตินี้ แต่ว่าพอไม่เข้าใจก็ถูกใส่ร้ายว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเวลาทำประชาคมเขาบอก คนนี้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดดูสิว่ามันรวยขึ้นมาได้อย่างไร แทนที่จะถามเขาอย่างถูกต้องเตอรั่วรั่วที่หนึ่ง อยู่ในชนบทไปบอกคนอื่นได้ไหมว่าถูกลือเตอรั่วรั่วที่หนึ่งได้ไหม ญาติเยอะด้วย ถูกฆ่าด้วย ก็คือต้องปิดไว้ พอดีเขาก็ไปสร้างบ้านก็แน่นอนจะไปขยายบ้านก็โดนแล้ว หรือบางคนประกอบธุรกิจสุจริตแต่แบบว่าอยู่ดีๆ สร้างบ้านเรือนมहींมาทั้งที่ติดหนี้แบงค์เยอะแยะเลย คือเราเจอมากมายที่เจอ ปัญหาแบบนี้ก็กล่าวหาว่าเขาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้ว คุณยังไม่รู้เลยว่า เป็นอะไรอยู่ดี “

“ปัญหากรณีที่ 5 ประการต่อมาก็คือขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือฝ่ายปกครอง สงครามยาเสพติดก็ถือโอกาสเอารายชื่อพวกนี้มาใส่ในบัญชีรายชื่อ”

“ปัญหากรณีที่ 6 ที่เราเจอก็คืออคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ก็คือชนกลุ่มน้อย เราเองด้วยความเชื่อของเรามานานเลย บอกว่าคนกลุ่มน้อยเหล่านี้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดปลุกผีเน เราถูกความเชื่อเหล่านี้หลอหลอมมานาน ปัญหาต่อกลุ่มชาติพันธุ์พอช่วงสงคราม

ยาเสพติดลดลงสังเกตดูคนกลุ่มชาติพันธุ์ถูกยิงตายไปเยอะเลย อันนี้คือประเด็นที่เราเห็นว่า การขึ้นบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มันทำให้เกิดปัญหาทั้งที่คนที่บริสุทธิ์ก็โดนขึ้นบัญชีไป แต่ปัญหาก็คือพอมาถึงประเด็นแรกที่ขึ้นบัญชีโดยไม่ชอบแล้ว แต่พอบัญชีไม่ชอบยังมากำหนดด้วย นโยบายและก็เป้าหมาย”

โดยสรุปบัญชีดำมีประเด็นในการพิจารณาดังนี้

1. การจัดทำบัญชีดำนั้น อาจไม่ได้ผู้ผิดที่แท้จริง และอาจไม่ได้รวมผู้ค้าตัวจริงไว้ เนื่องจากกระบวนการจัดทำมีปัญหา และมีบางมุมมองตั้งประเด็นในทางกฎหมายว่า ผิดกฎหมายหรือไม่
2. การนำบุคคลใดๆ เข้ามาในบัญชีดำ และเป็นที่ยอมรับของสังคม ทำให้เกิดการเหมารวมไปถึงญาติพี่น้องด้วยทำให้เกิดผลกระทบ นอกจากนี้มีในกรณีของผู้เคยมีประวัติก็ถูกนำไปใส่ในบัญชีด้วย ซึ่งบุคคลนั้นอาจไม่เกี่ยวข้องแล้ว

2.2.2 การฆ่าตัดตอน

นโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดของรัฐบาลหรือการทำสงครามยาเสพติดในช่วงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 30 เมษายน 2546 นั้น จากการศึกษาพบว่ามีเหตุการณ์ทางสังคมที่สำคัญเกิดขึ้น กล่าวคือเกิดคดีฆ่ากันตายถึง 2,598 คดี มีผู้เสียชีวิต 2,849 คน ซึ่งเป็นประเด็นที่ทำให้สังคมบางส่วนตั้งคำถามกับนโยบายและวิธีการในการแก้ปัญหายาเสพติดของรัฐบาล นำมาสู่การถกเถียงแลกเปลี่ยนมีปฏิบัติการทางสังคมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

จากผลการศึกษา พบว่า “ฆ่าตัดตอน” ในสงครามยาเสพติดมีสองมุมมองหลักๆ คือ

- เป็นการฆ่ากันเองของผู้ค้ายาเสพติดหรือที่เรียกว่า “ฆ่าตัดตอน” มีนัยของวิธีคิด “ทำกรรมไว้ก็ต้องรับผลกรรมนั้น”
- การฆ่าตัดตอนเป็นผลมาจากนโยบายการแก้ปัญหาของรัฐบาลที่ก่อให้เกิดความรุนแรงและใช้ขั้นตอนหรือกระบวนการแก้ปัญหาที่ผิดพลาด เนื่องจากมุ่งเน้นผลลัพธ์ ใช้จริยธรรมแบบอรรถประโยชน์นิยมไม่สนใจวิธีการ และนำการแก้ปัญหาสังคมไปเปรียบเทียบกับสงครามทำให้เกิดการยอมรับความรุนแรง เสมือนเป็นการส่งเสริมให้ฆ่ากันได้

ในทางนิติศาสตร์ มองว่าวิธีการกำลังก่อให้เกิดปัญหาอย่างร้ายแรงต่อสังคมไทย ทั้งในระยะสั้นและจะส่งผลกระทบต่อระยะยาวในความมั่นคงของสังคม ข้อบัญญัติหรือรัฐธรรมนูญของรัฐไม่มีความสำคัญ ไม่เคารพต่อกระบวนการยุติธรรม อันเนื่องมาจาก

- คนตายมาก 30-40 คน ในแต่ละวัน แต่ตำรวจจับกุมคนร้ายมาลงโทษไม่ได้ แสดงให้เห็นว่าตำรวจไม่สามารถดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้
- วิธีการปราบปรามเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ที่รัฐบาลหรือขั้นตอนการทำงานบางอย่าง เช่น การทำบัญชีดำ การกำหนดเป้าต้องจัดการให้ได้ร้อยละ 25 เป็นเบื้องต้น หรือการให้นับเอาการตายไม่ว่าสาเหตุใดๆ ของผู้ที่มีรายชื่อในบัญชีดำเป็นผลงานด้วย เป็นต้น และจากปรากฏการณ์ผู้ตายนับพันคนนั้น เป็นไปหรือไม่ว่ามีผู้บริสุทธิ์รวมอยู่ด้วย
- หากการฆ่าตัดตอนเป็น “การฆ่ากันเอง” รัฐบาลไม่อาจปฏิเสธว่าเป็นผลมาจากนโยบายและจากการที่นายกรัฐมนตรีให้ความเห็นในที่สาธารณะว่า “คนชั่วก็ต้องจบด้วยวิธีชั่วๆ” และ “คนสกปรกต้องตายด้วยวิธีสกปรก” เป็นการสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจกับการที่ประชาชนที่ถูกสันนิษฐานว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาบ้าสามารถฆ่ากันเองได้ ทำให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 33 ซึ่งบัญญัติไว้ว่าในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ไร้ผล
- เป็นการมุ่งปราบปรามโดยไม่คำนึงถึงชีวิตประชาชน หากแต่คำนึงถึงเป้าหมาย จะทำให้สังคมไทยล้าหลัง เป็นสังคมแห่งความหวาดกลัว เป็นสังคมที่มีเจ้าหน้าที่ที่ถืออาวุธเป็นใหญ่ และทำลายหลักการปกครองโดยกฎหมายอย่างสิ้นเชิง

2.2.3 การวิสามัญฆาตกรรม

สงครามยาเสพติดในครั้งนี้มี การตายที่เกิดจากการวิสามัญฆาตกรรมอยู่ด้วย นำแง่มุมทางกฎหมายมาเสนอเพื่อสร้างความเข้าใจในประเด็นการวิสามัญฆาตกรรมเพิ่มขึ้น ดังนี้

- การฆ่าตัดตอนกับการ “วิสามัญฆาตกรรม” เป็นคนละเรื่องกัน การวิสามัญฆาตกรรมเป็นการป้องกันตัวถ้าผู้ต้องหาหรือคนร้ายต่อสู้ ตำรวจก็มีสิทธิในการป้องกันตัว แต่ก็มี การสอบสวนว่าป้องกันตัวเกินกว่าเหตุหรือไม่ ส่วนการฆ่าตัดตอนเป็นการสันนิษฐานว่าเป็นการฆ่ากันเองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยพิจารณาจากการที่

ผู้ตายมีประวัติการพัวพันกับยาเสพติดหรือมีรายชื่ออยู่ในบัญชีดำหรือไม่ และ ตำรวจจะดำเนินการสอบสวนไปตามปกติ

- คนตายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ที่พนักงานสอบสวนตั้งข้อสันนิษฐานว่าถูกฆ่าตัดตอน เป็น "ช่องโหว่" ของกฎหมายที่จะทำให้ตำรวจสามารถยุติการสอบสวนคดีได้ชั่วคราว เพราะญาติคนตายไม่สามารถระบุลักษณะคนร้ายหรือสาเหตุการสังหารที่แน่ชัดได้ สามารถจำหน่ายคดีเป็น **"คดีมูมดำ"** ตามภาษาทางกฎหมาย คดีมูมดำนี้จะทำให้ พนักงานอัยการไม่สามารถส่งฟ้องศาลได้...มีทางเดียวที่จะรู้คดีได้ คือญาติของผู้เสียหายต้องมีหลักฐาน หรือเบาะแสของคนร้ายไปยืนยันกับตำรวจ ภายในกำหนดอายุความ 20 ปี ถ้าหมดอายุความแล้วยังไม่รู้เบาะแสของคนร้าย คดีก็เป็นอันสิ้นสุด คดีมูมดำมักจะสิ้นสุดที่ขั้นตอนการสอบปากคำญาติหรือผู้เห็นเหตุการณ์เท่านั้น เพราะคดีประเภทนี้ญาติของคนตายมักจะระบุว่าคนตายไม่เคยมีเรื่องโกรธแค้นกับใครมาก่อน พยานที่เห็นเหตุการณ์ก็มักไม่เห็นโฉมหน้าของคนร้ายหรือเห็นได้ไม่ชัดเจนจนไม่สามารถสเก็ตช์ภาพคนร้ายได้ หรือกรณีที่พยานเห็นหน้าคนร้ายชัดเจน แต่ไม่กล้าระบุว่าคนร้ายเป็นใครเนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพล มีด ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คดีกลายเป็นคดีมูมดำ
- พบ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยคดีอาญา พ.ศ. 2544 ให้รัฐจ่ายค่าชดเชยให้กับผู้เสียชีวิตในกรณีเกิดจากการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ได้

ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงาน ได้สรุปคดีวิสามัญที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดว่ามีทั้งสิ้น 46 คดี มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 57 คน ข้อพิจารณาเพิ่มเติมในประเด็นของการวิสามัญฆาตกรรม คือความเข้าใจผิดในเรื่องวิสามัญซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันไม่มีคำว่า "วิสามัญฆาตกรรม" แต่ยังคงใช้เรียกติดปากกันมา ซึ่งทำให้เกิดปัญหาความเข้าใจผิดในการศึกษากฎหมายและในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ คำว่า "ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่" (ซึ่งต้องมีการชันสูตรพลิกศพ) ก่อให้เกิดการเข้าใจผิดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายคนยังเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า การป้องกันอาชญากรรมอย่างเด็ดขาดโดยการยิงคนร้ายให้ตาย เป็นเรื่องที่ได้เพราะเป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ที่เรียกกันว่าเป็นคดีวิสามัญฆาตกรรมซึ่งเข้าใจกันว่าทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดที่อันตรายอย่างยิ่ง (จุฑารัตน์ เชื้อ และคณะ, 2548 : 124 -125)

2.2.4 สงครามยาเสพติดกับวาทกรรมความรุนแรง

เพื่อให้การแก้ปัญหายาเสพติดที่หมักหมมในสังคมนี้ รัฐบาลจึงใช้การเปรียบเทียบกับการทำสงครามยาเสพติด จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า การที่ใช้วาทกรรมสงครามยาเสพติด (War on Drug) ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำลายทุนทางสังคมที่เป็นการเห็นอกเห็นใจกันถูกทำลายด้วยหรือไม่ เนื่องจาก การที่รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรีเปรียบว่าเป็นการทำสงครามกับยาเสพติด เพื่อแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมีเจตนารมณ์แน่วแน่ที่จะจัดการปัญหาและพร้อมเสียสละเพื่อให้ได้มาเพื่อชัยชนะ และเป็น การสร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นว่าปัญหาเสพติดเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องแก้ไขรวมทั้ง กระตุ้นการมีส่วนร่วมจากประชาชน

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า การนำการแก้ปัญหาและนำไปเปรียบเทียบกับการทำ สงครามดังเช่นสงครามยาเสพติดนั้น เป็นการสร้างวาทกรรม (Discourse) สงครามยาเสพติด (War on Drugs) ซึ่งส่งผลให้ติดกับดักทางด้านภาษา และก่อให้เกิดผลบางประการขึ้น เช่น

- ทำให้สังคมเกิดความรู้สึกว่าต้องรุนแรง
- เกิดการแบ่งขั้ว ข้าราชการ คัดครู ผิด ถูก
- ต้องมีการแพ้ชนะ มีการตายเกิดขึ้น

การนำการแก้ปัญหายาเสพติดไปเปรียบเทียบกับการทำสงครามนั้น เป็นการนิยาม สถานการณ์นั้น (Definition Of The Situation) ดังเช่น มีการร่วมกันนิยามว่าการแก้ปัญหา ยาเสพติดเป็นการทำสงคราม และสังคมก็เชื่อตามนั้น ก่อให้เกิดบรรยากาศของความรุนแรงซึ่งส่งผล ให้ยอมรับการใช้ความรุนแรง หรือใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา นอกจากนั้นแล้ว วาทกรรมสงครามยาเสพติด (War on Drugs) ทำให้เกิดการแบ่งขั้วโดยอัตโนมัติ ฝ่ายข้าราชการ ฝ่าย คัดครู ฝ่ายผิด ฝ่ายถูก ฝ่ายธรรมดา ฝ่ายธรรมดา ซึ่งเป็น “โครงสร้างวาทกรรมและสัญลักษณ์แบบแยก ขั้ว” (Dichotomising Discourses and Semiotic Structure) และเมื่อแบ่งฝ่ายแล้วก็ต้องจัดการ ฝ่ายตรงข้ามให้หมดสิ้นจึงถือเป็นชัยชนะในการทำสงคราม และในการทำสงครามก็เป็นธรรมดาที่ ต้องมีการต่อสู้ซึ่งจะต้องเกิดความสูญเสียทั้งฝ่ายตนเองและฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเหล่านี้เองทำให้สังคม ตกอยู่ภายใต้ความรุนแรง หากสังคมใดก็ตามมี

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นมีทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อมีปัจจัยที่เสริมให้เกิดความรุนแรง โดย จากรายงานการศึกษาเรื่อง “สมัตรกรรมเชิงนโยบาย” โดยสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

(สสส.) พบว่ามีการส่งเสริมให้เกิดความรุนแรงและฆาตกรรมเชิงนโยบาย โดยการที่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ให้สัตยาบันผ่านสื่อมวลชน ว่าสามารถใช้ ความรุนแรงในการปราบปรามยาเสพติดได้ อันเสมือนเป็น “ใบอนุญาตให้ฆ่า” โดยมีรูปแบบการ สื่อสารที่ส่งเสริมให้เกิดการฆาตกรรม ดังนี้

- มีการสื่อสารอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สังคมเข้าใจว่าคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นคน เลว คนชั่วที่ไม่สมควรได้รับการปราณี ตัวอย่างเช่น “คนชั่วก็ต้องจบชีวิตด้วยการฆ่า กันอย่างนี้ การฆ่าตัดตอนมีแน่นอน” เป็นต้น
- มีการสร้างความเข้าใจให้กับสังคมที่พยายามแสดงให้เห็นว่าต้องใช้ความรุนแรง เท่านั้นจึงจะสามารถแก้ปัญหา ยาเสพติดได้ ตัวอย่างเช่น “เมื่อรัฐบาลประกาศ สงครามกับยาเสพติด มันก็ต้องรบให้ชนะ หากยังใช้มาตรการเหมือนแต่ก่อน ปัญหา ยาเสพติดก็ไม่มีทางหมดไปจากบ้านเมืองเราได้” เป็นต้น
- รัฐบาลสร้างภาพให้สังคมเห็นว่าคนที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล ว่าเป็นพวกของคนชั่ว ตัวอย่างเช่น “แล้วเราคิดว่าปล่อยต่อไปไหวไหม อีกหน่อยเราต้องมีลูกหลานเราจะ ปล่อยให้มันเป็นอย่างนี้ไหม ถ้าเราไม่ปล่อยก็ต้องอดทน คนชั่วกำลังร้องเพราะฉะนั้น ต้องทนเสียงร้องหน่อย” เป็นต้น

โดยสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) นี้ยังได้ระบุอีกว่า การสร้างตัวชีวิต ความสำเร็จในการปราบปรามยาเสพติด ที่ระบุเป้าว่าต้องทำให้ได้ในแต่ละเดือน คือ ร้อยละ 25, ร้อยละ 30, ร้อยละ 75 ในแต่ละเดือน โดยมีการวางกรอบประเมินงาน คือ ตัวเลขจับกุม การ วิสามัญ การเจ็บป่วยหรือตาย และการหักหลังกันเองระหว่างผู้ค้าหรือการฆ่าตัดตอนระหว่างผู้ค้า ซึ่งนอกเหนือจากจะส่งเสริมให้เกิดความรุนแรงแล้ว กรอบประเมินข้อ 3 การหักหลังกันเองระหว่าง ผู้ค้าหรือการฆ่าตัดตอนระหว่างผู้ค้ายังมีนัยยะของการแสดงให้เห็นว่าการฆ่าตัดตอนหรือการ วิสามัญฆาตกรรม เป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการฆ่านอกกฎหมายเพราะเป็นผลงานที่แสดง ให้เห็นถึงความสำเร็จของการปฏิบัติตามนโยบาย

2.2.5 ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม “การละเมิดสิทธิมนุษยชน”

มีการแจ้งว่าการทำสงครามยาเสพติดครั้งนี้ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลาย รูปแบบ จากการสำรวจข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็พบว่าได้รับ

เรื่องร้องเรียนจำนวนหนึ่ง สรุปลงถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายปราบปรามยาเสพติด ได้ดังนี้

- มีชื่อในบัญชีหรือถูกกล่าวหาหรือถูกเรียกไปรายงานตัวเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งที่ไม่มีพฤติกรรม
- ถูกฆาตกรรมโดยญาติเชื่อว่าเกิดจากนโยบายปราบปรามยาเสพติด
- ถูกตำรวจยึดยาบ้าแล้วดำเนินคดียาเสพติดหรือถูกดำเนินคดียาเสพติดโดยมิชอบทั้งที่ไม่กระทำผิด
- ถูกข่มขู่ให้รับสารภาพว่าค้ายาเสพติดแล้วถูกดำเนินคดี
- ถูกตำรวจแนะนำให้หายาบ้าหรือยาเสพติดไว้ในครอบครองหรือถูกขู่ให้ยอมรับสารภาพแล้วยอมถูกดำเนินคดี ไม่เช่นนั้นจะมีปัญหาหรืออาจได้รับอันตราย
- ถูกยึดทรัพย์สินในคดียาเสพติด

จากข้อร้องเรียนต่างๆ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้จัดทำเป็นข้อเสนอทางด้านสิทธิมนุษยชนต่อรัฐบาลในนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด เพื่อทบทวนและปรับปรุง เช่น

- การนำรายชื่อบุคคลขึ้นบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น กระบวนการยังหละหลวมและขาดการกลั่นกรองโดยรอบคอบ ทำให้ผู้บริสุทธิ์จำนวนมากถูกขึ้นบัญชีทั้งๆ ที่มีได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่อย่างใด อีกทั้งกระบวนการถอดถอนรายชื่อบุคคลออกจากบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของผู้บริสุทธิ์ต้องรวดเร็วและไม่สลับซับซ้อน
- เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องพึงระวังมิให้มีการยิงทิ้งผู้ที่ถูกอ้างว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพราะวิธีการดังกล่าวเป็นการทำลายกระบวนการยุติธรรม และหากมีการทำผิดกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติการสืบสวนและสอบสวนอย่างรวดเร็วและเป็นมาตรฐานเดียวกับคดีอาญาโดยทั่วไปในการหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษ
- กระบวนการดำเนินการสืบสวนและสอบสวนในคดียาเสพติด ต้องเป็นไปโดยอาศัยมาตรฐานที่ได้ปฏิบัติมาก่อนการประกาศสงครามกับยาเสพติด ทั้งนี้ต้องมีหลักฐานในการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่แน่ชัด มิใช่อาศัยให้การปรักปรำของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อให้ตนเองได้รับโทษเบาขึ้นหรือไม่ต้องรับโทษเท่านั้น

- ก่อนการยึดและอายัดทรัพย์สินของบุคคลที่ถูกอ้างว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องตรวจสอบให้แน่ชัดเสียก่อนว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด และต้องจัดหาสถานที่เก็บทรัพย์สินดังกล่าวไว้ มิให้เสียหายหรือเสื่อมสภาพ อีกทั้งไม่ยึดและอายัดทรัพย์สินที่ใช้ในการดำรงชีพโดยปกติสุข และกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินดังกล่าวโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันการฟอกเงิน ต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งยึดคืนทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยเร่งด่วน

ดังนั้นสงครามยาเสพติดซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้แก้ปัญหาด้วยความเบ็ดเสร็จเด็ดขาด เช่น การจัดทำบัญชีดำ การฆ่าตัดตอน ประกอบกับการสร้างวาทกรรมสงครามยาเสพติด (War on Drugs) ครอบงำให้คนเห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงเห็นด้วยกับวิธีการบางอย่างซึ่งคิดว่าเป็น “มาตรการพิเศษ” ซึ่งเป็นทางลัดในการจัดการปัญหา ทำให้ส่งผลกระทบต่อในสังคมเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น จึงเป็นเครื่องมือที่ทำลายทุนทางสังคมและทำลายกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

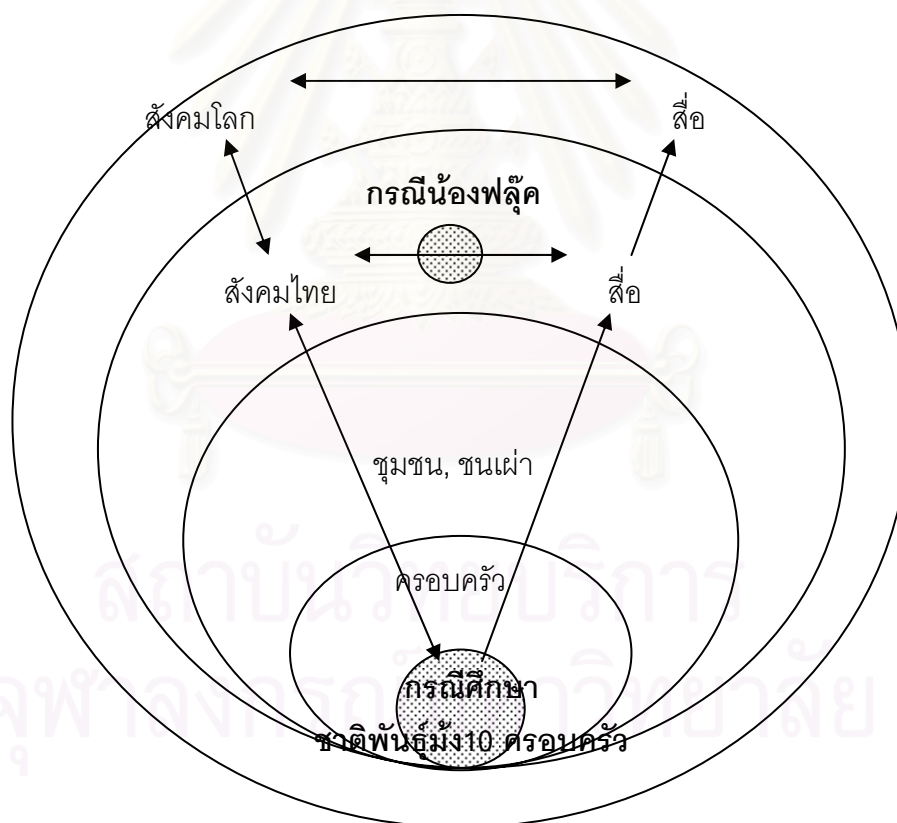
3. การก่อรูปของทุนทางสังคมท่ามกลางการแก้ไขปัญหายาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า ในสงครามยาเสพติดครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนซึ่งได้รับผลกระทบอยู่ แล้วจากการสูญเสียหัวหน้าครอบครัว ทำให้ยากลำบากในการดำเนินชีวิต นอกจากนั้นยังมีปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้ผลกระทบที่ได้รับนั้นรุนแรงยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการถูกเหมารวมว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ความสามารถในการต่อสู้ดิ้นรน ล้วนทำให้ครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนต้องการความช่วยเหลือเยียวยาทั้งสิ้นไม่ว่าทางการช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจหรือการช่วยเหลือทางด้านจิตใจ และสังคมเพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข

แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่ามีการช่วยเหลือกันของครอบครัว มีการเห็นอกเห็นใจกันในกลุ่มคนมั่งด้วยกัน ไม่ซ้ำเติมกัน การให้ความช่วยเหลือและได้รับการเยียวยาจากภายนอกอยู่ด้วย ซึ่งเกิดจาก “ความสัมพันธ์ทางสังคม” ในระดับต่างๆ กัน ส่งผลให้กระทบที่เกิดขึ้นนั้นบรรเทาเบาบางลง หรือกล่าวได้ว่าเป็น “ทุนทางสังคม” (Social Capital) ที่เกิดขึ้นในภาวะสงครามยาเสพติด

3.1 กระบวนการรับรู้และช่วยเหลือ

ในสงครามยาเสพติดนั้น เมื่อสมาชิกในครอบครัวถูกฆ่าตัดตอนทำให้ได้รับผลกระทบ ประสบปัญหาทางด้านต่างๆ ต้องการการช่วยเหลือ ปลอดภัย เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน จากการศึกษาพบว่าในขั้นตอนนี้ ครอบครัวจะเข้ามามีบทบาทอย่างสูง นอกจากนั้นชุมชนซึ่งรับรู้ เหตุการณ์และเห็นอกเห็นใจกันก็ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ ไม่ซ้ำเติมกัน นอกจากนี้เหตุการณ์ฆ่าตัด ตอนนี้จะถูกการสื่อสารออกไปเพื่อให้คนภายนอกได้รู้ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความสน และการยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือจากภายนอก และเหตุการณ์ฆ่าตัดตอนที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางนั้น ส่งผลให้นานาชาติ องค์การสหประชาชาติ องค์การเอกชนระหว่างประเทศให้ความสนใจ และเข้ามา มีบทบาทกับเหตุการณ์นี้ ซึ่งอธิบายกระบวนการรับรู้และช่วยเหลือในเหตุการณ์ฆ่าตัดตอนดัง แผนภาพข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 2 กระบวนการรับรู้และช่วยเหลือ

- ผู้ถูกฆ่าตัดตอนร้อง “ช่วยด้วย”

- ครอบครัวเข้ามาดูแล ปลอดภัย
- ชุมชน, ชนเผ่าเห็นอกเห็นใจ ไม่ซ้ำเติม
- สื่อทำให้รับรู้
- สังคมไทยมีคนที่ทนดูไม่ได้ เยียวยา ตั้งคำถามกับกลไก ชักชวนคนอื่น
- สังคมโลก ตั้งคำถามกับสังคมไทย “เกิดอะไรขึ้น”

อย่างไรก็ตาม เรื่องราวผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกรณีศึกษาที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อาศัยอยู่ใน จ.เพชรบูรณ์ นี้ พบว่านอกเหนือจากคนในชุมชนหรือในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันที่อาศัยอยู่บริเวณนี้แล้ว บุคคลภายนอกหรือสังคมไทยภายนอกก็รับรู้ได้น้อยมาก หรือไม่รู้เรื่องเลยว่าคนเหล่านี้ได้รับผลกระทบอย่างไรบ้าง เมื่อเปรียบเทียบกับคดี “น้องพล็อต” ซึ่งมีการรับรู้และกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในสังคมไทย ซึ่งส่งผลให้การต่อสู้เป็นไปอย่างยากลำบากมากขึ้น

3.2 ความสัมพันธ์ภายในและสะพานข้ามกลุ่ม (Bridging)

แผนภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ภายในในกลุ่มและการเป็นสะพานข้ามกลุ่มสังคม

จากการศึกษากรณีศึกษา เมื่อบุคคลในครอบครัวเสียชีวิตจากการฆ่าตัดตอน จะสร้างความเศร้าโศกให้กับครอบครัว สมาชิกบางคนถึงกับช็อก ตกตะลึงทำอะไรไม่ถูก เกิดการปลอบใจกัน ประคับประคองกันในครอบครัว เกื้อกูลกันระหว่างญาติพี่น้อง ดังเช่นที่พบว่ากรณีศึกษารายหนึ่งไม่ยอมไปทำงานที่สมัครไว้เนื่องจากต้องการอยู่ดูแลแม่ซึ่งเสียชีวิตจากการจากไปของสามี หรือจากการที่พบว่ามีการรับเอาลูกหลานหรือครอบครัวของผู้ตายซึ่งเป็นพี่น้องกัน ช่วยดูแลเลี้ยงดูส่งเสียให้เรียน ช่วยรับภาระแทนผู้ที่เสียชีวิตไป คนในชุมชนเดียวกันที่ถือว่าเป็นเพื่อนบ้านเป็นชนเผ่าก็เห็นอกเห็นใจกัน ไม่ซ้ำเติมกัน หรือการที่มีชาติพันธุ์ม้งด้วยกันที่เป็นนักจัดรายการวิทยุช่วยเหลือใน

ด้านช่องทางการร้องเรียน เป็นผลให้เกิดการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น ด้วยความรู้สึกว่าเป็นพี่น้องกัน ครอบครัวเดียวกัน กลุ่มเดียวกัน กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม (Bonding) ของกรณีศึกษา

อย่างไรก็ตามพบ ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าการช่วยเหลือกันเป็นไปอย่างลำบาก เป็นไปในลักษณะของ เตี้ยอุ้มค่อม เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นผู้ที่ได้รับผลกระทบบางส่วน จึงได้ร้องเรียนหรือขอความช่วยเหลือกับองค์กรหรือสังคมไทยส่วนหนึ่ง ดังพบว่ามีการครอบครัวผู้ที่ได้รับผลกระทบจำนวน 3 ครอบครัวได้ร้องเรียนและขอความช่วยเหลือไปยังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเชื่อมโยง (Bridging) ภายนอกกลุ่ม

ในขณะเดียวกัน เหตุการณ์ฆ่าตัดตอนนี้ก็มีความสนใจทั้งในด้านผลกระทบที่เกิดขึ้น หรือในแง่มุมมองที่เป็นปัญหาต่อสังคม ผู้คนเหล่านี้ได้รวมตัวกัน ทั้งในเชิงปัจเจกบุคคลและองค์กร สถาบันทางสังคม สถาบันทางการศึกษา ศึกษาข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ยึดโยงภายใน (Bonding) และเป็นสะพานข้ามกลุ่ม (Bridging) กับกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อหาหนทางในการเยียวยา หรือหาข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การสะท้อนให้สังคมส่วนอื่นๆ ได้รับรู้และนำไปสู่การต่อสู้หรือเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกลไกหรือการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายที่นำไปสู่ผลกระทบกับสังคม โดยจากการศึกษาพบว่ามีกรณีเคลื่อนไหวเพื่อให้มีการทบทวน และปรับปรุงนโยบาย โดยใช้กระบวนการต่อรอง กดดัน เปิดเวทีสาธารณะ วิพากษ์วิจารณ์ผ่านสื่อ ซึ่งจะยกเหตุการณ์สำคัญตามลำดับ ดังนี้

- คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้มีการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตรวจสอบข้อเท็จจริงในการปราบปรามผู้กระทำความผิดทุกสัปดาห์ และจัดทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีรายงานผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนพร้อมข้อเสนอ
- มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) คณะทำงานปกป้องนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย, ศูนย์ข้อมูลสิทธิมนุษยชนและสันติธรรม และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เปิดแถลงข่าวถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
- องค์กรเอกชน แอสเนสตี อินเตอร์เนชันแนล องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน ได้ออกแถลงการณ์แสดงความกังวลอย่างยิ่งต่อจำนวนผู้เสียชีวิตจากการถูกวิสามัญฆาตกรรมในคดียาเสพติด

- เครือข่ายองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็ก ได้นัดแถลงข่าว ที่อาคารมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ห้วยขวาง ในหัวข้อ **"กรณีตำรวจวิสามัญแม่ค้ายาบ้า แต่ฆ่าเด็กบริสุทธิ์ 9 ขวบ"** ตามถึงนโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล มาตรการคุมครองสุจริตชนอยู่ตรงไหน
- ศูนย์ประสานงานเยาวชนเพื่อประชาธิปไตย (ศยป.) ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสิทธิมนุษยชน องค์กรประชาธิปไตย จัดเวทีสาธารณะเรื่อง **"วิสามัญยาบ้า-ฆ่าตัดตอนกับการแก้ปัญหาความรุนแรงทางนโยบาย"**
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ สภาทนายความ จัดเสวนาสงครามยาเสพติดกับสิทธิมนุษยชน
- ที่เชียงใหม่ นักวิชาการจำนวน 62 คน อาทิ ดร.ศิริชัย นฤมิตรเรขการ น.พ.เจดีย์ว ปิยะชน ม.ร.ว.อศิน รพีพัฒน์ ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้เข้าชื่อในแถลงการณ์ถึงประชาชนไทยเรื่อง **"ข้อควรระวังในการแก้ปัญหา ยาเสพติด"** โดยชี้ว่าคนไทยมีแนวคิดเชิงปฏิบัตินิยมแบบหวังให้เกิดผลโดยเร็ว โดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหา
- คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร จัดเสวนาเรื่อง **"สงครามยาเสพติดกระทบสิทธิมนุษยชนจริงหรือ"**
- สมาคมสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (สสส.) แถลง "รายงานการศึกษาเรื่อง มาตรการเชิงนโยบาย" ต่อสื่อมวลชน โดยการศึกษาบอกว่าการการทำสงครามกับยาเสพติดมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย และทำลายกระบวนการยุติธรรมในหลายประการ

นอกจากนี้ ยังมีการเคลื่อนไหวอีกหลายประการ เช่น การให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อ คอลัมน์นิสต์ต่างๆ เขียนบทความที่เป็นลักษณะของการตั้งคำถามวิพากษ์วิจารณ์ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีการพยายามจัดเวทีและเชิญผู้แทนจากองค์กรสหประชาชาติ การเปิดจุดร้องเรียน ฯลฯ ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการเคลื่อนไหวได้ดังนี้

- เปิดเวทีเสวนา เวทีแลกเปลี่ยน แถลงข่าว ยื่นข้อเสนอ
- ใช้กรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นความบกพร่องของนโยบาย โดยเฉพาะกรณีที่ทำให้สังคมสนใจและตั้งคำถามว่าเกิดอะไรขึ้น ดังเช่นกรณีของน้องฟลุ๊ค
- ใช้อำนาจหน้าที่ที่องค์กรต่างๆ มี เรียกร้องและช่วยเหลือ เช่นในทางสิทธิมีการยื่นข้อเสนอ และในทางกฎหมาย เช่น การจัดหาทนาย เป็นต้น

- ร้องเรียนองค์กรระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ ตรวจสอบการแก้ปัญหา
- สร้างบทความ งานวิจัย ที่แสดงให้เห็นมุมมองที่แตกต่าง และผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากกระบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กร สถาบันทางสังคมต่างๆ รวมทั้งสื่อคอลัมน์ิสต์ องค์กรพัฒนาเอกชน เกิดผลต่อผู้ได้รับผลกระทบ เช่น

- เกิดการเยียวยาทั้งในรูปแบบเงินทอง และทางใจ มีผู้ได้รับผลกระทบจำนวนหนึ่งได้รับเป็นค่าชดเชยจากการทำผิดพลาดของรัฐ และได้รับหนังสือรับรองจากรัฐว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ก็ยังมีจำนวนน้อยอยู่
- ได้เปิดพื้นที่ทางความคิดให้สังคมซึ่งในขณะนั้น ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงจัดการปัญหา ได้รับรู้ถึงมุมมองหรือวิธีคิดที่แตกต่าง รวมทั้งเป็นการเปิดพื้นที่ให้คนจำนวนหนึ่งซึ่งอาจไม่เห็นด้วยกับกระแสหลัก ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น
- เกิดเครือข่ายทางสังคม นำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการสร้างงานวิจัย เป็นการสร้างองค์ความรู้เพิ่ม
- มีการทบทวนหรือปรับเปลี่ยนนโยบายบางประการ เช่น ในเรื่องของการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ หรือการตั้งคณะกรรมการบางชุด (แต่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่ได้มีความสำคัญอะไร)

อย่างไรก็ตาม พบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ซึ่งพบสรุปได้ดังนี้

- หากกรณีศึกษาที่สะท้อนถึงความผิดพลาดของกระบวนการแก้ไขปัญหา ดังเช่น กรณีของ “น้องพลุค” ได้ยาก
- ถูกมองว่าเป็นพวกเดียวกับผู้ค้ายา เนื่องจากเป็นการสวนกระแสความรู้สึกของประชาชนจำนวนมากที่ต้องการให้แก้ปัญหาอย่างเฉียบขาด
- ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่รัฐ ในเรื่องการสอบสวนพิสูจน์โดยหลักฐาน ไม่ส่งผลพิสูจน์ ไม่ดำเนินการตามกระบวนการวิทยาศาสตร์อย่างจริงจัง ไม่หาข้อมูลสืบเสาะ เพื่อให้ได้ตัวคนร้าย
- ไม่ได้ดำเนินคดีจนถึงที่สุด เนื่องจากญาติพี่น้องหรือพยานเกิดความเกรงกลัว
- อำนาจหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีจำกัด

ข้อเสนอแนะล้วนเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ให้แก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางกฎหมายที่คำนึงถึงหลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม และหลักของสิทธิมนุษยชน ไม่แก้ปัญหาโดยเอื้อให้เกิดศาลเตี้ยมีการจัดการตามใจชอบ หรือสร้างให้สังคมเกิดความรุนแรง แบ่งฝักแบ่งฝ่าย โดยยืนยันถึงการเห็นด้วยต่อการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง

กระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งคือ การที่ทำความเข้าใจกับคนในสังคมซึ่งในขณะนั้นดูเหมือนว่าต้องการให้มีการแก้ปัญหาอย่างเด็ดขาด และการที่ตกอยู่ภายใต้วาทกรรมสงครามยาเสพติด (War on Drug) ส่งผลให้การเห็นอกเห็นใจครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนและร่วมกันสังเคราะห์ไม่ชัดเจนนัก ดังนั้นกระบวนการสร้างความเข้าใจ การเปลี่ยนมุมมอง การเปิดพื้นที่ให้กับผู้ที่มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันได้มีเวทีในการเข้ามามีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญอย่างมากกับการเพิ่มทุนทางสังคมในเวลานั้น

นอกจากมีการเชื่อมโยงภายนอกกลุ่มกับกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบแล้ว ยังพบว่ามีการเคลื่อนไหวเชื่อมโยงบกกลุ่มอื่นด้วย เนื่องจากปัญหาฆ่าตัดตอนไม่ใช่เพียงแค่เป็นปัญหาภายในประเทศเท่านั้น แต่เกี่ยวพันกับเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นประเด็นระดับโลกที่มีอนุสัญญาระหว่างประเทศร่วมกัน ดังนั้นจึงมีการเคลื่อนไหวที่เป็นการเชื่อมโยงกับองค์กรระหว่างประเทศ อย่างเช่น องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน แอสเนสตี อินเตอร์เนชันแนล องค์กรนิรโทษกรรมสากล องค์กรฮิวแมนไรตส์วอตช์ ซึ่งเข้ามารวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฆ่าตัดตอนแล้วก็ทำรายงานเสนอต่อองค์กรสหประชาชาติ (UN) มีการเชิญเจ้าหน้าที่สหประชาชาติได้ส่งผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติเข้ามาตรวจสอบสอบถามรัฐบาลไทย

ในการออกเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ในส่วนของตัวแทนจากเอเชียมีทั้งสิ้น 6 ที่นั่ง ซึ่งก่อนหน้านี้ไทยมีตัวแทนอยู่ด้วย แต่ผลการเลือกตั้งครั้งนี้มีสมาชิกโหวต 54 ชาติ ปรากฏว่าไทยตกตั้งแต่รอบแรกได้เพียง 29 คะแนน มีการตั้งข้อสังเกตว่าสาเหตุมาจากไทยมีปัญหาในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการฆ่าตัดตอนที่มีสูงกว่า 2,000 ศพ และนายกรัฐมนตรีเคยออกมาตอบได้ว่ายุเอ็นไม่ใช่พอม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามยาเสพติด จึงมีลักษณะของการยึดโยง (Bonding) และ เป็นสะพานข้ามกลุ่ม (Bridging) เป็นพลวัตที่นำไปสู่การช่วยเหลือกันทางสังคม ซึ่งเป็นไปในรูปแบบของ การสงสารเห็นอกเห็นใจกัน การเป็นพี่น้องกัน การเป็น

ครอบครัวเดียวกัน การเป็นคนมั่งเหมือนกัน การรู้สึกว่าเป็นคนไทยด้วยกัน การรู้สึกที่ไม่ยุติธรรม ไม่ถูกต้อง การสำนึกต่อสังคม รวมไปถึงการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกที่ต้องการอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังแผนภาพข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงทุนทางสังคมที่เกิดขึ้น และการเป็นสะพานข้ามกลุ่ม (Bridging)

3.3 กระบวนการประชาสังคม (Civic Engagement)

ในสงครามยาเสพติด นอกจากทุนทางสังคมประเภทที่เป็นการสงสาร เห็นอกเห็นใจกันแล้ว การที่คนเราช่วยเหลือคนอื่นช่วยเหลือสังคมเป็นเสมือนความสำนึกที่มีต่อสังคมส่วนรวม มองข้ามตัดตอนว่าเป็นปัญหาของสังคมที่จะต้องช่วยกันแก้ไขอยู่ด้วย ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เป็นพลังต่อสังคมเนื่องจากทุนทางสังคมเช่นนี้เกิดจากจิตสาธารณะ หรือเกิดจากสำนึกภายในที่มีใช้เพียงแต่ความสงสารเห็นอกเห็นใจเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสังคมมีใช้เพียงอยู่แบบ “ตัวใครตัวมัน”

พัทน์ม (Putnam, 2002) ได้เชื่อมโยงให้เห็นถึงความสำคัญของความตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่แต่ละคนพึงมีต่อสังคมของตนโดยมีจิตมุ่งมั่นที่จะเข้าไปช่วยกิจการสาธารณะต่างๆ ซึ่งเรียกลักษณะนี้ว่า Civic Engagement และ พัทน์มเห็นว่าเมื่อ Civic Engagement ผิงตริงเข้าไปในผู้คน ก็จะไปเสริมให้เกิดการเอื้อประโยชน์ต่อกันและไว้วางใจ ซึ่งเป็นเสมือนกับตัวหล่อลื่นการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม นอกจากนี้ (Korten 1988 อ้างใน Malik & Wagle, 2004: 4) กล่าวว่าการมี Civic Engagement ก็คือการแสดงสิทธิของพลเมืองทุกคนที่มีเสียงในเรื่องที่ตนเป็นกังวลและสามารถชี้แจงอย่างมีเหตุผล ซึ่งสิทธิดังกล่าวจะมีพลังอย่างมาก เมื่อมันผิงตริงอยู่ในเครือข่ายแห่งความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้น

ปีนวดี ศรีสุพรรณ (2547: 39) กล่าวว่า Civic Engagement ค่อนข้างคล้ายคลึงกับเรื่องจิตสาธารณะหรือจิตสำนึกรวมหมู่ และเมื่อหันกลับมามองในแบบของประเทศไทย เราจะเข้าใจ Civic Engagement ได้นั้น สามารถกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องของการเน้นที่ใจ หากไม่มีใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำใด ก็ยากที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ดีได้

สงครามยาเสพติดที่เกิดขึ้นในปี 2546 นั้น มีปัจเจกบุคคลหลายท่านที่เป็นนักวิชาการ เป็นคอลัมนิสต์ องค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กร บุคคลากรในสถาบันต่างๆ รวมตัวกันเพื่อหาทางแก้ปัญหาการฆ่าตัดตอนและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่งพบในเชิงประจักษ์ได้ว่าหลายคนถูกกระแสดังกล่าวจนกลายเป็นพวกเดียวกับคนผิด การเป็นคนถ่วงความเจริญ บางครั้งถูกกดดันทำให้ถูกหลอกลวงครอบครองของตนเองติดยาสูบ หรือบางกลไก บางองค์กรอิสระ เช่นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนกลายเป็นกลไกพิทักษ์คนผิด น.พ.ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ถูกขู่ฆ่า และมีข่าวออกมาว่าถูก ส.ส.พรรคไทยรักไทยจะเข้าชื่อถอดถอนถึงแม้ภายหลัง

พรรคไทยรักไทยจะปฏิเสธก็ตาม ดังนั้นจึงน่าสนใจว่าภายใต้กระแสสังคมที่ต้องการความเด็ดขาดในการแก้ปัญหา นั้นอะไรเป็นสิ่งที่ผลักดันให้เขาเหล่านั้นไม่สามารถนิ่งเฉยอยู่ได้

3.4 “การสื่อสาร การรับรู้” ปัจจัยเคลื่อนไหวทุนทางสังคม

จากการศึกษาพบว่า สื่อ หรือการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความรู้ในช่วงสงครามยาเสพติดนั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในช่วงที่สังคมอยู่ในภาวะความรุนแรงหรือเกิดความขัดแย้ง หรืออยู่ท่ามกลางความสับสน เพราะฉะนั้นจึงต้อง

1. คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการถูกกระทำ เนื่องจากบางประโยคนั้นเป็นการตีตราให้กับผู้ตาย เช่น “เป็นการฆ่ากันเองของขบวนการค้ายาเสพติด” หรือเป็นประโยคที่ทำให้เกิดการเหมารวม เช่น “จับตายขบวนการมั่งค้ายาบ้า” ซึ่งทำให้เกิดภาพลักษณ์กับชาติพันธุ์มั่งคั่งทั้งหมดว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นต้น
2. จะต้องอธิบายเบื้องหลัง หรือเรื่องราวภายหลังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย มิใช่มุ่งเน้นเพียงถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นในขณะนั้น สื่อต้องเป็นระบบการสื่อสารที่คำนึงถึงประชาชนผู้ขาดโอกาส และได้รับผลกระทบเป็นสำคัญ โดยระบบต้องเอื้ออำนวยให้ประชาชนในชุมชนได้รับโอกาสที่จะปฏิบัติการสื่อสารอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน (สุรชัย หวันแก้ว และคณะ, 2549: 144)
3. ยึดหลักการสื่อสารด้วยคุณค่าที่เกิดขึ้น เช่น ต้องมีบทบาทในการเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างหรือผลการศึกษาที่นำไปสู่ความเข้าใจที่มากขึ้น มิใช่มุ่งหาข้อเท็จจริงประเภทใครใช้คำพูดรุนแรงกับใครอย่างไร หรือข่าวสารในลักษณะที่ทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้นเท่านั้น
4. เปิดพื้นที่ของข่าวสารด้านอื่นๆ ไม่ถูกกลบด้วยประเด็นใดประเด็นเดียวถึงแม้จะเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจอยู่ในขณะนั้นก็ตาม ในสงครามยาเสพติดนั้นในขณะที่ถูกถึงประเด็นความขัดแย้งกันมากก็ต้องเปิดพื้นที่ให้มีข่าวสารด้านอื่นให้สมดุลกันด้วย เช่น นำเสนอเรื่องราวผลกระทบที่เกิดขึ้น หรือการช่วยเหลือกัน เป็นต้น
5. ยกระดับกระบวนการสื่อสารภายในกลุ่ม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือสื่อชุมชน ในสงครามยาเสพติดพบว่าเรื่องราวการถูกฆ่าตัดตอนเป็นเพียงการเล่าสู่กันฟังหรือเป็นเพียงข่าวที่เล่าแล้วก็จบ ดังนั้นสื่อในระดับชุมชนต้อง

- นำไปสู่การทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ภายนอก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สุริชัย หวันแก้ว และคณะกล่าวว่าสื่อชุมชนต้องทำหน้าที่สื่อสารเนื้อหาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทั้งขวัญ สติ และปัญญาให้กับชุมชน
- เกิดกลไกสื่อสารเพื่อเฝ้าระวัง หรือมีมาตรการป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในชุมชน
- สื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างผู้ที่ได้รับผลกระทบและสมาชิกในชุมชนอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การเข้าใจและการช่วยเหลือเยียวยา
- เป็นช่องทางสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับภายนอก เป็นกลไกหนึ่งในการเชื่อมโยง โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับสื่อชุมชนอื่นๆ หรือในระดับสังคมไทยขึ้นไป

โดยสรุปสื่อและการสื่อสารสร้างให้เกิดทุนทางสังคมทั้งจากภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่มได้ โดยการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ร่วมไม้ร่วมมือ เปิดพื้นที่ทางความคิดเห็นรวมทั้งเป็นช่องทางในการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอีกด้วย

3.4 การปรับตัวของสังคม

จากความขัดแย้งหลายประการข้างต้น มีหลักฐานและปรากฏการณ์หลายประการที่แสดงว่าสังคมมีการปรับตัว สามารถยกระดับความขัดแย้งไปสู่ “ความขัดแย้งเชิงสร้างสรรค์” เช่น มีการตั้งกลไกติดตามการทำงาน มีการเร่งรัดคดี การยอมชดเชยให้กับผู้ที่บริสุทธิ์ ซึ่งแสดงถึงการยอมรับเป็นการเรียนรู้และปรับตัวในเชิงองค์การที่เกิดจากทุนทางสังคม แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าการปรับตัวของรัฐบาลนั้นยังไม่ได้ปรับแนวนโยบายที่เน้นความเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเนื่องจากภายหลังจากสงครามยาเสพติด รัฐบาลก็ได้ประกาศสงครามกับผู้มีอิทธิพล ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับการประกาศสงครามกับยาเสพติด

นอกจากนั้นในทางสังคมโดยรวมทั้งประชาชนและสื่อมวลชนก็พบว่าให้ความสนใจกับเหตุการณ์นี้มากขึ้นภายหลังจากที่พบว่ามียอดผู้ถูกฆ่าตายจำนวนมาก และโดยเฉพาะภายหลังจากกระแสพระราชดำรัสที่แสดงความเป็นห่วงต่อการฆ่าตัดตอน ทำให้สังคมเกิดความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการติดตามหรือตรวจสอบหรือตั้งคำถามเกี่ยวกับการฆ่าตัดตอน

สุริชัย หวันแก้ว และคณะ กล่าวว่าเงื่อนไขที่สำคัญในการนำไปสู่การขัดแย้งเชิงสร้างสรรค์ น่าจะได้แก่ทุนทางสังคมหรือความไว้วางใจต่อกัน สิ่งที่เป็นสะพานไปสู่การยกระดับ น่าจะได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) กล่าวคือ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีท่าทีร่วมทุกข์ร่วมสุข และเห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวร่วมกันในการแก้ปัญหาอุปสรรค ในบางกรณี เราสังเกตเห็นการเรียนรู้และปรับปรุงตัวในระดับสูงขึ้น เช่น การปรับตัวเรียนรู้เชิงองค์กร (Organizational Learning)

การปรับตัวที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการเรียนรู้หรือเป็นเพียงความสนใจชั่วคราวของสังคม หรือเป็นเพียงการปรับตัวพอเป็นพิธีเพื่อลดกระแสกดดันตั้งคำถามจากสังคม ก็เป็นสิ่งที่สาธารณะและภาคประชาสังคมต้องให้ความสำคัญและคอยติดตามตรวจสอบต่อไป

4. สรุปท้ายบทที่ 4

กลุ่มชาติพันธุ์ม้งเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งจากประวัติศาสตร์พบว่ามี ความสัมพันธ์กับสังคมไทยทั้งในฐานะที่ขัดแย้ง และให้ความร่วมมือกันครั้งเกิดสงครามต่อสู้กับ พรรคคอมมิวนิสต์ ในสังคมไทยนั้นกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีภาพลักษณ์ของ “แม้วแดง” ซึ่งมีนายของศัตรู อยู่ แต่ก็อาศัยอยู่ในฐานะพลเมืองของประเทศไทย

การศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสงครามยาเสพติด จากกรณีศึกษาชี้ให้เห็นว่าเกิด ผลกระทบขึ้นกับครอบครัวของผู้ที่ถูกฆ่าตัดตอนโดยเกิดผลกระทบทางด้านกายภาพและวัตถุขึ้น โดยการขาดแคลนปัจจัย 4 บุตรหลานสูญเสียโอกาสทางการศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่าง ครอบครัวกับชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากผู้ตายเป็นหัวหน้าครอบครัวซึ่งเป็นหลักทางเศรษฐกิจ และเป็นศักดิ์ศรีเป็นตัวแทนของบ้านในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆ

จากการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสงครามยาเสพติดในแง่มุมของทุนทางสังคม พบว่า สงครามยาเสพติดส่งผลกระทบต่อทุนเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ความสัมพันธ์กับ สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป หวาดกลัวหวาดระแวง หมดความเชื่อมั่นต่อนโยบายรัฐ ลดคุณค่าของ ตนเองและหมดความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ นอกจากนี้ สงครามยาเสพติดได้ส่งผลกระทบต่อ กระบวนการยุติธรรมในฐานะที่เป็นทุนทางสังคม เนื่องจากปัญหาทางด้านวิธีการแก้ไขปัญหา อาชญากรรม เช่น การจัดทำบัญชีดำ การฆ่าตัดตอน และจากการที่สงครามยาเสพติดที่เป็นวาท

กรรมครอบงำให้สังคมตกอยู่ภายใต้การแบ่งแยก การหาคนผิดมาลงโทษ การยอมรับศาลเตี้ย ซึ่งทำให้สังคมตกอยู่ภายใต้ความรุนแรง

นอกจากนั้น พบว่าท่ามกลางการผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นก็มีการก่อรูปทุนทางสังคมขึ้น ซึ่งพบจากการช่วยเหลือกัน การเห็นอกเห็นใจกัน การไม่ซ้ำเติมกันซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เกิดจากสายสัมพันธ์หรือเกิดจากการยึดโยง (Bouding) ภายในครอบครัวเดียวกัน ชุมชนหรือชาติพันธุ์เดียวกัน ที่สำคัญคือพบว่ามีทุนทางสังคมที่เป็นสะพานเชื่อม (Bridging) ให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เป็นพลัง โดยมี Civic Engagement กระตุ้นพลวัตรทุนทางสังคมให้มีพลวัตมากขึ้น โดยมีการสื่อสารเป็นปัจจัยช่วย และยังพบว่ามี การปรับตัวของสังคมและองค์กรรัฐจากประเด็นปัญหาฆ่าตัดตอนและนโยบายสงครามยาเสพติด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

อภิปรายสรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ผลกระทบจากสงครามยาเสพติด : ศึกษากรณีครอบครัวผู้ตกเป็นเหยื่อในเหตุการณ์ระหว่าง 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน 2546” เป็นการศึกษาผลกระทบจากสงครามยาเสพติดที่เกิดขึ้นกับครอบครัวของผู้เสียชีวิตหรือที่เรียกว่าถูก “ฆ่าตัดตอน” และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์และสังคมไทยในมุมมองทางสังคมวิทยา ผ่านทางแนวคิดเรื่องทุนทางสังคม (Social Capital) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อครอบครัวจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัวอันเนื่องมาจากถูกฆ่าตัดตอนในสงครามยาเสพติด วิเคราะห์ผลกระทบต่อทุนเดิมทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยจากการฆ่าตัดตอน และวิเคราะห์กระบวนการประชาสังคมและทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงการทำสงครามยาเสพติดว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรและมีผลอย่างไรกับผู้ที่ได้รับผลกระทบและสังคม โดยศึกษาผ่านเรื่องราวในสงครามยาเสพติดและเรื่องเล่าจากกรณีศึกษาครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอนซึ่งเป็นครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 10 กรณีศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าเกิดผลกระทบต่อครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอน เกิดผลกระทบต่อทุนทางสังคมเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ และผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในฐานะทุนทางสังคม และในการศึกษายังพบว่าในขณะที่แก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดผลกระทบจากสงครามยาเสพติดนั้นก็มีการก่อรูปทุนทางสังคมอยู่ในขณะเดียวกันนั้นผู้วิจัยจะขอนำมาพิจารณาเป็นการอภิปรายผลและสรุปดังนี้

1. อภิปรายผลการศึกษา

1.1 สงครามยาเสพติดในฐานะที่เป็นวิถีแก้ปัญหาอาชญากรรม

ปัญหายาเสพติดในสังคมไทยนั้น สามารถกล่าวได้ว่าหมักหมมมานานและส่งผลกระทบต่อสังคมมานาน มีผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหานี้และปัญหาที่เกี่ยวข้องจำนวนมากโดยพบได้ในเชิงประจักษ์ ดังนั้นรัฐบาลจึงมีเหตุผลที่หนักแน่นเพียงพอในการจัดการปัญหาเสพติดที่เปรียบเสมือนมะเร็งร้ายกัดกินสังคมไทย โดยใช้วิธีการที่พิจารณาแล้วว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อยุติปัญหาที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรัฐบาลตัดสินใจใช้นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

นโยบายต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเป็นการมุ่งแก้ปัญหาอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดและ
 เอาจริงเอาจังนั้น รัฐบาลได้นำการแก้ปัญหายาเสพติดไปเปรียบเทียบกับการทำสงคราม จัดตั้ง
 กลไกใหม่คือศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (ศตส.) ที่มีอำนาจในการสั่งการติดตาม
 ดูแลประเมินผลและมีกลไกที่จัดตั้งขึ้นไปในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงระดับอำเภอ
 นอกจากนี้ ได้จัดทำบัญชีผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือที่เรียกกันว่า “บัญชีดำ” เพื่อเป็นเครื่องมือ
 แก้ปัญหา ใช้วิธีการคืนคนดีสู่สังคมโดยให้ผู้เสพ ผู้ค้า ที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีดำเข้ารายตัวกับทาง
 ราชการ มีการกำหนดเป้าพร้อมทั้งระบบการให้คุณให้โทษกับกลไกให้กับจังหวัดต่างๆ โดยมี
 จำนวนเชิงปริมาณผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่อยู่ในบัญชีดำเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผลสำเร็จเชิงปริมาณนับได้ว่าไม่เคยเกิดมาก่อนในประวัติศาสตร์ของสังคมไทย และนำมา
 สู่ความพึงพอใจของประชาชนต่อการทำสงครามยาเสพติด ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แต่ใน
 ขณะเดียวกันก็เกิดผลกระทบขึ้นที่เห็นได้ชัดเจนคือเกิดปรากฏการณ์ “ฆ่าตัดตอน” ขึ้น และ
 ผลกระทบอื่นๆ เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนการทำสงคราม
 ยาเสพติด ดังรายละเอียดในบทที่ 3 และบทที่ 4

การทำสงครามกับยาเสพติด เป็นนโยบายที่เน้นหลัก “อรรถประโยชน์นิยม”
 (Utilitarianism) หรือกล่าวได้ว่า ลึกๆ รัฐบาลเชื่อมั่นว่าปรากฏการณ์ฆ่าตัดตอน ที่เกิดขึ้นเป็นการ
 สถาปนา “ความยุติธรรม” ให้เกิดขึ้นในสังคม เป็นความยุติธรรมตามหลักอรรถประโยชน์นิยม
 (Utilitarianism) อันเป็นจริยธรรมแนวหนึ่งที่ตั้งใจใน “ผลลัพธ์” ของสิ่งที่จะนำมาซึ่ง “ความสุข” มาก
 ที่สุดแก่คนมากที่สุดก็คือแก่นของความยุติธรรม (จรัญ โฆษณานันท์, 2546: 90) ดังนั้นการ
 แก้ปัญหาจึงใช้วิธีการที่เน้นประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม หรือที่เรียกว่า
 Crime Control ซึ่งแตกต่างกับวิธีการที่ยึดกระบวนการยุติธรรม หรือ Due Process of Law หาก
 วิธีการที่เน้นประสิทธิภาพประกอบเข้ากับความเคยชินของกลไกที่เคยใช้ระบบอำนาจนิยม การส่ง
 สัญญาณอนุญาตหรือสนับสนุนจากฝ่ายนโยบายให้ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาได้ การเกิด
 กระแสความต้องการความสำเร็จที่จับต้องได้ของประชาชน ก็เป็นเหตุให้มีการละเมิดต่อ
 กระบวนการยุติธรรมและสิทธิเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากพบว่าการปฏิบัติมีการใช้วิธีการ
 บางอย่างที่มองไม่เห็นเพื่อหวังผลให้สำเร็จตามตัวชี้วัด เช่น พบการตายที่มีข้อสังเกตว่าเป็นการ
 กระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือมีการวิสามัญฆาตกรรมที่อาจเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ การที่มีผู้
 บริสุทธิ์เสียชีวิตในการปราบปรามจับกุม การข่มขู่จากเจ้าหน้าที่รัฐให้ไปรายงานตัว การซ้อมในรับ
 สาราภาพ เป็นต้น ดังข้อมูลเรื่องร้องเรียนที่ได้รับจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เรื่องการขัดแย้งทางความคิดในส่วนของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เป็น ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมระหว่างแนวคิดสองแนวคิด แนวคิดหนึ่งคือเรื่องของประสิทธิภาพ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เรียกว่า Crime Control อีกแนวคิดหนึ่งก็เป็นแนวคิด ของเรื่องของการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมจะต้องกระทำตามกฎหมาย โดยยึดหลักสิทธิ เสรีภาพ เคารพหลักสิทธิมนุษยชน เรียกว่าหลัก Due Process of Law สองแนวคิดนี้ปะทะกันอยู่ ทั่วโลก ปะทะกันอยู่เกือบจะทุกประเทศ จนกว่าจะถึงระยะเวลาหนึ่งถึงรอยลงตัว (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ, 2548: 313)

สงครามยาเสพติดเป็นการใช้วาทกรรมสงครามยาเสพติด (War on Drug) ทำให้ สังคมไทยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของวาทกรรมที่เน้นความรุนแรงและวิธีการเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ถือได้ ว่าเป็นการตกอยู่ภายใต้การนิยามสถานการณ์นั้น (Definition Of The Situation) ดังเช่น มีการ ร่วมกันนิยามว่าเป็นการทำสงคราม จึงเป็นการสร้างเงื่อนไขให้สังคมคิดตามและเชื่อตามนั้น ผลลัพธ์ที่ตามมาคือทำให้ตกอยู่ภายใต้บรรยากาศของการมุ่งเอาชนะสงคราม ความเอาจริงเอา จังและภาพของความสำเร็จที่ถูกวาดขึ้น

ในกระบวนการแก้ปัญหาแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในสงครามยาเสพติดในครั้งนี้พบว่า การ ทำบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือ “บัญชีดำ” นั้น นอกจากเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา แล้วยังมีสถานะหนึ่งที่เป็นการแปลงนามธรรมเป็นรูปธรรม จากจับต้องไม่ได้เป็นจับต้องได้มีตัวตน และยึดเยียดความเป็น “ผู้ร้าย” เป็นต้นเหตุแห่งปัญหายาเสพติด กลายเป็นแพะรับบาป (Scape - Goating) และมีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ในฐานะเป็น “เครื่องรองรับอารมณ์” ในสังคมที่มีการเร่งรัด จะจัดการกับปัญหาและมุ่งที่จะหาผู้ร้ายนั้น การหาแพะรับบาป (Scape - Goating) มีแนวโน้มจะ กลายเป็นเครื่องรองรับอารมณ์ของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม

การใช้วาทกรรมทำสงครามกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด (War on Drug) ไม่ได้เกิดขึ้น ครั้งแรกในประเทศไทย ในบางประเทศที่ประสบปัญหายาเสพติดรุนแรงก็มีการนำการแก้ปัญหา แบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดมาใช้ บทเรียนที่สำคัญอยู่ในอเมริกาซึ่งผลพวงของการประกาศสงคราม ยาเสพติด ทำให้เกิดการสูญเสียประมาณอย่างมหาศาล ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมที่ ทำให้คดียาเสพติดล้นศาล ผู้พิพากษาที่มีภาระงานล้นมือจนกระทบต่อการพิจารณาพิพากษาคดี ทั่วไป เกิดสภาพนักโทษล้นคุกอันเนื่องจากคดียาเสพติด การขยายตัวของตลาดมืดยาเสพติดหรือ การคอร์ปชั่นของบรรดาเจ้าหน้าที่อย่างกว้างขวาง ที่สำคัญสงครามยาเสพติดของอเมริกันยัง นำไปสู่การละเมิดสิทธิพลเมือง (Civil Rights) หรือสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้คนจำนวนมากทั้ง

ในแง่การตรวจสอบหาสารเสพติดในร่างกาย การควบคุมตัวเพื่อสอบสวน การดักฟังโทรศัพท์ การรวบรวมพยานหลักฐานแบบผิดกฎหมาย การปฏิเสธการประกันตัวหรือการยึดทรัพย์สินอย่างเกินขนาด (James A. Inciardi, อ้างถึงใน จรัญ โฆษณานันท์, 2546: 99)

ดังนั้นในสงครามยาเสพติดที่มีการใช้มาตรการแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือหรือไม่ และอะไรทำให้รัฐบาลตัดสินใจในเช่นนั้นและก่อให้เกิดปัญหาอื่นหรือไม่มากนักเลยใด ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นยั่งยืนหรือไม่เนื่องจากภายหลังพบได้ในเชิงประจักษ์จากข่าวสารต่างๆ ว่ามีการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดอื่น เช่น เหล้า สารระเหย หรือกระทั่งพบว่าการสร้างสิ่งเสพติดที่แปลกใหม่ขึ้นมาเช่น ยาแก้ไอ เห็ดบางชนิด ซึ่งนำไปเสพเพื่อให้เกิดอาการมึนเมา หรือการที่ยาบ้ามีราคาสูงขึ้นจะเป็นเหตุจูงใจให้การค้ายาบ้ากลับมาอีกหรือไม่

1.2 สงครามยาเสพติดกับผลกระทบที่มองไม่เห็น

มีผลกระทบหลายประการเกิดขึ้นจากสงครามยาเสพติด ซึ่งจะต้องพิจารณาว่ามีความรุนแรงประการใดหรือจะส่งผลกระทบอื่นๆ ตามมาอีกหรือไม่อย่างไร

ผลกระทบบางประการสามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ เช่น ผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน บุคคลใดมีชื่อในบัญชีหรือถูกกล่าวหาหรือถูกเรียกไปรายงานตัวเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งที่เดิมไม่มีพฤติกรรม กลับถูกฆาตกรรมโดยญาติเชื่อว่าเกิดจากนโยบายปราบปรามยาเสพติด ถูกตำรวจยึดยาบ้าแล้วดำเนินคดียาเสพติดหรือถูกดำเนินคดียาเสพติดภายใต้สภาพการณ์ถูกปฏิบัติที่ผู้ตกเป็นเหยื่อรู้สึกที่ไม่ชอบเหล่านี้ เหยื่อมักจะถูกข่มให้รับสารภาพว่าค้ายาเสพติดแล้วถูกดำเนินคดี ถูกตำรวจแนะนำให้หายาบ้าหรือยาเสพติดไว้ในครอบครอง ถูกขู่ให้ยอมรับสารภาพแล้วยอมถูกดำเนินคดี ไม่เช่นนั้นจะมีปัญหาหรืออาจได้รับอันตราย และถูกยึดทรัพย์สินในคดียาเสพติด เป็นต้น

นอกจากนั้นยังเกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวผู้ถูกฆ่าตัดตอน ซึ่งทำให้ตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบากในการดำรงชีวิต ซึ่งกล่าวได้ว่าผลกระทบเหล่านี้สามารถเยียวยาและฟื้นฟูได้ด้วยกระบวนการของรัฐและกระบวนการทางสังคม

ทว่าในสงครามยาเสพติดพบว่าเกิดสภาวะทางสังคมบางการขึ้น เนื่องจากวาทกรรม สงครามยาเสพติด ทำให้สังคมไทยตกอยู่ภายใต้การใช้วิธีการรุนแรงและขาดการตรวจสอบ ความ ไร้วุฒิทำให้สังคมไทยทั้งสังคมตกอยู่ในสภาพของความเสี่ยง ไม่ใช่เพียงแค่คนบางกลุ่มเท่านั้น เพียงแต่ความไร้วุฒิทำให้มองไม่เห็นหรือไม่เข้าใจสภาพโดยรวมของสังคม ความไร้วุฒิทำให้สังคม ตกอยู่ภายใต้กระแสแห่งความรุนแรง มองว่าการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาเป็นทางออกทาง เดียวเท่านั้น ทำให้สังคมยอมรับวิธีการบางประการที่เชื่อว่าเป็นมาตรการพิเศษหรือวิธีการเฉพาะ กิจในการแก้ปัญหา ซึ่งทำให้เกิดศาลเตี้ย ละเลยกระบวนการยุติธรรมและไม่สนใจกลไกถ่วงดุล ต่างๆ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นประการหนึ่งคือ ก่อให้เกิดความสับสนในหลักคิดหลักความยุติธรรมใน สังคมโดยรวม ดังเช่นปรากฏว่ากลไกในการตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญเช่นคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติก็ยิ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นกลไกที่พิทักษ์คนผิด ประเด็นนี้เป็นข้อเท็จจริงที่พบได้ตาม สื่อต่างๆ เวลาให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น โดยไม่ต้องเก็บข้อมูลทำวิจัยแต่อย่างใด คราวใดก็ ตามที่การเคลื่อนไหวของนักสิทธิมนุษยชน นักกฎหมาย หรือนักวิชาการรวมทั้งองค์กรพัฒนา เอกชน (NGOs) ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายนี้ จะกลายเป็นกลุ่มคนที่เข้าข้างคนผิด ไม่รู้ข้อเท็จจริง ดี แต่พูด ถ่วงความเจริญหรืออย่างรุนแรงคือกลายเป็นคนขายชาติ หากพูดมากๆ ก็กลายเป็นพวก แฉนเสียงตกร่อง นั้นหมายความว่ากลไกในการตรวจสอบ ถ่วงดุล ต่างๆ ดังเช่นนักนิติศาสตร์กลุ่ม หนึ่งพยายามทักท้วงรัฐธรรมนูญและกฎหมายบางมาตราที่สำคัญถูกละเลย พิทักษ์สิทธิมนุษยชน ซึ่งพยายามบอกว่าการแก้ปัญหานั้นต้องคำนึงถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย ก็กลับกลายเป็น กลไกของฝ่ายตรงข้ามและเป็นศัตรูคนส่วนใหญ่ไปแล้ว ซึ่งทำให้สังคมไทยขาดกลไกสูญเสียกลไก ถ่วงดุล

สิ่งที่ปรากฏเด่นชัดในสงครามยาเสพติด คือเกิดภาวะของการเชื่อมั่นในวิธีการแก้ปัญหา นั้นอย่างสุดจิตสุดใจ ไม่พยายามทำความเข้าใจในการอธิบายมุมมองหรือแนวทางการแก้ปัญหา อื่นๆ หากการอธิบายนั้นแตกต่างไปจากแนวทางที่ตนเองคิดว่าถูกต้องแล้ว ในสงครามยาเสพติด นั้น แนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรงเป็นคำตอบที่สังคมต้องการจริงหรือไม่ได้ถูกนำมา ขบคิดทบทวน และสังคมก็กลายเป็นสังคมที่มุ่งสู่กระแสเดียวในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

1.3 การฆ่าตัดตอนกับทุนทางสังคมในสังคมไทย

ประเทศไทยเป็นพหุสังคมที่มีการประกอบอยู่ของชาติพันธุ์ต่างๆ แม้ในความเป็นจริงจะปรากฏว่ามีความแตกต่างหลากหลายและมีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงทางเศรษฐกิจสังคมและแปลกแยกกันอยู่บ้าง กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีความไม่เท่าเทียมแต่ก็กล่าวได้ว่าที่ผ่านมาสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมไทย

การที่สังคมต้องการผู้ร้าย ต้องการแพะรับบาป หรือต้องการเหยื่อของสงครามเช่นนี้ ส่งผลให้คนบางกลุ่มตกอยู่ในสภาพความเสี่ยงที่ตกเป็นผู้ร้าย โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศไทย ซึ่งถึงแม้ไม่มีข้อมูลที่ยืนยันได้ชัดเจนว่าคนกลุ่มนี้ตกเป็นเหยื่อในสงครามยาเสพติดมากกว่าคนไทยทั่วไป แต่จากสื่อต่างๆ จากองค์กรที่ทำงานกับกลุ่มชาติพันธุ์ ก็มีการกล่าวว่กลุ่มชาติพันธุ์ได้รับผลกระทบจากสงครามยาเสพติดกระทบจำนวนไม่น้อย ประกอบกับบางกลุ่มชาติพันธุ์มีภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอยู่แล้ว หรือบางกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่บริเวณชายแดนซึ่งรัฐบาลระบุว่าเป็นแหล่งผลิตหรือเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน

การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย กับสังคมไทยซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่พบว่ามีทุนทางสังคมที่สร้างให้เกิดความสัมพันธ์กันหรือพึ่งพาอาศัยกันอยู่ และจากสงครามยาเสพติดที่พบว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนหนึ่งได้รับผลกระทบจากการถูกฆ่าตัดตอนหรือผลกระทบจากวิธีการแก้ไขปัญหานั้นๆ ของรัฐ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์กับสังคมไทยส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไป และนอกจากนั้นสงครามยาเสพติดยังได้ส่งผลกระทบต่อถึงทุนทางสังคมภายในของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยเนื่องจากเกิดการไม่ไว้วางใจกัน ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับคนอื่น จนกระทั่งหมดความภาคภูมิใจในกลุ่มชาติพันธุ์ของตน

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นชนกลุ่มน้อยหรือชนกลุ่มใหญ่ต่างก็ยอมรับว่าเป็นปัญหาสำคัญของสังคมที่จะต้องนำไปสู่การแก้ไข แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลให้ทำลายทุนทางสังคมทำลายความสัมพันธ์ระหว่างกันนั้น เกิดจากการที่กระบวนการแก้ปัญหาของรัฐไม่เป็นที่ยอมรับเนื่องจากข้อสงสัยหลายประการที่ทำให้พวกเขาเชื่อว่า การที่พวกเขาตกเป็นเหยื่อนั้นสืบเนื่องจากการที่เขาเป็นชนกลุ่มน้อย เป็นคนอื่นในสังคมไทย หรือการที่เขาเป็นคนชายขอบจึงกลายเป็นแพะรับบาปของสังคมส่วนใหญ่ไป

ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ความเข้าใจที่ว่ากระบวนการยุติธรรมได้ถูกนำมาใช้จริงหรือไม่ และหากถูกนำมาใช้เป็นการใช้อำนาจอย่างเสมอภาคและทัดเทียมกับคนส่วนใหญ่หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด เนื่องจากกระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นวิธีการที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาด ประกอบความสับสนที่ว่า การฆ่าตัดตอนแท้จริงเป็นฝีมือใครกันแน่ ทำให้เกิดความหวาดระแวงว่าเจ้าหน้าที่รัฐใช้วิธีการที่ไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม และปัญหานี้จะเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ที่กลไกรัฐมีความเคยชินกับการใช้อำนาจนิยม ใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหา

การที่เกิดความรู้สึกว่าถูกปฏิบัติโดยกลไกรัฐอย่างไม่เป็นธรรม ทำให้มองว่าตนเองถูกเลือกปฏิบัติไม่มีค่าไม่มีศักดิ์ศรีจะถูกจัดการอย่างไร เมื่อไหร่ก็ได้ โดยที่ไม่มีโอกาสในการโต้ตอบหรือต่อสู้ดิ้นรน ทำให้เกิดการลดทอนคุณค่าของตนเองและชาติพันธุ์ของตนเองลง ประกอบกับการขาดการเหลียวแลเอาใจในการเยียวยาผลกระทบจากภาครัฐทำให้เกิดความรู้สึกที่ด้อยค่าในสังคมยิ่งขึ้น

ผลกระทบต่อทุนทางสังคมในการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นชนส่วนน้อยกับสังคมไทยส่วนใหญ่ อาจส่งผลกระทบต่อตามมาบางประการ เนื่องจากการขาดความสัมพันธ์ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างพึ่งพิงและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียม ไม่ได้ได้รับความเสมอภาค หรือร้ายแรงจนกลายเป็นความเจ็บแค้นจากประสบการณ์ที่เจ็บปวดจากการถูกกระทำ ประกอบกับไม่เชื่อมั่นหรือไม่สามารถพึ่งพากระบวนการยุติธรรมของรัฐได้ เมื่อสะสมถึงจุดหนึ่งหรือมีปัจจัยแทรกอื่น อาจลุกลามกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างเผ่าพันธุ์และส่งผลกระทบต่อสังคมไทย

1.4 ทุนทางสังคม : พลวัตของกระบวนการ

ในสงครามยาเสพติดพบว่า มีทุนทางสังคมเกิดขึ้นจากการที่ครอบครัวผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัว ด้วยความเป็นพี่น้องกัน เป็นญาติกัน เป็นชนเผ่าเดียวกัน ทำให้เกิดการดูแลกันการพึ่งพาอาศัยกัน ไม่เหยียบย่ำซ้ำเติมกัน นอกจากนี้ยังพบว่าคนภายนอกก็มีการยื่นมือเข้ามาช่วยในการบรรเทาเยียวยาผลกระทบที่ได้รับ หรือช่วยเป็นปากเป็นเสียงบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้สังคมภายนอกได้รับรู้ หรือพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงกลไกหรือวิธีการที่สร้างปัญหาให้กับพวกเขาโดยใช้กระบวนการที่หลากหลาย ในประเด็นดังกล่าวเหล่านี้กล่าวได้ว่าเป็นการก่อรูปของทุนทางสังคมในสงครามยาเสพติด

ทุนทางสังคมนั้นบางครั้งก็มีการกล่าวถึงในลักษณะเป็นนามธรรม ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า แท้จริงมีลักษณะเช่นใดกันแน่ มีอยู่แล้วและสามารถจะมีบทบาทในชีวิตสังคมอย่างไรพร้อมหยิบมาใช้ได้ทุกเมื่อหรือไม่ จากเหตุการณ์ดังกล่าวบ่งบอกว่าทุนทางสังคมไม่ได้มีลักษณะสถิต (Static) ที่ดำรงอยู่ตลอดเวลา แต่จะเกิดขึ้นและมีบทบาทเมื่อมีเหตุการณ์ทางสังคมบางอย่างเกิดขึ้นและทุนทางสังคมทำให้การปฏิสัมพันธ์กันมีลักษณะยึดถือคุณค่าหรือมีแรงยึดเหนี่ยวร่วมกัน เกิดการช่วยเหลือกัน เกิดความร่วมมือไม่ร่วมมือกัน

ประการสำคัญคือมีทุนทางสังคมประเภทที่สามารถสร้างให้เป็นพลังเชื่อมโยงข้ามกลุ่มสังคมได้ โดยที่เป็นตัวขั้วหรือเป็นสะพานเชื่อม (Bridging) ให้คนซึ่งอยู่ระหว่างกลุ่มสนใจเห็นอกเห็นใจ ต่อผู้เพื่อคนกลุ่มอื่น ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สร้างให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคม ในบริบทของความแตกต่างหลากหลายซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันขึ้น แต่ทุนทางสังคมประเภทนี้มีบทบาทในการเชื่อมโยงยึดเหนี่ยวก็ทำให้แม้มีความขัดแย้งก็ยังสามารถอยู่ร่วมกันได้

จากสงครามยาเสพติดพบว่ากระบวนการช่วยเหลือกันทั้งภายในกลุ่มและข้ามกลุ่ม มีความเข้มแข็งขึ้น มีการรวมตัวกันมากขึ้น จากคนที่ไม่เคยสนใจคนอื่นเลยก็หันมาสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ เช่นร่วมแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น ร่วมในการเยียวยา ซึ่งแสดงว่าทุนทางสังคมสามารถถูกสร้างขึ้นได้หรือเติบโตขึ้นได้ด้วยกระบวนการรับรู้และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning)

ในขณะเดียวกันก็พบว่าสงครามยาเสพติดมีการทำลายทุนทางสังคมอยู่ด้วย โดยเฉพาะทุนทางสังคมเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอยู่ เช่น ทำลายความภาคภูมิใจในการเป็นชาติพันธุ์มั่ง ทำลายความสัมพันธ์ที่มีต่อสังคมไทยที่เป็นชนกลุ่มใหญ่กว่า ทำลายความเชื่อมั่นที่ชนกลุ่มน้อยเคยมีต่อกฎหมายรัฐและกระบวนการยุติธรรมของสังคม เป็นต้น

ดังนั้นทุนทางสังคมจึงเป็นพลวัต มิใช่หยุดนิ่งเป็นแก่นแกนตายตัว เป็นนามธรรม ปรากฏขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ทางสังคมบางประการที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ขึ้น และทุนทางสังคมเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือกัน หรือร่วมมือไม่ร่วมมือกัน ซึ่งสามารถเติบโตเพิ่มพูน หรือในขณะเดียวกันก็ถูกทำลายได้

1.5 โอกาสการเรียนรู้ของสังคม

สงครามยาเสพติดสร้างความขัดแย้งในสังคมไทยขึ้น ประกอบกับความรุนแรงของปัญหา ยาเสพติดหรือเชื่อว่าปัญหาเสพติดนั้นรุนแรง การที่สังคมตกอยู่ภายใต้การนิยามสถานการณ์ นั้น (Definition Of The Situation) ดังเช่น มีการร่วมกันนิยามว่าเป็นการทำสงคราม และเชื่อ ตามนั้น ตกอยู่ภายใต้ความคิดสงครามก็จะต้องมีเป้าหมายกำจัดศัตรู บรรยากาศของความเอา จริงเอาจัง และภาพของความสำเร็จที่ถูกวาดขึ้นหรือตกอยู่ภายใต้ความศรัทธาในกลุ่มบุคคลหรือ ปัจเจกบุคคล ทำให้ความขัดแย้งกลายเป็นรุนแรงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีการเรียนรู้อยู่ด้วยแต่ เป็นการเรียนรู้แบบฝ่ายใครฝ่ายมัน ซึ่งมีกลิ่นอายของการเอาชนะคือกำจัดศัตรู

สงครามยาเสพติดสร้างการเรียนรู้ได้ในหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเรียนรู้จากผลกระทบที่เกิดขึ้น จากกระบวนการแก้ปัญหา เรียนรู้จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เรียนรู้จากมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่ง ที่สำคัญที่สุดคือ สงครามยาเสพติดเป็นโอกาสที่นำไปสู่การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ร่วมกันของสังคมไทย เพื่อนำไปสู่การขัดแย้งที่สร้างสรรค์ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมประการหนึ่ง และในสงครามยาเสพติดนี้เป็นโอกาสที่สังคมจะเรียนรู้ถึง

1. ข้อเท็จจริงของชีวิตผู้ตกเป็นเหยื่อ มีความทุกข์เข็ญและไร้ความเป็นธรรม
2. โทษของการใช้ภาษาการกำจัดศัตรูเป็นการสร้างผลงานวัดผลสำเร็จหน่วยงาน ราชการ
3. โทษของการคิดแบบเหมารวม การมองมั่งแบบเหมารวมไม่จำแนกแยกแยะเป็นการ ผลักไสให้สังคมขาดความมั่นคงร่มเย็น
4. เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยกระบวนการยุติธรรมบรรทัดฐานอันเป็นทุนเดิม

การเรียนรู้ร่วมกันตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไว้วางใจกัน มีท่าทีร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน เห็น ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมหากไม่มีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มทุนทางสังคม เมื่อมี ประเด็นทางสังคมเกิดขึ้น ทุนทางสังคมจะสร้างให้เกิดการปฏิบัติการทางสังคมที่นำไปสู่การทำ ความเข้าใจในปรากฏการณ์นั้น โดยการตั้งข้อสังเกต ตั้งคำถาม และมีปฏิบัติการทางสังคมต่างๆ ที่ นำไปสู่ภาวะของการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ การมีจิตสาธารณะรวมตัวกันเพื่อ ช่วยเหลือผู้อื่น มีการใช้ข้อมูลมาศึกษาและตัดสินใจร่วมกัน และใช้วิธีการที่หลากหลายโดยที่ลด ความขัดแย้งแตกต่าง คำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

การเรียนรู้และปรับตัวที่สำคัญประการหนึ่งคือ การเรียนรู้และปรับตัวเชิงองค์กร (Organization Learning) ซึ่งเงื่อนไขที่สำคัญขึ้นอยู่กับกรอบความผิดพลาดที่เกิดขึ้นก่อนเป็นประการแรกและเรียนรู้จากความผิดพลาดในด้านต่างๆ ตั้งแต่วิธีคิด วิธีการที่ใช้ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาปรับตัว โดยใช้การเป็นคนไทย ความเป็นเพื่อนมนุษย์ การมีคุณค่าทางสังคมเช่นเดียวกัน เพื่อลดความอคติต่อกลุ่มชาติพันธุ์

การไม่เรียนรู้จากโอกาสนี้ถือเป็นการทำลายโอกาสที่สำคัญ ไม่เช่นนั้นแล้วจะมีการกระทำผิดซ้ำและจมอยู่ท่ามกลางความเกลียดชังผู้อื่น

2. ข้อจำกัดภายหลังการทำวิจัย

การเข้าถึงกรณีศึกษาสามารถได้เพียง 10 กรณีศึกษา และเป็นเพียงบางส่วนของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์เท่านั้น เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลในเชิงสำรวจได้ ซึ่งอาจไม่สามารถเป็นตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ม้งทั้งหมดได้ ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าพอเพียงสำหรับเป็นข้อมูลในการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นผู้ถูกฆ่าตัดตอนในสงครามยาเสพติดได้

3. ข้อเสนอแนะทางการวิจัย

1. ควรศึกษาเรื่องทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งให้มากขึ้น โดยอาจทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังสงครามยาเสพติด และทุนทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป
2. ควรศึกษาเชิงสำรวจผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในมุมมองของทุนทางสังคม ที่เกิดผลกระทบขึ้นจากนโยบายสงครามยาเสพติดหรือนโยบายรัฐอื่นๆ
3. ศึกษาในประเด็นของการเรียนรู้ร่วมกันทางสังคม และการเรียนรู้ปรับตัวขององค์กรว่าเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขหรือปัจจัยใด และทุนทางสังคมมีบทบาทอย่างไร
4. อาจนำแนวคิดเรื่องการขัดแย้ง (Conflict) เข้ามาศึกษาพร้อมเพื่อให้เข้าใจถึงการขัดแย้งและบทบาทของทุนทางสังคมมากขึ้น
5. ในการศึกษาควรคำนึงถึงสังคมไทยในบริบทที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกมาเป็นปัจจัยในการศึกษาวิจัย

4. ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

4.1 ข้อเสนอแนะทางนโยบายต่อผู้ที่ได้ผลกระทบและกลุ่มชาติพันธุ์

1. ให้ความสำคัญกับการเยียวยาโดยเร่งด่วนและทันที่ที่ต่อครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบ โดยสนใจหลักการมนุษยธรรม
2. ให้ความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในสังคมไทยอย่างเท่าเทียม และยอมรับการมีตัวตนอยู่ในฐานะคนไทย
3. สืบหาความเดือดร้อนพื้นฐานและทำการสนับสนุนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมั่นคง
4. สืบหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐโดยเร่งด่วน
5. เนื่องจากความแตกต่างหลากหลายควรมีนโยบายเฉพาะพื้นที่นั้นเพื่อให้สอดคล้องกับระบบวัฒนธรรม และไม่ทำลายทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิม

4.2 ข้อเสนอแนะทางนโยบายต่อรัฐบาล รัฐสภา และกลไกรัฐต่างๆ

1. ควรทำการศึกษาและให้ความสนใจในเรื่องผลกระทบต่อสังคมจากนโยบายสาธารณะต่างๆ มากกว่ามุ่งเน้นความสำเร็จในเชิงปริมาณของนโยบายแต่ด้านเดียว
2. รัฐต้องให้ความสำคัญกับผลกระทบบางการ เช่น ความเชื่อมั่นต่อกลไกรัฐ ความเคียดแค้นรัฐ อาจนำไปสู่ความเคียดแค้นของกลุ่มคน ซึ่งอาจกลับกลายเป็นการสร้างปัญหาที่ใหญ่กว่าเดิมได้
3. ปัญหาเสพติดเป็นเพียงปรากฏการณ์ของปัญหาสังคม ปัญหาสังคมเกิดจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกันที่อ่อนแอ เพราะฉะนั้นรัฐควรมุ่งเน้นเข้าใจสภาพทางสังคมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม มิใช่มุ่งเน้นเพียงแก้ปัญหาในระดับปรากฏการณ์และควรทบทวนมุมมองพื้นฐานปัญหาที่เกิดจากความยากจน
4. ให้ความสำคัญที่จะเรียนรู้กับวิธีการอื่นๆ และเป็นตัวกลางในการส่งเสริมให้สังคมได้รับรู้ในแนวคิดแก้ปัญหาที่หลากหลาย อาจเปิดเป็นช่องทางสาธารณะในการเสนอความเห็น และเผยแพร่ให้สังคมได้เรียนรู้วิถีคิดและวิธีการที่แตกต่างกัน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กันยารักษ์ เสงยเจริญ, การศึกษาคความเศร้าโศกและความต้องการการดูแลของมารดาที่สูญเสียบุตรจากการทำแท้ง, วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลแม่และเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

ขวัญฤทัย จ่างจำรัส, การถูกลดทอนความเป็นมนุษย์และตอบโต้โดยการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของสาวควาราโอเกะ, วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิตสังคมวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ (Catholic Commission for Ethnic Groups), ชนเผ่ากับยาเสพติด เหล้า และ “จำเลย” ของสังคม, วารสารชนเผ่าพื้นเมือง 9, 19 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2546).

คุณหญิง แพทย์หญิงพรทิพย์ ไรจนสุนันท์, วิสามัญชาตกรรม : ไม่ตรงไปตรงมา, เน้นสุดสัปดาห์, (3 - 9 กุมภาพันธ์ 2546).

จรัญ ไชษณานันท์, สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมายและความเป็นจริงทางสังคม กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2546.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ, การดำเนินการกระบวนการยุติธรรมใน 3 จังหวัดภาคใต้ ปัญหาและแนวทางแก้ไข, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เด็อนตุลา, 2548.

พรชัย ชันดี ธัชชัย ปิลตะนิตะบุตร และอัศวิน วัฒนวิบูลย์, ทฤษฎี และงานวิจัยทางอาชญาวิทยา, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บู๊คเน็ท, 2543.

มนทกานต์ เชื่อมชีวิต, สตรีกับการถูกทำให้เป็นเหยื่อในหนังสือพิมพ์และชีวิตหลังผ่านพ้น, วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 2545

สุริชัย หวันแก้ว, ความคับแคบของโลกาภิวัตน์ สังคมวิทยากับการพัฒนาในไทย, ศูนย์
การศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สุริชัย หวันแก้ว, กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ (Marginalization), สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ: กรุงเทพฯ, 2546.

โสภิต ทองปาน, ความผิดสองประเภทของมหาดไทย, มติชนรายวัน, 2546: 7.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, การบูรณาการแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร,
เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ, 2545 – 2546.

อนุสรณ์ อุณโณ, วิสามันตกรรม อาชญากรรมและการลงทัณฑ์ในสังคมไทย, วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

อรัญญา ศิริผล, ฝันกับมั่ง พลวัตความหลากหลายและความซับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของคนชาย
ขอบ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544

<http://www.thaipost.net/index.asp>

<http://rdd.mcot.or.th>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Eitzen, D. Stanley, Social Problems. Boston, Mass. : Allynand Bacon, 1992.

Erving Goffman, Stigma Englewood Cliffs, N.J. : Prentice – Hall, 1961.

Gillin Jhon Lewis. Social Problems, New York : Appleton – Century – Crofts, 1952.

Kornblum, William. Social Problems. Englewood Cliffs., N.J : Prentice – Hall, 1989 .

Paul B. Horton, Gerald r. Leslie, Richard F.Larson. The Sociolody of Social Problems,
Englewood Cliffs.,N.J. : Prentice – Hall, 1985.

Reckless, Walter C. The Crime Problem, Bombay : Feffer and Simons Private , 1971.

Thomas J. Sullivan, Kenrick S. Thomson, Introduction to Social Problems, New York :
Macmillan,1994

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก ตารางสรุปเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสงครามยาเสพติด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางสรุปเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสงครามยาเสพติด

ช่วงเวลา	การปฏิบัติทางนโยบาย	ผลที่เกิดขึ้น	การตอบโต้ของสังคม
ม.ค.46	ประกาศนโยบาย ตั้ง ศตส. ให้จัดทำบัญชีผู้เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด	มีการตั้งข้อสังเกตว่ารายชื่อ อาจรวมผู้บริสุทธิ์ด้วย	
1 ก.พ.46	เริ่มปฏิบัติการทำสงครามกับ ยาเสพติด	ประชาชนเห็นด้วยถึงร้อยละ 84.2	
6 ก.พ.46	รัฐบาลเน้นย้ำว่าต้อง แก้ปัญหาให้ได้	มีคดีฆ่ากันตายเกิดขึ้นใน พื้นที่ต่างๆ	หลายองค์กรแสดงความเป็น ห่วงต่อการฆ่ากันตายที่เกิดขึ้น
	รัฐบาลเลื่อนกำหนดการมา เยือนของผู้แทนพิเศษของ เลขาธิการองค์การ สหประชาชาติในด้านการ คุ้มครองนักสิทธิมนุษยชน		
10 ก.พ.46	นายกฯ ได้ประกาศกวดขัน ข้าราชการที่ทำงานไม่เข้าเป้า	มีข่าวว่าผู้ค้าแก้แค้นผู้ให้ เบาะแส	
13 ก.พ.46		- มีผู้บริสุทธิ์เสียชีวิตจากการ ฆ่าตัดตอน - มีผู้เข้าร้องเรียนกับ คณะกรรมการสิทธิฯ ว่าถูก ละเมิดสิทธิ	
17 ก.พ.46		เกิดคดีฆ่ากันตาย มีจำนวน 579 ศพ - สำนักรวจอย่างไม่เป็นทางการ พบว่าราคายาบ้าสูงขึ้น - บางพื้นที่พระสงฆ์ไม่รับกิจ นิมนต์สวดพระอภิธรรมศพ ผู้ค้ายาบ้า	
20 ก.พ.46	รมต.ว่าการ กระทรวงมหาดไทยประชุม ผู้ว่าราชการจังหวัดใน 23 จังหวัดที่ปฏิบัติการไม่เป็นไป ตามเป้าหมาย	- ข่าวรายงานว่าผู้ว่าเกิด ความเครียด - บางพื้นที่เกิดข่าวลือว่าหาก ไม่ไปรายงานตัวจะถูกฆ่า	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ส่งจดหมาย เปิดผนึกถึงนายกฯ ขอให้ยุติ การปราบปรามยาเสพติดที่ใช้ ความรุนแรงและละเมิดสิทธิ มนุษยชน

	<p>นายกฯ ยอมรับว่าวิธีการตั้งเป้าให้แต่ละจังหวัดปฏิบัติจนพวก.มีความรู้สึกว่าคุณบีบคั้น อาจจะไม่ค่อยถูกต้องมากนัก</p>	<p>มีผู้ได้รับจดหมายเรียกให้เข้ารายงานตัว โดยมีข้อความหนึ่งว่า "ผู้ใดฝ่าฝืนจะไม่รับรองความปลอดภัยในทุกกรณี"</p>	<ul style="list-style-type: none"> - องค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน แอดเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ได้ออกแถลงการณ์แสดงความกังวล - สำนักข่าวรอยเตอร์รายงาน ว่า องค์การนิรโทษกรรมสากล กล่าวหาเจ้าหน้าที่ระดับสูงสุดของรัฐบาลไทยว่ายุยงส่งเสริมให้ใช้วิธีการวิสามัญฆาตกรรมในสงครามปราบยาเสพติด
23 ก.พ.46		<p>ตำรวจล่อซื้อยาบ้า มีกระสุนปืนยิงไปถูก ด.ช.จักรพันธ์ ศรีสะอาด (น้องฟลุค) อายุ 9 ปี นิ่งอยู่ที่เบาะหลัง ถูกกระสุนที่หลัง 2 นัดเสียชีวิต</p>	<p>คดีน้องฟลุคเป็นคดีที่สร้าง ความสนใจอย่างกว้างขวาง</p>
	<p>พล.ต.ต.จักรทิพย์ กุญชร ณ ออยุธยา รองผู้บัญชาการ นครบาล ให้ข้อมูลว่ามี มอเตอร์ไซค์คนร้ายตามมา คุ่มกันพ่อค้ายาบ้า แล้วยิงสู้กับตำรวจ และเด็กเคราะห์ร้ายอายุ 9 ขวบ ตายเพราะกระสุนคนร้าย</p>		<ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็ก ได้นัดแถลงข่าวในหัวข้อ "กรณีตำรวจวิสามัญแม่ค้ายาบ้า แต่ฆ่าเด็กบริสุทธิ์ 9 ขวบ"
27 ก.พ.46	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายงานว่า 20 จังหวัดมีผลงานไม่ถึงเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด - พล.อ.ชวลิต รองนายกฯ ชี้แจงว่า การฆ่ากันตายนั้นเพิ่มจากปกติไม่มากนัก 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เสียชีวิตจากการวิสามัญ 17 คน และเสียชีวิตด้วยเหตุอื่นหรือฆ่าตัดตอน 1,140 คน - ผู้ช่วยช่างภาพสถานีโทรทัศน์ของ 11 ยื่นหนังสือให้นายกฯ ด้วยน้ำตานองหน้า ว่าพ่อแม่ถูกยิงตายและกลัวตำรวจทำสำนวนว่าเป็นการฆ่าตัดตอน - หลวงพ่อคุณ กล่าวหนุนสงครามยาเสพติด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการเสวนาประเด็นฆ่าตัดตอนอย่างกว้างขวาง อาทิเช่น - ศูนย์ประสานงานเยาวชนเพื่อประชาธิปไตย (ศยป.) ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสิทธิมนุษยชน องค์กรประชาธิปไตย จัดเวทีสาธารณะเรื่อง "วิสามัญยาบ้า- ฆ่าตัดตอนกับการแก้ปัญหา ความรุนแรงทางนโยบาย" - คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ สภาทนายความ จัดเสวนา "สงครามยาเสพติดกับสิทธิ

			มนุษยชน”
6 มี.ค.46	คณะกรรมการการต่างประเทศ ยกเลิกการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "มาตรการปราบปรามยาเสพติด : ภาพลักษณ์ของไทยในสายตาชาวโลก" ที่รัฐสภาอย่างกะทันหัน - ส.ส.พรรคไทยรักไทยจะเข้าชื่อถอดถอน น.พ. ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิมนุษยชน	- มีผู้เสียชีวิต 1,349 คน จากคดีฆ่ากัน 1,247 คดี - ประชาชน แห่โรงศพ เข้าร้องเรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา กรณีมีการถูกฆ่าอย่างมีเงื่อนงำ - สื่อรายงานว่า มีโทรศัพท์ฆ่า น.พ.ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	มีการวิพากษ์วิจารณ์การยกเลิกการสัมมนาวิชาการที่รัฐสภา อาทิเช่น นายสมชาย หอมละออ, นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ
	นายกฯ ได้สทประชาชาติ "ไม่ใช่พอมม"		- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดเสวนาเพื่อสันติภาพ คัดค้านค่านิยมความรุนแรงในการปราบปรามยาเสพติด - เชียงใหม่ นักวิชาการจำนวน 62 คน ได้เข้าชื่อในแถลงการณ์ถึงประชาชนไทยเรื่อง "ข้อควรระวังในการแก้ปัญหา ยาเสพติด" ชี้ว่าคนไทยคิดเชิงปฏิบัตินิยมหวังให้เกิดผลโดยเร็ว โดยไม่คำนึงถึงวิธีการ
12 มี.ค.46	นายกฯ กล่าวเน้นว่ารัฐบาลเอาจริง ไม่โฉบฉวย ไม่ได้หมัดกำลังใจ หรือกลัวเกรงอะไร	- มีกระแสข่าว กลุ่มว่าแดงตั้งคำห้วนนายกฯ 80 ล้านบาท - พ.ญ.พรทิพย์ โรจนสุนันท์ เปิดเผยว่าพบความผิดปกติทางวิทยาศาสตร์ ในการพิสูจน์ศพฆ่าตัดตอน	- คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร จัดเสวนาเรื่อง "สงครามยาเสพติดกระทบสิทธิมนุษยชนจริงหรือ"
26 มี.ค.46	จับนายสุภาพ สีแดง หรือสยามทรัพย์ วรสิทธิ์ (ภาพ 70 ไร่) ผู้ช่วยสมาชิกสภากรุงเทพฯ คลองเตย	ประทีป อึ้งทรงธรรม ฮ.ว. กรุงเทพฯ นำประชาชนจากคลองเตยประมาณ 100 คน เดินทางไปให้กำลังใจ นายกฯ	
			สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชนแถลง "รายงาน

			การศึกษาเรื่องมาตรการเชิงนโยบาย"
10 เม.ย.46		กลุ่มวัยรุ่นที่ติดยาบ้าหันไปติดเหล้าแทน เนื่องจากหาซื้อยาบ้าไม่ได้	
29 เม.ย.46		ไทยตกตั้งแต่อรอบแรกการเลือกตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ	
30 เม.ย.46	เสร็จสิ้นการทำสงคราม	มีการประมาณตัวเลขผู้ถูกฆ่าตัดตอนว่า กว่า 2500 ศพ และเริ่มขั้นตอนการฝังระวาง	
		<ul style="list-style-type: none"> - มีผู้เข้ามาร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิฯ อย่างต่อเนื่อง - มาตรการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ที่ติดยาเสพติดประเภทอื่นกลับมาสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น 	- มีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายการทำสงครามยาเสพติดและการฆ่าตัดตอน อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเด็นความหวังไขจากภายนอกประเทศ
3 ธ.ค. 46	นายประภาศชัยชนะในการทำสงครามยาเสพติด	สรุปมีการฆ่าตัดตอน 2,624 คน	
4 ธ.ค. 46			พระราชดำรัสฯ นำไปสู่การทบทวนการฆ่าตัดตอน
ม.ค.47		มีกระแสว่ายาเสพติดได้หวนคืนกลับมาอีกครั้ง	
มี.ค.47	รัฐบาลประกาศสงครามยาเสพติด ครั้งที่ 2		

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายคเชนทร์ เวื่อนทอง เกิดเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516 ที่อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส สำเร็จการศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร ในปีการศึกษา 2540 และเมื่อจบการศึกษาก็ได้ทำงานเป็นนักพัฒนาเอกชนในองค์กรเอกชนต่างๆ เช่น สำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสังคมวิทยามหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 ปัจจุบันเป็นนักพัฒนาองค์กรเอกชนในมูลนิธิ “ภูมิพลังชุมชนไทย” ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านการสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติด ในตำแหน่งฝ่ายวิชาการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย